NOVONEYRA
OS EIDOS
Anxo Tarrío Varela ed.
Manuscrito
autógrafo 1952-1954
contrastado
coa edición
orixinal (1955)
GAAP
GRUPO ALEA
DE ANÁLISE
POÉTICA

■ **Anxo Tarrío** é autor da edición contrastada entre o derradeiro manuscrito e a edición orixinal e tamén da nota introdutoria.

■ **Inone Depretto** deseñou a capa a partir da reelaboración dunha ilustración de Carlos Maside incluída na edición d'*Os Eidos* de 1955.

■ **MMB** ocupouse do deseño e maquetación da obra.

■ Compostela, abril de 2012.

DE ANÁLISE
POÉTICA
GAAP
GRUPO ALEA
DE ANÁLISE
POÉTICA

Primera folla do manuscrito definitivo d'*Os eidos*, que serviu para realizar a 1ª edición na editorial Galaxia (Vigo, 1955).

O soporte do manuscrito é un taco de notas, semellante aos que correntemente se mercan aínda hoxe nas tendas de papelaría, de 146 x 202 mm, fabricado para 100 unidades de papel común, sen capa de cuberta e cunha contracapa dura de cartón para manter ríxido o corpo total do conxunto. As follas están solidamente compactadas mediante unha matriz de 17 mm de ancho e levan a carón dela cadansúa liña de puntos tradeados que facilitan a operación de arrincar, por acaso, algunha folla.

No que respecta á compaxinación, velaquí os resultados da pescuda sobre o manuscrito orixinal tal e como nos foi detallada por Juan Blanco Valdés, Director do Servizo de Publicacións e Intercambio Científico da Universidade de Santiago de Compostela, en cuxa imprenta se imprimiu unha edición facsimilar con motivo do Día das Letras Galegas dedicado ao poeta Uxío Novoneyra en 2010.

— Faltan 15 follas antes do que podemos considerar a portada, onde Novoneyra comezara a paxinar. A paxinación está feita con coñecemento editorial, pois Novoneyra conta a eses efectos (malia non folialas co número) todas as páxinas brancas (do reverso).
— As páxinas 3/4 e 11/12 están arrincadas, pero contan na paxinación, o cal indica que contiñan algo escrito ou debuxado.
— Na páxina 5 figuran unicamente dúas liñas curtas nas que se le: "Carta a Novoneira/por R. Piñeiro", que non figura no manuscrito pero que serve de pórtico á primeira edición de 1955.
— A primeira páxina con folio numérico é a 13 ("Invocación do Caurel").

— Entre a 96 e a 97, foi arrincada unha folla (que non conta na paxinación).
— Entre a 128 e 129, foron arrincadas dúas follas (que non contan na paxinación).
— Entre a 134 e a anteportada do “Glosario galego-castelán” foi tamén arrincada unha folla (que non conta na paxinación).
— Foron así mesmo arrincadas tres follas ao final.
— En total, saen 24 follas arrincadas. Como na matriz do bloc se declaran “100 hojas”, supoñemos que esas seis que faltan non deixaron restos na matriz.

Xénese (parcial) da primeira edición
d'*Os Eidos* (Vigo: Galaxia, 1955),
de Uxío Novoneyra

Por Anxo Tarrío Varela

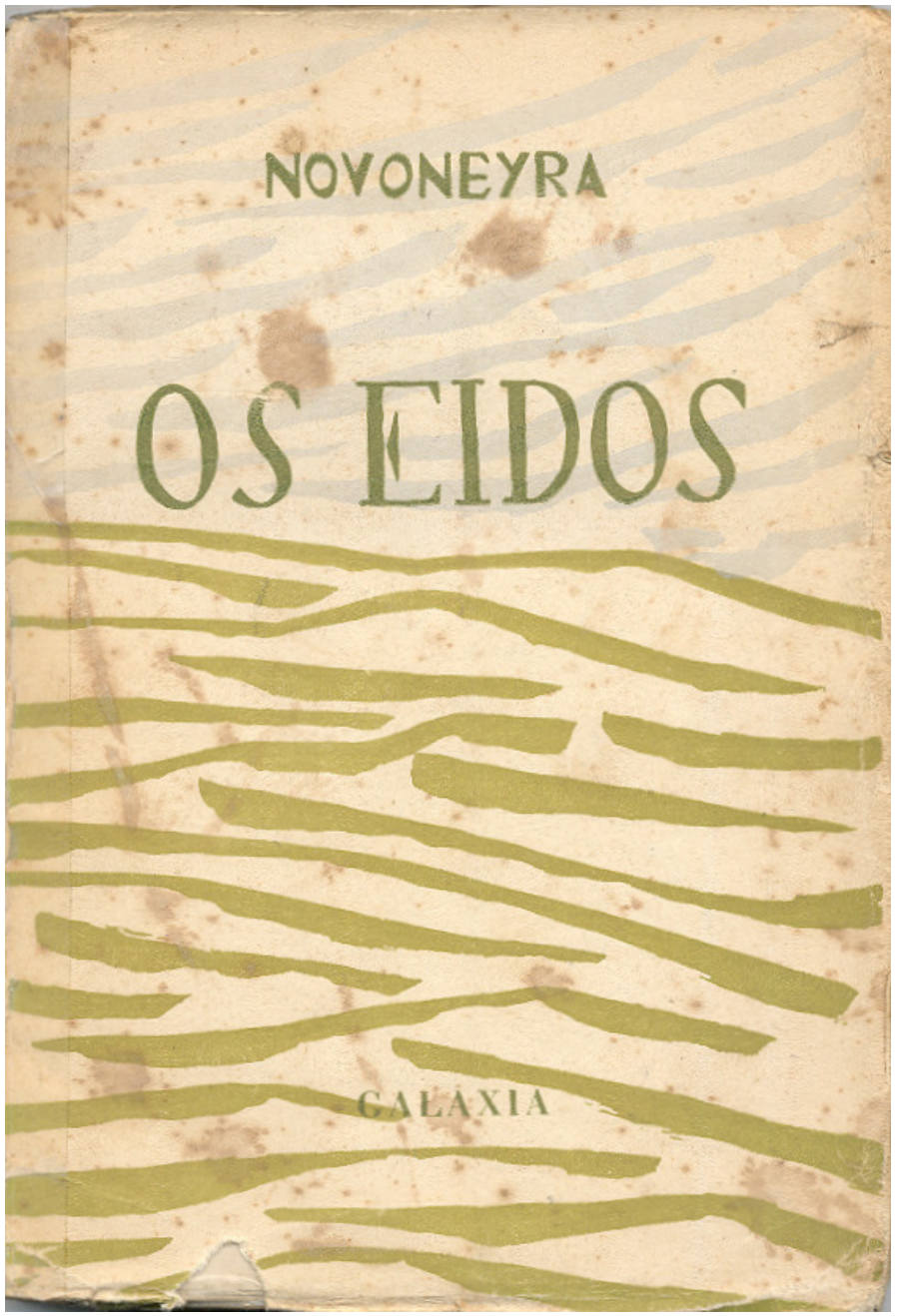

Cuberta da 1ª edición

Metodoloxía

— Faise a trancrición completa do manuscrito e un seguimento paralelo da 1ª edición do libro *Os eidos* (1955), con indicación das interpolacións, engadidos e supresións que presenta a versión impresa respecto da manuscrita.
— Anótase a paxinación de ambos os dous textos, a do impreso entre corchetes **[ ]** e cor **marrón**, con dobre marcador diacrítico para diferenciala mellor visualmente da paxinación do manuscrito, representada unicamente en números con cor diacrítica verde. A este respecto cómpre fixarse en que as páxinas virtuais, é dicir, as que non figuran marcadas nos textos pero tivéronse en conta a efectos da paxinación total, péchanse entre chaves de cor **marrón { }** ou **verde { }**, segundo os casos.
— Empregamos cores diferentes tamén para indicar cuestións varias. A **verde** indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella** refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal manuscrito ou que figura neste pero con algunha variente ortográfica, morfolóxica, tipográfica e mesmo léxica ou de colocación na distribución versal. A **negra** responde ás indicacións do autor desta edición xenética parcial. (Enténdese aquí por *parcial* o feito de que non se procurase facer a xénese do manuscrito, que nos levaría a investigar a de todos e cada un dos poemas contidos nel, senón a xénese da 1ª edición. Esta partiu con seguridade do manuscrito autógrafo cuxa edición facsimilar

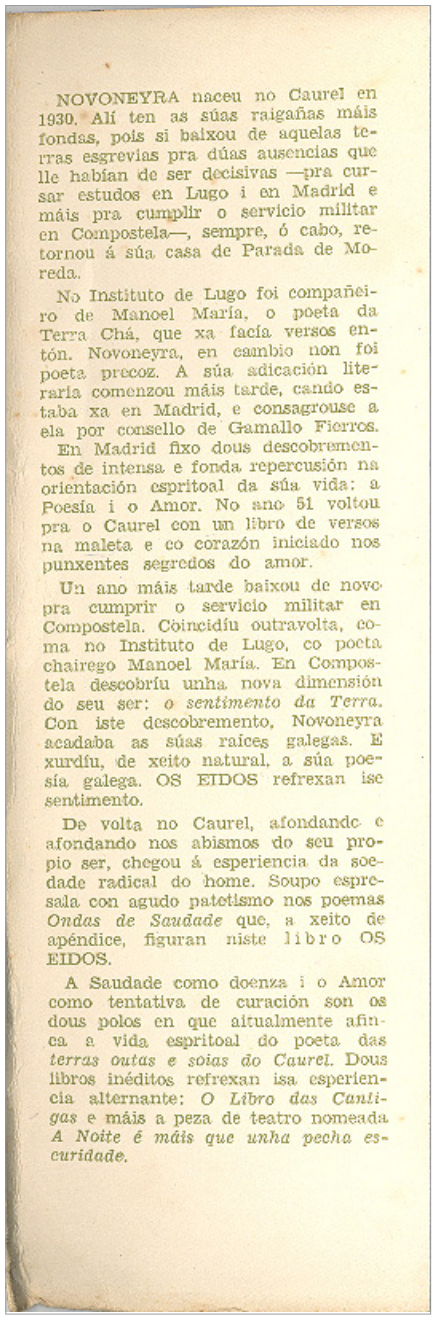

NOVONEYRA naceu no Caurel en 1930. Alí ten as súas raigañas máis fondas, pois si baixou de aquelas terras esgrevias pra dúas ausencias que lle habían de ser decisivas —pra cursar estudos en Lugo i en Madrid e máis pra cumplir o servicio militar en Compostela—, sempre, ó cabo, retornou á súa casa de Parada de Moreda.

No Instituto de Lugo foi compañeiro de Manoel María, o poeta da Terra Chá, que xa facía versos entón. Novoneyra, en cambio non foi poeta precoz. A súa adicación literaria comenzou máis tarde, cando estaba xa en Madrid, e consagrouse a ela por consello de Gamallo Fierros.

En Madrid fixo dous descobrementos de intensa e fonda repercusión na orientación espritoal da súa vida: a Poesía i o Amor. No ano 51 voltou pra o Caurel con un libro de versos na maleta e co corazón iniciado nos punxentes segredos do amor.

Un ano máis tarde baixou de novo pra cumprir o servicio militar en Compostela. Coincidíu outravolta, coma no Instituto de Lugo, co poeta chairego Manoel María. En Compostela descobríu unha nova dimensión do seu ser: *o sentimento da Terra*. Con iste descobremento, Novoneyra acadaba as súas raíces galegas. E xurdíu, de xeito natural, a súa poesía galega. OS EIDOS refrexan ise sentimento.

De volta no Caurel, afondando e afondando nos abismos do seu propio ser, chegou á esperiencia da soedade radical do home. Soupo espresala con agudo patetismo nos poemas *Ondas de Saudade* que, a xeito de apéndice, figuran niste libro OS EIDOS.

A Saudade como doenza i o Amor como tentativa de curación son os dous polos en que aitualmente afinca a vida espritoal do poeta das *terras outas e soias do Caurel*. Dous libros inéditos refrexan isa esperiencia alternante: *O Libro das Cantigas* e máis a peza de teatro nomeada *A Noite é máis que unha pecha escuridade*.

Lapela 1ª edición

publicamos xa en maio de 2010 con motivo da homenaxe que levou a cabo a Universidade de Santiago de Compostela en honra da figura elixida pola Real Academia Galega como centro de atención e de estudo para o ano en cuestión; neste caso, o poeta Uxío Novoneyra que hoxe propicia este traballo.)

Os asteriscos (*) indican que as palabras ás que se engaden figuran no **Glosario galego-castelán** do orixinal manuscrito.

Primeira edición
d'*Os eidos*

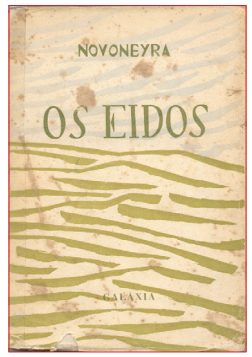

Ver

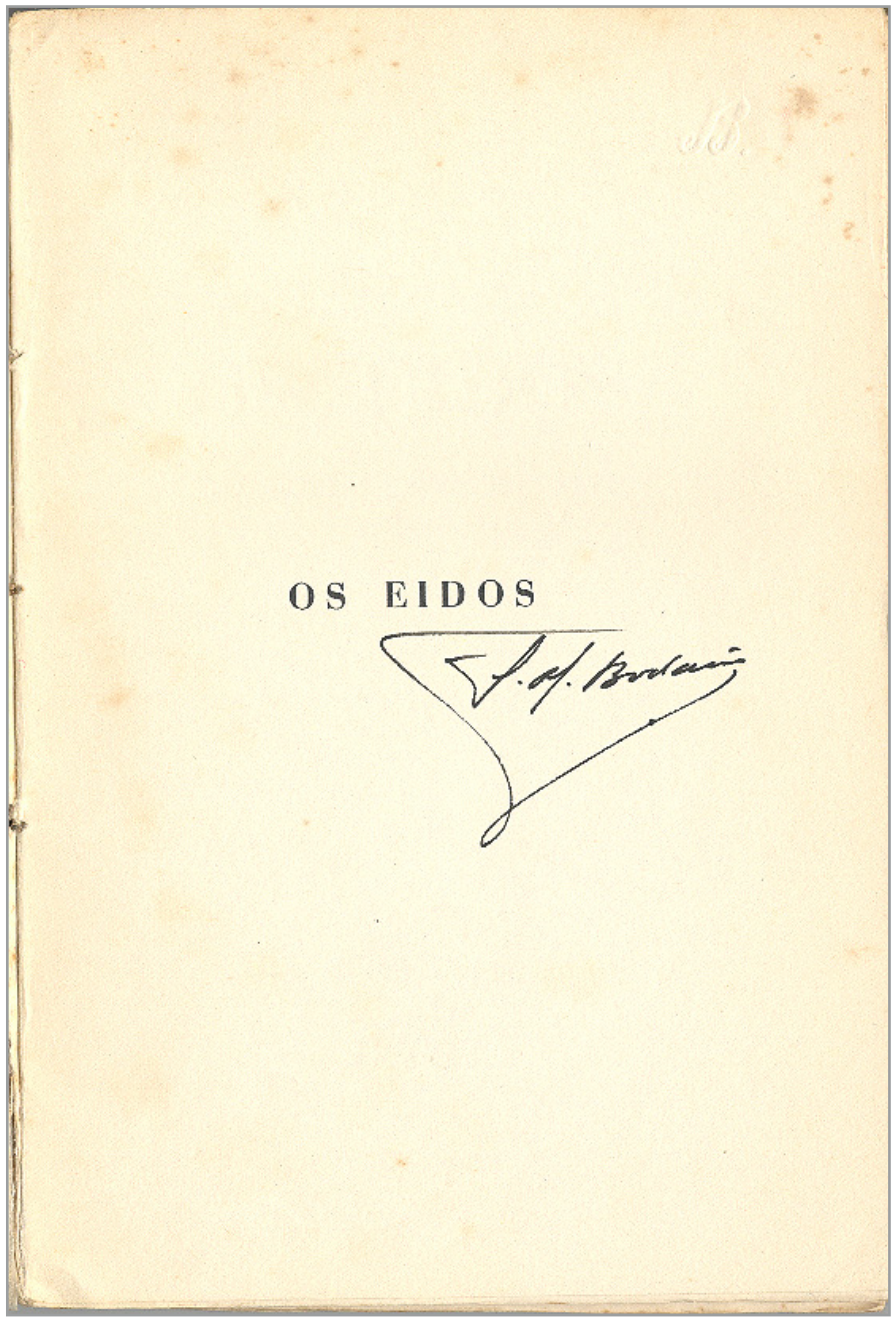

Preportada da 1ª edición. Agradecemos a Salvador García-Bodaño a cesión do exemplar, asinado co seu autógrafo nesta páxina.

Ampliar

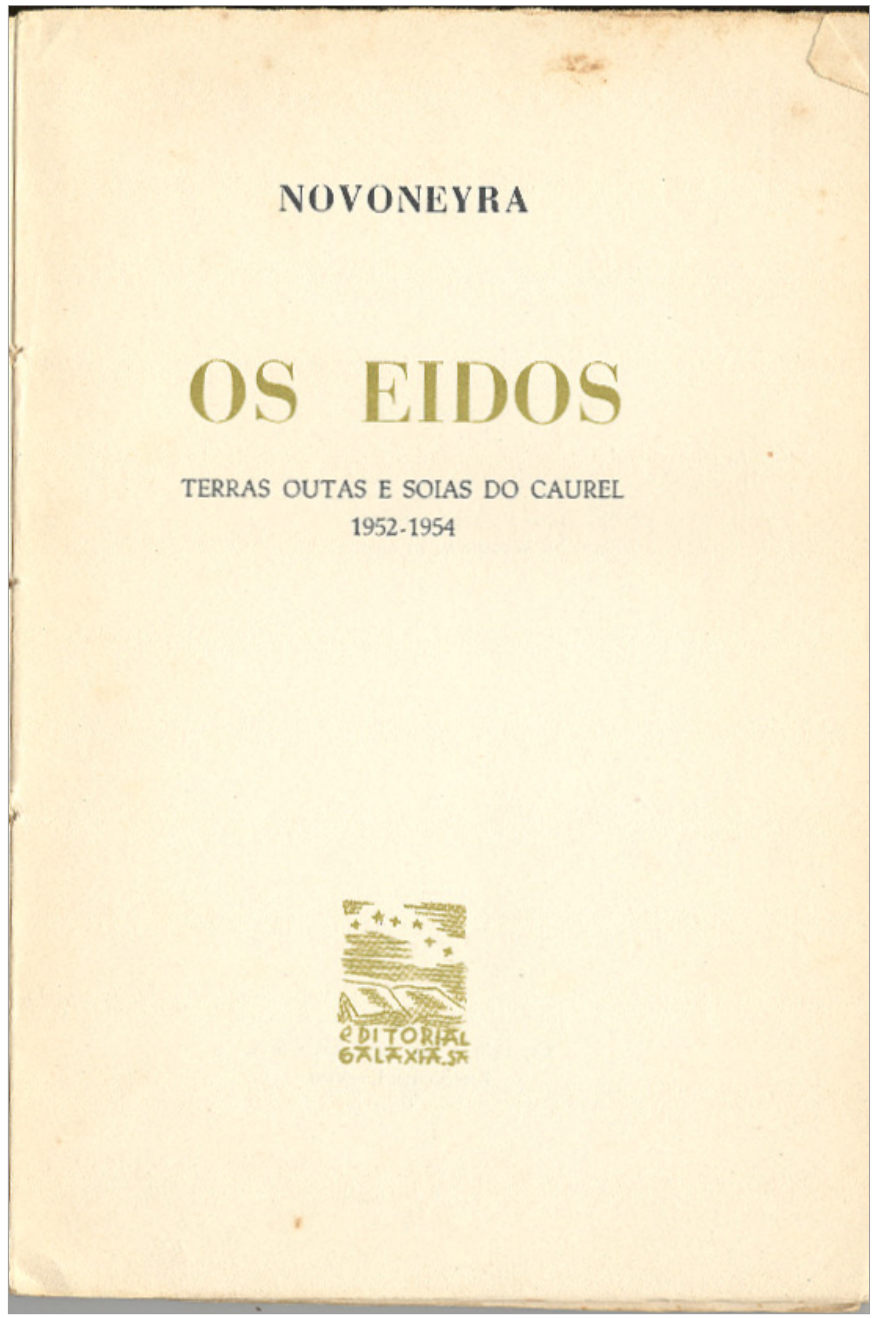
NOVONEYRA

OS EIDOS

TERRAS OUTAS E SOIAS DO CAUREL
1952-1954

EDITORIAL GALAXIA, S.A.

Portada da 1ª edición

Ampliar

Primeira edición d'*Os eidos*

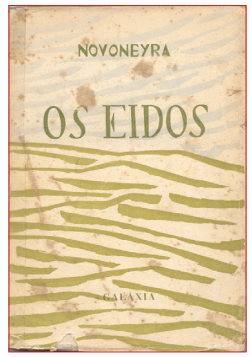

Ver

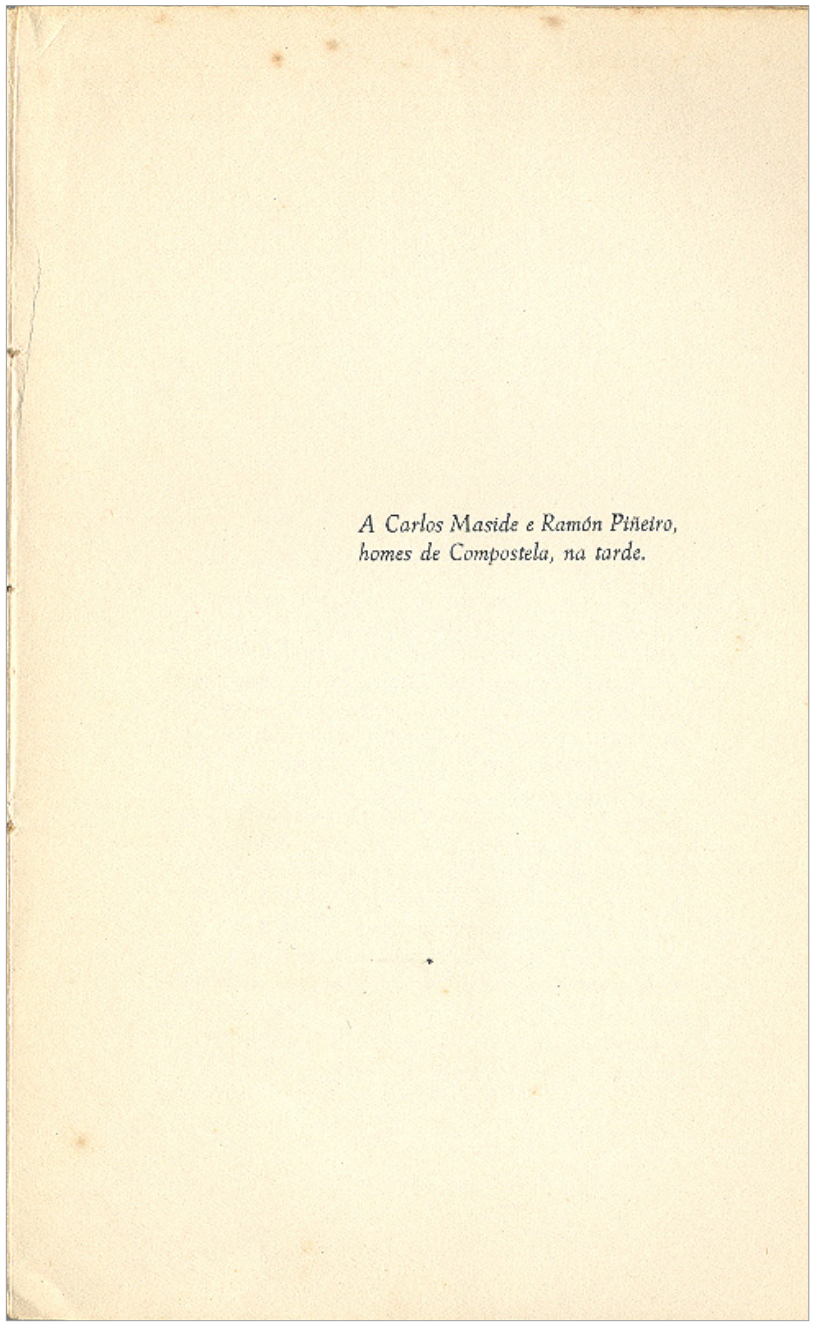

A Carlos Maside e Ramón Piñeiro,
homes de Compostela, na tarde.

Dedicatoria pública

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

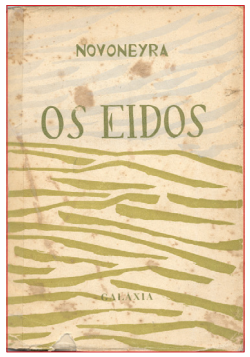

Ver

Ampliar

Os eidos

Terras outas

e sóias do Caurel

1952-1954

Novoneira

Novoneyra

OS EIDOS

GALAXIA

Primeira edición
d'*Os eidos*

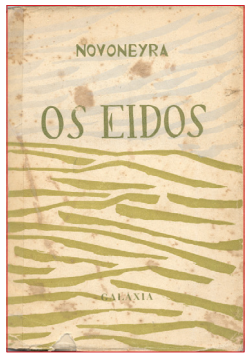

Ver

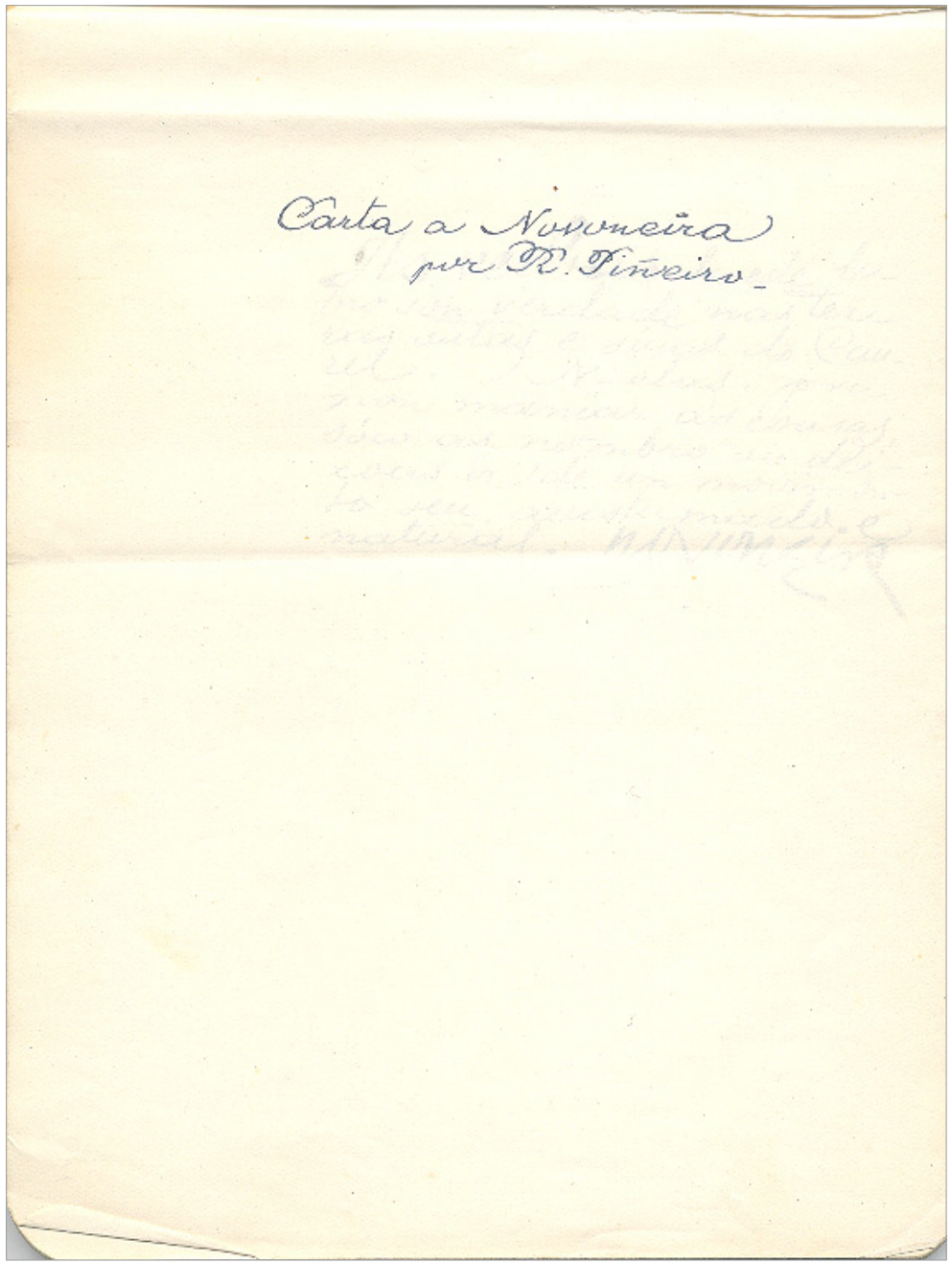

Sen paxinar (s/p) {1-12}

Ampliar

Carta a Novoneyira
Carta a Novoneira
por R. Piñeiro

O manuscrito presenta neste punto os vestixios dunhas follas arrincadas da matriz do cuaderno que quizais contivesen unha copia da carta de Ramón Piñeiro que figura na 1ª edición (1955) d'*Os eidos* e que reproducimos fotograficamente a seguir.

Primeira edición d'*Os eidos*

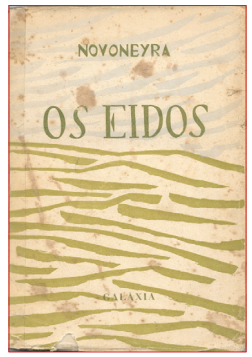

Ver

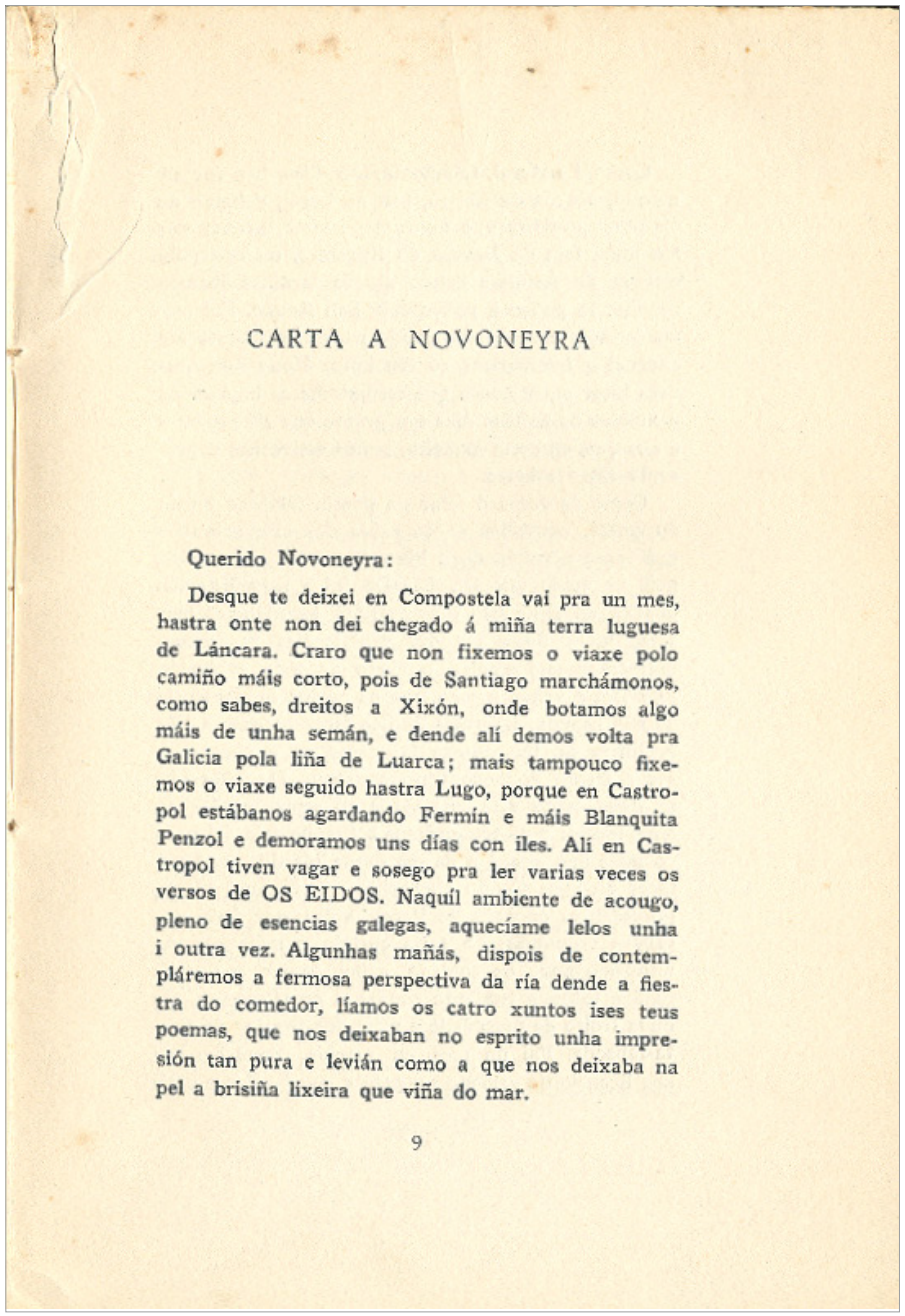

CARTA A NOVONEYRA

Querido Novoneyra:

Desque te deixei en Compostela vai pra un mes, hastra onte non dei chegado á miña terra luguesa de Láncara. Craro que non fixemos o viaxe polo camiño máis corto, pois de Santiago marchámonos, como sabes, dreitos a Xixón, onde botamos algo máis de unha semán, e dende alí demos volta pra Galicia pola liña de Luarca; mais tampouco fixemos o viaxe seguido hastra Lugo, porque en Castropol estábanos agardando Fermín e máis Blanquita Penzol e demoramos uns días con iles. Alí en Castropol tiven vagar e sosego pra ler varias veces os versos de OS EIDOS. Naquil ambiente de acougo, pleno de esencias galegas, aquecíame lelos unha i outra vez. Algunhas mañás, dispois de contempláremos a fermosa perspectiva da ría dende a fiestra do comedor, líamos os catro xuntos ises teus poemas, que nos deixaban no esprito unha impresión tan pura e levián como a que nos deixaba na pel a brisiña lixeira que viña do mar.

9

[9]

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

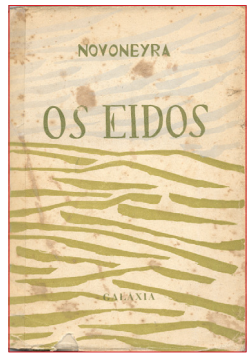

Ver

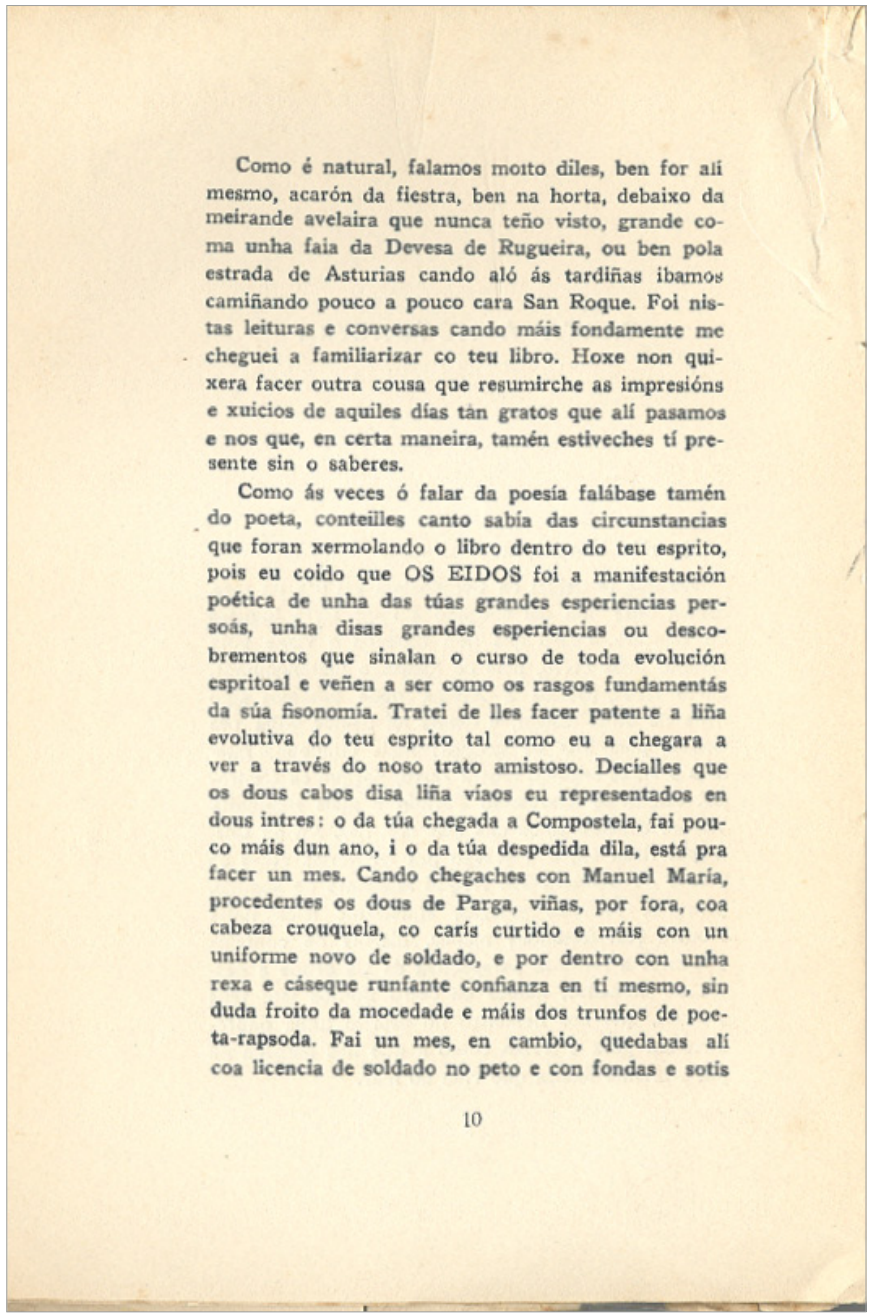

Como é natural, falamos moito diles, ben for alí mesmo, acarón da fiestra, ben na horta, debaixo da meirande avelaira que nunca teño visto, grande coma unha faia da Devesa de Rugueira, ou ben pola estrada de Asturias cando aló ás tardiñas ibamos camiñando pouco a pouco cara San Roque. Foi nistas leituras e conversas cando máis fondamente me cheguei a familiarizar co teu libro. Hoxe non quixera facer outra cousa que resumirche as impresións e xuicios de aquiles días tan gratos que alí pasamos e nos que, en certa maneira, tamén estiveches tí presente sin o saberes.

Como ás veces ó falar da poesía falábase tamén do poeta, conteilles canto sabía das circunstancias que foran xermolando o libro dentro do teu esprito, pois eu coido que OS EIDOS foi a manifestación poética de unha das túas grandes esperiencias persoás, unha disas grandes esperiencias ou descobrementos que sinalan o curso de toda evolución espritoal e veñen a ser como os rasgos fundamentás da súa fisonomía. Tratei de lles facer patente a liña evolutiva do teu esprito tal como eu a chegara a ver a través do noso trato amistoso. Decíalles que os dous cabos disa liña víaos eu representados en dous intres: o da túa chegada a Compostela, fai pouco máis dun ano, i o da túa despedida díla, está pra facer un mes. Cando chegaches con Manuel María, procedentes os dous de Parga, viñas, por fora, coa cabeza crouquela, co carís curtido e máis con un uniforme novo de soldado, e por dentro con unha rexa e cáseque runfante confianza en tí mesmo, sin duda froito da mocedade e máis dos trunfos de poeta-rapsoda. Fai un mes, en cambio, quedabas alí coa licencia de soldado no peto e con fondas e sotis

Primeira edición
d'*Os eidos*

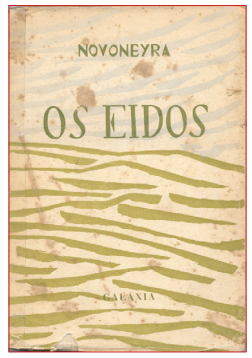

Ver

[10]

Ampliar

emociós no peito. Conocíachese naquil andares solo e calado por rúas e prazas, mesmo coma si todo, o que se ve i o que non se ve, causárache respeto profundo e tiveras que te arreconchegar na túa propia intimidade. Entre a data de chegada e a de ista como atariñante despedida, pasou un ano. Un ano intenso e decisivo na túa vida espritoal, pois trasformouche a personalidade arrequecéndoa cara dentro, cara as súas raíces máis acubilladas e múrneas. Un ano no que tamén se poderían sinalar catro estacións, que teríamos que desiñar con istes nomes: Compostela, A Cruña, Caurel e Hospital Militar de Lugo...

A Compostela chegaches moi afincado en tí mesmo, ou quizáis na proieición ideal de tí mesmo, e semellabas unha especie de solitario arrogante. Un solitario xebrado emocionalmente do mundo e dos homes e moi satisfeito coa lucidía dureza diamantina do seu esprito. Cando falabas, referíaste teimosamente "ás cousas", ás que tí atribuías un posto superior ó do home na escala dos seres, talmente coma si estiveran situadas nun punto intermedio entre o home e máis Deus. Arelabas, perseguías poéticamente isa liña de perfeición. Querías que a túa poesía fose a "voz das cousas"; mais si "as cousas" eran realidás supra-humás, o que verdadeiramente querías era unha poesía supra-humá. No fondo, a perfeición que lles conferías "ás cousas" non era máis que unha proieición ideal de tí mesmo. O que chamabas "as cousas" non eran senón símbolos da túa auto-ouxetivación ideal; eran como un castelo no que estiveras choído sin dispoñer máis que de un único e lonxano horizonte celeste no que soio se albiscaran os refrexos da túa propia imaxinación. Así,

11

[11]

Primeira edición
d'*Os eidos*

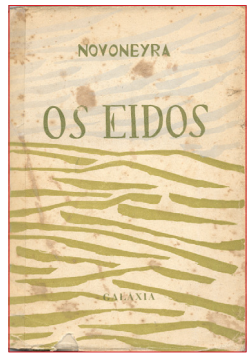

Ver

Ampliar

isolado do mundo e dos homes, foi como chegaches. Pro en Compostela batiches con unha realidade viva, humá, que había de abalar a túa sensibilidade: o sentimento de identificación espritoal coa Terra. Foi a aparición dun novo mundo fora do teu castelo ideal, mesmo coma si diante de tí abrírase un horizonte distinto daquíl horizonte celeste que soio che ofrecía o refrexo lonxano da túa propia imaxinación. Un novo horizonte no que aparecían outros homes, unidos e movidos por un sentimento común de identificación coa Terra e formando todos, homes e Terra, un mundo espritoal complexo e dinámico.

Un día marchácheste de Compostela para A Cruña, onde, a favor do acougo físico de hospitalizado e da case imperceitíbele estraneza que ten a vida pra un montañés levado acarón do mar, as esperiencias compostelás foron arraizando mainamente no teu interior. E foron, además, anovadas poéticamente, ó tomares alí contaito con Rosalía e con Pondal. O que en Compostela fora realidade ouservada, na Cruña atopáchelo confirmado como realidade poética. Confirmación decisiva pra quen naceu poeta e soio poéticamente pode comprender a realidade.

Descoberta xa a identificación espritoal do home coa Terra, primeiro en Compostela como realidade viva ouxetiva, dispois na Cruña como ouxetiva realidade poética, ó achegáreste outravolta ó Caurel tiñas que sentir unha nova, fonda e vivificante esperiencia: o sentimento da túa propia identificación coa Terra. E así foi. Namáis chegares aló levado polo primeiro permiso militar, comenzaches a vivir unha crisis espritoal, unha verdadeira crisis de crecemento espritoal con turbadora frebe emotiva. Percibiches, por primeira vez, unha misteriosa, profun-

[12]

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

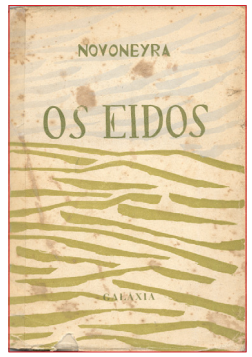

Ver

da i estremecente sensibilización de canto pisabas cos teus pés, de canto abranguías cos teus ollos, de canto tocabas coas túas maos, de canto escoitabas acaronciño ou lonxe de tí... Todo tiña voz, unha limpa e queda voz interior que se trasfundía na totalidade do teu ser arreguizado. Alí mesmo onde tantas e tantas veces tiñaste sentido arrodeado do indiferente mutismo de todo, agora escoitabas infinitas voces craras e distintas, talmente coma si se tratase de un inmenso clamor confidencial, ou de un máxico himno cósmico, grandioso e sinxelo, no que cada cousa falaba coa voz eterna e inmutábele da súa misteriosa verdade esencial. Así foi a túa identificación sentimental coa Terra, froito, máis que nada, de un contaito auditivo, de un escoitar a súa oculta voz. A sensibilidade auditiva e non a visual foi a que atravesou perceitivamente as paredes do castelo ideal en que estiveras anteriormente preso e te levou ó conquerimento de un mundo novo no que o Caurel convertíuse nunha parte sensíbele do teu propio ser. E naceron OS EIDOS...

Quedábache aínda a etapa final, a estación derradeira diste ano decisivo, e con ila un novo descobremento que faceres: a túa propia intimidade sentimental. Unha doenza aguda levárate ó Hospital Militar de Lugo. As mágoas da doenza e maila indiferente estraneza de aquíl mundo alleo, obrigábante a vivires en permanente e xabreira soedade. Unha soedade longa, longa, na que todo iba ausentándose, hastra as lembranzas. Pouco a pouco fúcheste quedando aconchegado dentro de tí mesmo, arredado da realidade esterior, sin máis achego que a quentura da propia intimidade sentimental. Chegaches, sin te poderes decatar, ós lindeiros mesmos da saudade.

Primeira edición
d'*Os eidos*

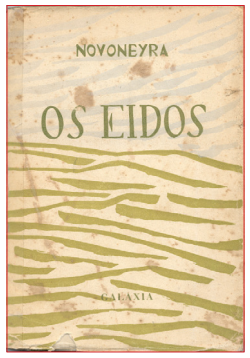

Ver

[13]

Ampliar

Viviches a túa soedade radical, a soedade singular que aniña no fondo de cada ser humán. E abríuse pra tí un novo horizonte, distinto dos dous anteriores: a túa intimidade sentimental, o centro mesmo do teu propio ser.

Veleiquí, meu querido amigo, como eu vin a túa evolución espritoal dende que a nosa amistade comenzou. Nila aparecen tres dimensións distintas da túa personalidade, que sin duda permanecerán no decorrer da vida inda que alternen a súa primacía conforme ás peripecias do teu eisistir. A primeira, a única que se percibía cando chegaches a Compostela, era a da afirmación voluntariosa do teu "ego", que auto-ouxetivabas idealmente nunha cobiza un tanto unamunesca de o faceres absoluto. A segunda, que se comenzou en Compostela, madureceu e afirmouse na Cruña e froitificou no Caurel, foi un saíres do teu "ego" pra entrares en contaito emocional cos homes e co mundo e, a través diles, coa Terra. A terceira, que se produxo en Lugo, foi un quedáreste soio no teu propio interior, un entrar en contaito coa propia intimidade sentimental pola vía da soedade, do asolagamento pasivo dentro de sí. A primeira refrexouse poéticamente no teu libro "Desde las Cosas"; a segunda, niste libro OS EIDOS, que teño diante; a terceira, non o sabemos... Quizáis se refrexe algún día no gran poema da Saudade que aínda botamos de menos nas letras galegas.

Eiquí tés, en resumen, a presentación do autor de OS EIDOS que lles eu fixen en Castropol. Resumireiche agora o que entre todos falamos do libro.

Os poetas, xa se sabe, son fillos do seu tempo e da súa terra. Nuns casos máis fillos do tempo e

[14]

Ampliar

Primeira edición d'*Os eidos*

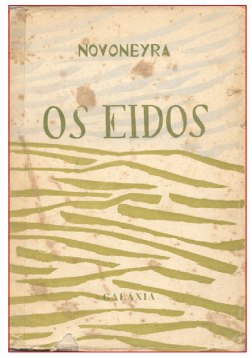

Ver

noutros máis fillos da terra. Ista poesía é filla da súa terra. Pura e sinxela como a terra mesma de que naceu, como as uces, coma os encinos, coma os primarrochos... É unha poesía sin época, unha poesía carente de condicionamento histórico. A súa ouxetividade ahistórica nace da esencial identificación coa terra mesma.

O ritmo da vida nas terras do Caurel obedece á lenta reiteración do suceder cósmico. O Abril, o Outono, a Nebra, o Vento, a Chuvia, as Ametencias, as Nabaregas... son sempre as mesmas. O mesmo son agora que fai mil anos. Dentro de mil anos serán igual que agora. Non dependen da historia; non dependen pra nada do dramatismo humán. Están ahí, diante dos homes. Estiveron sempre ahí. Estarán sempre. A vida dos caurelaus está sometida ó seu decorrer reiterante. O poeta, xurdindo disa mesma vida, descríbenolas. A descrición que nos fai de cada unha, de puro esencial, é cáseque unha "definición" poética.

A vida do Caurel, niste libro de versos fíxose voz poética, fixose realidade comunicativa. Entrou no mundo da cultura, comenzou a vivir na historia. Nos comenzos da historia está a poesía. Toda gran historia debe comenzar con un gran poema. O Caurel, que pasou miles e miles de anos en silencio, agora comenzou a ter voz, comenzou a se sentir redimido do seu longo e frío mutismo xeolóxico pola gracia da palabra poética. Deica agora formaba parte da unidade xeolóxica e xeográfica de Galicia; dende agora entra a formar parte de súa unidade histórico-cultural. Na configuración histórico-cultural de Galicia acaba de cobrar presencia un novo e valioso elemento, que se nos revela na pureza esencial de

15

[15]

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

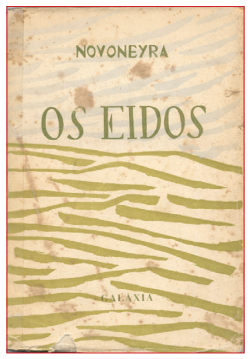

Ver

uns versos inxeles. O espertar do Caurel tiña que ser así: espontáneo, sinxelo, elemental. Non esperta de un soño secular, perdido no pasado histórico, porque o Caurel non ten pasado "histórico". O seu pasado é anónimo, escuro, ahistórico, milenariamente profundo. Por iso o seu espertar é inxénuo, sinxelo, elemental. Non esperta invocando mitos, lendas, héroes ou grorias pasadas. O seu espertar é mesmo coma un romper a falar inicial, é o gozo estremecido de "nomear" as cousas. O seu mesmo nome —o nome do Caurel— non garda en sí ningún eco de resoanza histórica nin alude a héroes lexendarios. Alude sometes á direición de un vento.

¿Por qué non imaxinármonos un espertar poético de todalas demáis terras galegas? O mesmo que o Caurel, a Terra Chá, e Lemos, e Melide, e A Peroxa, e Deza, e Fisterra, e Monterrei, e A Limia, e todalas demáis. O día que cheguemos a ter un Cancioeiro poético no que se recolla e se refrexe a voz de todalas terras galegas como en OS EIDOS se refrexa a do Caurel, daquela contaremos co gran Poema de Galicia, con isa especie de epopeia coleitiva na que todolos pobos refrexan o seu ser. Porque Galicia, que ten grandes poetas, non ten aínda o seu gran Poema. E o gran Poema de Galicia non poderá ter realidade senón refrexando a voz da Terra. Na vida da cultura galega, a Terra é un elemento aitivo i esencial. A nosa realidade cultural ven a ser a integración do humán e mailo telúrico, cualidade peculiarísima da nosa cultura, quizáis a máis difícil de comprender pra os alleos. Sin a base telúrica, a nosa espresión puramente humán é parcial, incompleta, sometida a perene vaguedade... Cando a escura e podente presencia da Terra acade trasparencia verbal,

Primeira edición
d'*Os eidos*

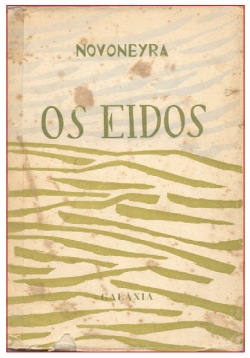

Ver

[16]

Ampliar

o esprito galego terá descoberto a base, o substrato fundamental no que as súas raíces afincan. Perderá a vaguedade atoutiñante do que se move no ignoto, no escuro e impalpábele. Porque a cultura galega nace da peculiar situación espritoal do home galego, que non é, como na maoría dos casos, o froito, o refrexo da intensa e integral relación do home cos outros homes. Eiquí a situación radical do home non consiste fundamentalmente na relación cos outros homes, senón na relación coa Terra; consiste na súa relación coa "vida cósmica" máis que na súa relación coa "vida social".

No decorrer da nosa cultura aitúan dous elementos fundamentás: o elemento histórico, que ten un dinamismo de ritmo mudadizo, e máis o elemento cósmico (a Terra), que é permanente e ten un dinamismo de ritmo lento e reiterante. A evolución da nosa poesía arrinca da asimilación de correntes culturás históricas (de unha época), e camiña cara o descobremento da Terra. Parte do elemento mudábele pra se achegar ó elemento permanente. A súa maturidade plena producirase cando teña desenvolto istas tres etapas:

I. O espertar inicial baixo o eco de unha corrente cultural histórica, etapa que antre nós comenzou co Romantismo, de certo por se tratar de unha corrente espritoal afín á nosa propia sensibilidade.

II. O descobrir a realidade cósmica, a Terra, o elemento básico permanente, tendencia que xa dende os comenzos se fixo presente na nosa poesía.

III. A síntesis, a integración do elemento cultural "histórico" co elemento "cósmico". Ou seña: a entrada da Terra na historia.

17

[17]

Ampliar

Primeira edición d'*Os eidos*

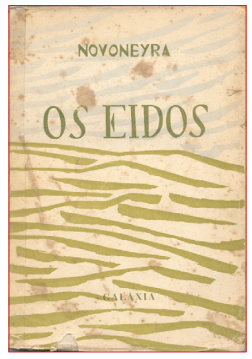

Ver

Iste libro OS EIDOS marca o gran comenzo da segunda etapa, porque nil preséntasenos por primeira vez isa direición poética seguida de maneira crara e conscente. Noutros poetas anteriores —Rosalía, Pondal, Noriega— móstrase xa ista tendencia, mais en poemas isolados e sin a conscente craridade que envolve iste libro. Pondal, por exemplo, era home dotado pra iste descobremento. Algúns dos seus poemas responden a ista elementalidade sinxela e case impersoal. Con todo, preferíu abertamente envolver o seu mundo "bergantiñán" nunha atmósfera histórico-lexendaria creada por il mesmo. Non o tomou tal e como é na súa cósmica espontaneidade, senón que lle impuxo o rexo calco da súa propia personalidade espritoal. En lugar de ser a voz poética de Bergantiños, Bergantiños foi o achaque pra il crear un mundo poético persoal. O que nos ofrece é un Bergantiños "pondalián". Exercendo un señorío poético sin límites, Pondal traslada Bergantiños a un tempo histórico "imaxinario". Fai que un tesouro de lembranzas históricas —céltigas —apareza acochado nos rastros toponímicos de Bergantiños. Vai resucitando isas lembranzas con soio debullar os segredos de cada nome. Coma un deus solitario, transforma os nomes en seres animados, en pobos, en espritos máxicos. Recollendo nomes perdidos, nomes escuros coma pedras dos camiños, sábelles infundir alento e brilo espritoal, talmente coma si fosen antergas moedas soterradas nas que íl soupera ler vellas historias heroicas. Sábeos transformar nun universo persoal cheo de sentido interno e dotado, incluso, da forza trascendente (poética) de un mundo histórico verdadeiro. Con forza de xigante crea un

[18]

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

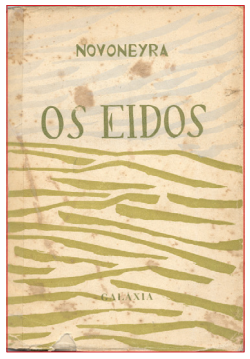

Ver

universo persoal. Mais, ó cabo, iste universo "será sempre persoal".

Cousa distinta ocurre co libro de Novoneyra. Por se tratar de poesía da Terra e non de poesía do tempo —presente ou pasado, real ou imaxinario—, é unha poesía pouco "persoal". Mais ben é poesía "de todos". Trátase de unha poesía que refrexa unha zona anterior á individualización persoal: a zona do ser e mailo decorrer da vida cósmica na súa inserción coa vida humá. De ahí a súa elementalidade. De ahi a súa forzosa e difícil sinxeleza. Ningún poeta, por culto e requintado que o seu esprito for, podería descobrir ista sotíl zona poética de non estar fondamente arraizado na realidade cósmica que lle sirve de base espresiva. No libro OS EIDOS esprésase poéticamente a esperiencia máis radical e permanente do esprito galego en canto realidade coleitiva: a súa integración na vida cósmica. Esperiencia de vixencia inmudábele durante centos e centos de anos. Iste libro .houbérano .comprendido .plenamente, .como cousa propia, os caurelaus de fai mil anos. Como cousa propia comprenderano, tamén plenamente, os caurelaus de dentro de mil ou de dous mil anos. E ó decir caurelaus, podemos decir todolos galegos que teñan vivido ista esperiencia, pois quen non a tiver vivido como realidade formativa do propio ser individual, nunca poderá comprender de todo a verdade esencial da realidade galega.

Das tres dimencións espritoás que tiñamos percibido en Novoneyra, a poesía de OS EIDOS siñala o comenzo do seu contaito íntimo e conscente coa Terra. Nista dimensión, o mesmo que nas outras dúas, a súa vitalidade poética, aínda en plena mocedade, ten que lle ofrecer moitos froitos celmosos á

[19]

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

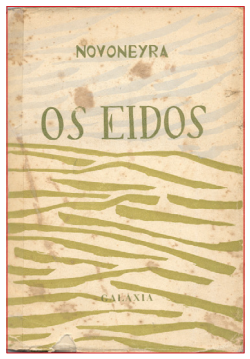

Ver

nosa lírica. Dentro da evolución xeral da poesía galega, OS EIDOS tamén siñala o inicio craro e consciente do que poderíamos chamar "a poesía como voz da Terra". Hai, dende logo, antecedentes isolados nuns e noutros poetas anteriores. Con todo, en ningún hai, hastra Novoneyra, unha vontade conscente de anulación do "persoal" en favor do "cósmico", unha fidelidade tan total ó que a Terra é en sí. Siñala espléndidamente unha liña de posibilidás ilimitadas para a nosa poesía. Siñala, incruso, o camiño que nos levará algún día a acadar a creación do gran Poema de Galicia, ise gran Poema de fondo máis ben impersoal que todolos pobos saben crear nalgún intre do seu paso polo tempo.

Pouco máis ou menos, tales foron os comentos e xuicios que os teus versos nos foron espertando naquilas leituras e conversas de Castropol. Falamos, craro está, de máis cousas, por exemplo do seu purísimo tesouro idiomático, e detivémonos, ás veces, a reparar nisas dúceas de palabras de cerne antigo, afeitas a andar entre as uces i entre as faias, a camiñar por carreiros e carrouzas, e que no teu libro acadan brilo e quentura coma se fosen estrelas vivas.

Non quero engadirche novas impresiós ás que de aló traio. Eiquí inda non tiven vagar senón pra lembrar o que che levo dito. Chegamos onte, e hoxe hai bastante rebulicio no lugar. Andan todos, ledos e lixeiros, a preparar a romaría do San Vitoiro.

Láncara, agosto do 1953.

Ramón PIÑEIRO

s/p {20}

Ampliar

Primeira edición d'*Os eidos*

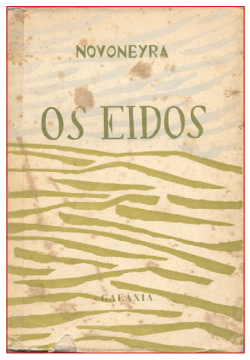

Ver

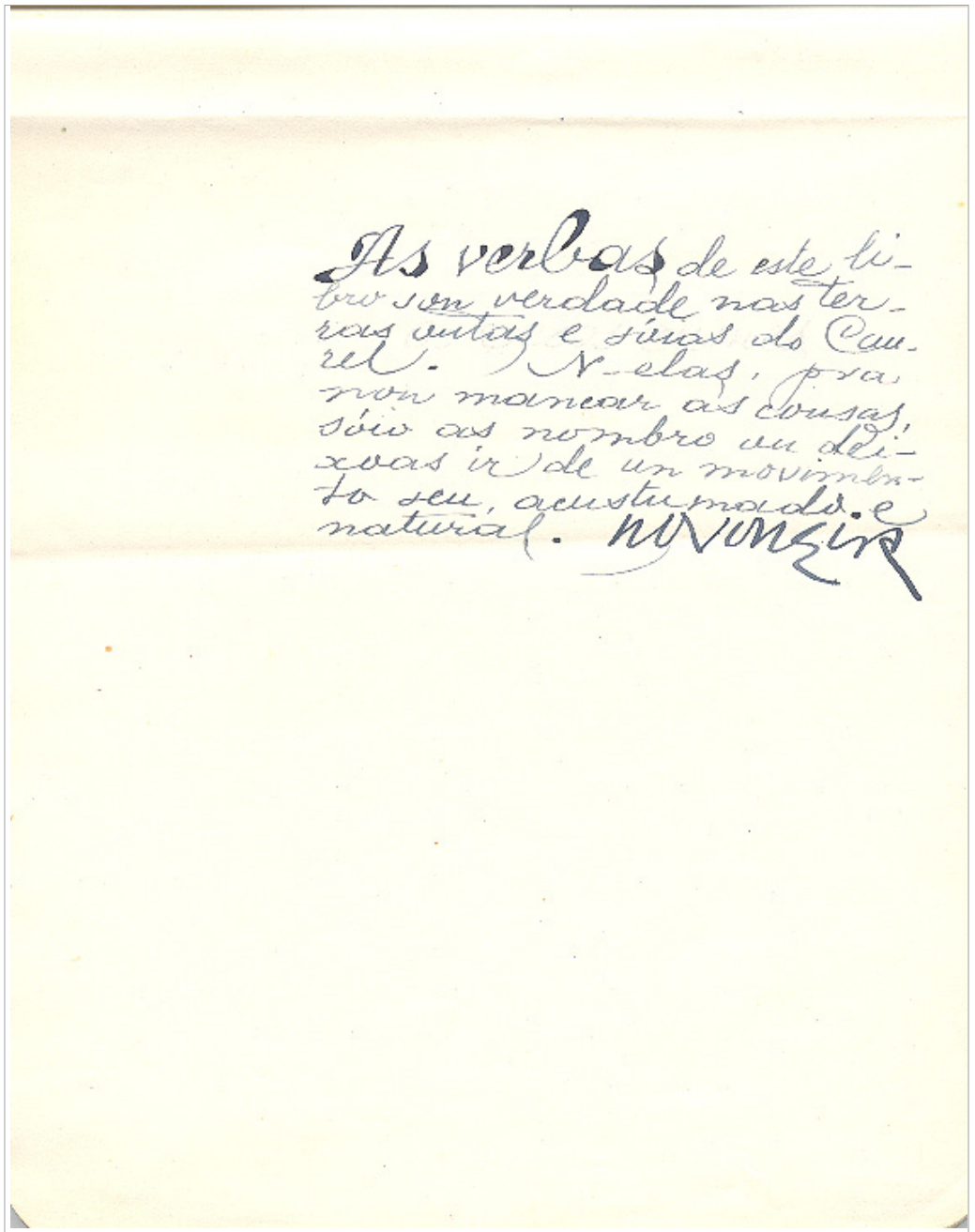
As verbas de este li-
bro son verdade nas ter-
ras outas e sóuas do Cau-
rel. N-elas, pra
non mancar as cousas,
sóio as nombro ou déi-
xoas ir de un movimen-
to seu, acustumado e
natural. NOVONEYRA

Ampliar

As verbas AS VERBAS de este diste li-
bro son verdade nas ter-
ras outas e sóoias do Cau-
rel. N-elas, pra
non mancar as cousas,
sóio as nombro ou déi-
xoas ir de un dun movimen-
to seu, acuostumado e
natural. NOVONEYIRA

Primeira edición
d'*Os eidos*

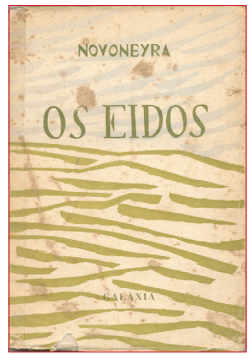

Ver

s/p {21}

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

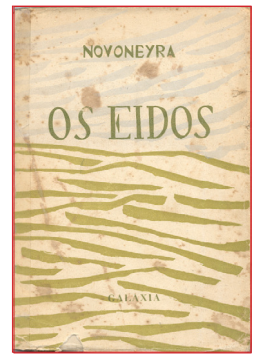

Ver

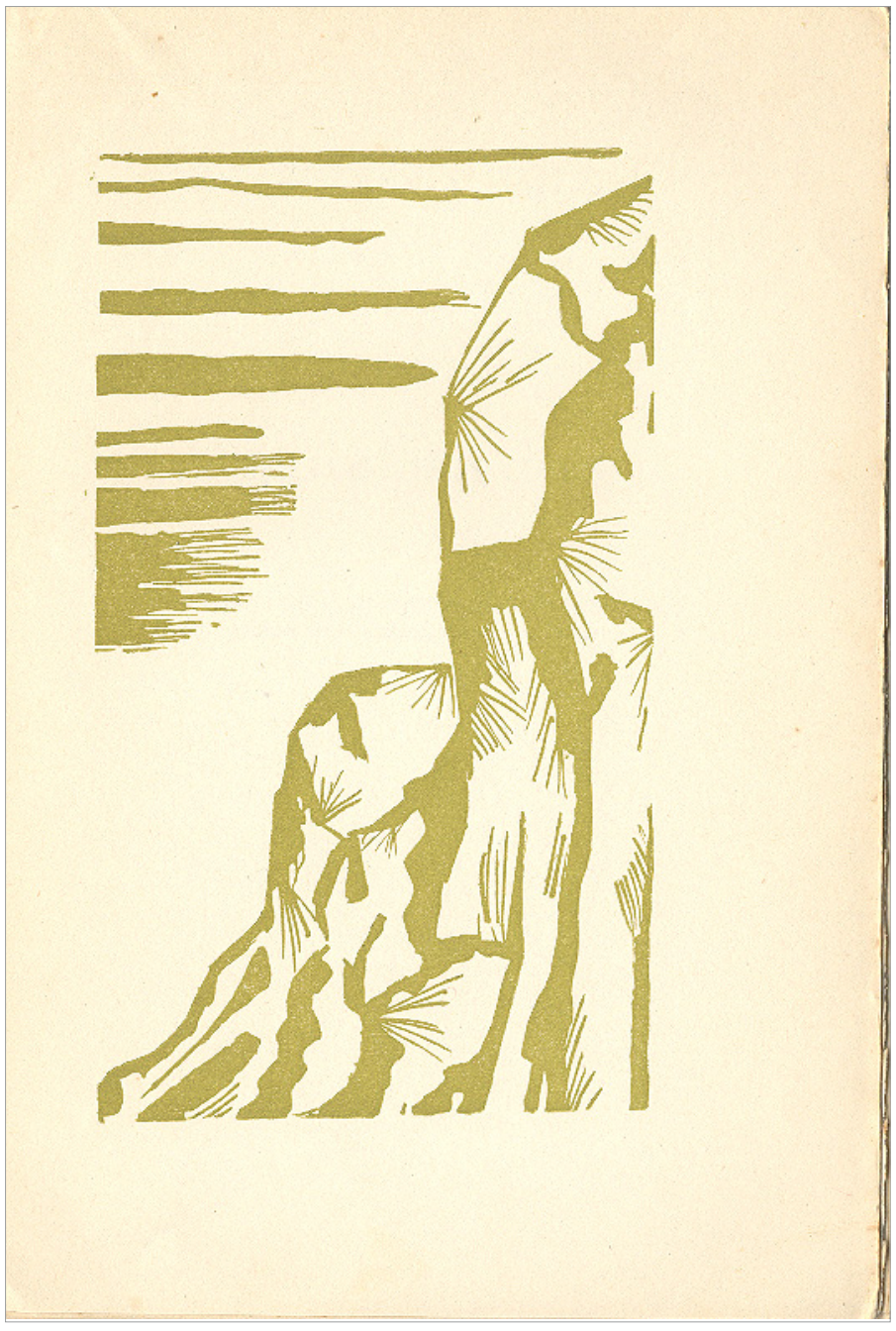

Ilustración de Carlos Maside

s/p {22-23-24}

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

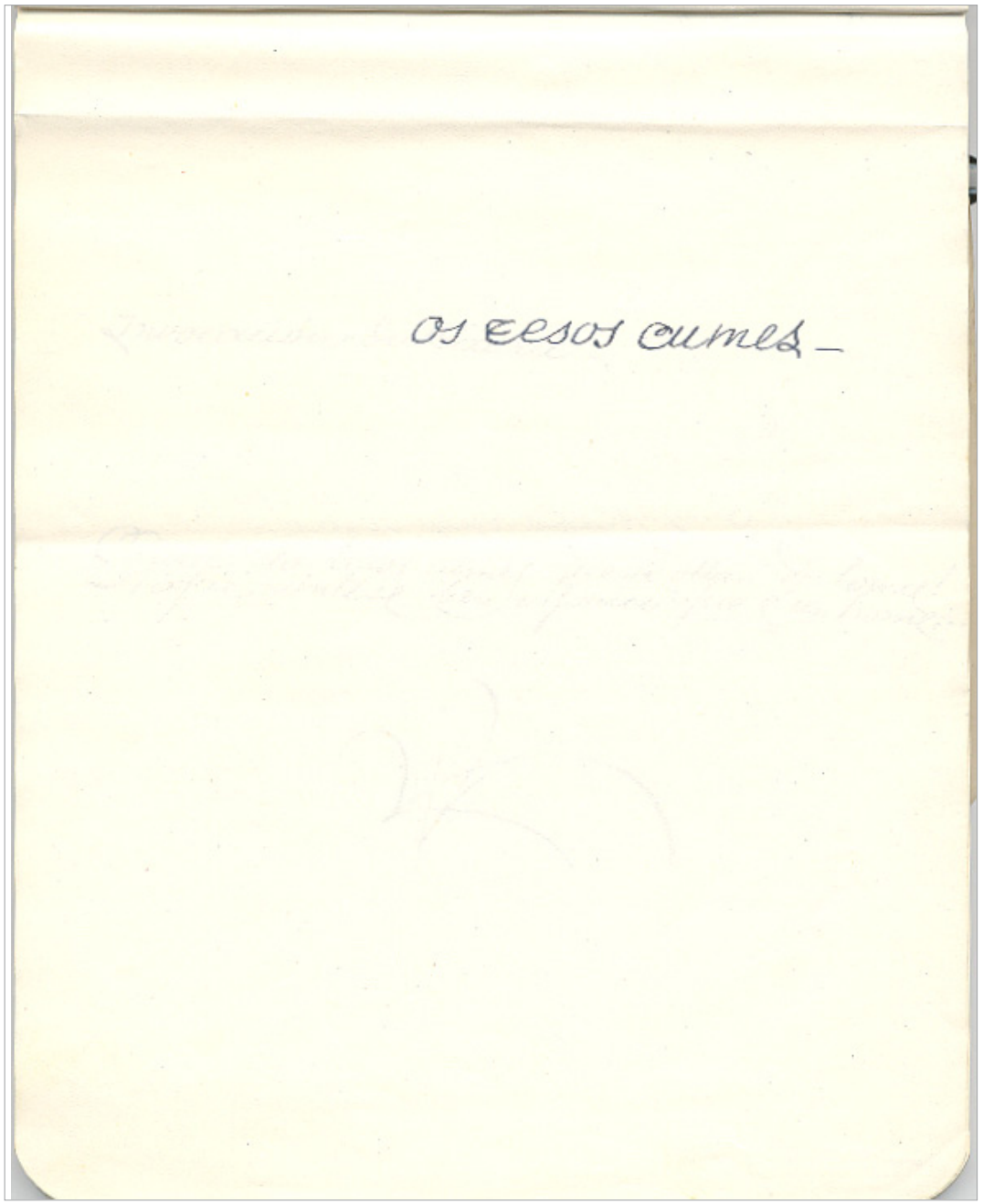

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

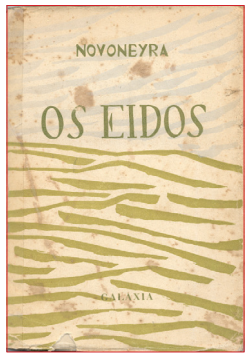

Os tesos cumes

Ver

[25]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

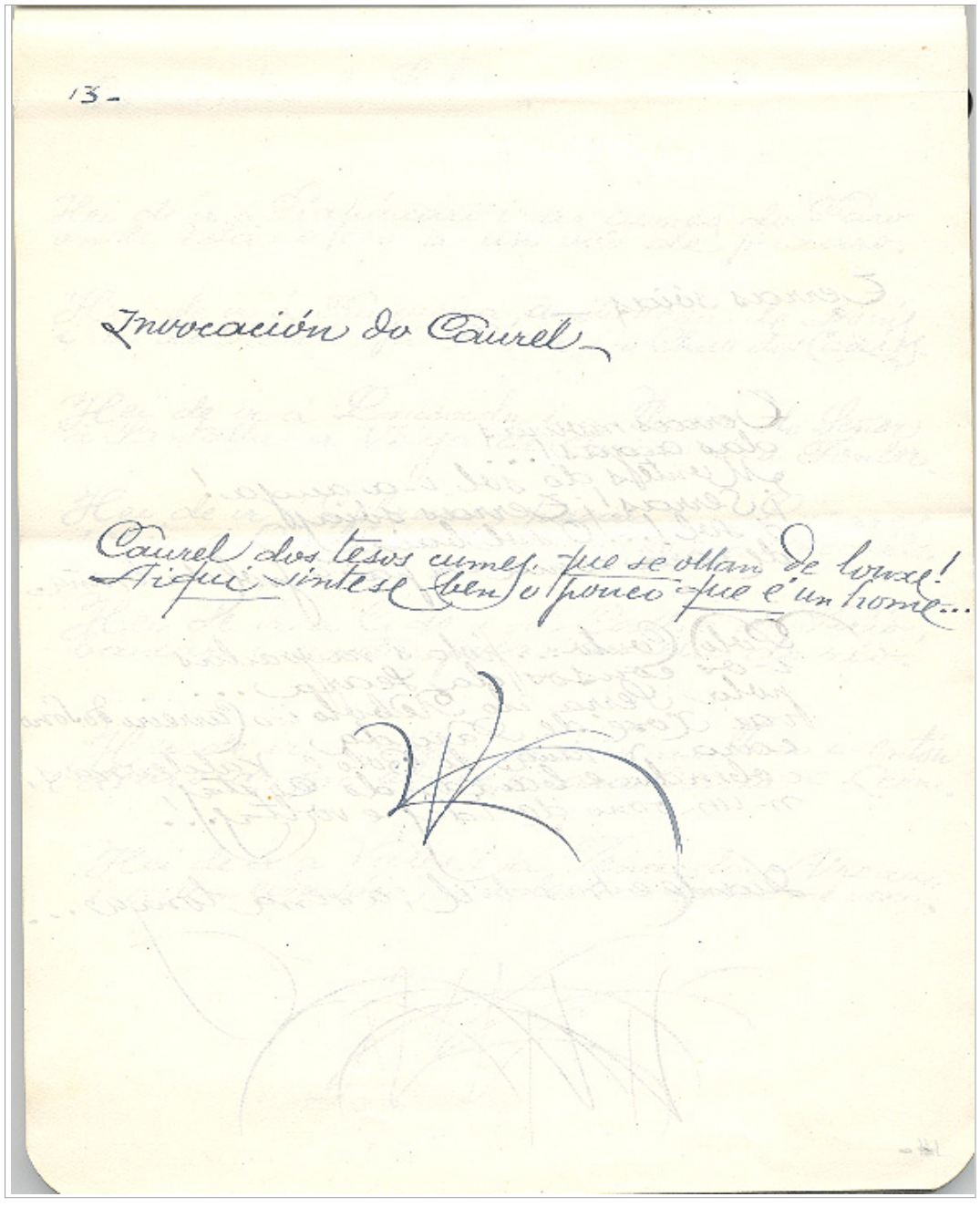

13

Ampliar

OS TESOS CUMES

CAUREL DOS TESOS CUMES

Primeira edición
d'*Os eidos*

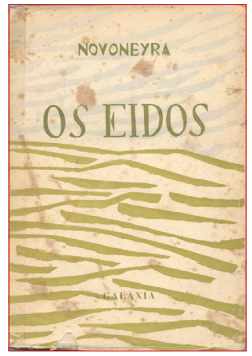

Ver

Invocación do Caurel

Caurel dos tesos cumes que se ollan de lonxe!
Aiquí... síntese ben o pouco que é un home...

[25]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

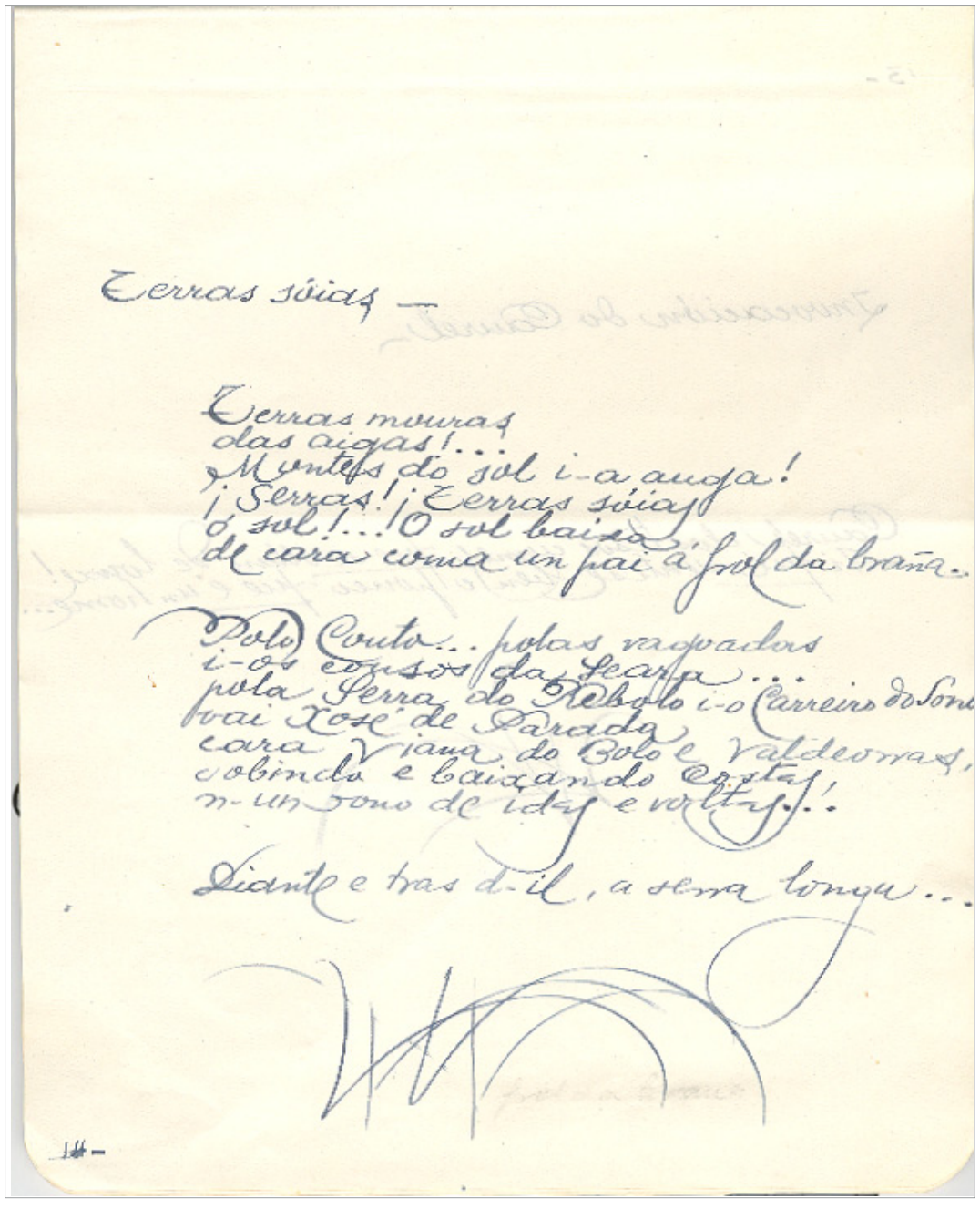

14

Ampliar

TERRAS SOIAS
Terras sóias

Primeira edición
d'*Os eidos*

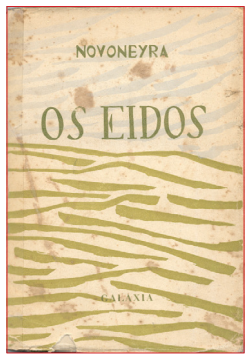

Ver

Terras Cumes mouras das aigas!...
das aigas!...
Montes do sol i-a auga i a ágoa!
¡Serras! ¡Terras sóias ó sol!...
ó sol!... O sol baixa
de cara coma un pai á frol da braña..

Polo Couto...polas vagoadas
polas vagoadas i-os cousos da Seara...
pola Serra do Rebolo i-o Carreiro do Sono
vai Xosé de Parada
cara Viana do Bolo e Valdeorras Val de Orras,
sobindo e baixando costas, ...
n-un sono de idas e voltas...

Diante e tras d-il, a serra longa...

[26]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

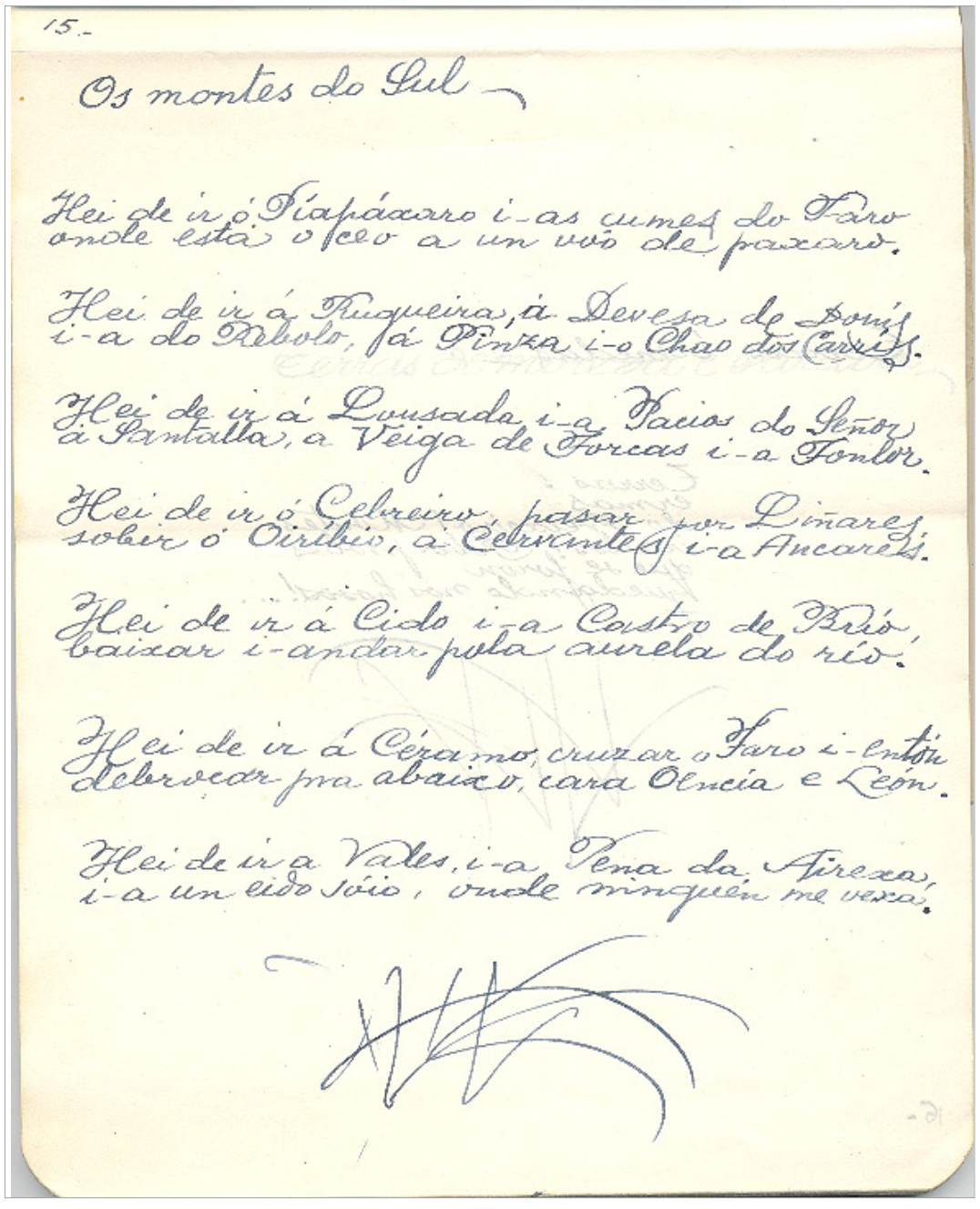

15

Ampliar

OS MONTES DO SUL
Os montes do Sul

Hei de ir ó Píapáxaro i-as cumes do Faro
onde está o ceo a un vóo de paxaro.

Hei de ir á Rugueira, á i a Devesa de Donís
i-a do ó Rebolo, á Pinza i-o ó Chao dos Carrís.

Hei de ir á a Lousada i-a Pacios do Señor
á a Santalla, a Veiga de Forcas i-a Fonlor.

Hei de ir ó Cebreiro, pasar por Liñares,
sobir ó Oiribio, a Cervantes i-a Ancares.

Hei de ir á a Cido i-a Castro de Brío,
baixar i-andar pola aurela* do río.

Hei de ir á Céramo, cruzar a Faro i-entón
debrocar* pra abaixo, cara Oencia e León.

Hei de ir a Vales, i-a Pena da Airexa,
i-a un eido sóoio, onde ninguén me vexa.

Primeira edición
d'*Os eidos*

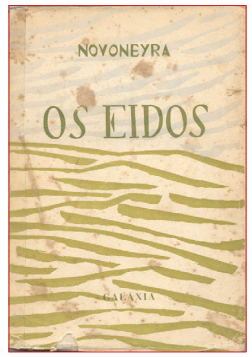

Ver

[27]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

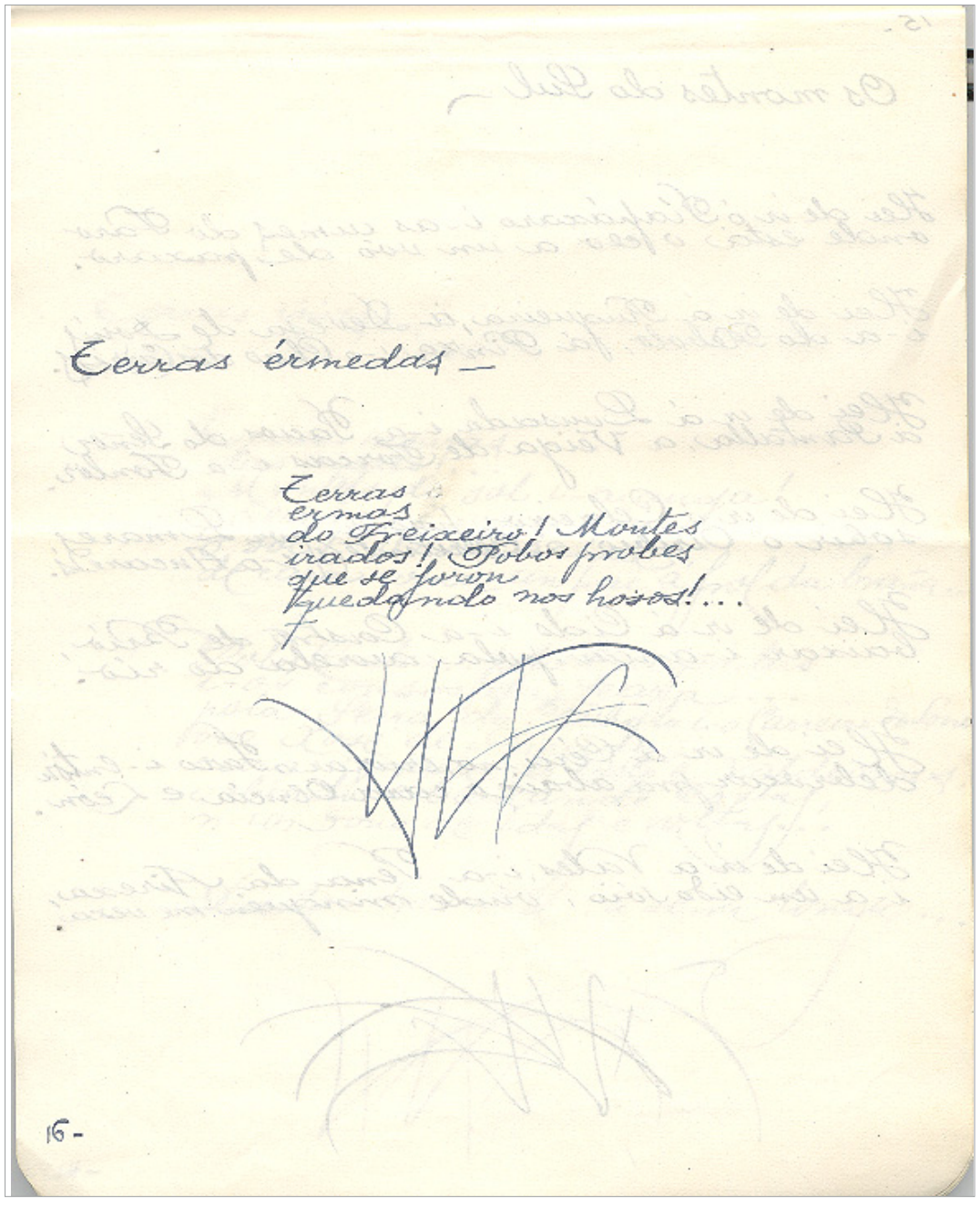

16

Ampliar

[28]

TERRAS ERMEDAS
Terras érmedas

Primeira edición
d'*Os eidos*

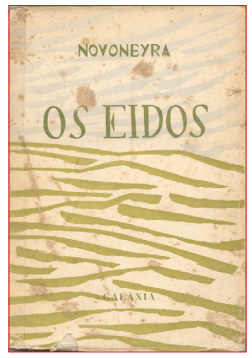

Ver

Terras
ermas
do Freixeiro! Montes
irados*! Pobos probes
que se foron
quedando nos hóosos!...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

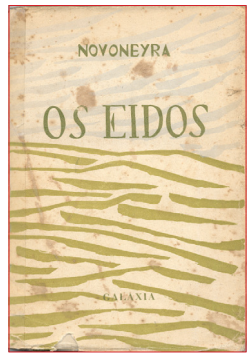

Ver

A LUCENZA

I

Ouh Covallo de Doña Briosa,
Lagos, fontiñas roibas
da Seara, Campo de Lerín, Murelos,
Cortello dos Cervos!...

II

Terras outas e craras da Lucenza,
onde se ollan cerca
as serras lonxanas!...

Voan as aigas coas áas abertas,
levando a sombra polas penas brancas
e polas herbas douradas e sanguentas

[29]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

III

Eu son esto que vexo e que me ve
.....
Cebreiro...Faro....Oiríbio...Cervantes...
Ancares...
Capeloso, Montouto, Rebolo...Cumes soias
do Caurel...
Serras longas de Oencia e Val de Orras...

O cor.
preso no silencio antergo dos tesos,
sóio sinte a presencia do sol...

Inmensidade da terra i o ceo...

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

[30]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

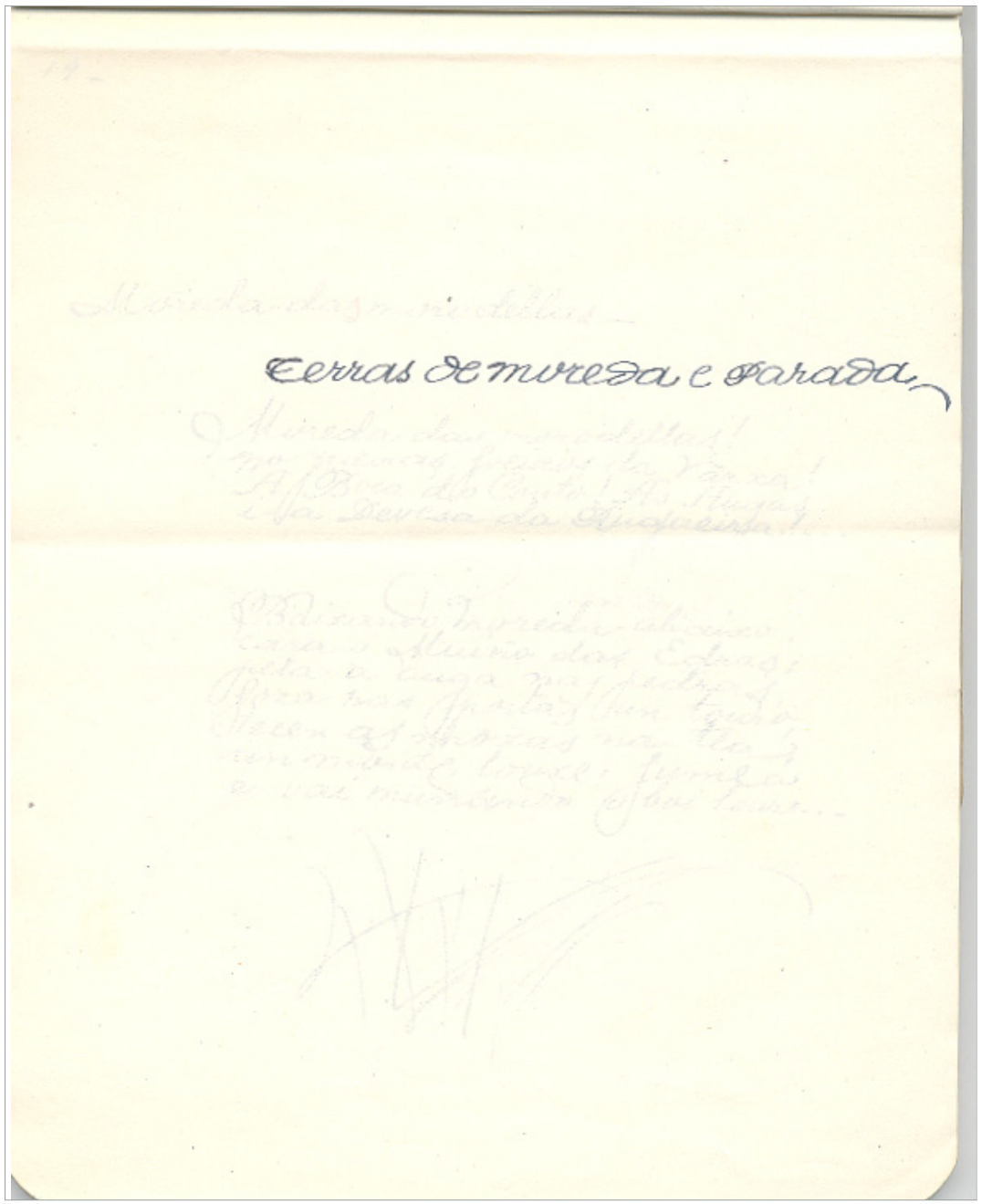

s/p {17-18}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

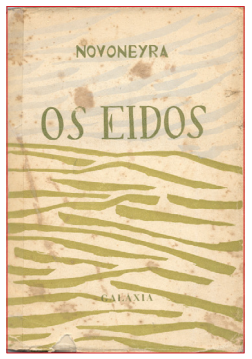

Terras de Moreda e Parada

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

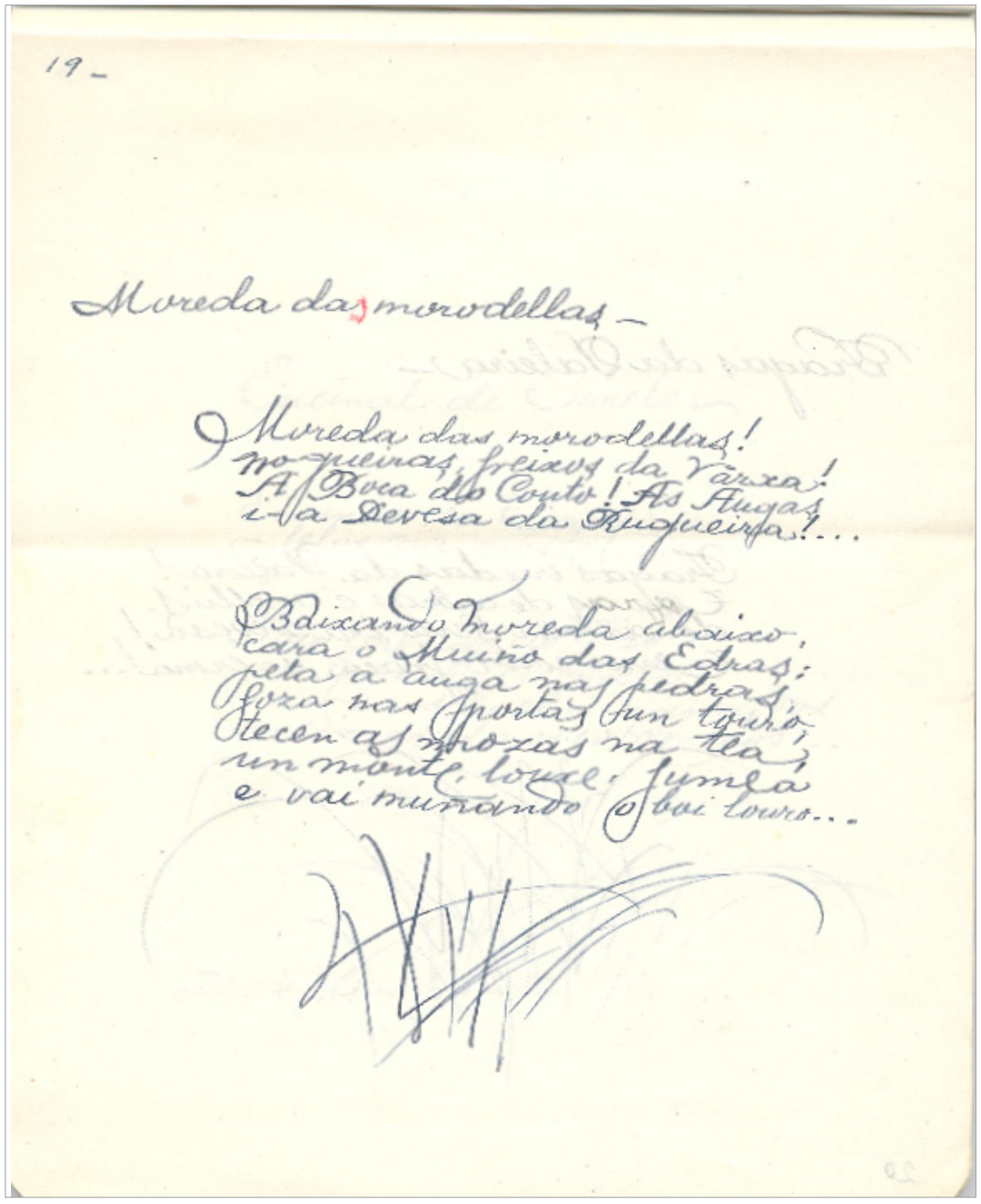

19

Ampliar

TERRAS DE MOREDA E PARADA

MOREDA DAS MORODELLAS

Moreda das morodellas*

Moreda das morodellas!
nNogueiras, freixos da Varxa!
A Boca do Couto! As Augas Agoas
i-a Devesa da Rugueira!...

Baixando Moreda abaixo,
cara o Muiño das Edras:
peta bate a auga nas pedras,...
foza peta nas portas un touro*, ...
tecen as mozas na tea, ...
un monte, lonxe, fumea ...
e vai muiñando* o boi louro...

Primeira edición d'*Os eidos*

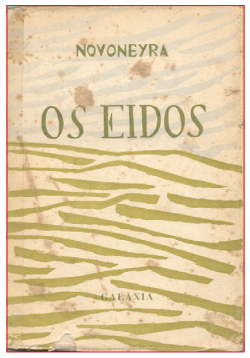

Ver

[31]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor marrón. A do manuscrito figura en verde e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor verde no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A vermella, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A marrón representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

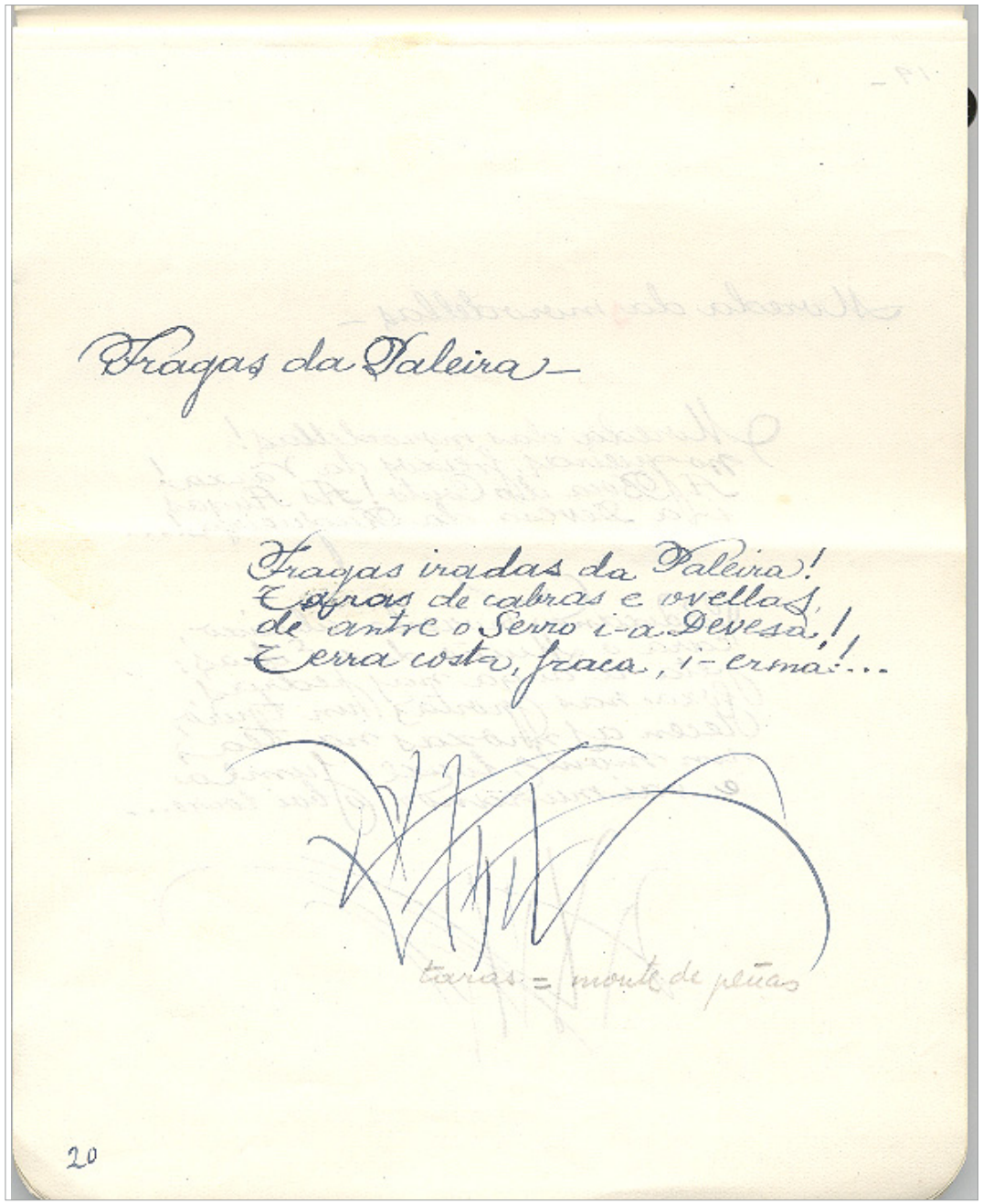

20

Ampliar

FRAGAS DA PALEIRA

Fragas da Paleira

Primeira edición
d'*Os eidos*

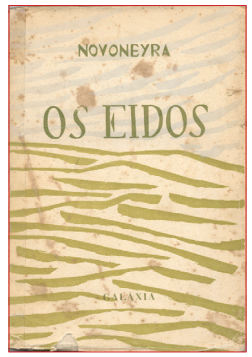

Ver

Fragas iradas da Paleira!
Taras de cabras e ovellas,
de antre o Serro i-a Devesa!
Terra costa, fraca, i-erma!...

Taras = monte de peñas
(Escrito con lapis)

[32]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

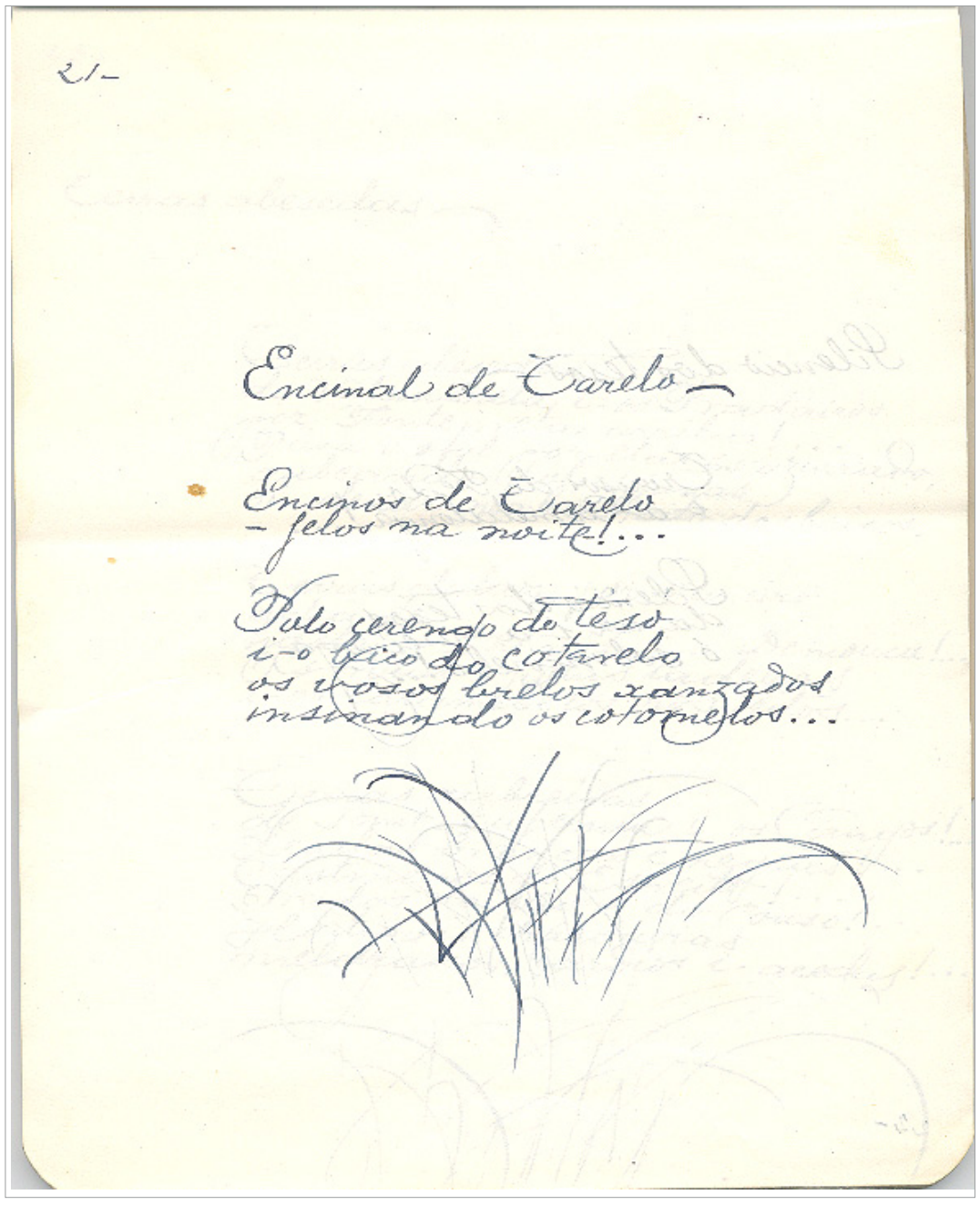
Encinal de Tarelo —

Encinos de Tarelo
— felos na noite!...

Polo cerengo do teso
i-o bico do cotarelo
os vosos brelos xanzgados
insinando os cotomelos...

21

Ampliar

ENCINAL DE TARELO
Encinal de Tarelo

Primeira edición
d'*Os eidos*

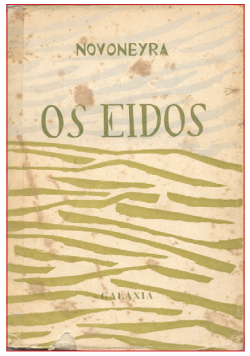

Ver

Encinos de Tarelo
— felos* na noite!...
–espantallos
que á mesma noite poin medo–!...
Polo cearengo* do teso
i-o bico* do cotarelo*
os vosos brelos* xanzados
insinando os cotomelos*...

[33]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

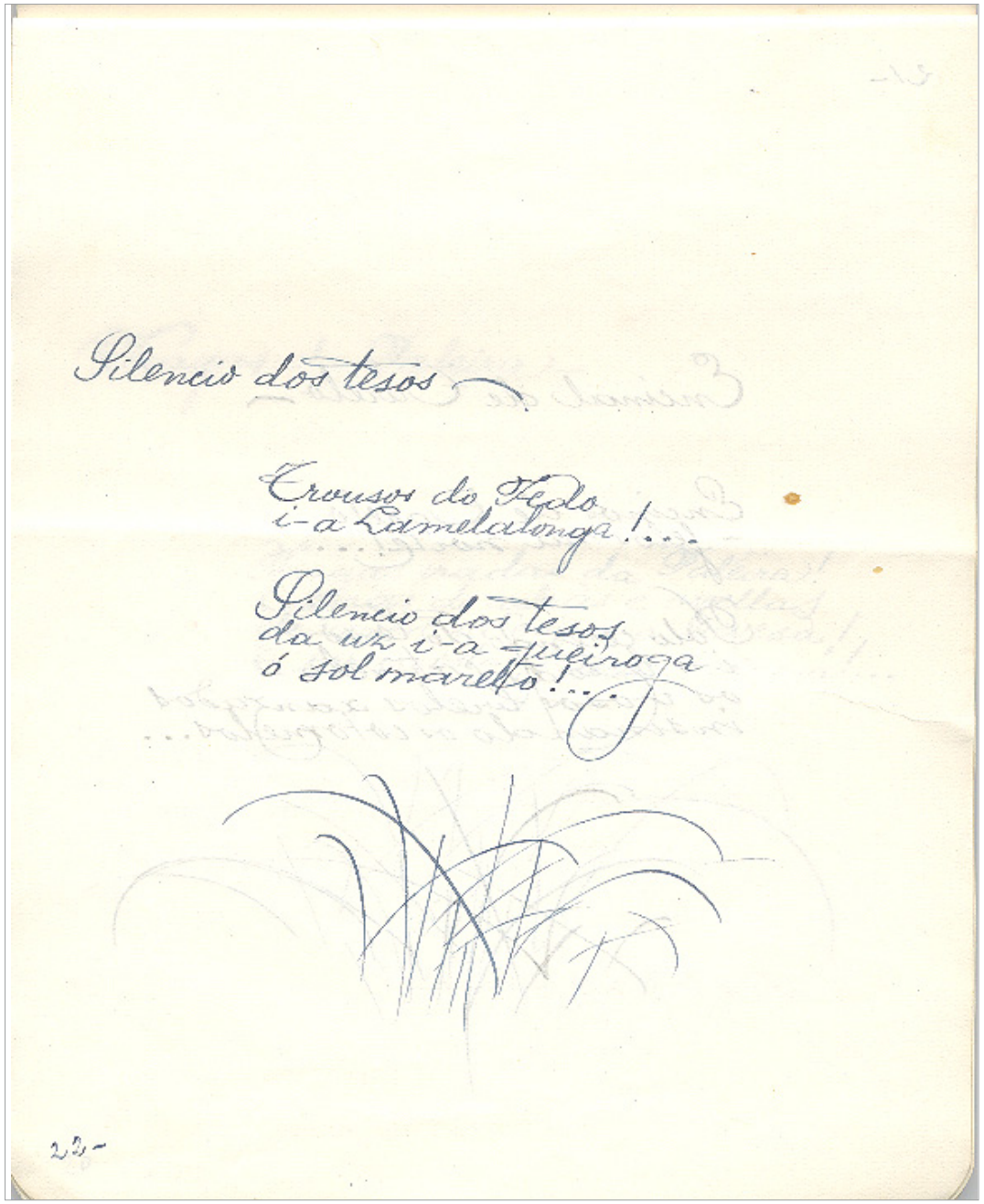
Silencio dos tesos

Trousos do Fedo
i-a Lamelalonga!...

Silencio dos tesos
da uz i-a queiroga
ó sol marelo!...

22-

Ampliar

SILENCIO DOS TESOS
Silencio dos tesos

Trousos do Fedo
i-a Lamelalonga!...

Silencio dos tesos
da uz i-a queiroga
ó sol marelo!...

Primeira edición
d'*Os eidos*

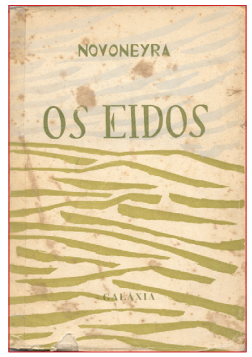

Ver

22

[34]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

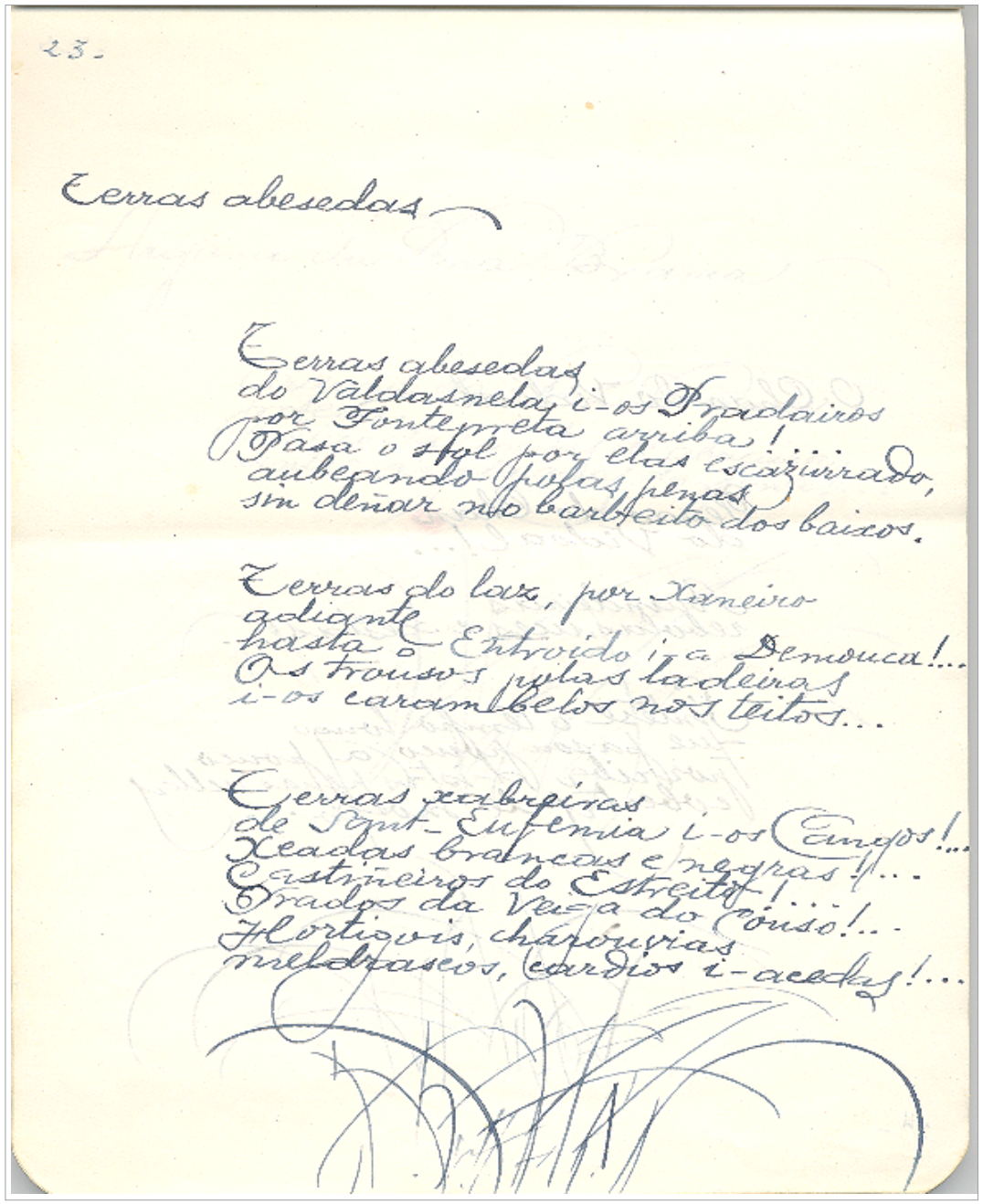
23.-

Terras abesedas

Terras abesedas
do Valdasnela i-os Pradairos
por Fontepreta arriba!...
Pasa o sol por elas escazurrado,
aubeando polas penas
sin deñar no barbeito dos baixos.

Terras do laz, por Xaneiro
adiante
hasta o Entroido i-a Demouca!...
Os trousos polas ladeiras
i-os carambelos nos teitos...

Terras xabreiras
de Sgnt-Eufemia i-os Cangos!...
Xeadas brancas e negras!...
Castiñeiros do Estreito!...
Prados da Veiga do Couso!...
Hortigois, charóouvias
meldrascos, cardios i-acedas!...

23

Ampliar

TERRAS ABESEDAS

Terras abesedas*

Primeira edición
d'*Os eidos*

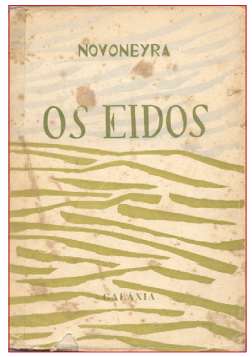

Ver

Terras abesedas
do Valdasnela i-os Pradairos
por Fontepreta arriba!...
Pasa o sol por elas escazurrado*,
aubeando* polas penas
sin deñar* n-o barbeito dos baixos

Terras do laz*, por Xaneiro
adiante
dende o outo Nadal
hasta o Entroido i-a Demouca*!...
Os trousos* polas ladeiras
i-os carambelos nos teitos...

Terras xabreiras*
de Sant-Eufemia i-os Cangos!...
Xeadas brancas e negras!...
Castiñeiros do Estreito!...
Prados da Veiga do Couso!...
Hortigois* charóouvias*
meldrascos*, cardios* i-acedas!...

[35]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

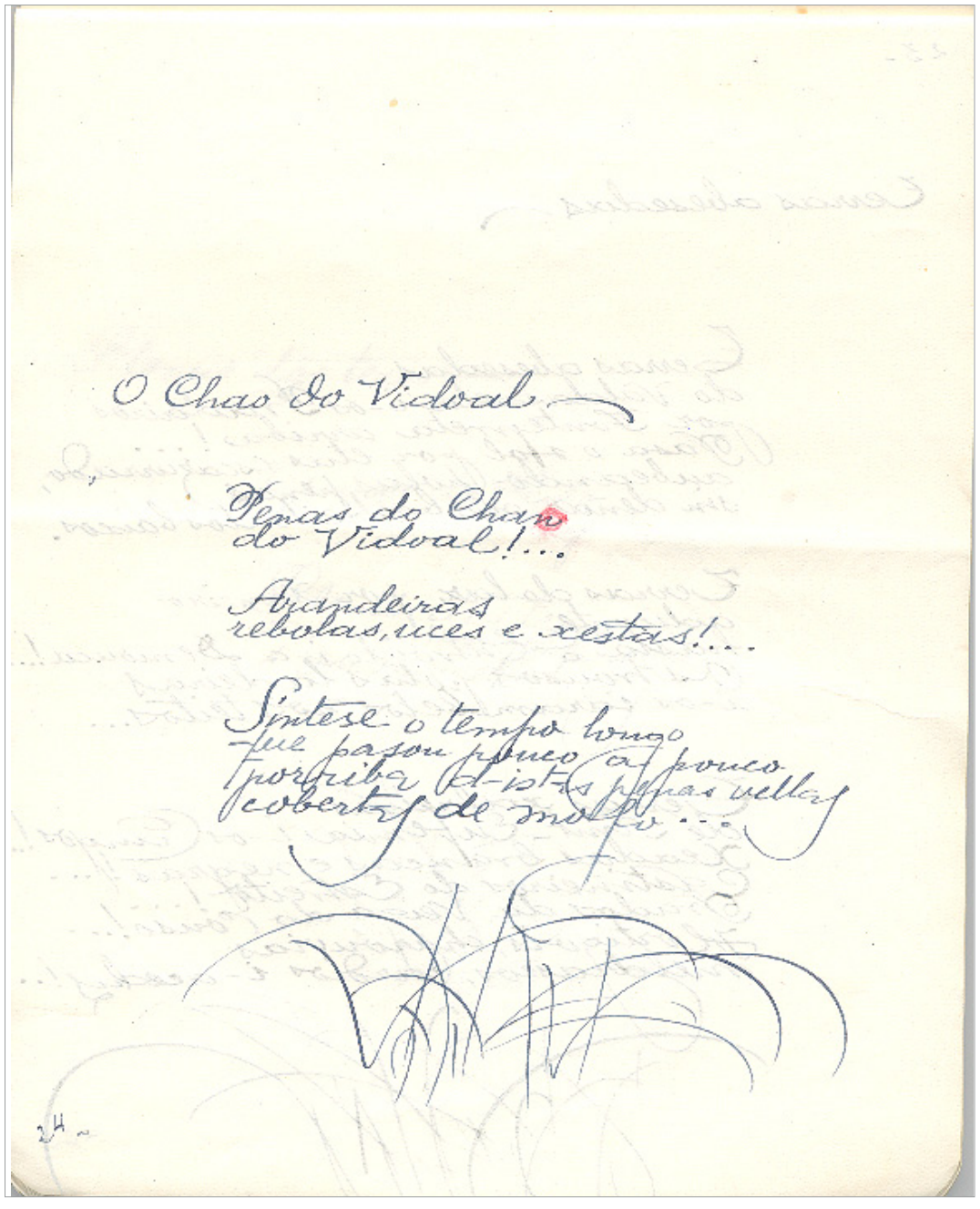

24

Ampliar

O CHAO DO VIDOAL

O Chao do Vidoal

Primeira edición
d'*Os eidos*

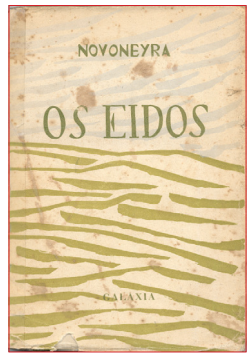

Ver

Penas do Chan (sobre o -n hai un -o en lapis vermello: Chao) do Vidoal!...

Arandeiras*
rebolas, uces e xestas!...

Síntese o tempo longo
que pasou pouco a pouco
porriba d-istas penas vellas
cobertas de mofo...

[36]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

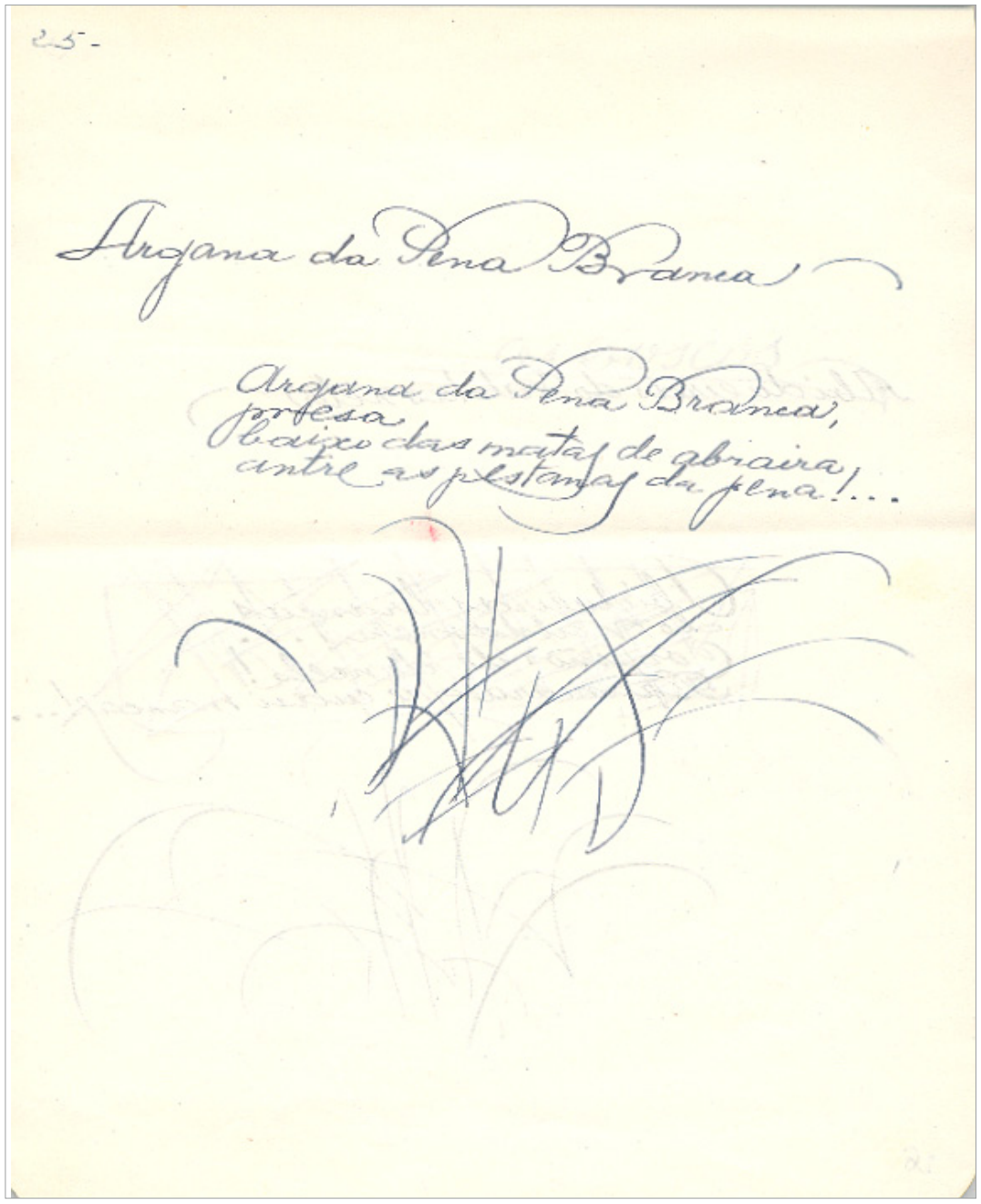

25

Ampliar

ARGANA DA PENA BRANCA
Argana* da Pena Branca

Primeira edición
d'*Os eidos*

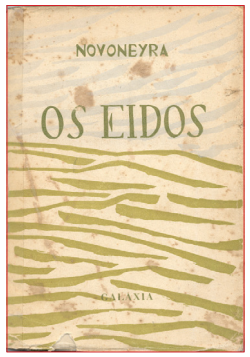

Ver

Argana da Pena Branca
presa
baixo das matas de abraira
aentre as pestanas* da pena!...

Ven sóo dos castiñeiros
un ventiño pequeno
abalala...

[37]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

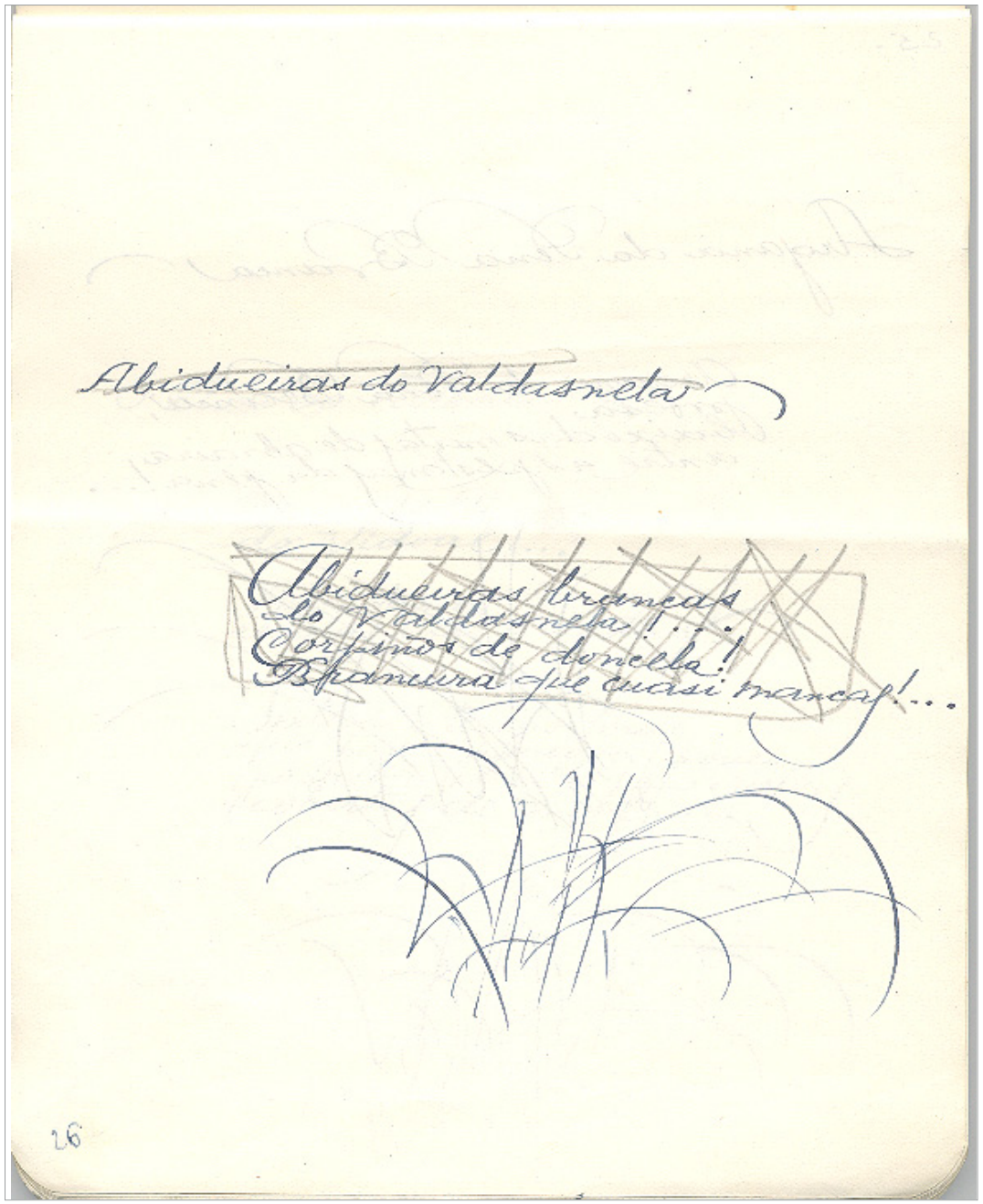

26

Ampliar

~~Abidueiras do Valdasnela~~

Todo o escrito nesta páxina figura tachado, pero é lexíbel

~~**Abidueiras brancas**~~
~~**do Valdasnela!...**~~
~~**Corpiño de doncela**~~
~~**Brancura que cuasi mancas!...**~~

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

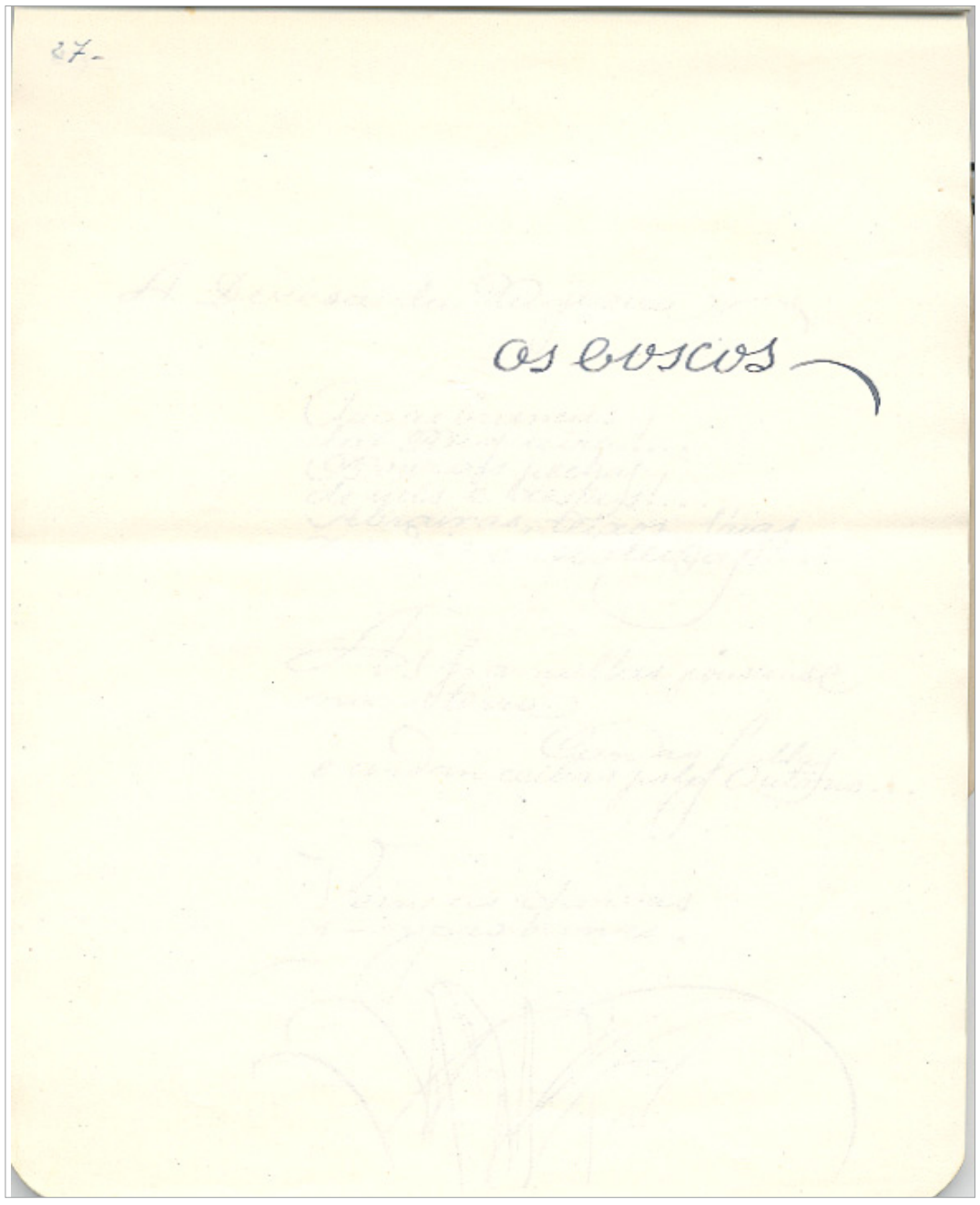

Primeira edición
d'*Os eidos*

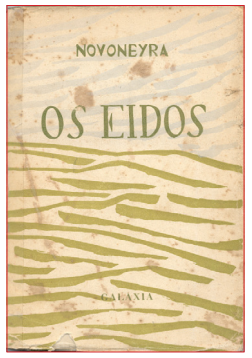

Os boscos

Ver

s/p {27-28}

Ampliar

s/p {38}

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

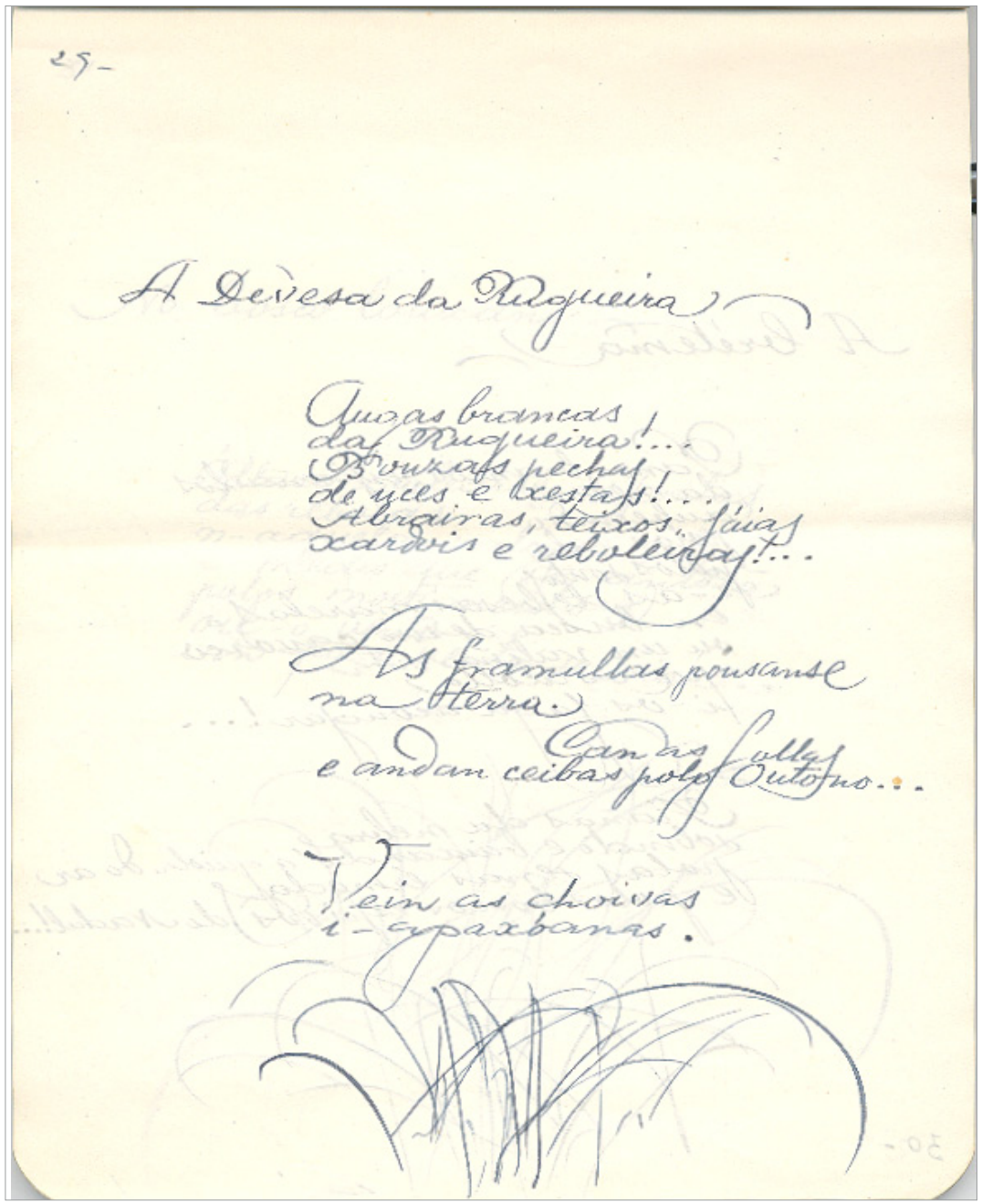

29

Ampliar

OS BOSCOS

A DEVESA DA RUGUEIRA
A Devesa da Rugueira

Augas Agoas brancas
da Rugueira!...
Bouzas* pechas de uces e xestas!...
de uces e xestas!...
Abrairas*, teixos, fáaias
xardois* e reboleiras*!...

As framullas* pósanse
na terra.
Can as follas
e andan ceibas polo Outono...

Vein as choivas
i-apaxóanas.

Fontiñas do corzo!
Misterio do bosco
calado!...
Non hai outro templo mais vasto,
nin outro credo
que este silencio...

Primeira edición
d'*Os eidos*

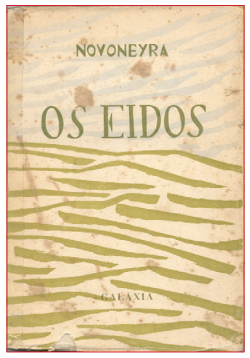

Ver

[39]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

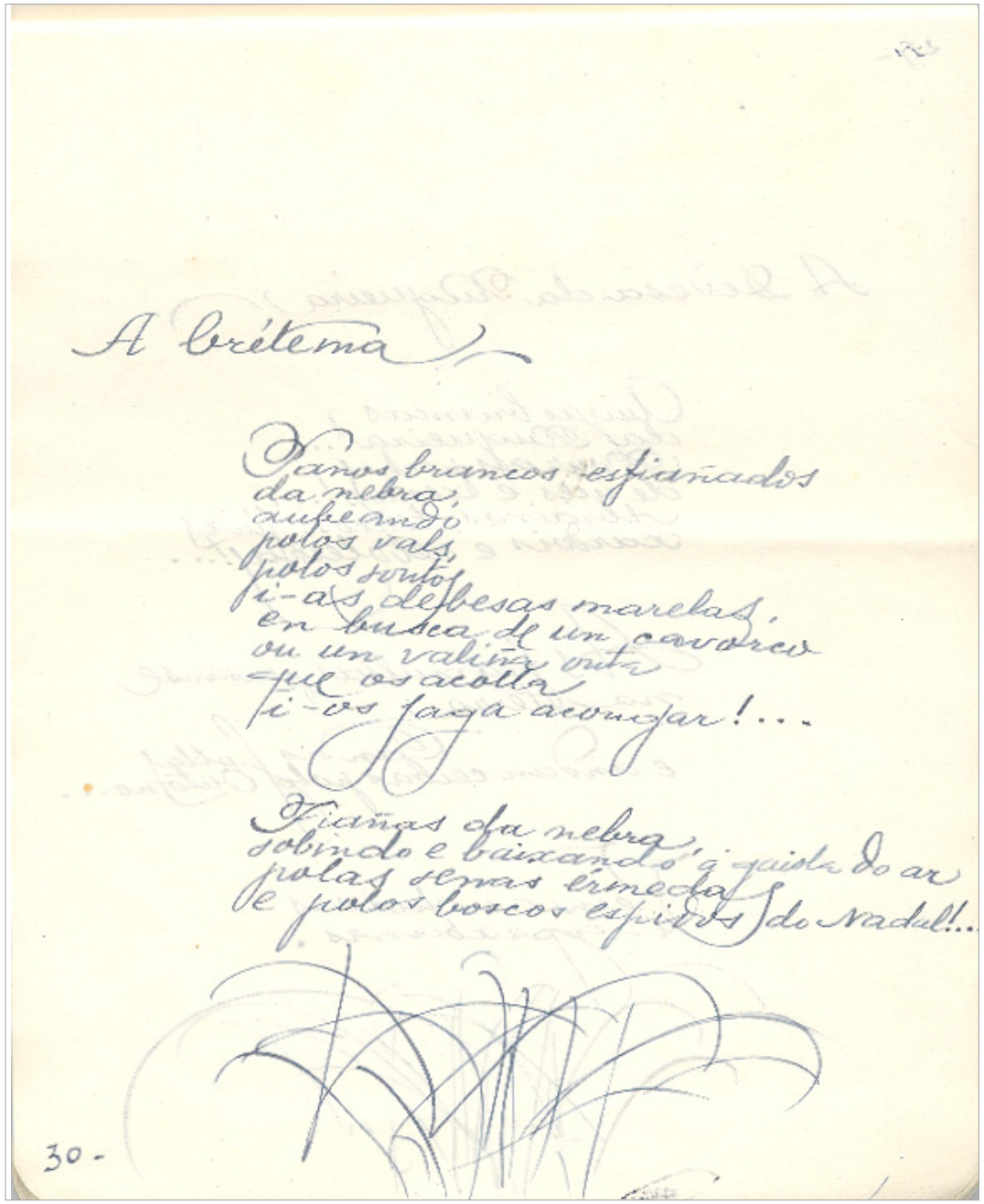

30

Ampliar

A BRETEMA
A brétema

Primeira edición
d'*Os eidos*

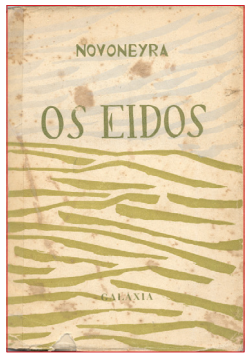

Ver

Panos brancos esfiañados
da nebra
aubeando polos vals,
polos soutos
i-as debvesas marelas,
en busca de un dun cavorco*
ou un dunha valiña* outa
que os acolla
i-os faga acougar!...

Fiañas da nebra,
sobindo e baixando á a gaiola do ar
polas serras érmedas
e polos boscos espidos do Nadal!...

[40]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

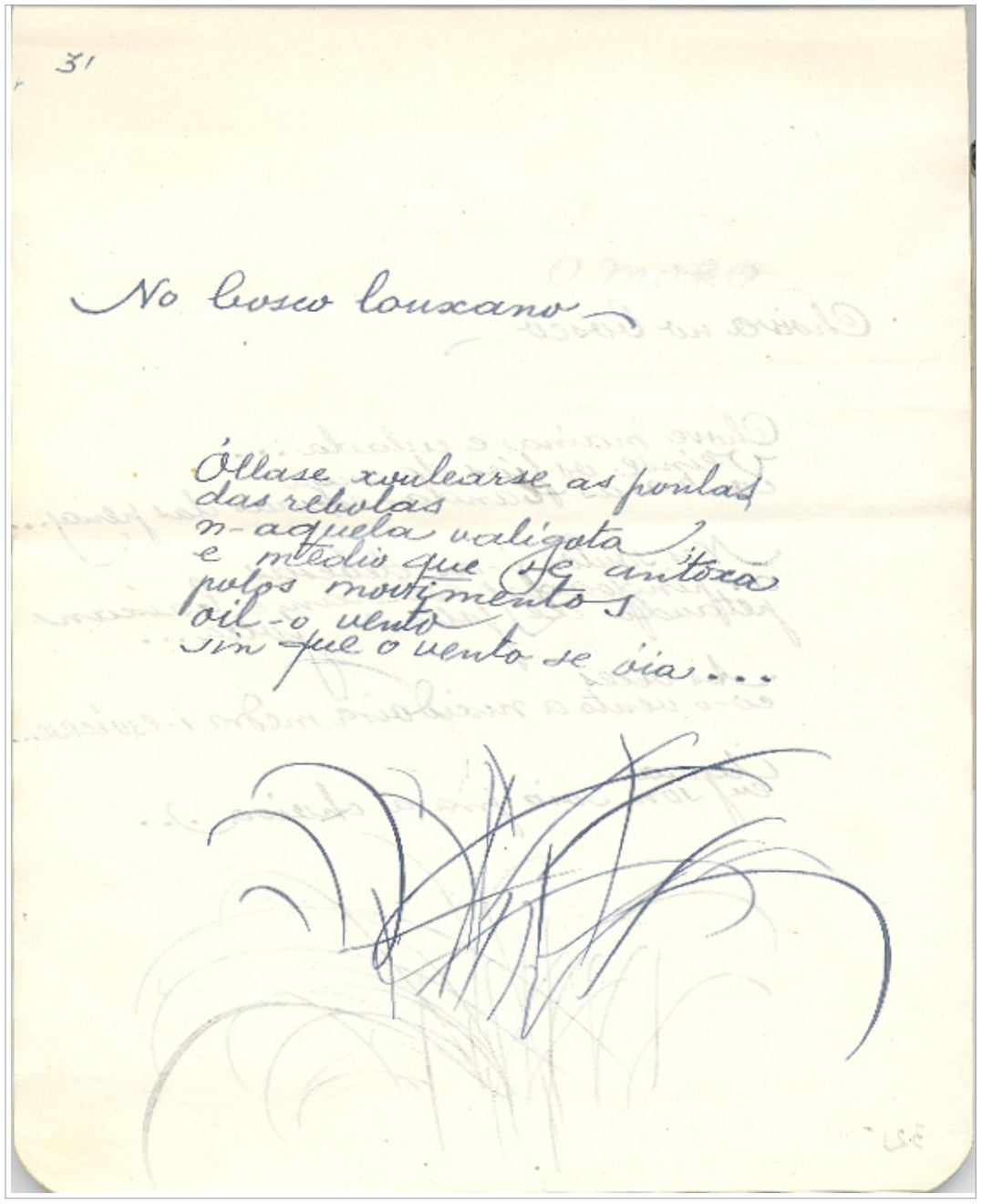

31

Ampliar

No bosco lonxano

Óllase xoulearse as ponlas
das rebolas
n-aquela valigota;
e medio que se antoxa
polos movimentos
oil-o vento
sin que o vento se oia...

NO BOSCO DO OUTONO

I

Pasa o sol lene
sobor do bosco quedo que soña
nunha morte longa, lenta e irremediabel,
como se el non fora
o Pai Sol. Recenden
as derradeiras froitas refeitas...
Calan as aves senlleiras...
ollan pra sombra,
soñan...
Na tarde,
todo quere ser o aire...
.....
Can as follas dando voltas...
e quedan xuntas ó pé da arbre...

II

– Agora eu penso en cando escriba
os derradeiros versos...
.....e téñote, amiga,
pra non ter medo...

[41]

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

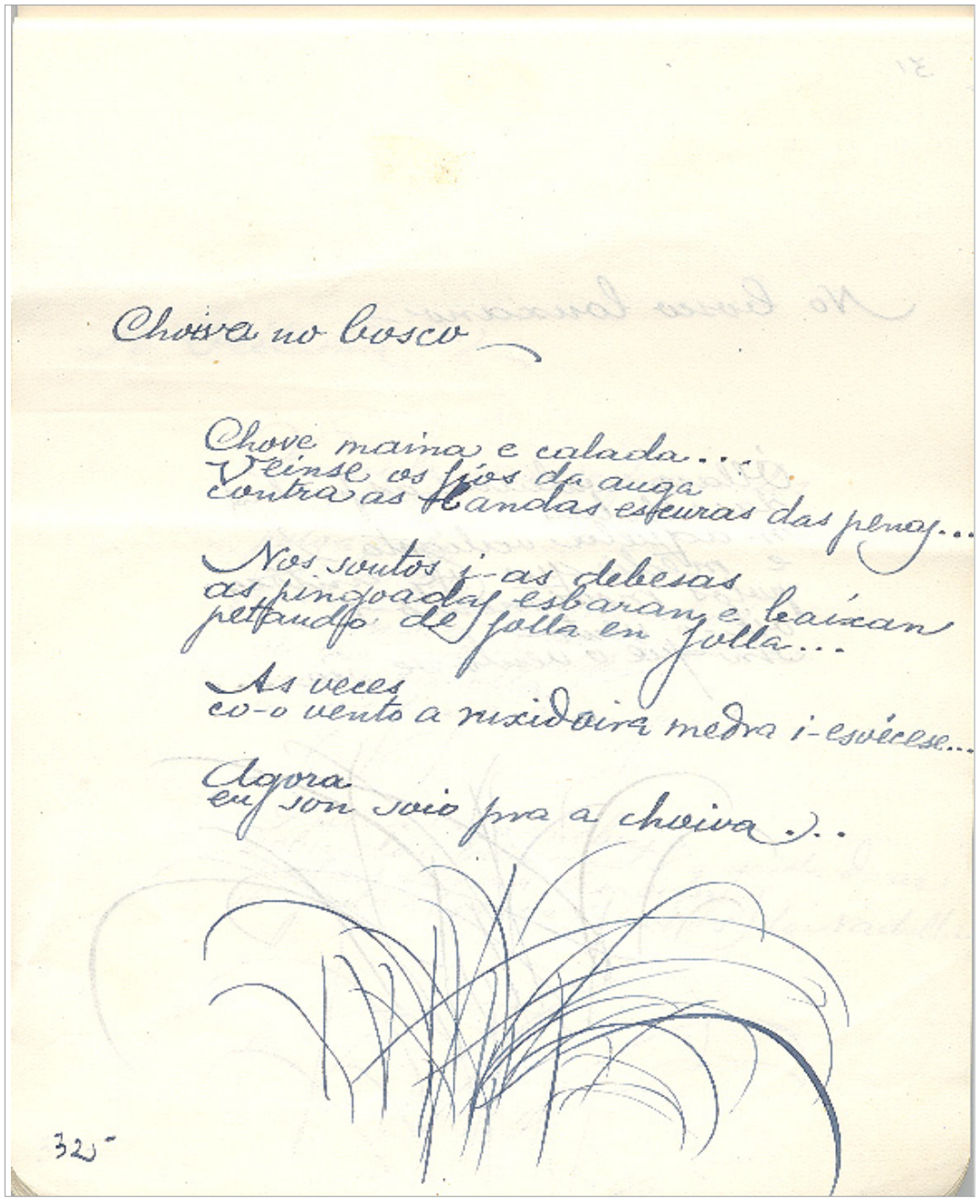

32

Ampliar

CHOIVA NO BOSCO

Choiva no bosco

Chove maina e calada...
Veinse os fíos da auga
contra as bandas escuras das penas...

Nos soutos i-as debvesas
as pingoadas esbaran e baixan
petando de folla en folla...

As veces
co-o vento a ruxidoira medra i-esvécese...

Agora
eu son soio pra a choiva...

Primeira edición
d'*Os eidos*

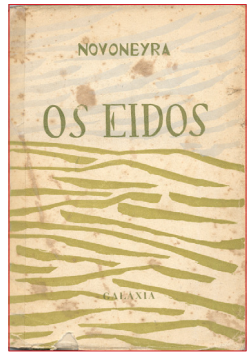

Ver

[42]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

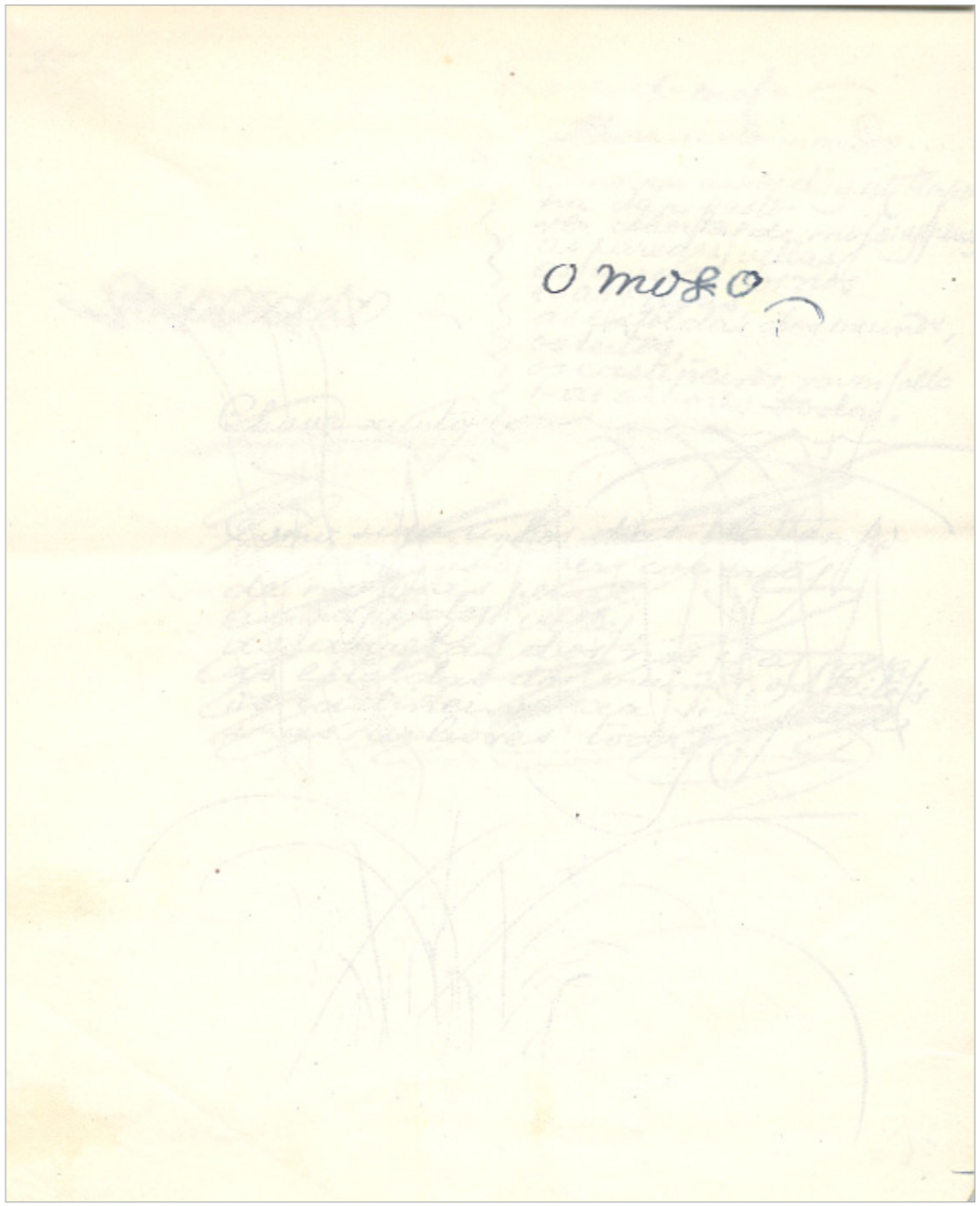

s/p {33-34}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

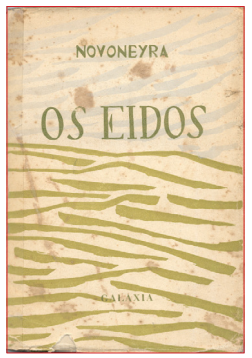

O mofo

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

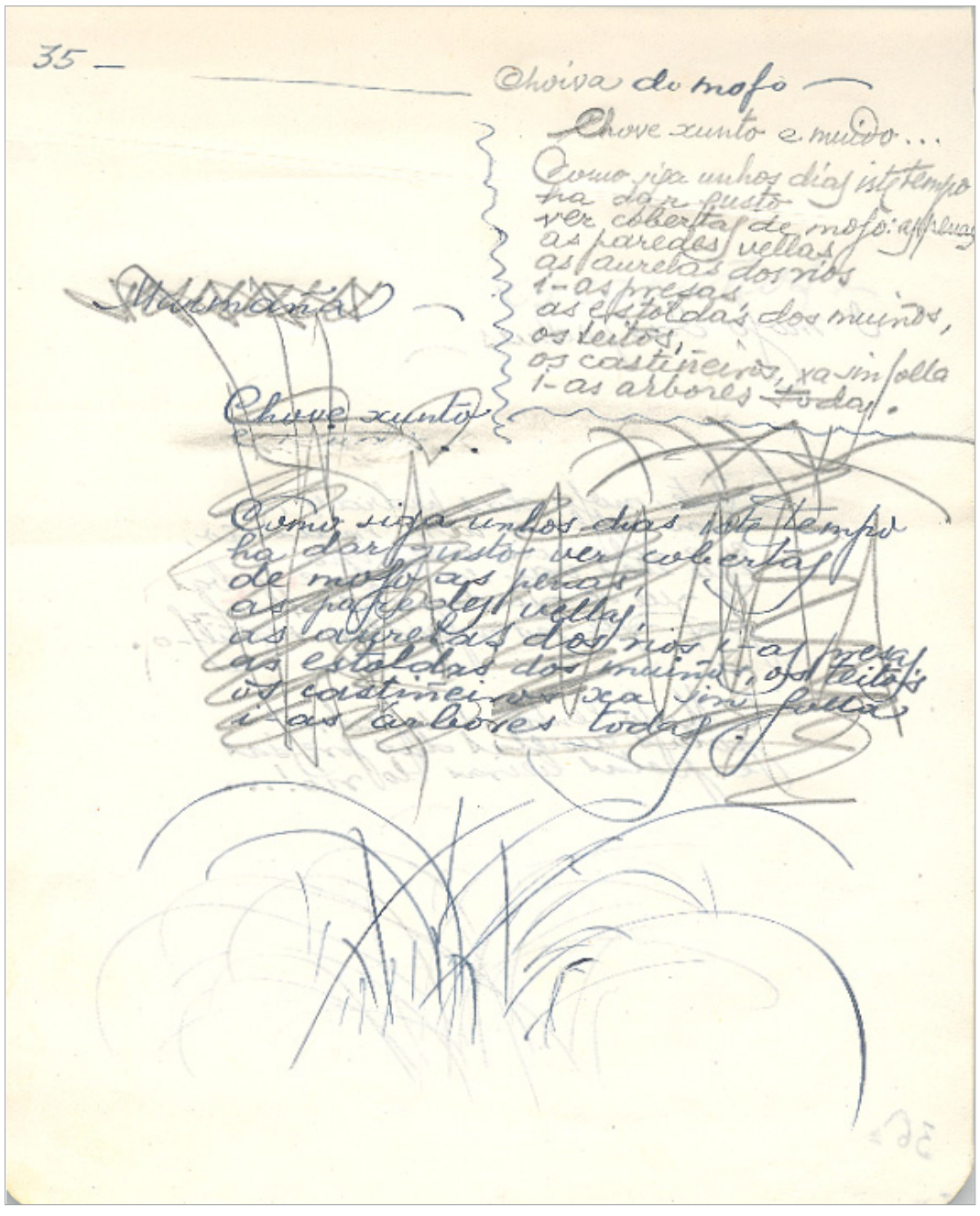

35

Ampliar

O MOFO

Choiva do mofo

Primeira edición d'*Os eidos*

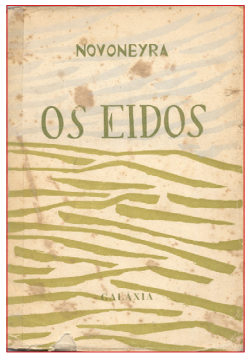

Ver

Chove xunto e miúdo...

Como siga unhos días iste tempo
ha vai dar gusto
ver cobertas de mofo: as penas
as paredes vellas
as aurelas dos ríos
i-as presas
as estoldas dos muíños
os teitos,
os castiñeiros, xa sin folla
i-as árbores todas

Os seguintes versos están riscados no manuscrito, pero son lexíbeis.

~~**Marmaña**~~
~~**Chove xunto**~~
~~**e miudo....**~~

~~**Como siga unhos días iste tempo**~~
~~**ha dar gusto**~~
~~**ver cobertas de mofo as penas,**~~
~~**as paredes vellas,**~~
~~**as aurelas dos ríos i-as presas**~~
~~**as estoldas dos muíños, os teitos,**~~
~~**os castiñeiros, xa sin folla**~~
~~**i-as árbores todas.**~~

[43]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

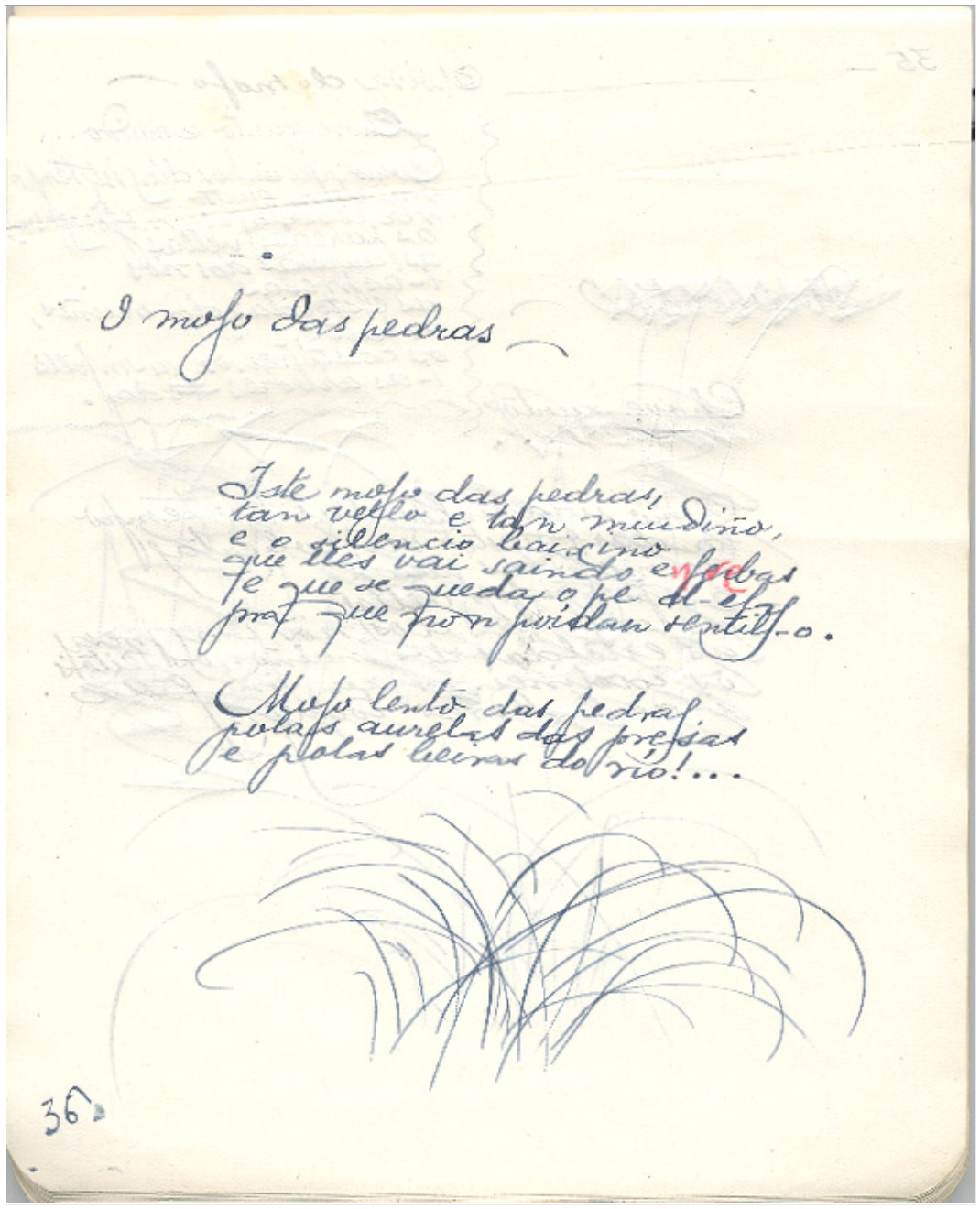

36

Ampliar

O MOFO DAS PEDRAS

O mofo das pedras

Iste mofo das pedras,
tan vello e tan miudiño,
e éo silencio baixiño
que lles vai saindo en frebas
e que se queda o ó pe d-elas
pra que non poidan sentil-o

Mofo lento das pedras,
polas aurelas das presas
e polas beiras do río!...

Primeira edición
d'*Os eidos*

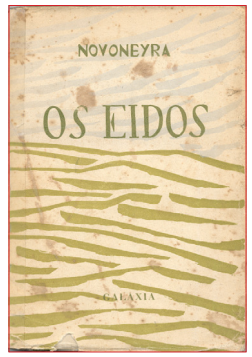

Ver

[44]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

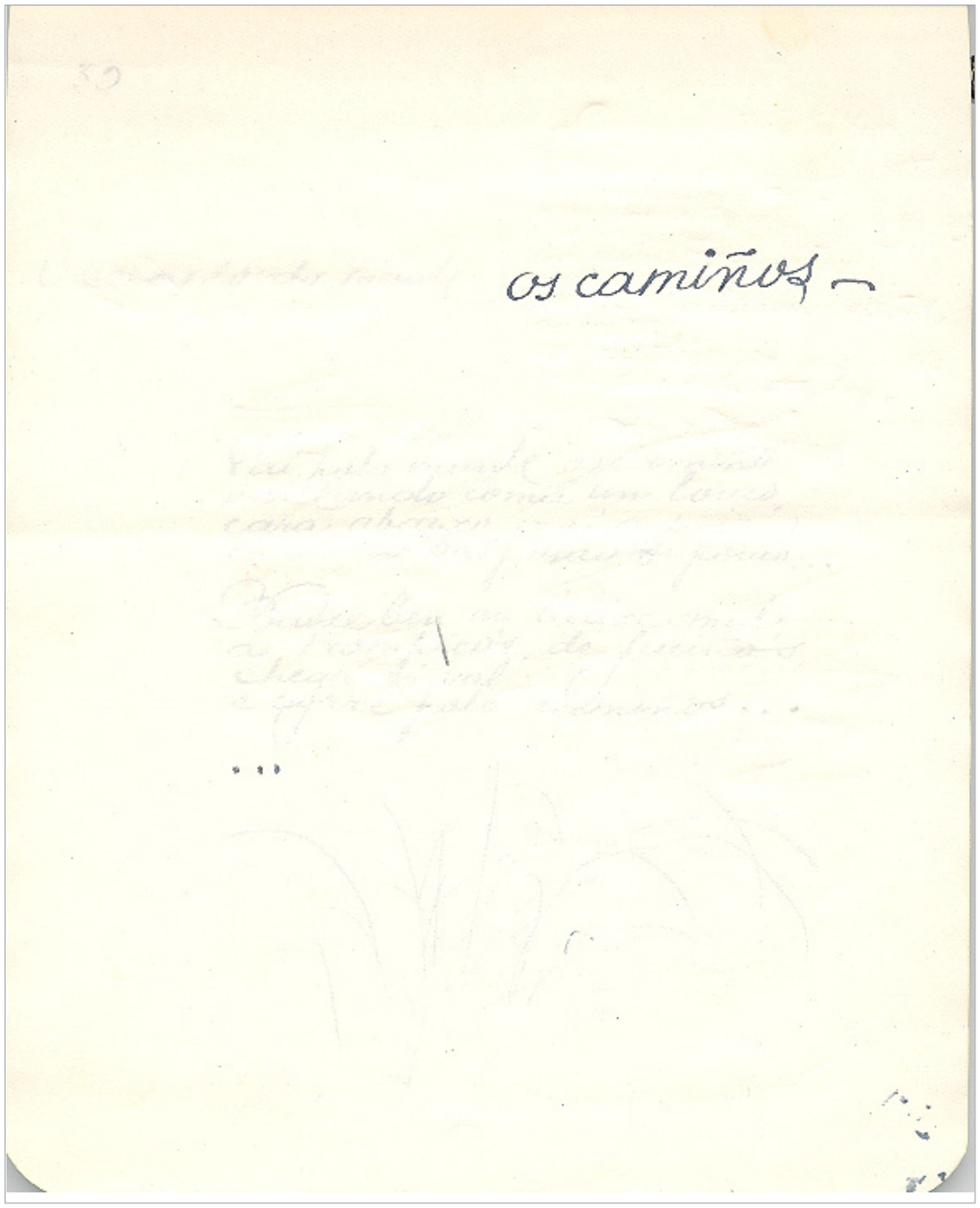

s/p {37-38}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

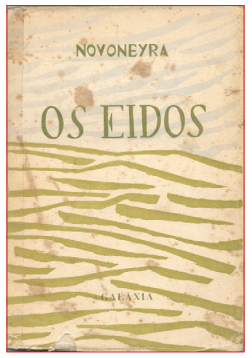

Os camiños

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

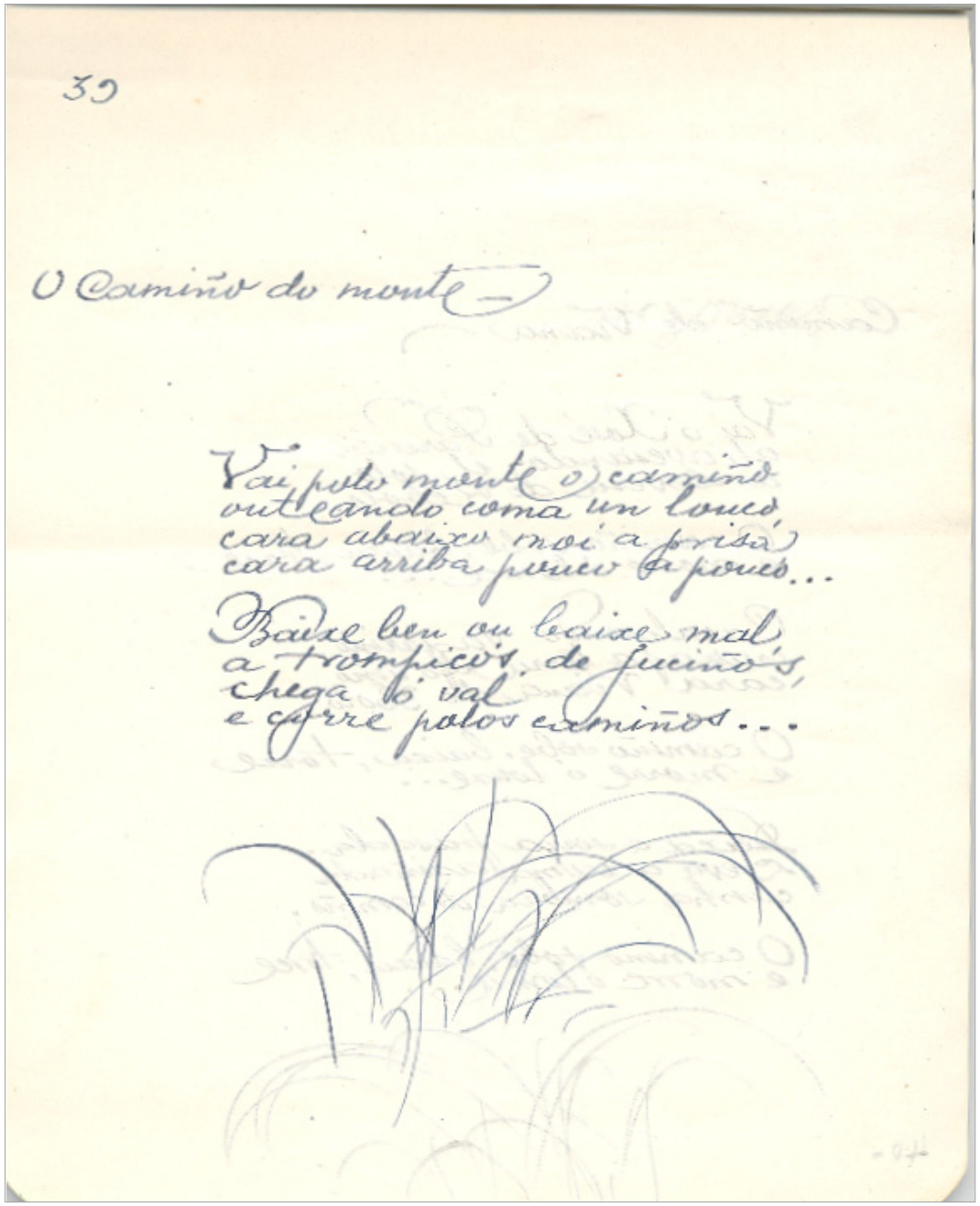

39

Ampliar

OS CAMIÑOS

O CAMIÑO DO MONTE

que non sei pra onde vai
Rosalía

Primeira edición
d'*Os eidos*

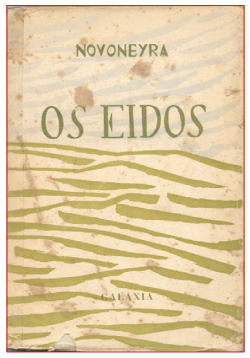

Ver

O camiño do monte

Vai polo monte o camiño
outeando* coma un louco, :
cara abaixo moi a prisa,
cara arriba pouco a pouco...

Baixe ben ou baixe mal,
a trompicós de fuciños
chega ó val
e corre polos camiños...

Cruza soio a serra toda
sin levar outra compaña
que a gran presencia do ceo,
sobre o silencio da braña...

Eu non sei pra onde vai,
mentras o quedo mirando.
Soio sei que ailí se compre
o sono que estou soñando...

[45]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

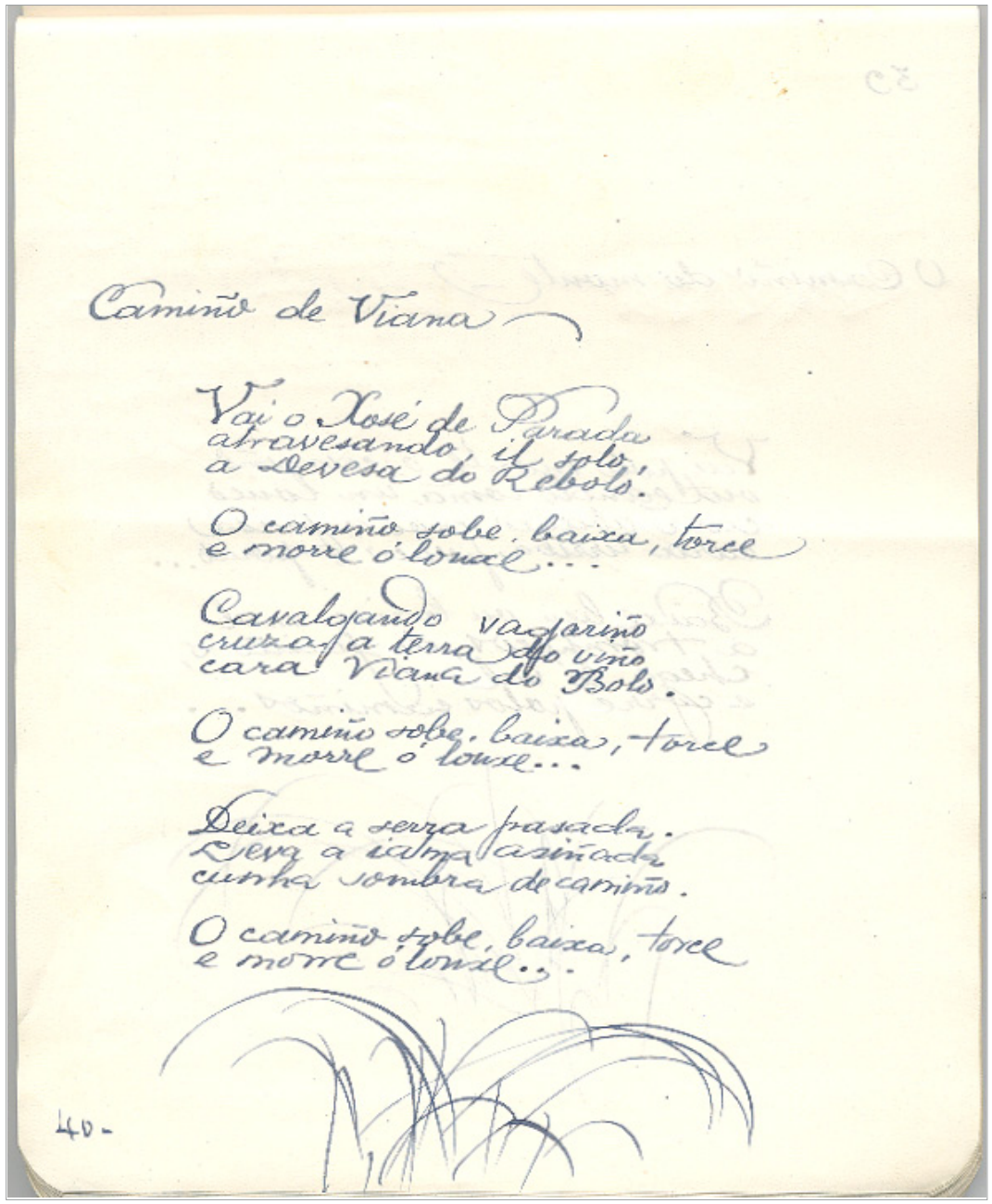
Camiño de Viana

Vai o Xosé de Parada
atravesando, il solo,
a Devesa do Rebolo.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Cavalgando vagariño
cruza a terra do viño
cara Viana do Bolo.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Deixa a serra pasada.
Leva a ialma asiñada
cunha sombra de camiño.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

40 -

Camiño de Viana

Vai o Xosé de Parada
atravesando, il solo,
a Devesa do Rebolo.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Cavbalgando vagariño
cruza a terra do viño
cara Viana do Bolo.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Deixa a serra pasada.
Leva a ialma asiñada*
cunha sombra mágoa de camiño.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Primeira edición
d'*Os eidos*

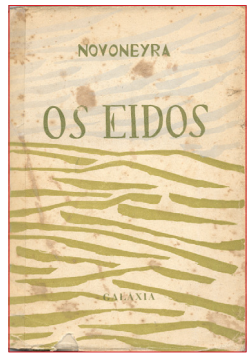

Ver

Ampliar

40

[46]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

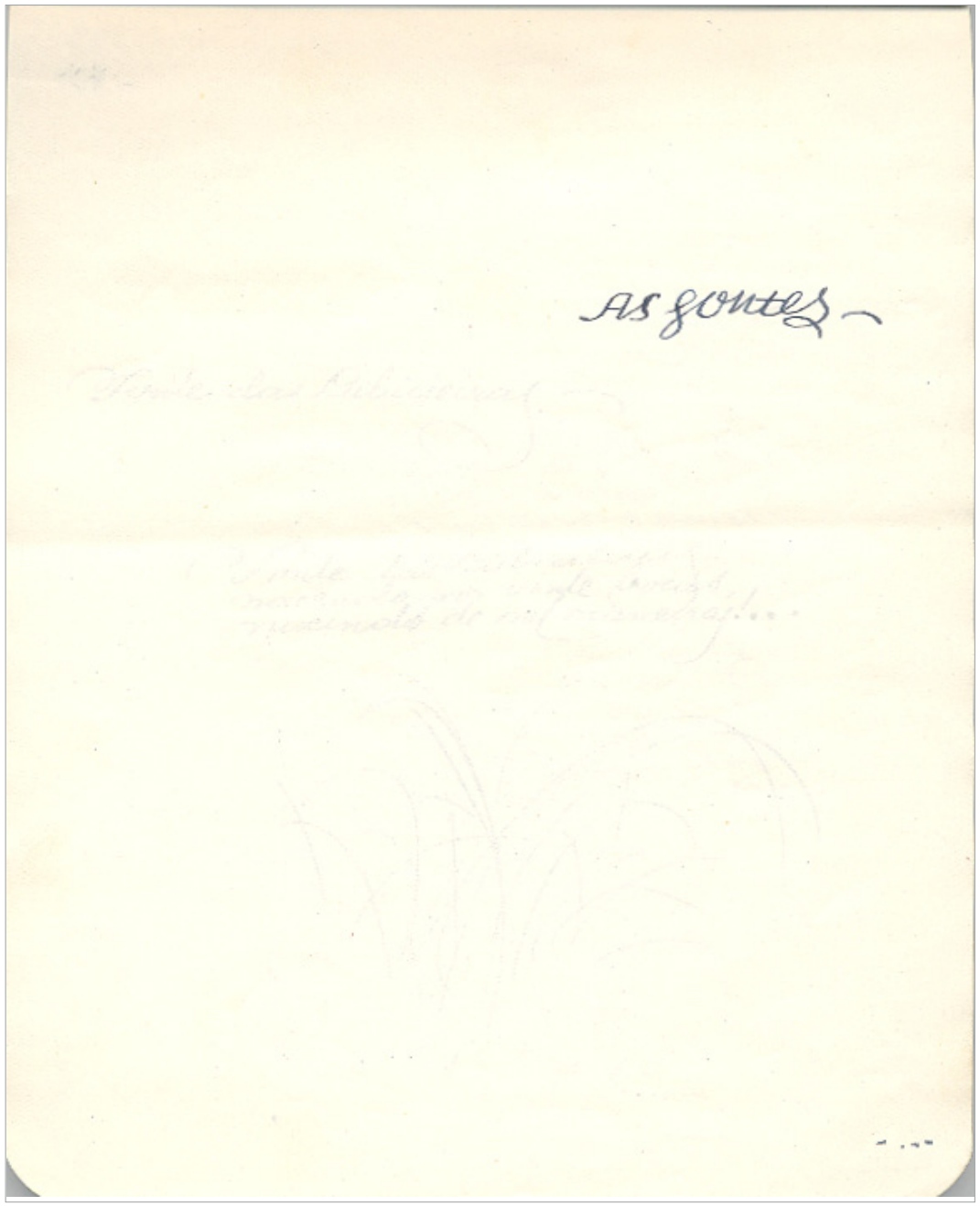

Primeira edición
d'*Os eidos*

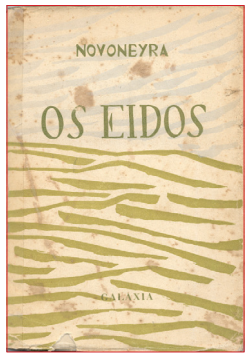

As fontes

Ver

s/p {41-42}

Ampliar

43

Fonte das Lubicieiras Este poema moveuse para [50]

44

Fontela Este poema moveuse para [48]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

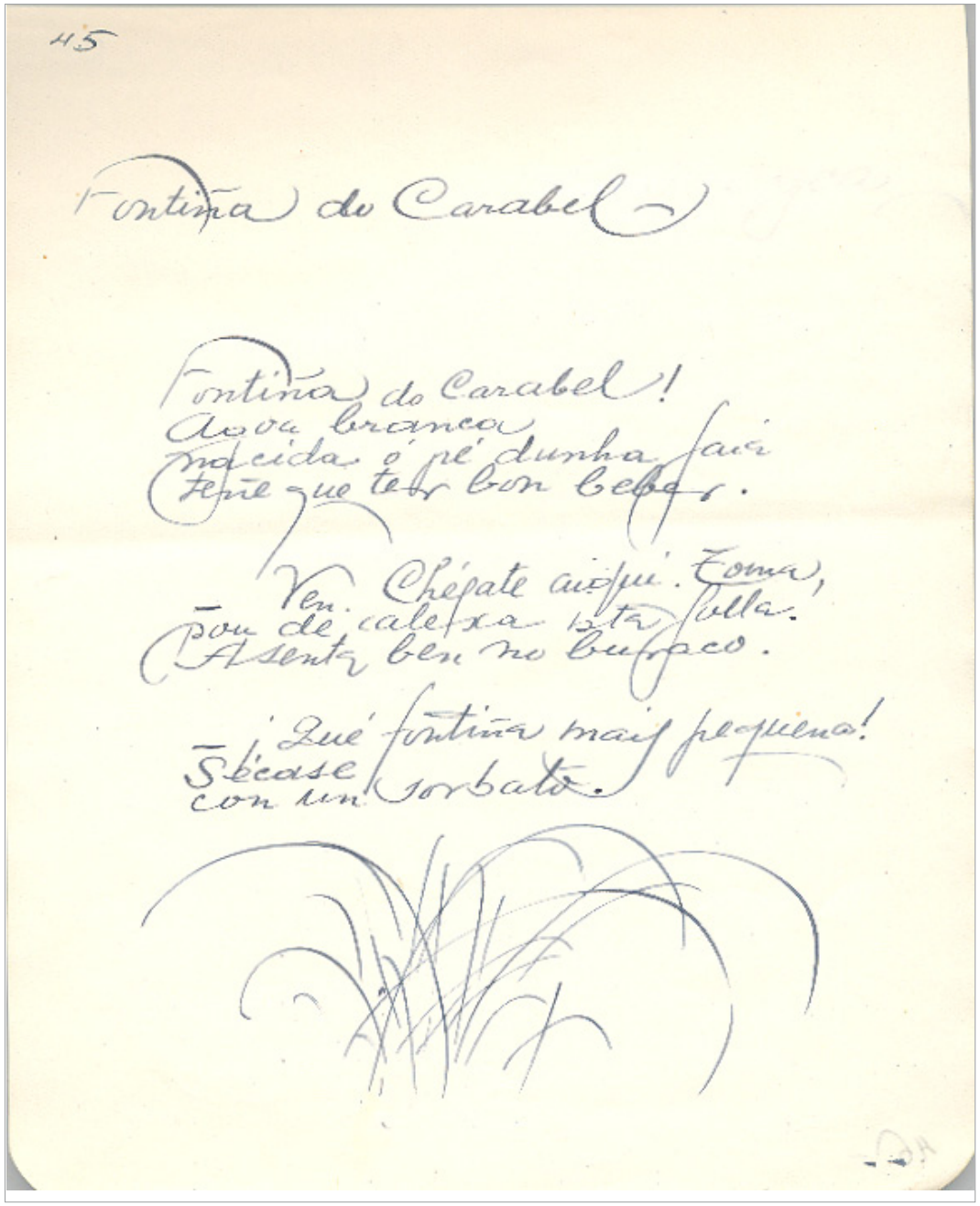

45 Ampliar [47]

AS FONTES
Fontiña do Carabel
FONTIÑA DO CARABEL

Primeira edición
d'*Os eidos*

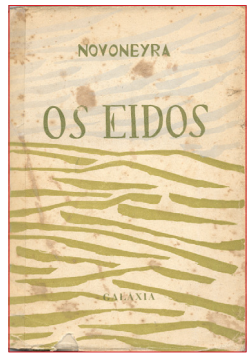

Ver

I

Fontiña do Carabel!
Agoa branca
nacida ó pé dunha faia
teñe que ter bon beber.

— ..... Ven. Chégate aiquí. Toma,
aiquí. Toma,
pon de calexa ista folla.
Asenta ben no buraco*.

— ..... Qué fontiña maáis pequena!
Sécase
con un sorbato*

II

Fontiña do Carabel,
que dás xusto o que un pode beber!

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

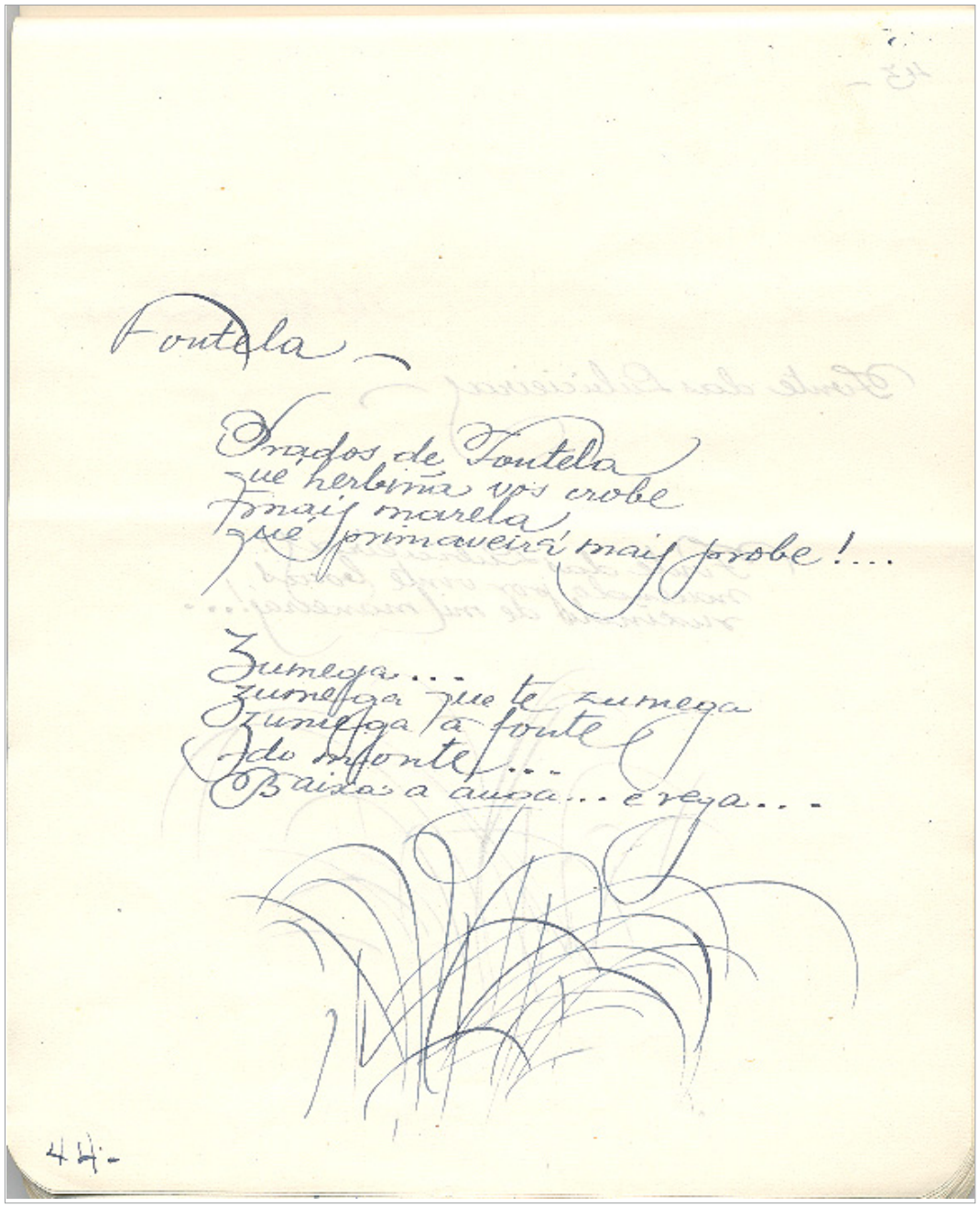
Fontela

Prados de Fontela
que herbiña vos crobe
maís marela,
que primaveira mais probe!...

Zumega... zumega que te zumega
zumega a fonte
do monte...
Baixa a auga... e rega...

44-

Vén da páxina 44

Ampliar

FONTELA
Fontela

Primeira edición
d'*Os eidos*

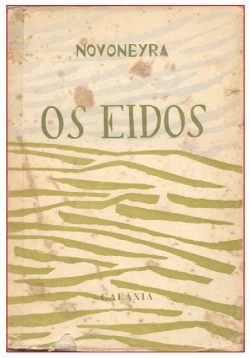

Ver

Prados de Fontela
quée herbiña vos crobe
maáis marela,.
quéeprimaveira mais probe!...

Zumega*... zumega que te zumega
zumega que te zumega
zumega a fonte
do monte...
Baixa a auga ágoa...e rega...

[48]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

A FONTE DA LAMEIRA

Oise a fonte, que de día está calada...

Penas do Real, coa alma asomada
branqueando ó luar!...

Sinto un medo, de nada,
que me pode matar...

[49]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

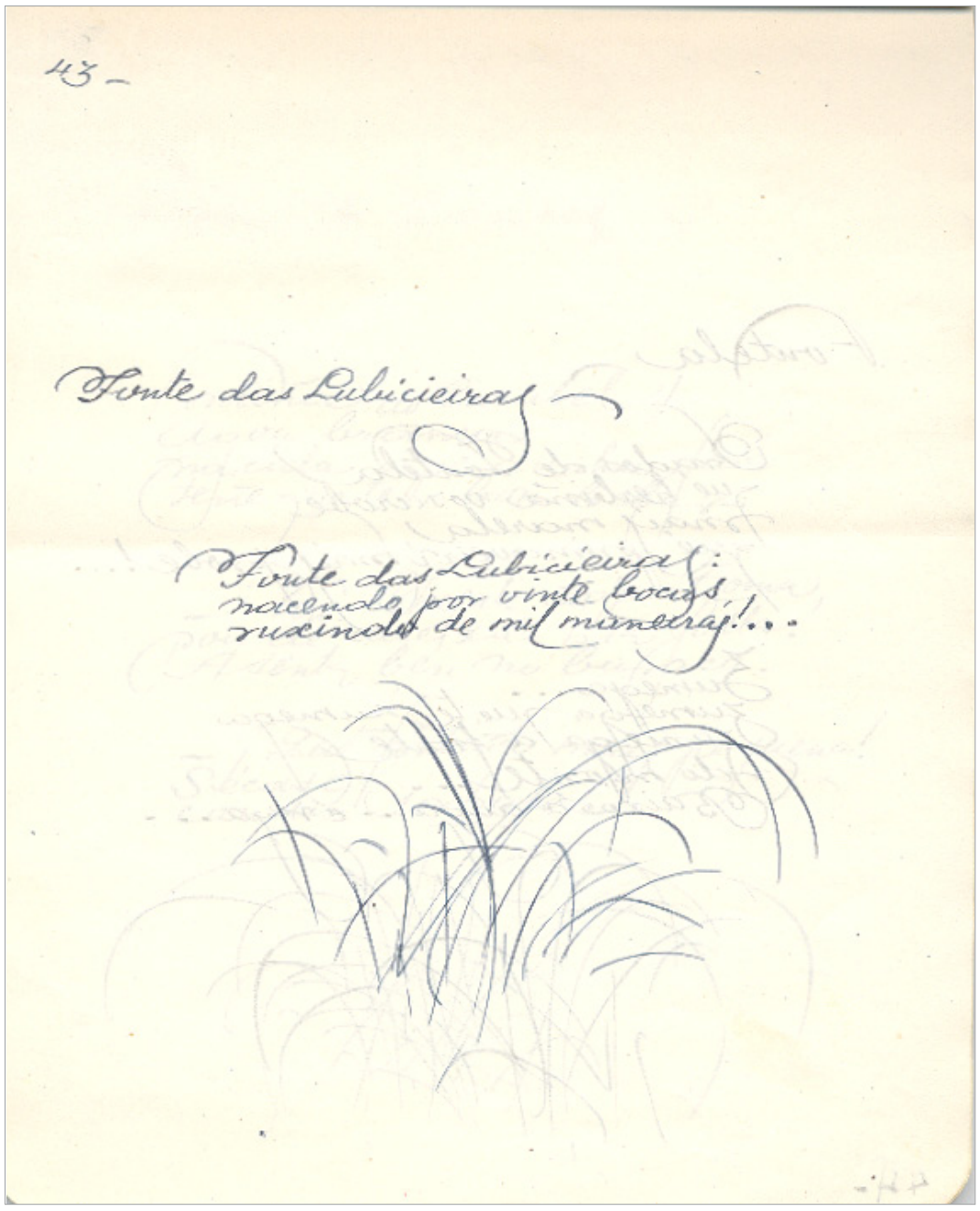

Vén da páxina 43

Ampliar

[50]

Primeira edición
d'*Os eidos*

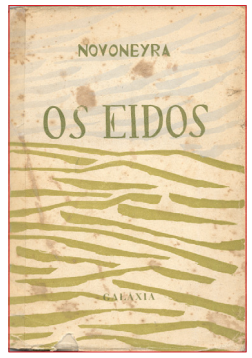

Ver

FONTE DAS LUBICIEIRAS
Fonte das Lubicieiras

Fonte das Lubicieiras:
nacendo por vinte bocas
ruxindo de mil maneiras!...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

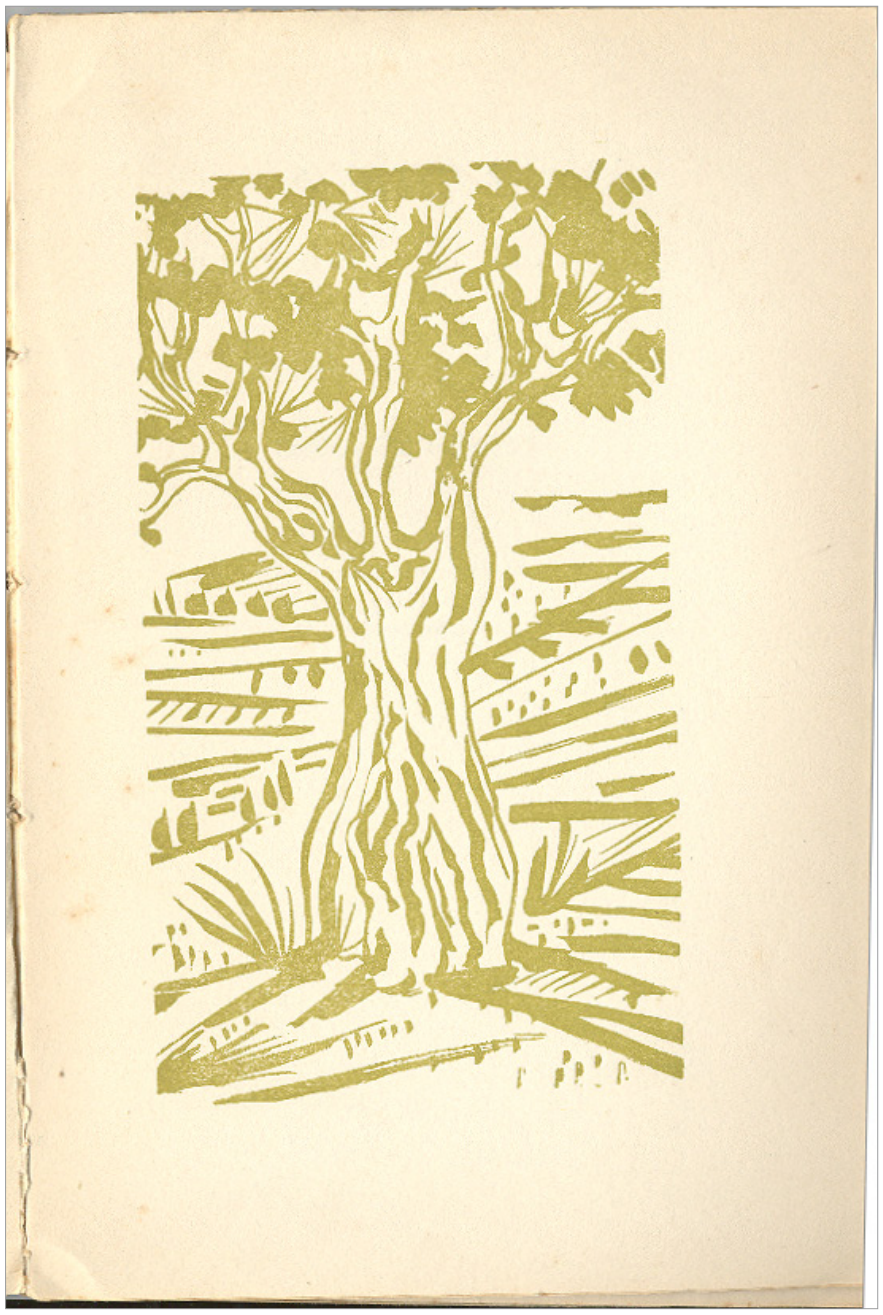

Primeira edición
d'*Os eidos*

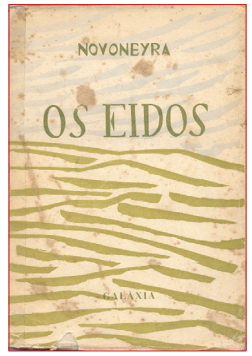

Ver

Ilustración de Carlos Maside

s/p {51-52}

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

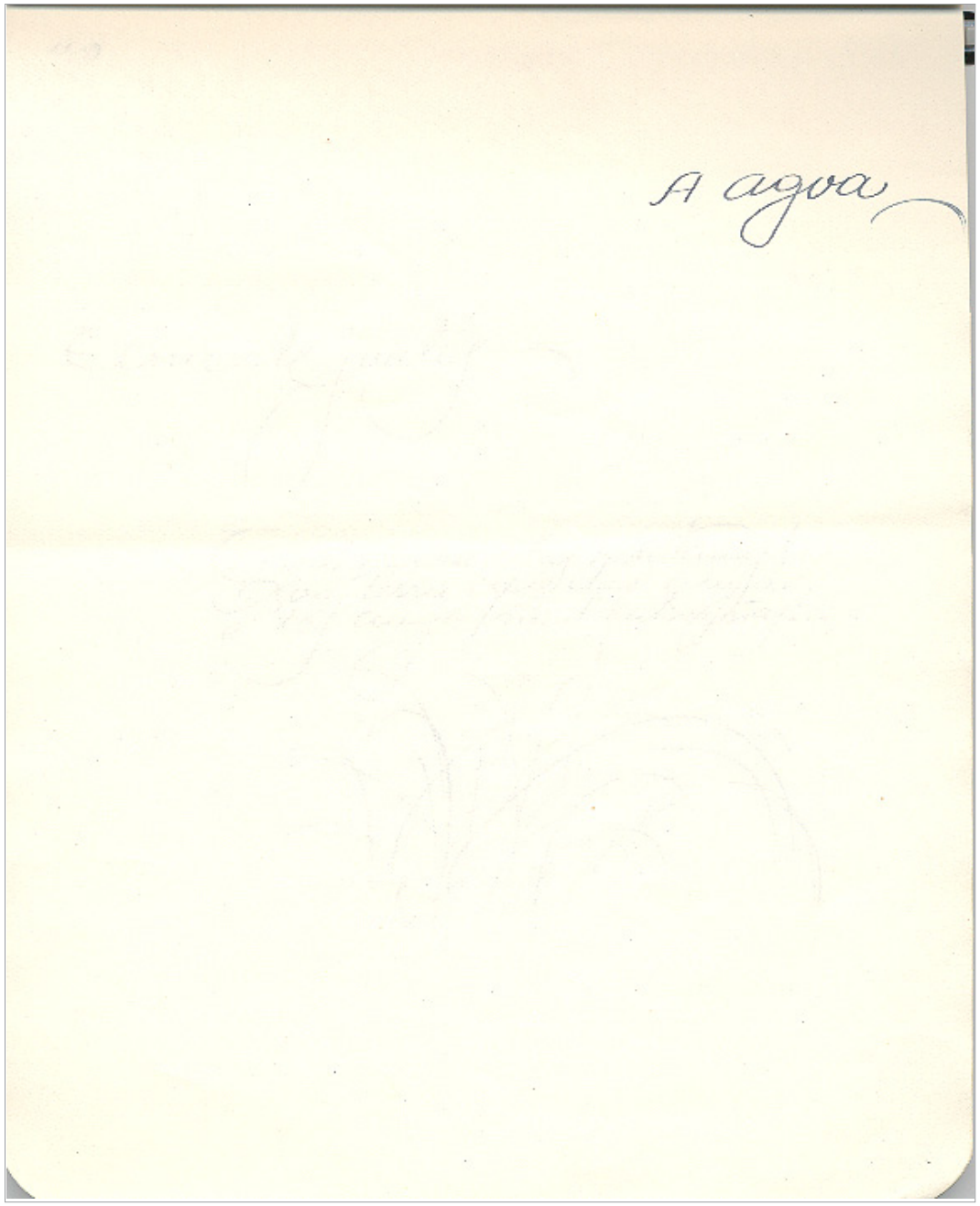

s/p {46-47-48}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

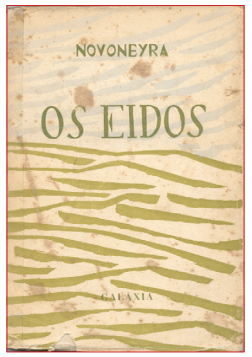

A agoa

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

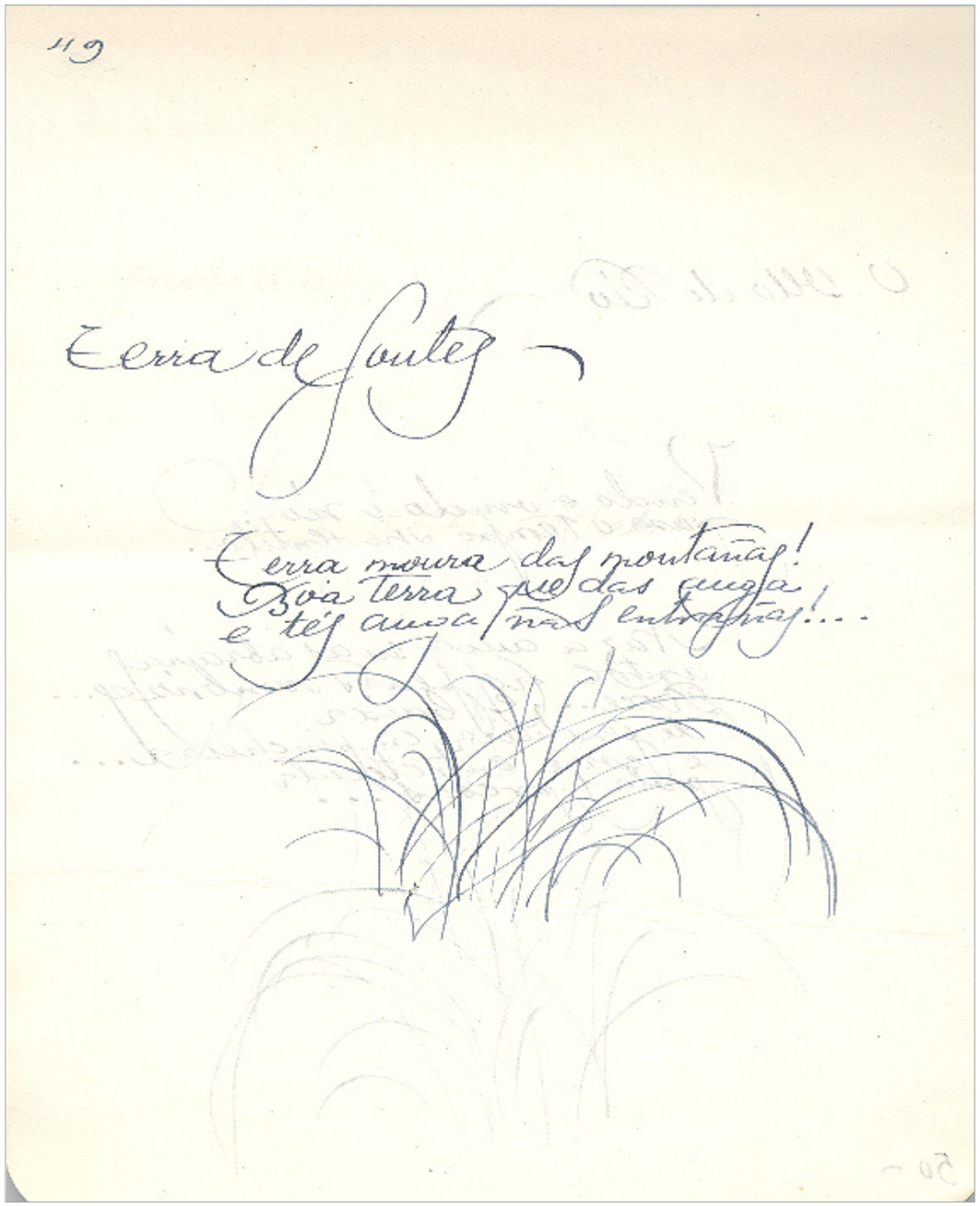

49

Ampliar

A AGOA
TERRA DE FONTES

Terra de fontes

Terra moura das montañas!
Boa terra que daás auga ágoa
eé tés auga ágoa nas entrañnas...

Primeira edición
d'*Os eidos*

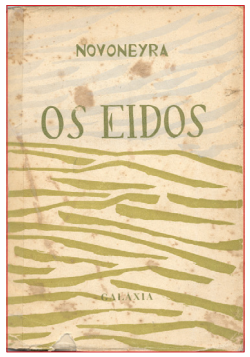

Ver

[53]

O poema O ollo do río da páxina 50 pasa á páxina [56]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

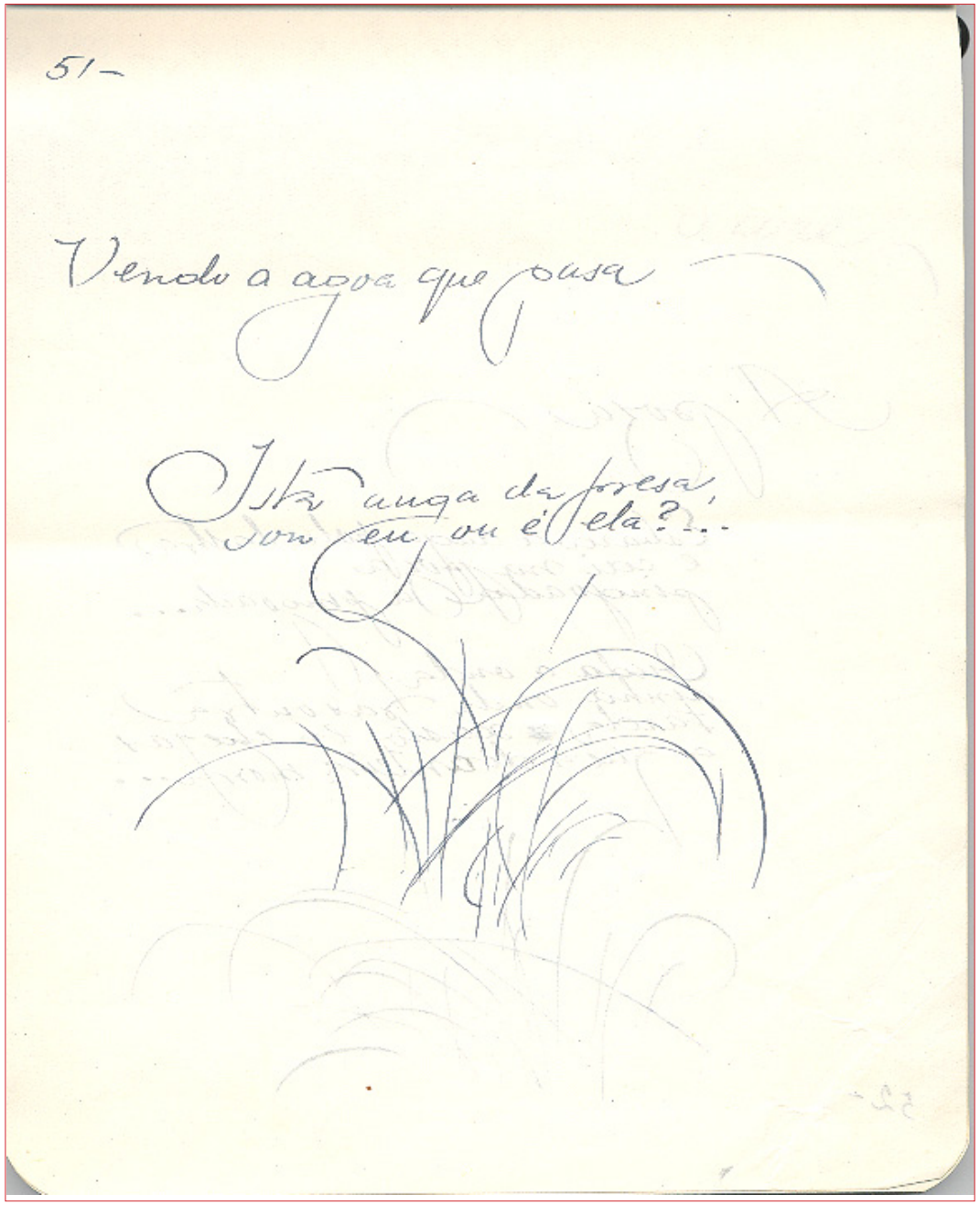

51

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

VENDO A AGOA QUE PASA

Vendo a agoa que pasa

Primeira edición d'*Os eidos*

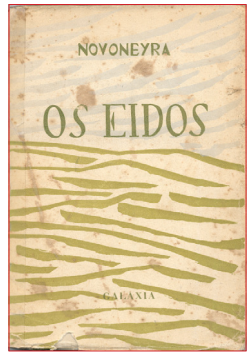

Ver

Ista auga ágoa da presa,
son eu ou é ela?...

[54]

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

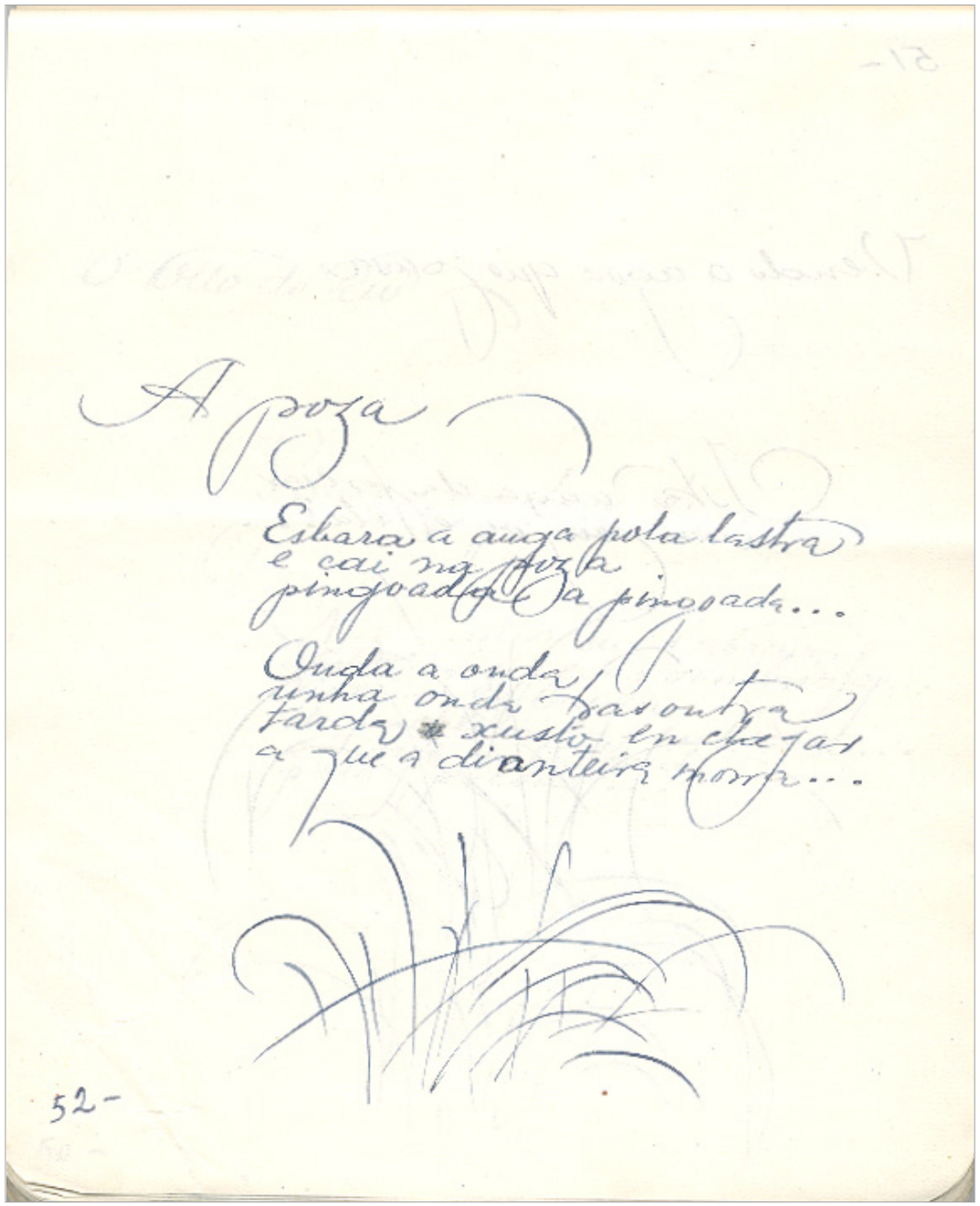

52

Ampliar

A POZA

A poza

Primeira edición
d'*Os eidos*

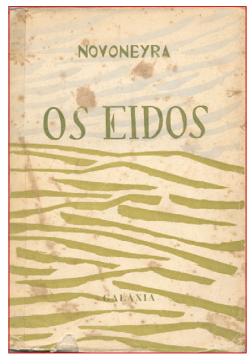

Ver

Esbara a auga ágoa pola lastra
e cai na poza
pingoada a pingoada...

Onda a onda
unha onda tras outra
tarda ~~o~~ xusto en chegar **O artigo –o– parece tachado**
a que a dianteira morra...

[55]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

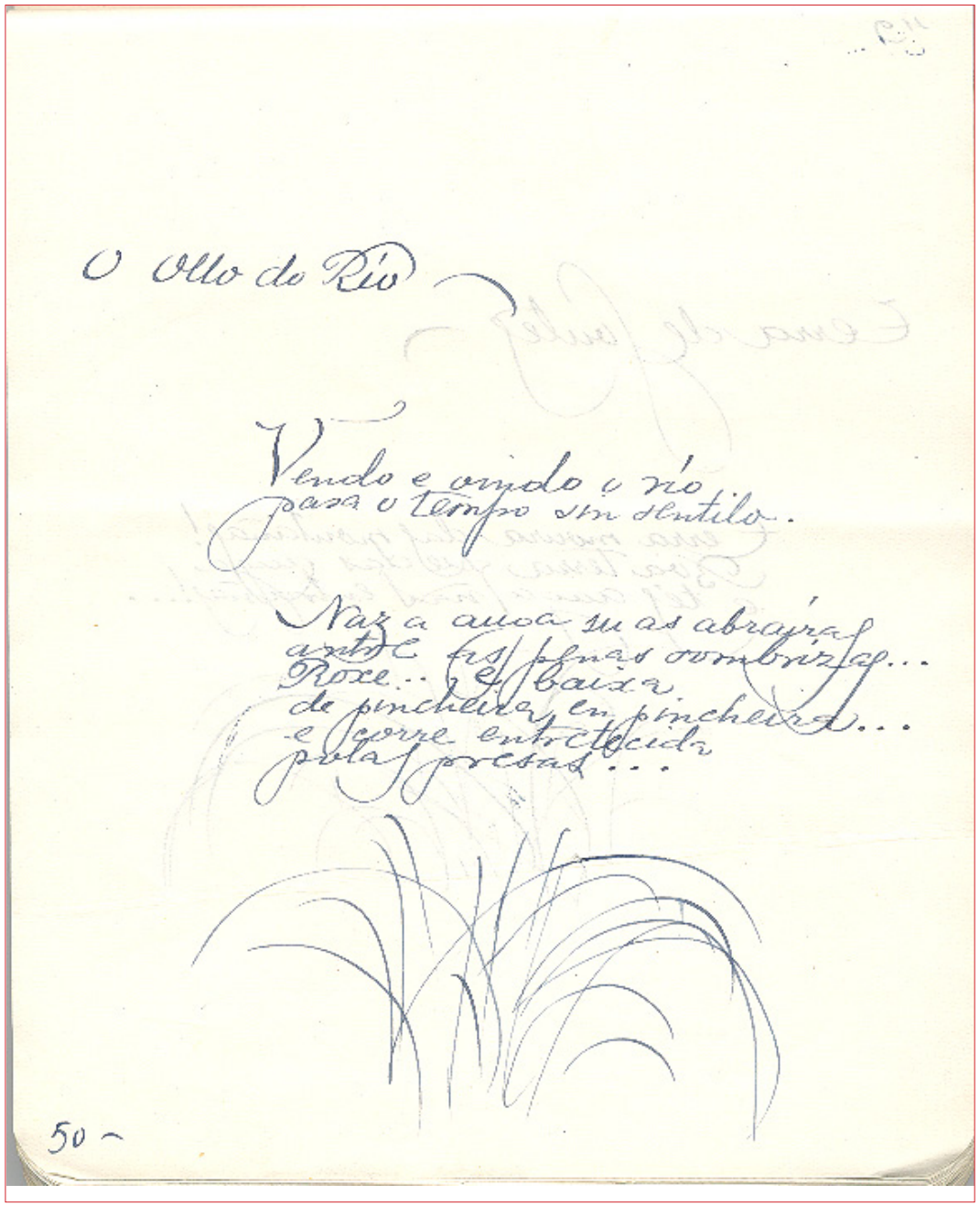

Vén da páxina 50

Ampliar

[56]

O OLLO DO RIO
O ollo do Río

Primeira edición
d'*Os eidos*

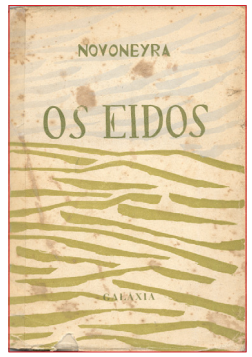

Ver

Vendo e oiíndo o río
pasa o tempo sin sentilo...

Naz a auga ágoa su as abrairas
antre as penas sombrizas...
Roxe...e baixa
de pincheira* en pincheira...
e corre entretecida
polas presas...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

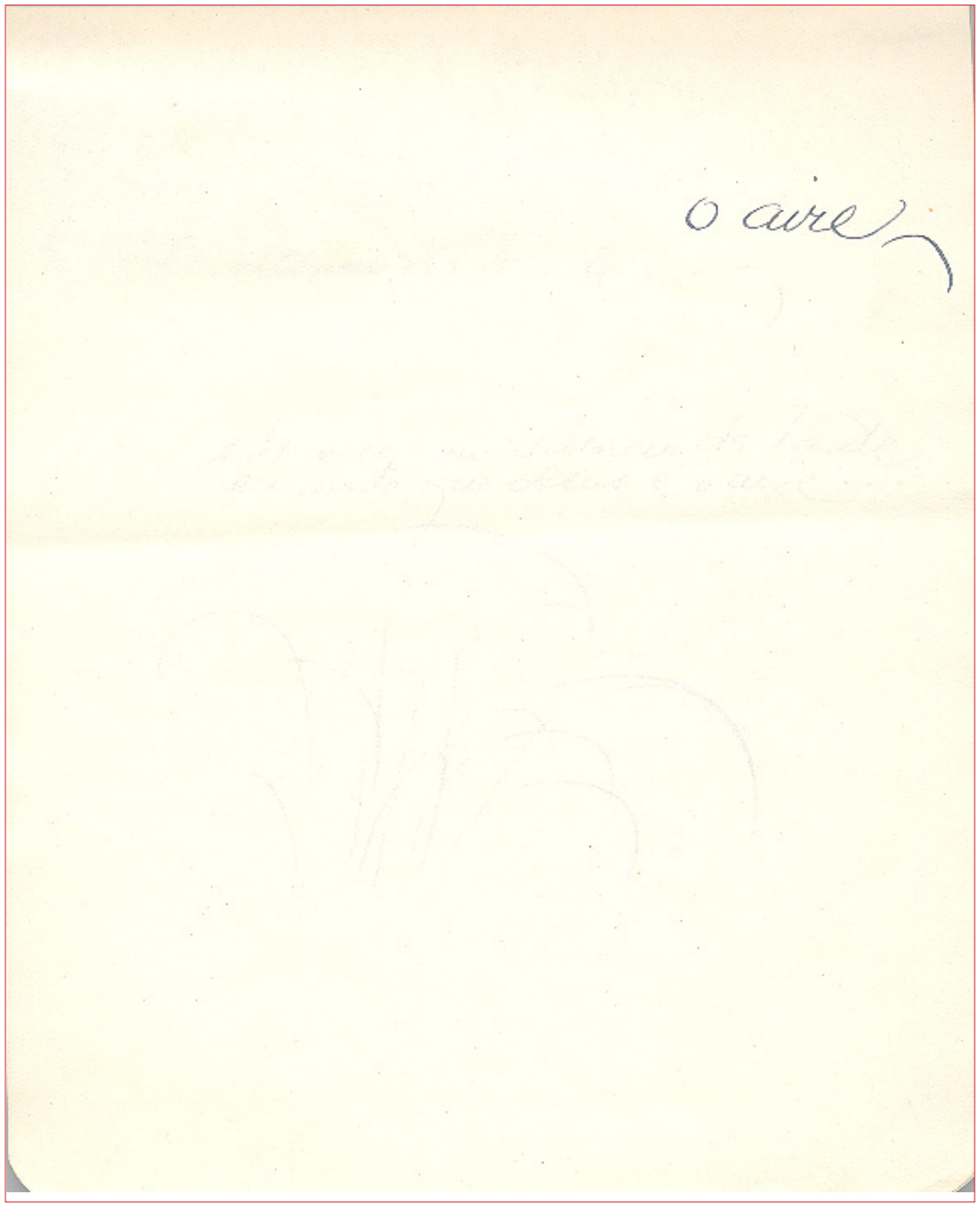

s/p {53-54}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

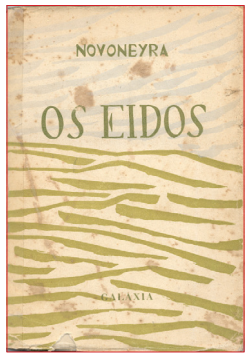

O aire

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

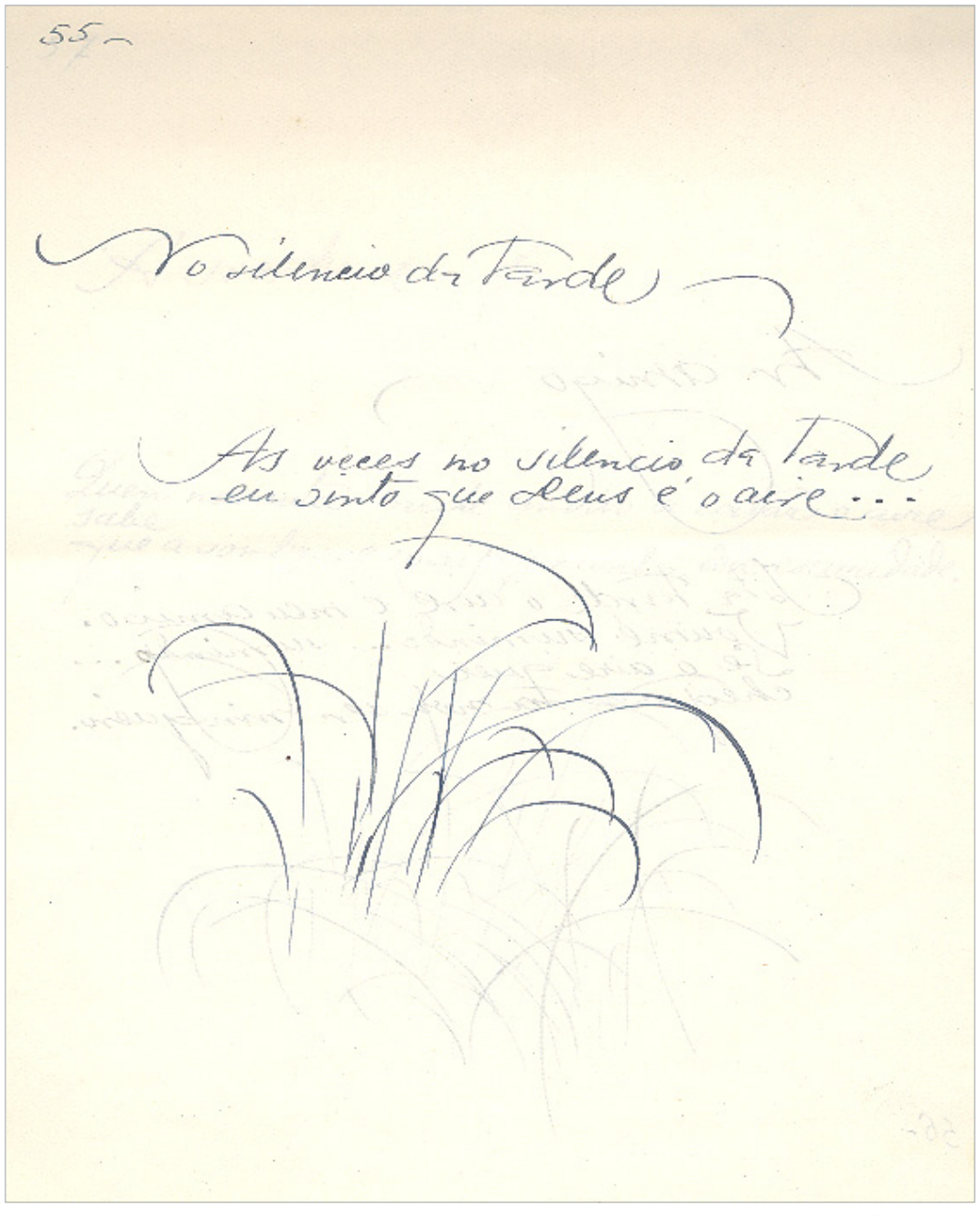

55

Ampliar

O AIRE

Primeira edición
d'*Os eidos*

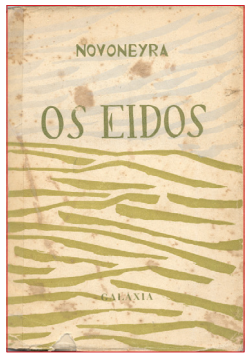

Ver

NO SILENCIO DA TARDE

No silencio da tarde

As veces no silencio da tarde
eu sinto que Deus é o aire...

O aire sabe unha cousa...
que se perde se un a conta.

[57] **O poema da p. 56 pasa á páxina [59]**

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

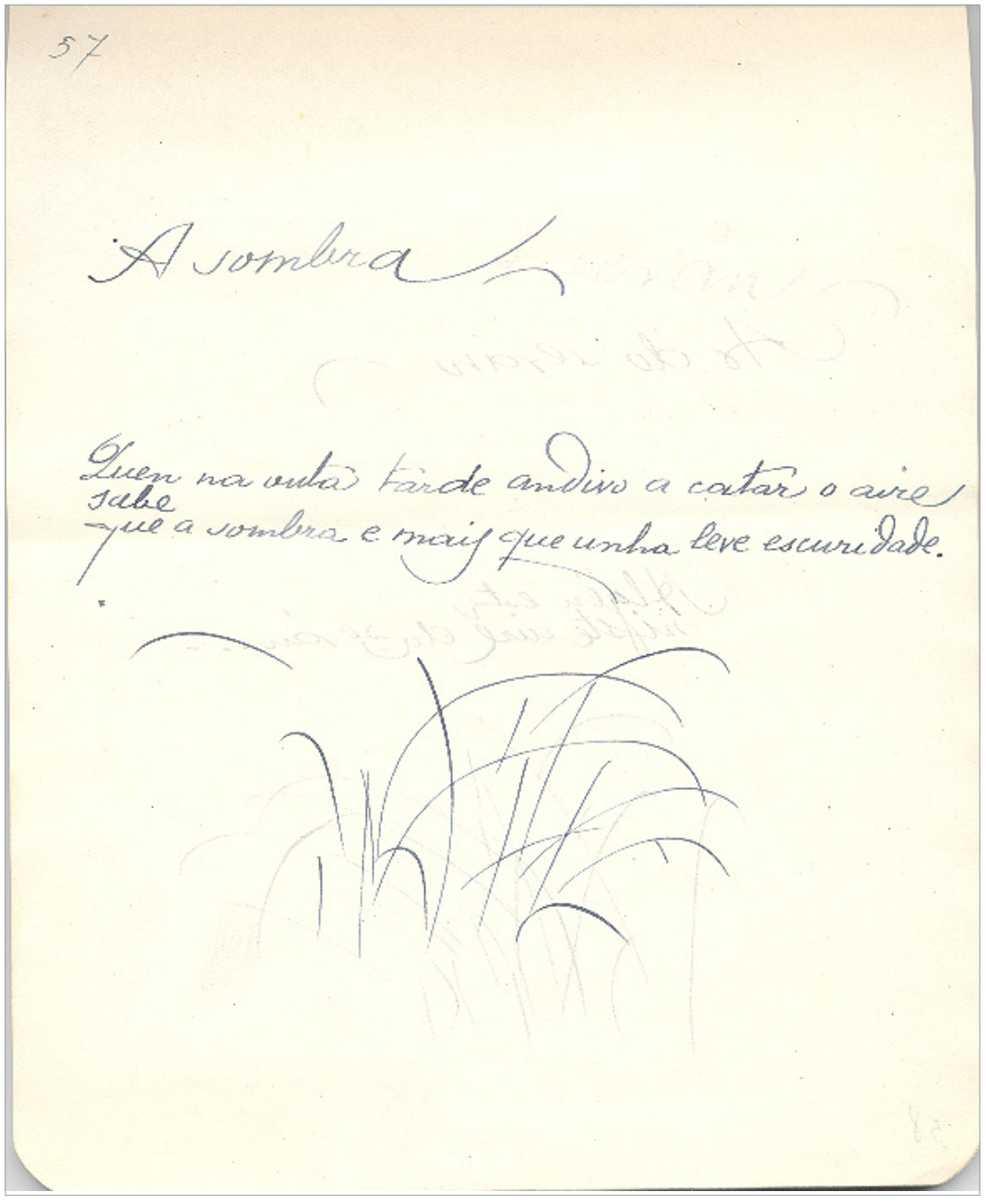

57

Ampliar

[58]

A SOMBRA

A sombra

Primeira edición
d'*Os eidos*

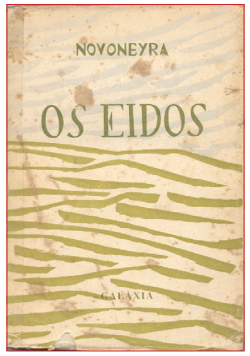

Ver

Quen na outa tarde andivo a catar o aire, sabe
sabe
que a sombra e maáis que unha leve escuridade.

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

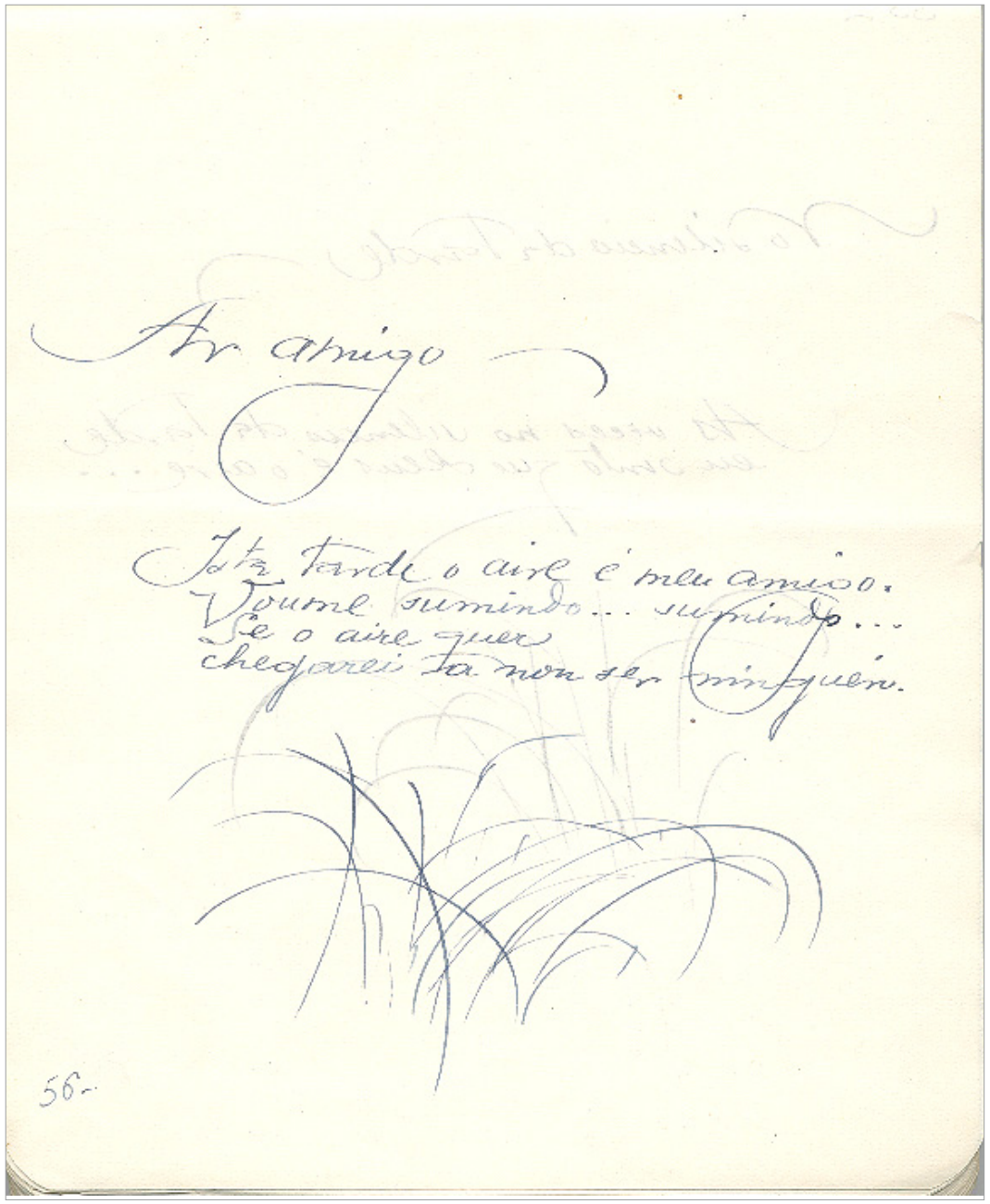

Vén da páxina 56

Ampliar

AIRE AMIGO
Ar amigo

Ista tarde o aire é meu amigo.
Voume sumindo...sumindo...
Se o aire quer
chegarei a non ser ninguén.

Primeira edición
d'*Os eidos*

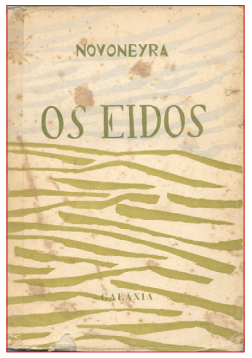

Ver

[59]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

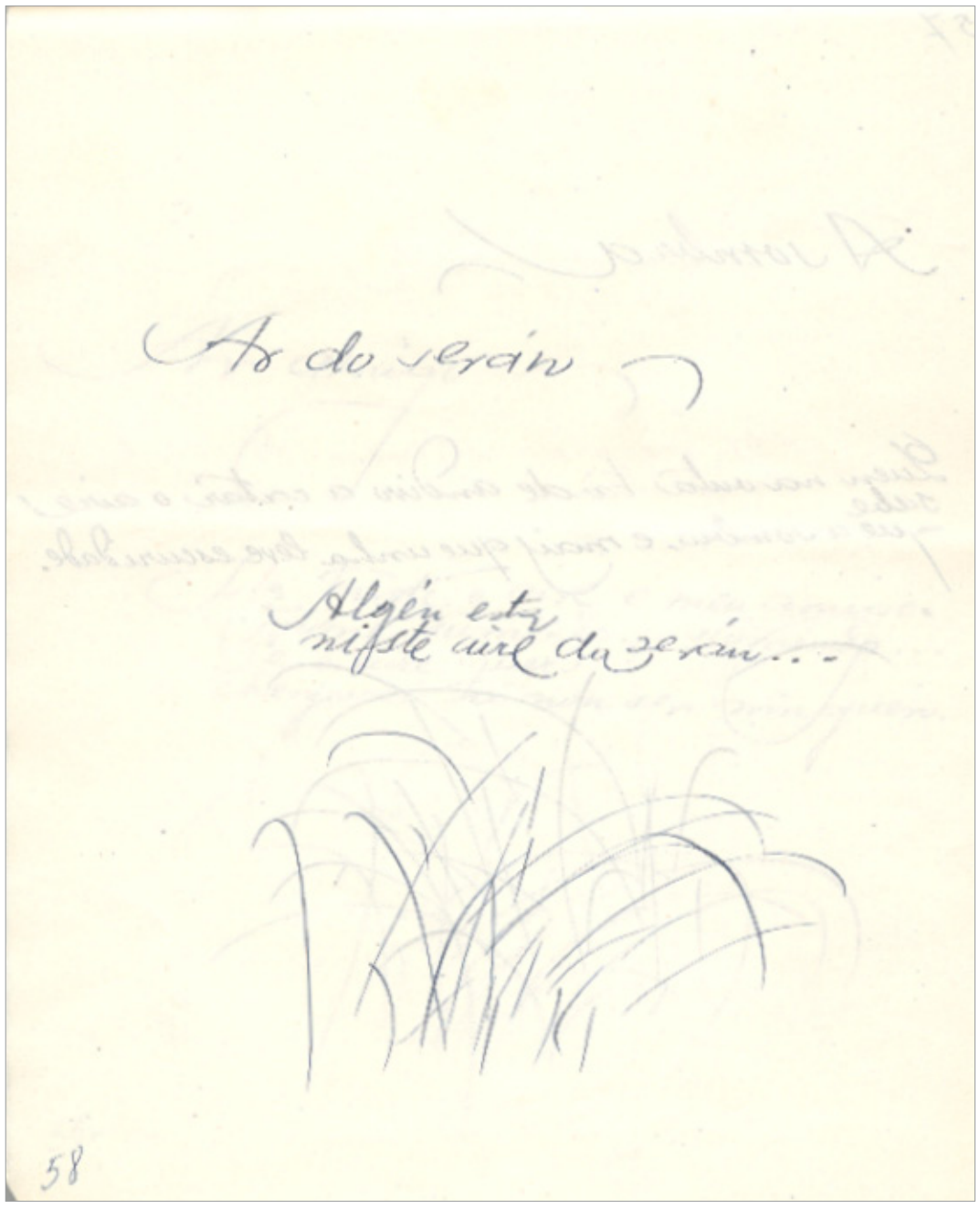

Ampliar

AIRE DA SERAN
Ar do serán

Algén esta
niste aire da serán...

Sólo pro aire, nas seráns
íbame eu indo de vagariño
cara a Cernada, cara o Pumar,
polo Camiño do Biduido,
polo Camiño do Bolosal...

Sólo pro aire, nas seráns...

Primeira edición
d'*Os eidos*

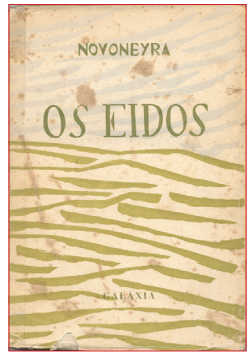

Ver

[60]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

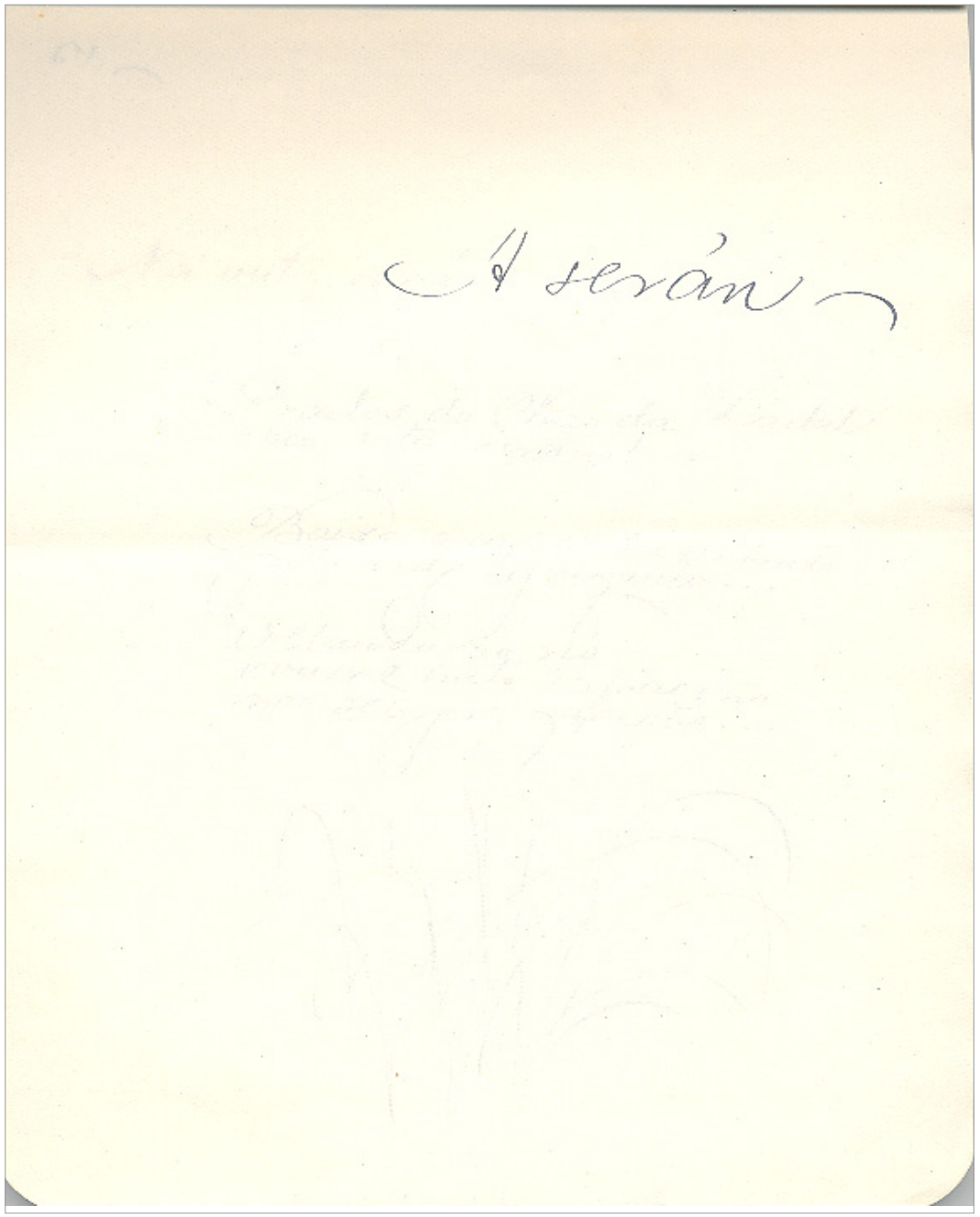

s/p {59-60}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

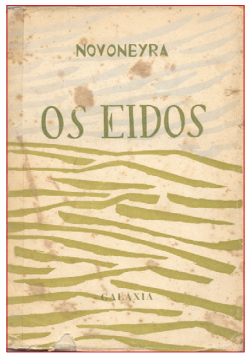

A serán

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

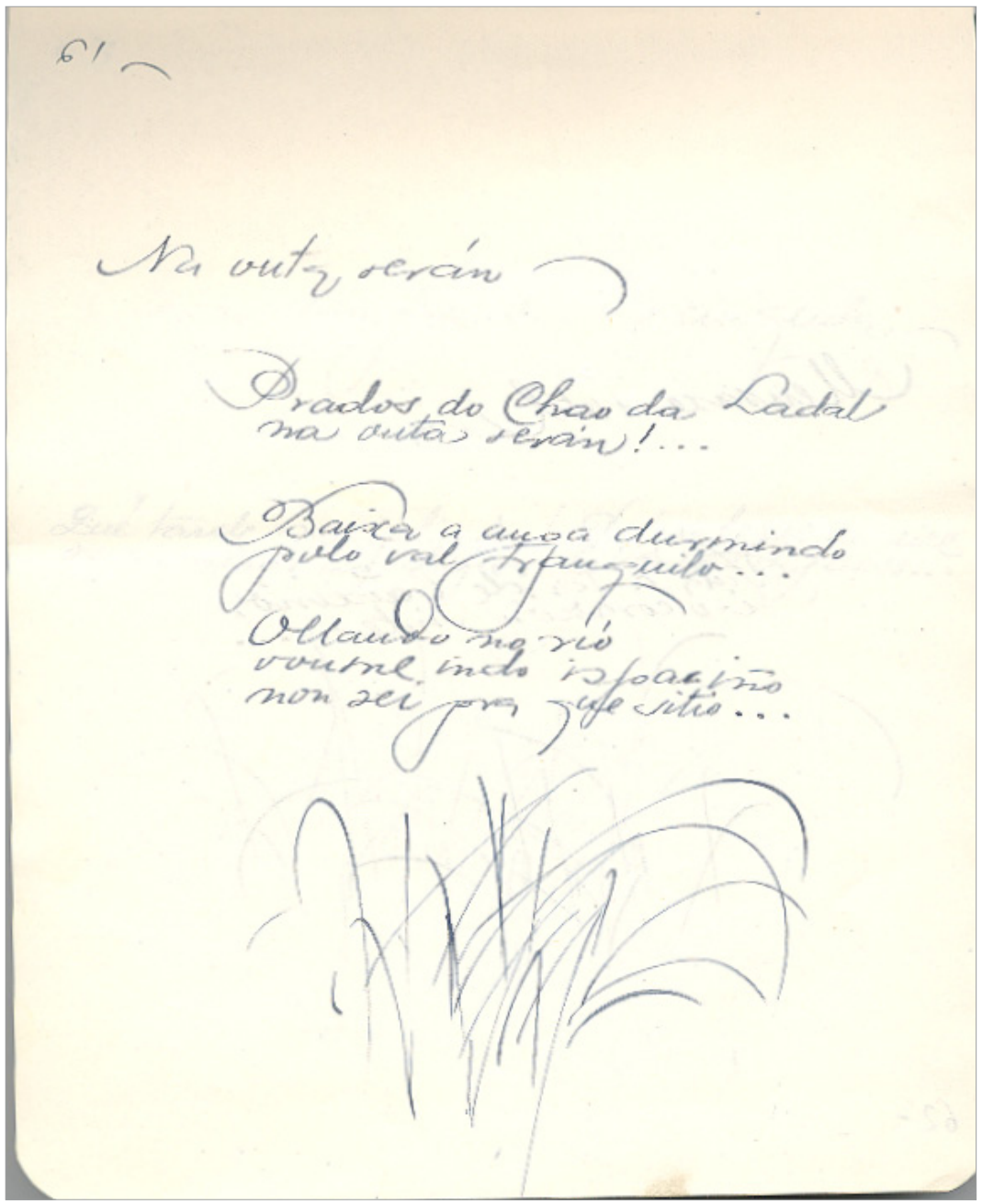

61

Ampliar

A SERAN

Primeira edición
d'*Os eidos*

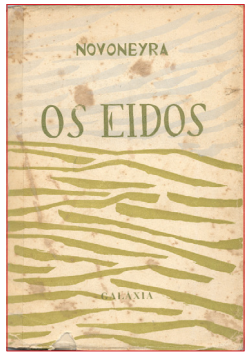

Ver

NA OUTA SERAN

Na outa serán

Prados do Chao da Ladal
na outa serán!...

Baixa a auga ágoa durmindo
polo val tranquilo...

Ollando no río
voume indo ispaciño inordiña non sei pra que sitio...
non sei pra que sitio...

[61]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

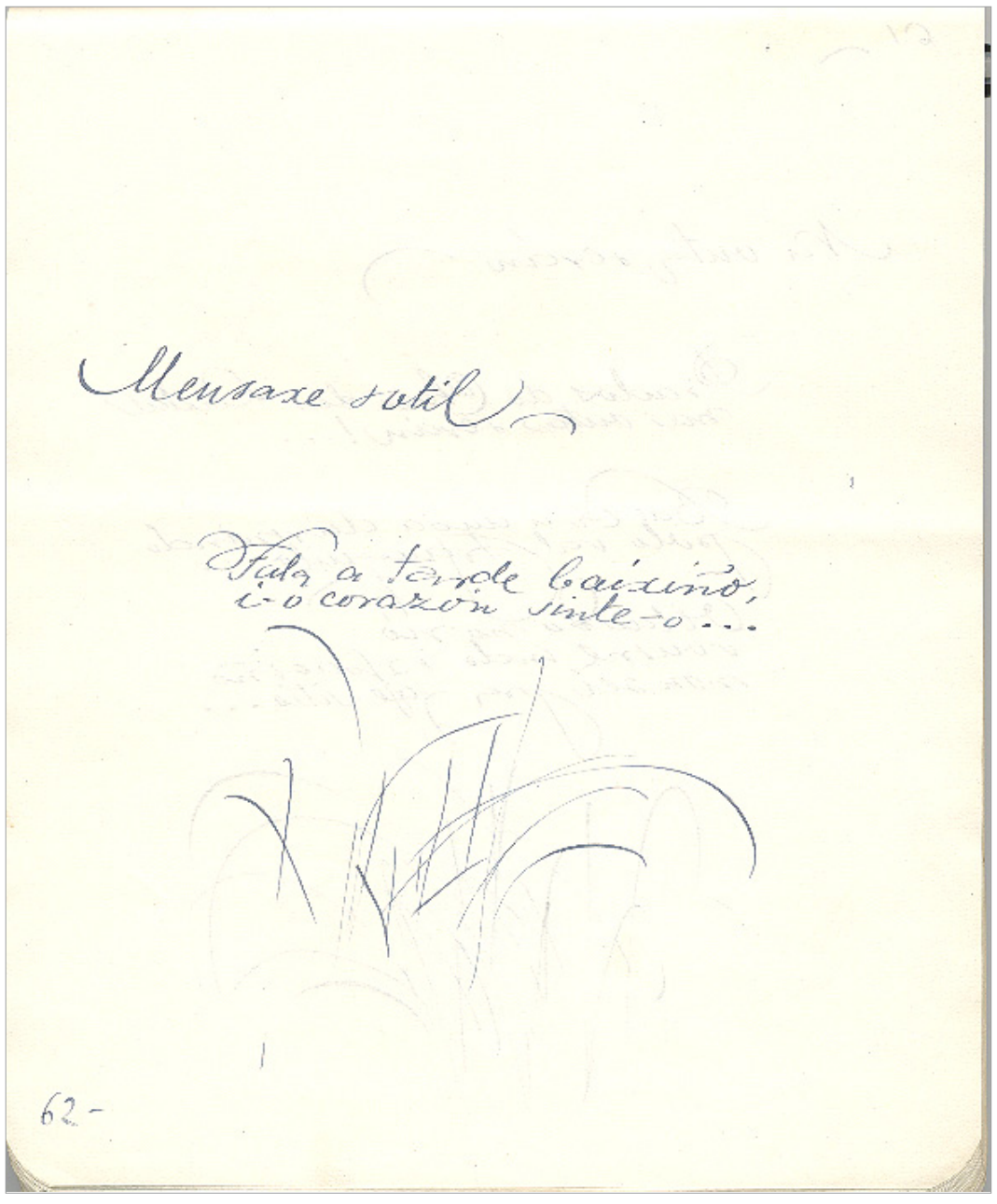

62

Ampliar

MENSAXE SOTIL

Primeira edición
d'*Os eidos*

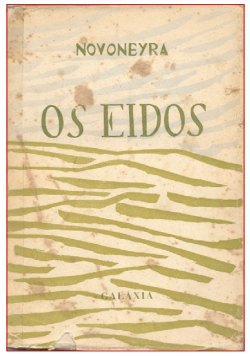

Ver

Mensaxe sotil

Fala a tarde baixiño
i-o corazón sinte-o...

[62]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

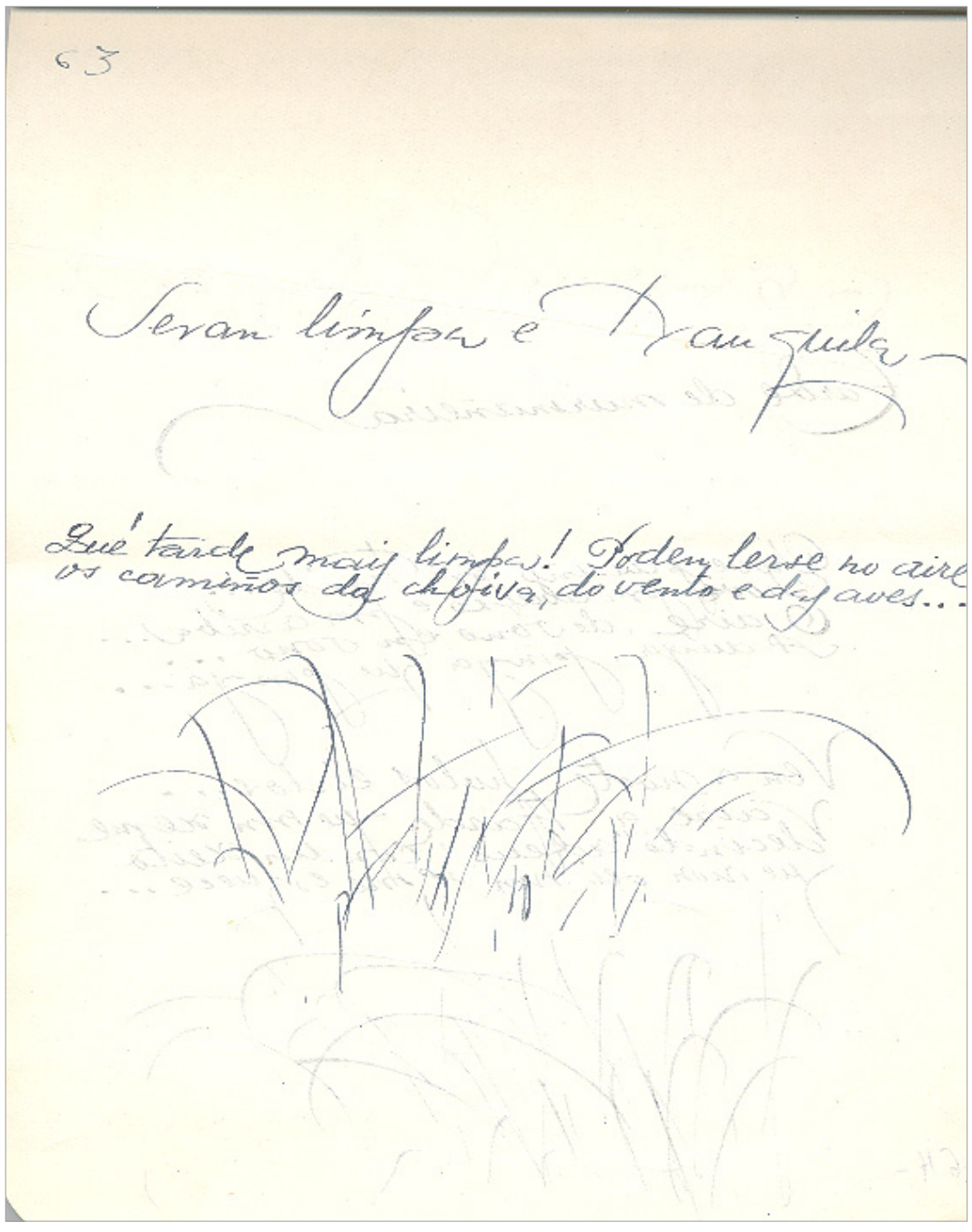

63

Ampliar

Serán limpa e tranquila

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

Qué tarde mais limpa! Poden lerse no aire
os camiños da choiva, do vento e das aves

A SERÁN DOS PRADOS

Pastoras senlleiras
fiando ó pé das bidueiras!...

Peneirar do peneiriño
polo Noval e Fontela!...
Prados do val d-Asnela
e do campo do Muiño!...

Sonos que van
dar á serán!...

[63]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

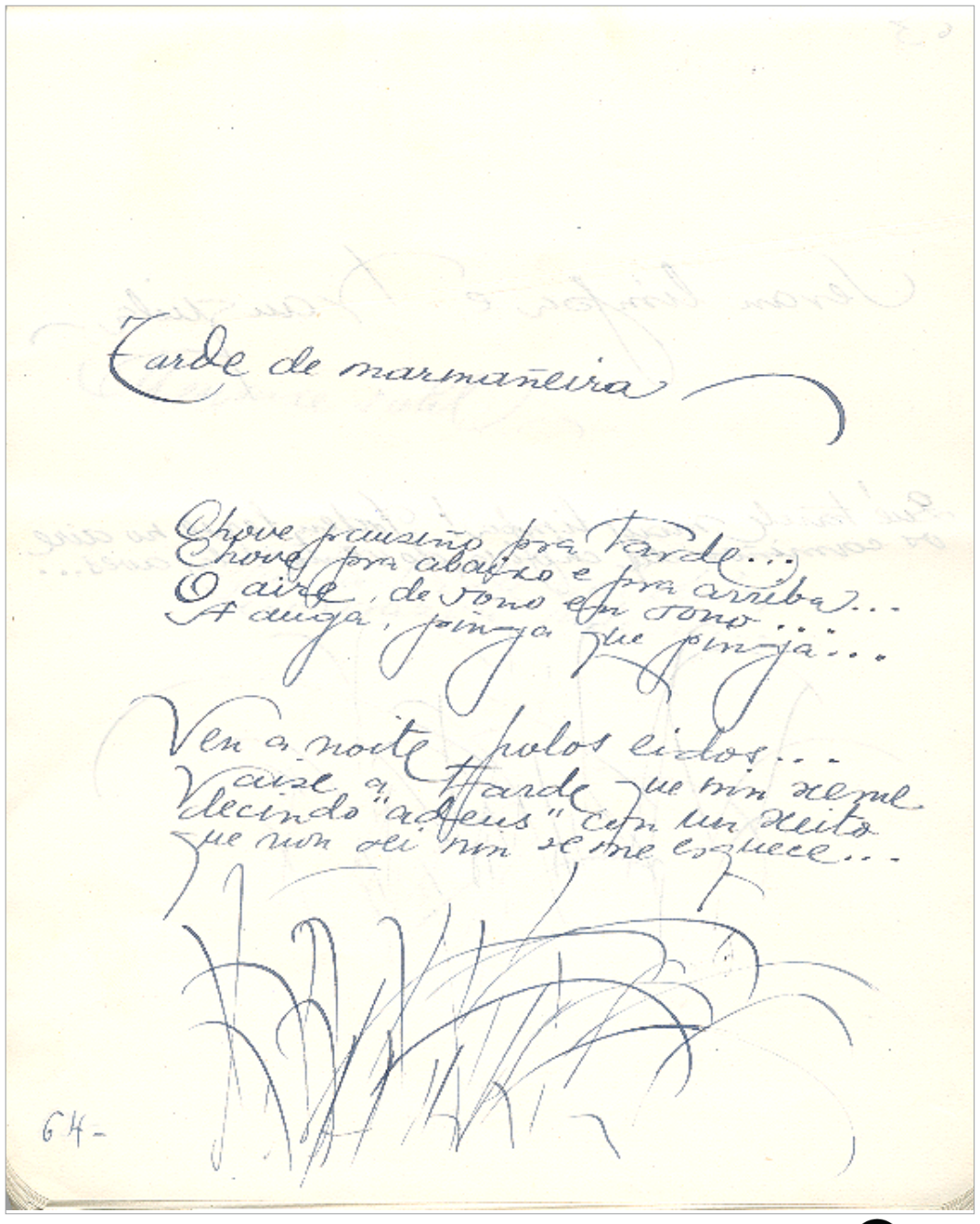

10

Ampliar

TARDE DE MARMAÑEIRA

Tarde de marmañeira

Primeira edición d'*Os eidos*

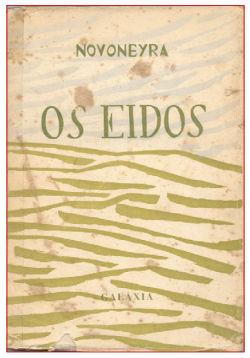

Ver

Chove pausiño pra tarde pras sombras...
Chove pra abaixo e pra arriba...
O aire, de sono en sono...
A auga ágoa, pinga que pinga...

Ven a noite polos eidos...
Vaise a tarde que nin xeme
decindo "adeus" con un xeito
que non sei nin se me esquece...

[64]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

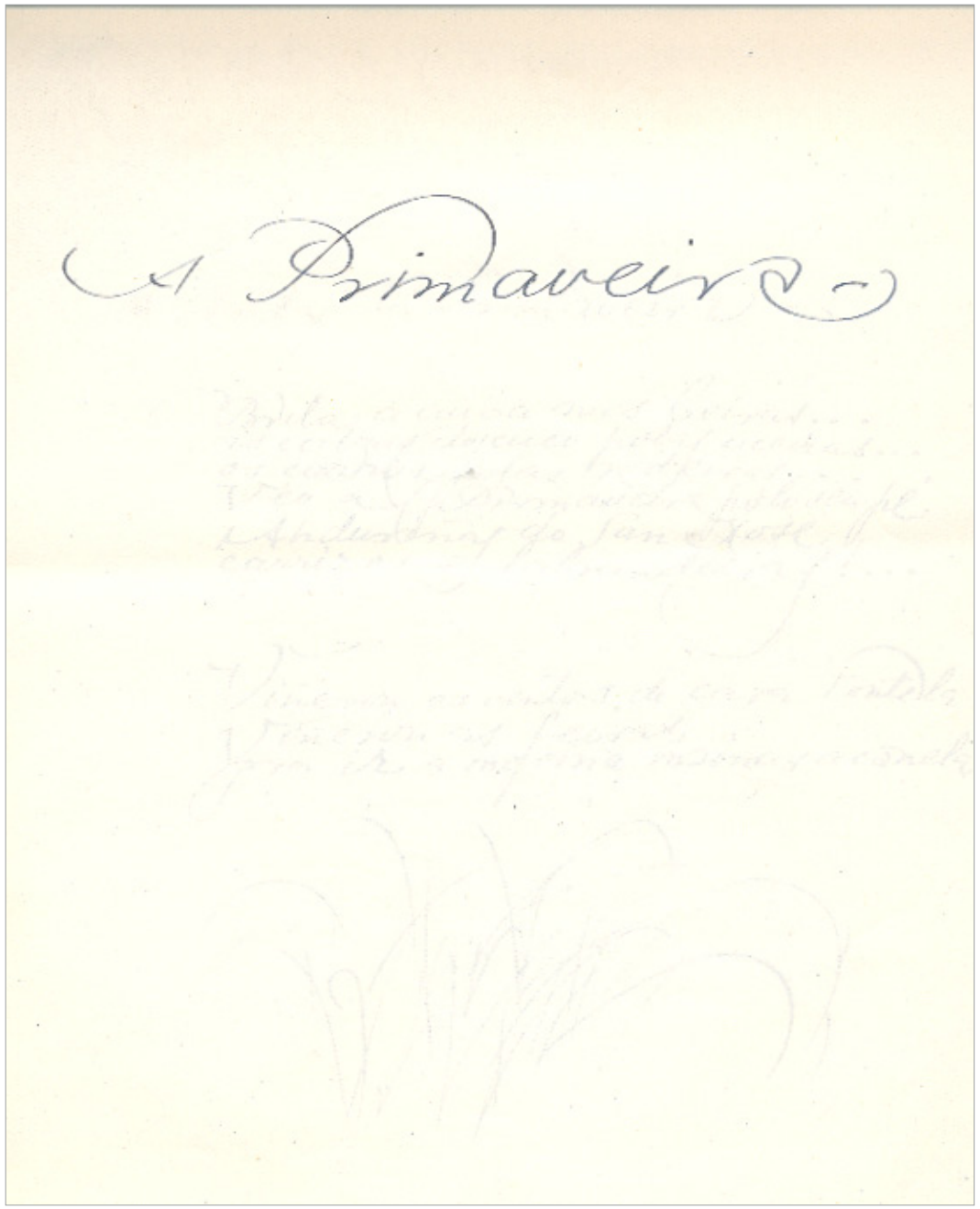

s/p {65-66}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

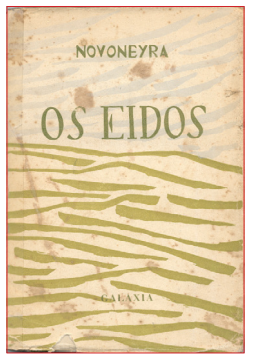

A Primaveira

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

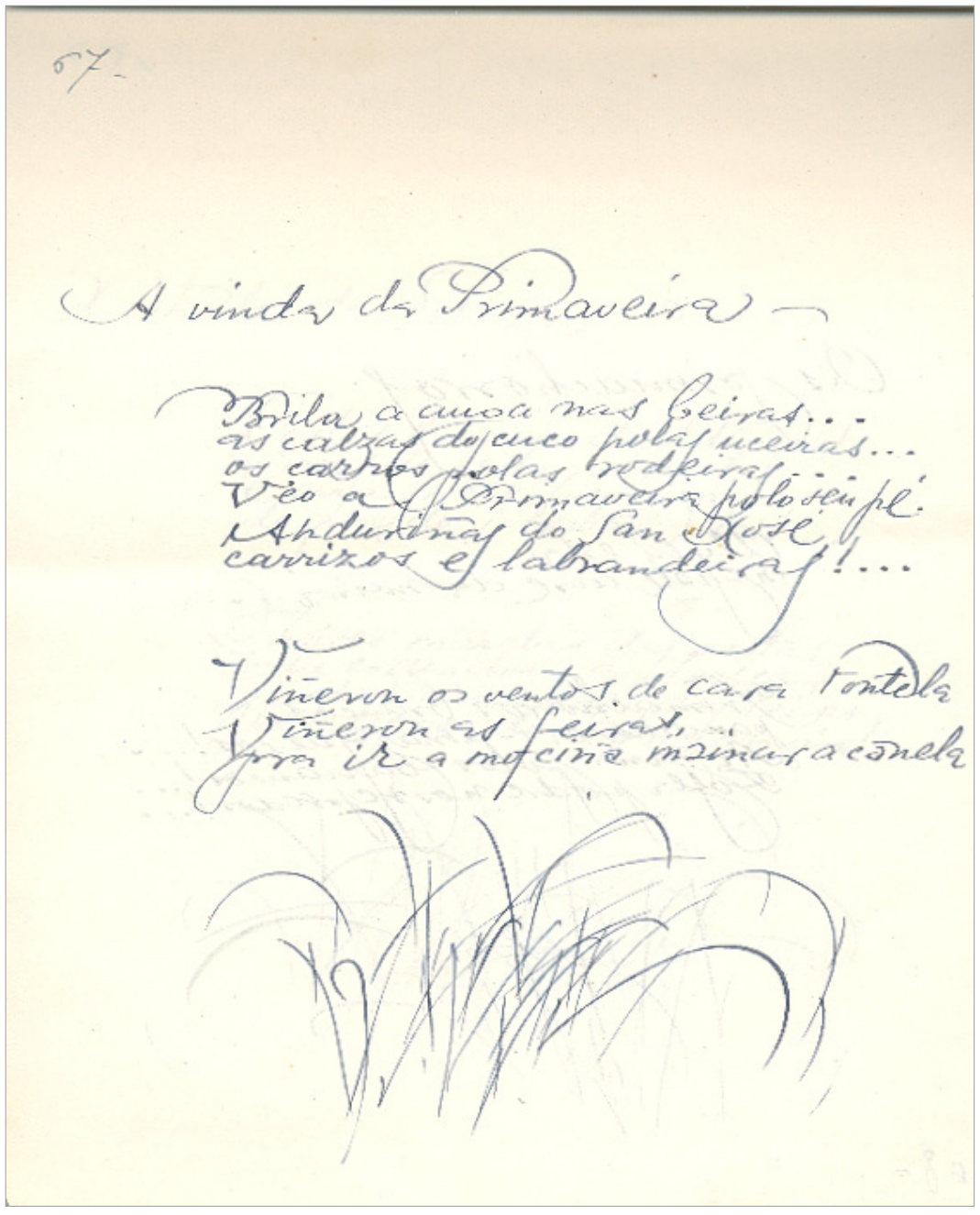

67

Ampliar

A PRIMAVEIRA

Primeira edición
d'*Os eidos*

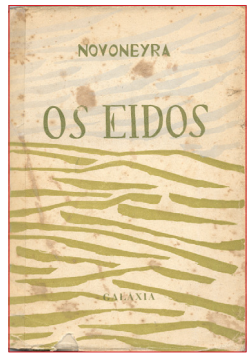

Ver

A VINDA PRIMAVEIRA

A vinda da Primaveira

Brila a auga ágoa nas beiras...
as calzas* do cuco polas uceiras...
i as bouzas dos outos boscos
nos tesos núos e foscos

os carros polas rodeiras*...
Véo a Primaveira polo seu pé.
Anduriñas de San Xosé
carrizos e labrandeiras*!...

Viñeron os ventos de cara Fontela
Viñeron as feiras
pra ir a mociña insinar a canela*.

[65]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

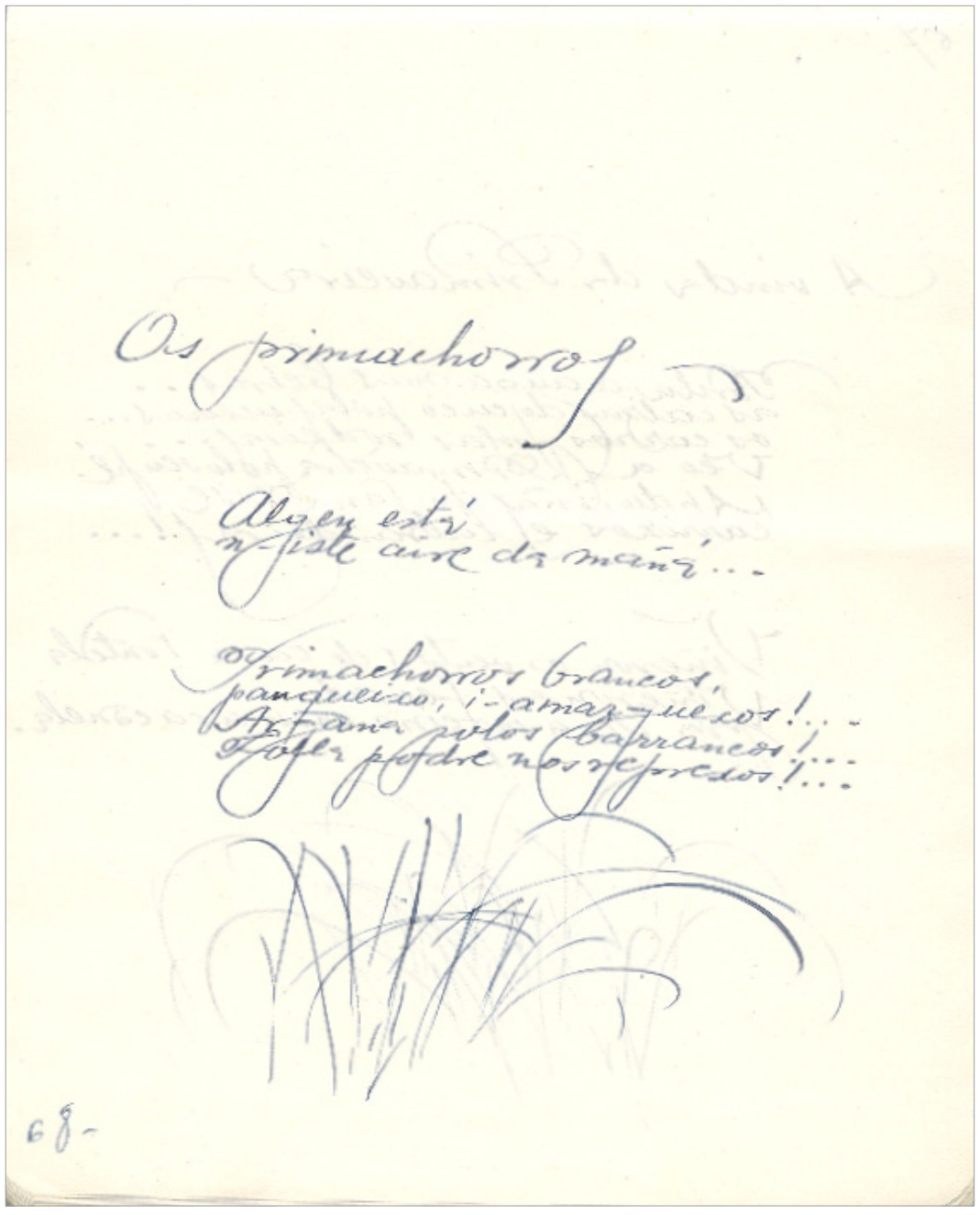

68

Ampliar

TEMPO DOS PRIMACHORROS

Os primachorros*

Primeira edición
d'*Os eidos*

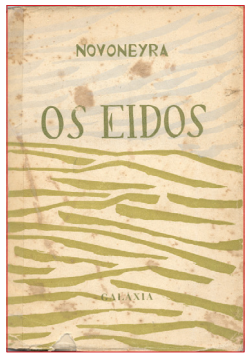

Ver

Algen está
n-iste aire da mañá...

Primachorros brancos,
panqueixo*, i-amarguexos!...
Argana polos barrancos!...
Folla podre nos reprexos!...

[66]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

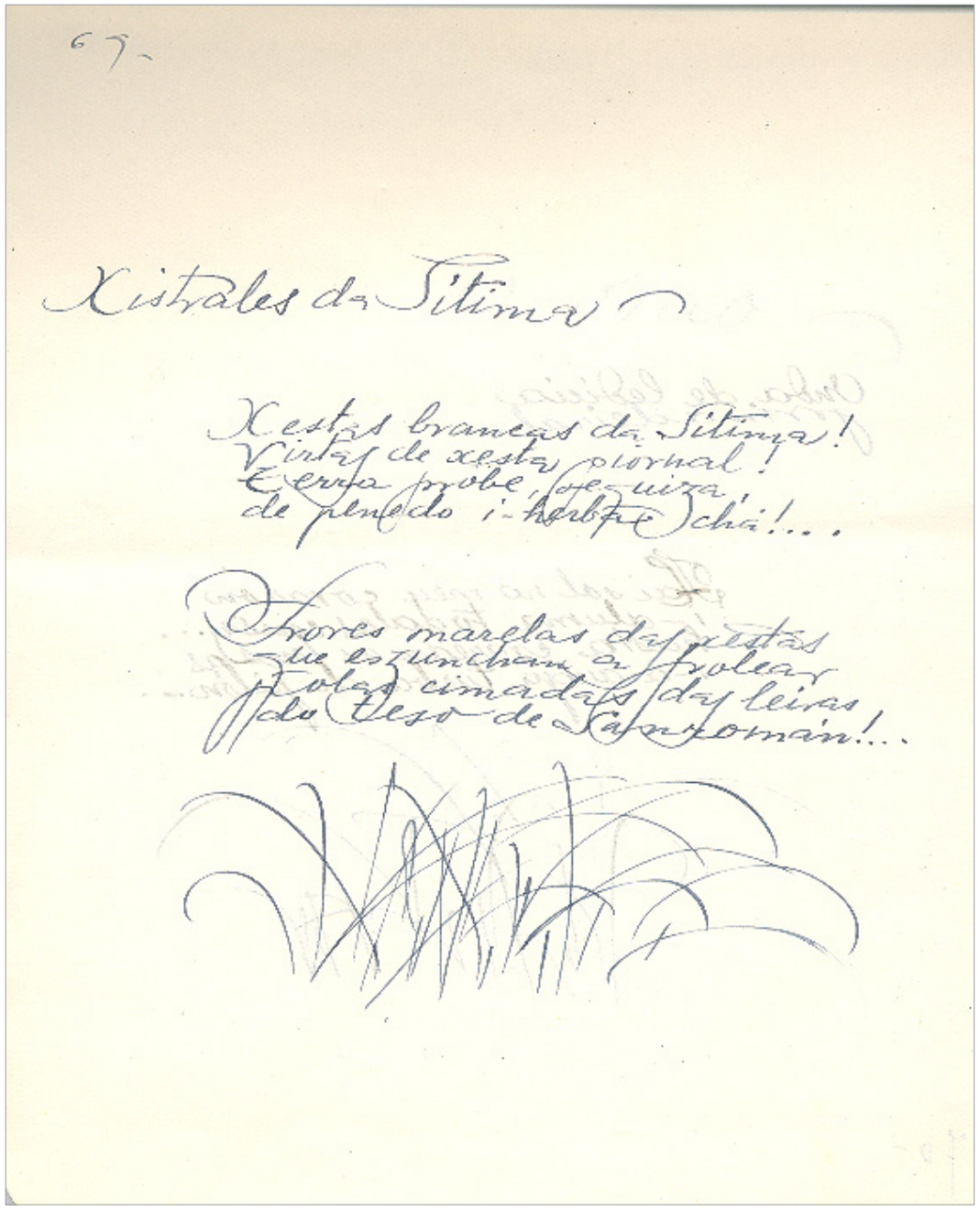

69

Ampliar

XISTRALES DA SITIMA

Xistrales da Sítima

Primeira edición d'*Os eidos*

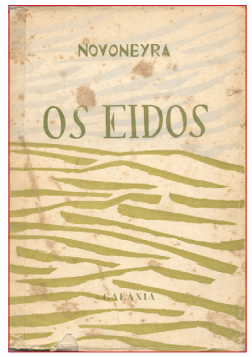

Ver

Xestas brancas froridas da Sítima!
Virtas* de xesta piornal!...
Terra probe, sequiza,
de penedo i-herba chá!...

Flores marelas das xestas
que eszunchan* a florear
polas cimadas das leiras
do teso de Sanromán!...

[67]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

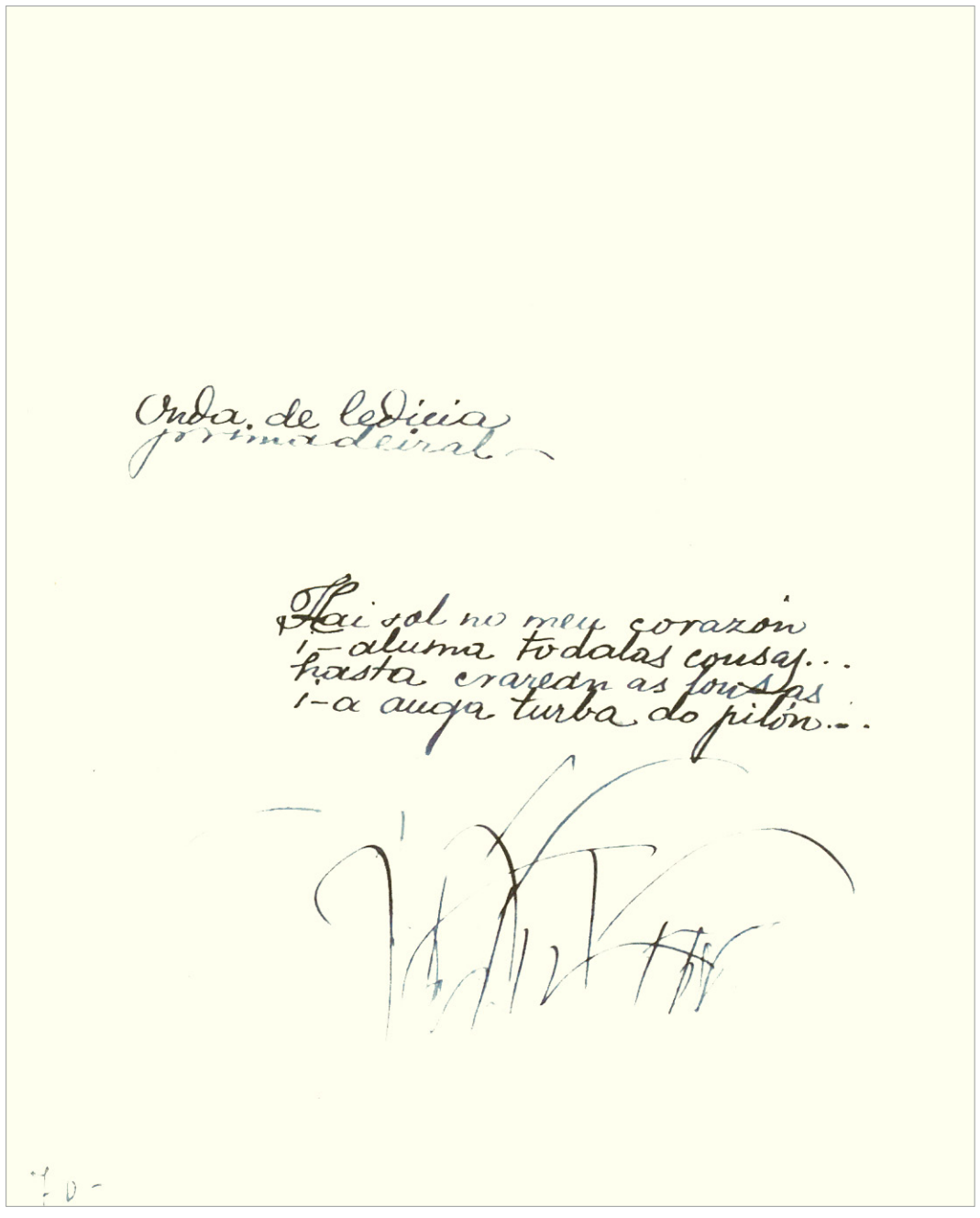

70

Ampliar

Onda de ledicia primadeiral

Hai sol no meu corazón
i-aluma todalas cousas...
hastra crarean as fousas
i-a auga turba do pilón...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

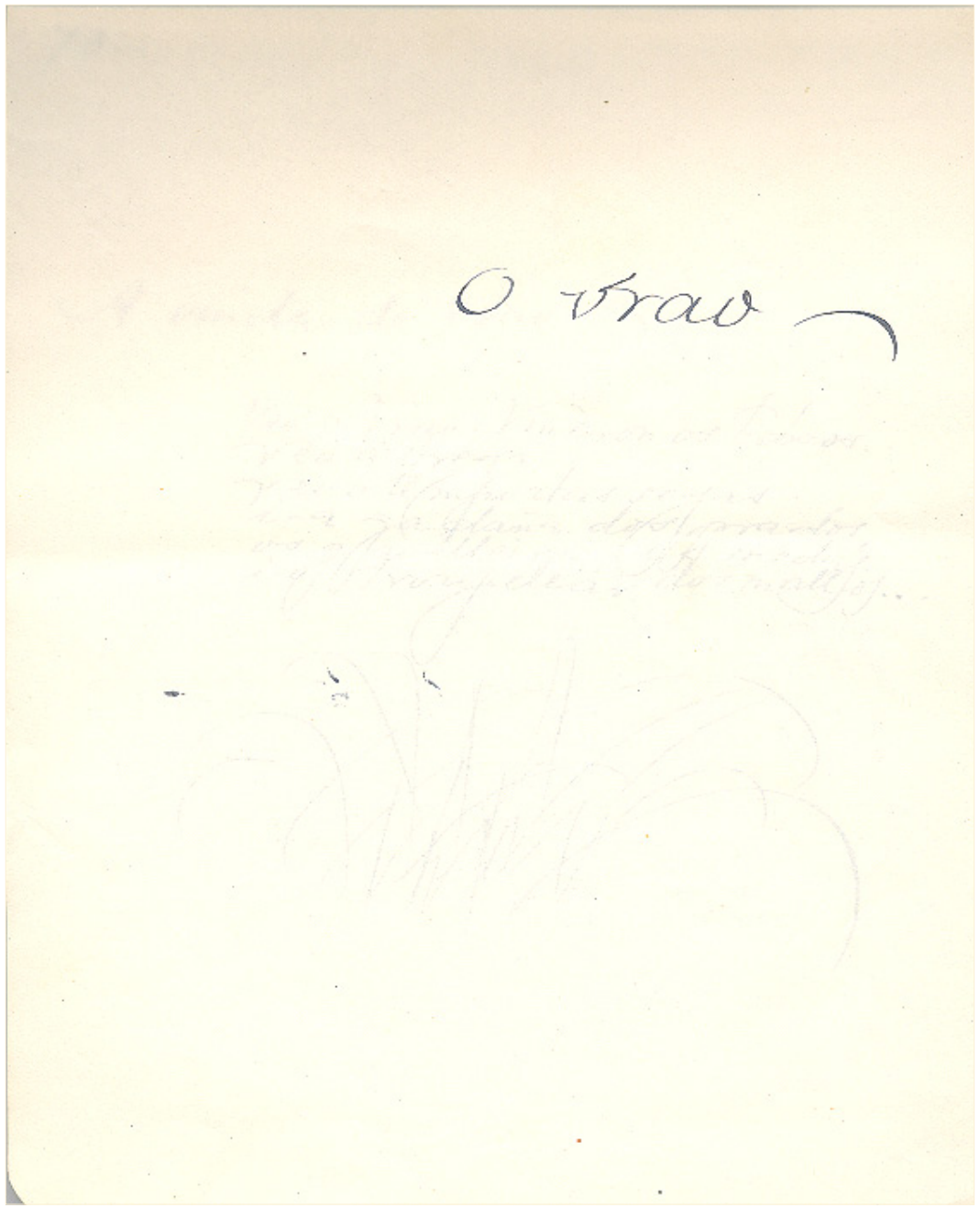

s/p {70-71}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

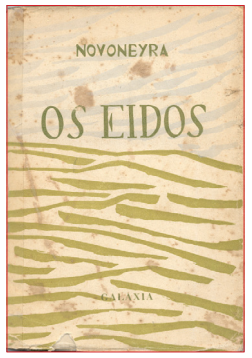

O vrao

Ver

s/p {68}

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

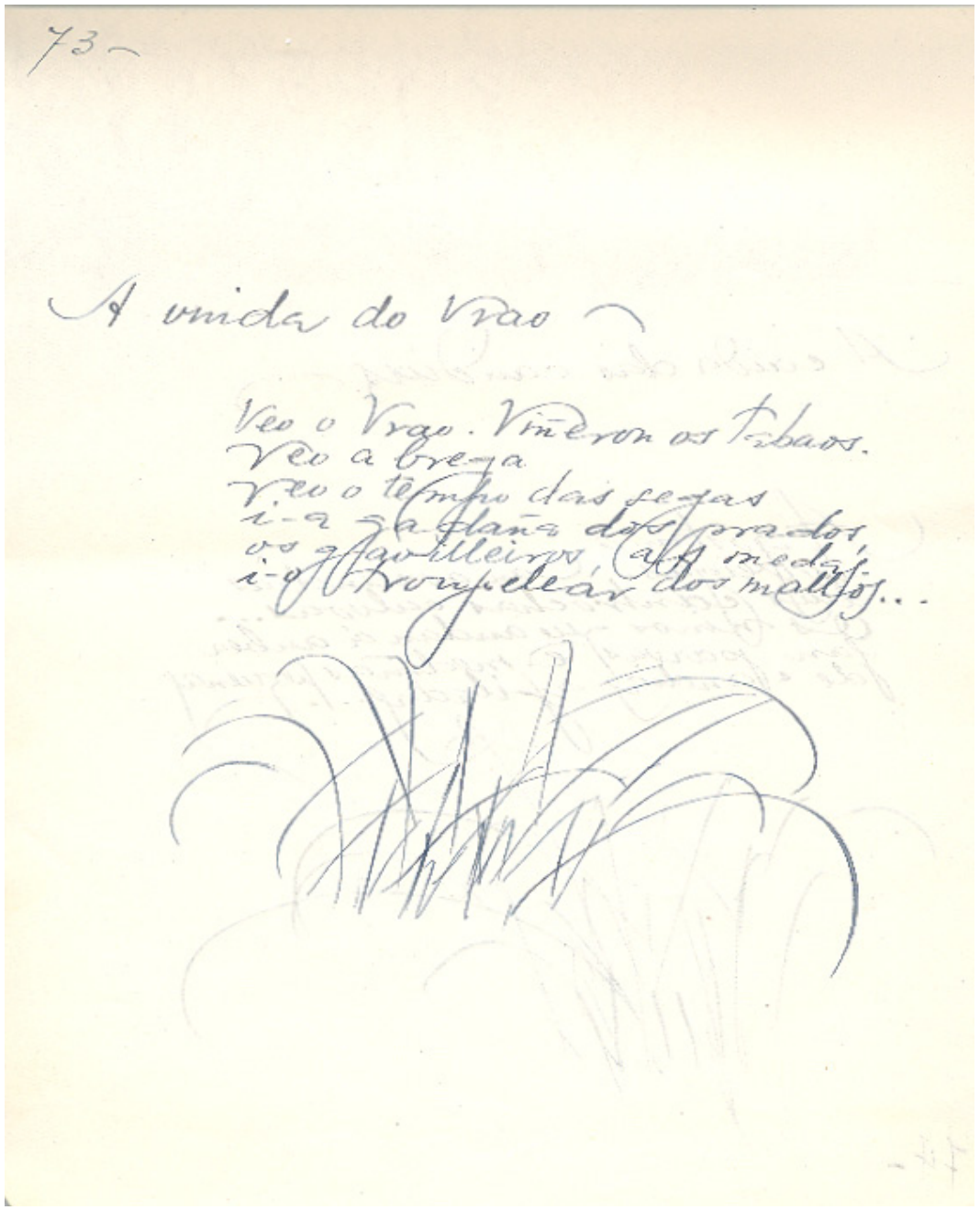

73

Ampliar

O VRAO

Primeira edición d'*Os eidos*

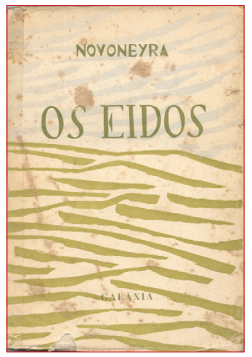

Ver

A VINDA DO VRAO

A vinda do Vrao

Veo o Vrao. Viñeron os tabaos*.
Veo a brega.
Veo o tempo das segas craro do Vran: as festas i os traballos.
Veo a lua das segas i-a gadaña dos prados,...
os gavilleiros*, as medas, i-o troupelear dos mallos... .
i-o troupelear dos mallos... .

[69]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

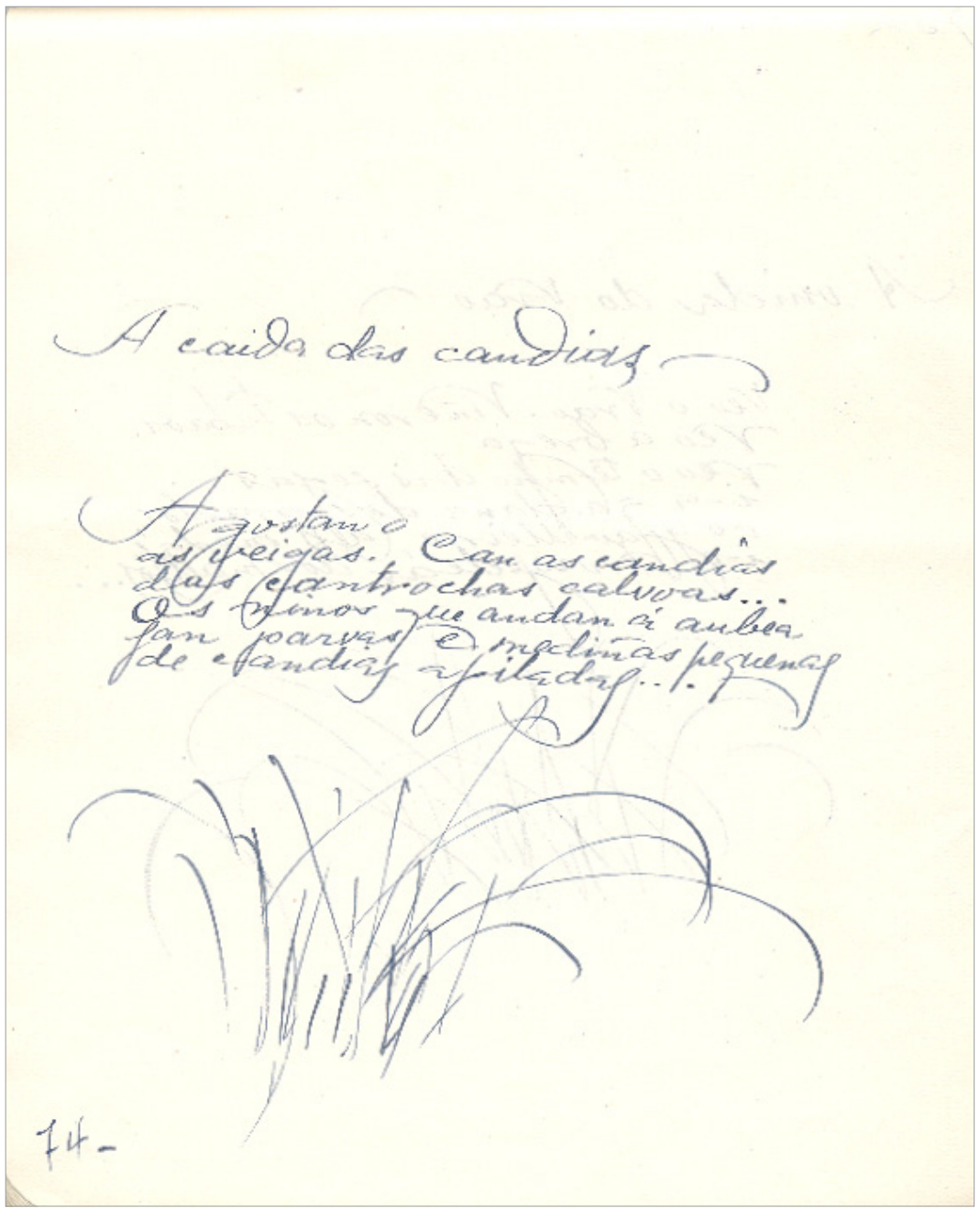

74

Ampliar

A caida das candias

Agostan*
as veigas. Cain as candias*
das cantrochas* calvoas...
Os ninos que andan á aubea*
fan parvas* e mediñas pequenas
de candias apiladas...

Primeira edición
d'*Os eidos*

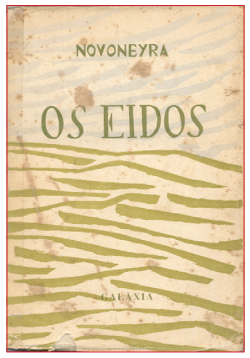

Ver

[70]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Ilustración de Carlos Maside

s/p {71-72}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

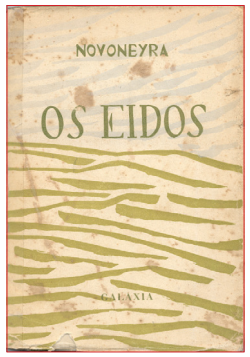

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

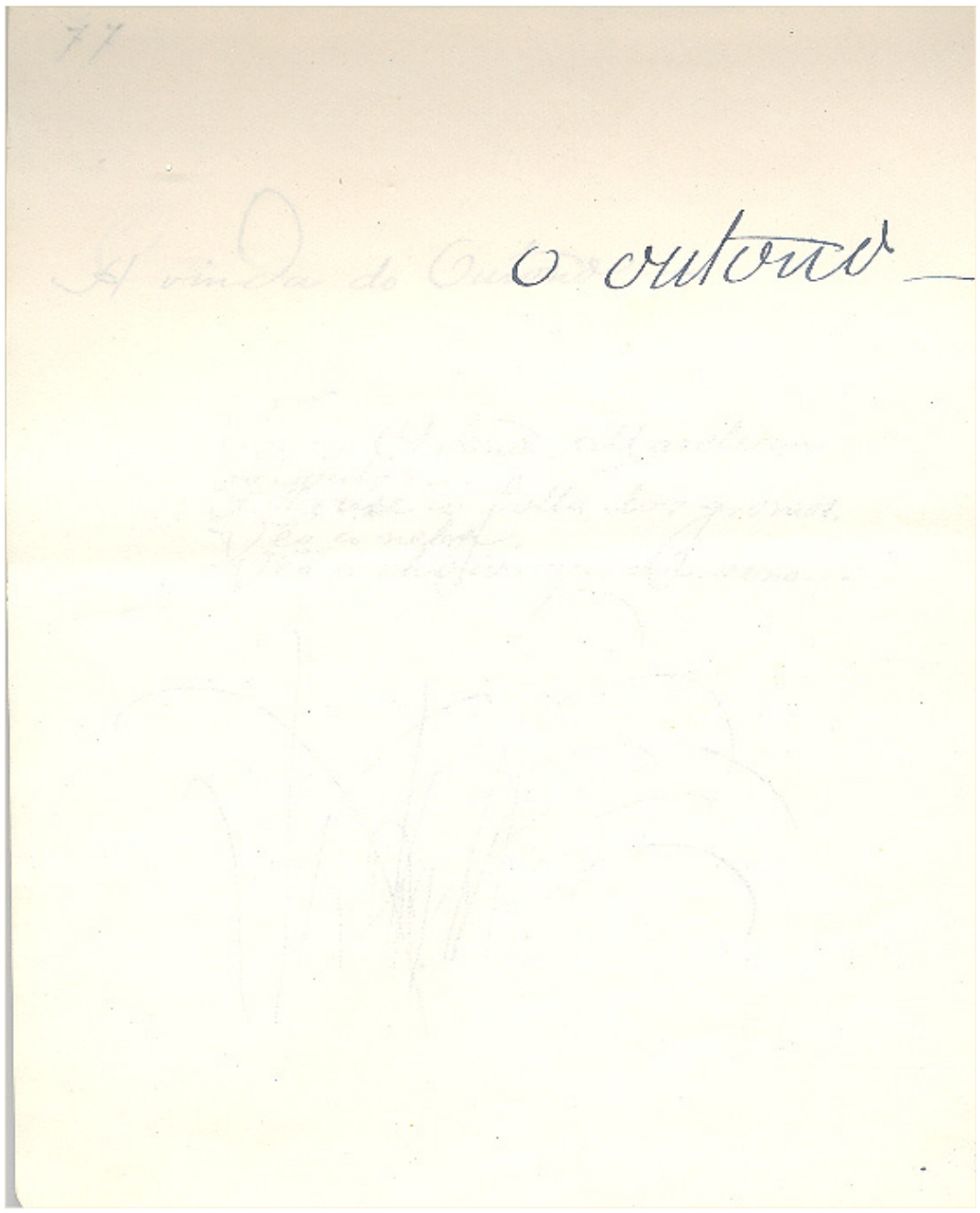

s/p {75-76}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

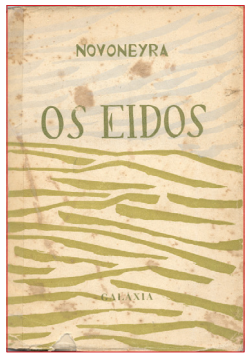

O outono

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

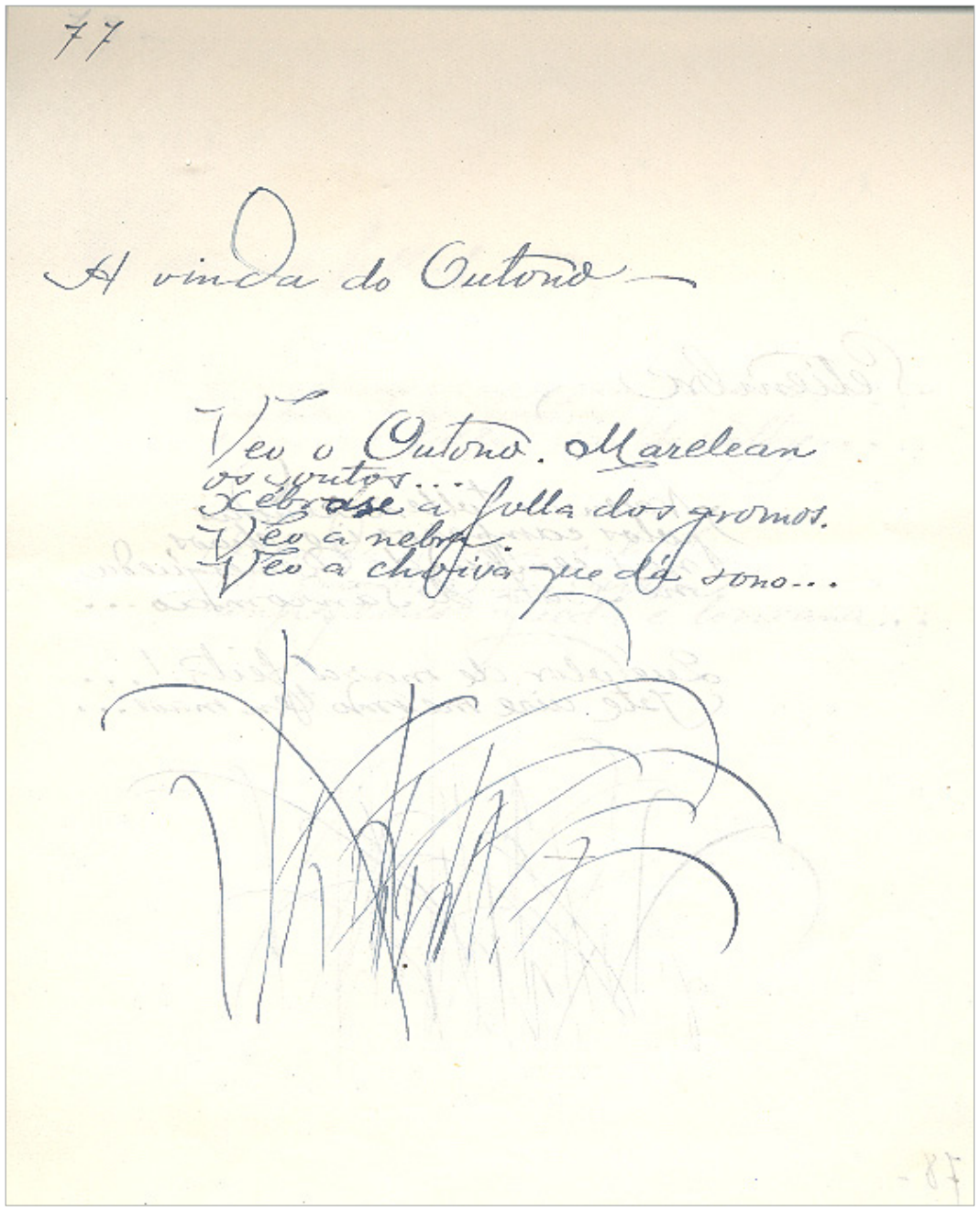

77

Ampliar

O OUTONO

Primeira edición
d'*Os eidos*

A VINDA DO OUTONO

A vinda do Outono

Veo o tempo morno do Outono! Marelean

Ver

Os días son tardes longas
nas que o aire soña
ser aínda unha cousa mas leve.

Todo teñe o seu xesto dos sonos,
o seu xeito mas lene:
os tesos, os camiños que se van
na serán dos vals...
os soutos alumados douro...
eu quedo, ollando ó mofo...

os soutos...
Xébrase a folla dos gromos.
Veo a nebra.
Veo a choiva que dá sono...

[73]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

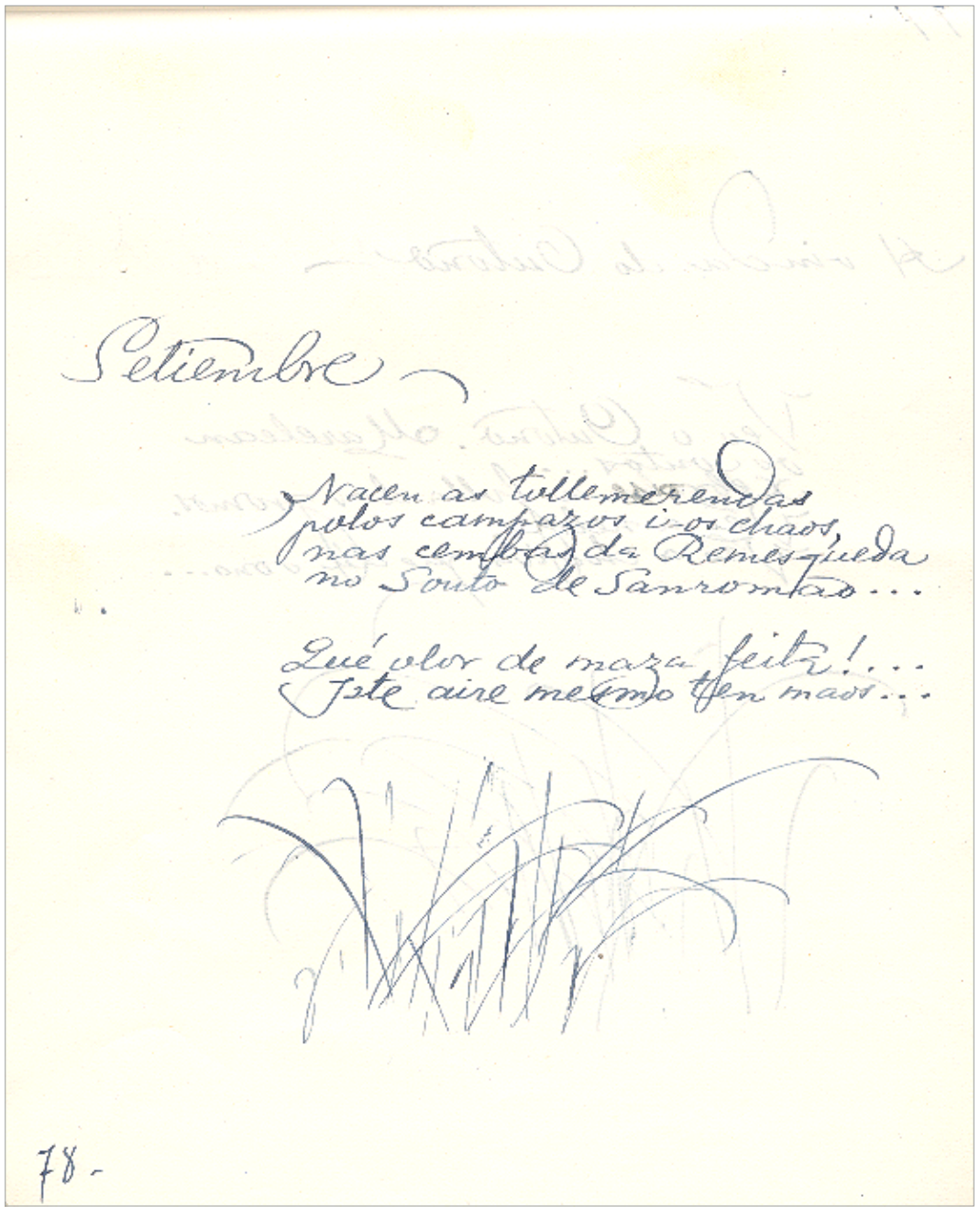

78

Ampliar

SETEMBRE

Setiembre

I

Nacen as tollemerendas*
polos campazos i-os chaos,
nas cembas* dae Remesqueda
no souto de Sanromao...

Qué olor de maza feita!...
Iste aire mesmo ten maos...

II

Cai a choiva que dá sono
na queda serán dos prados
i eu cravo enviso os meus ollos,
sin ver o que estou ollando...

[74]

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

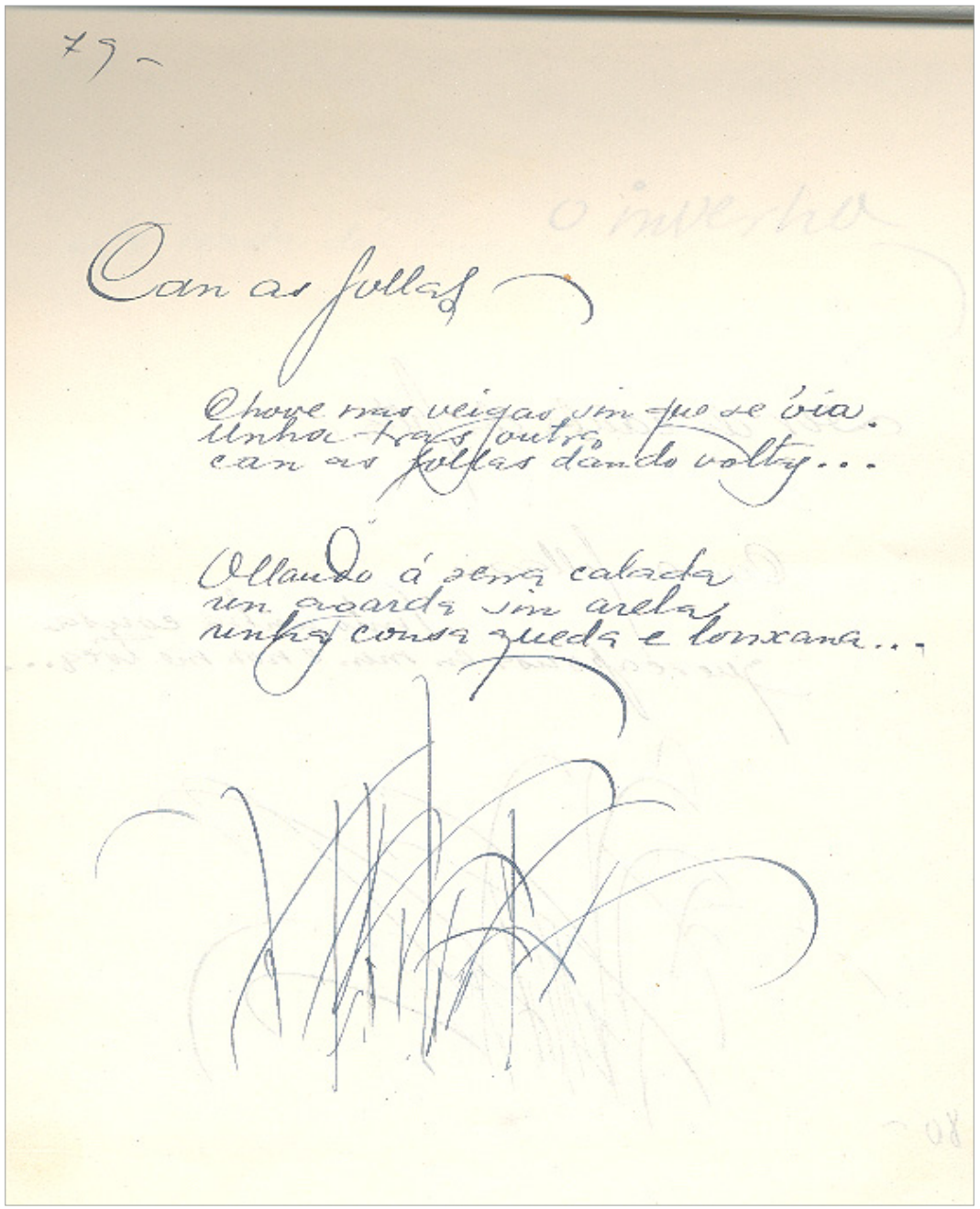

79

Ampliar

CAIN AS FOLLAS

Can as follas

Primeira edición
d'*Os eidos*

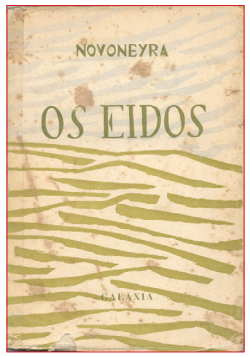

Ver

Chove nas veigas sin que se óoia...
Unha tras outra
can as follas dando voltas...

Ollando á serra calada
un agarda sin arela
unha cousa queda e lonxana...

[75]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

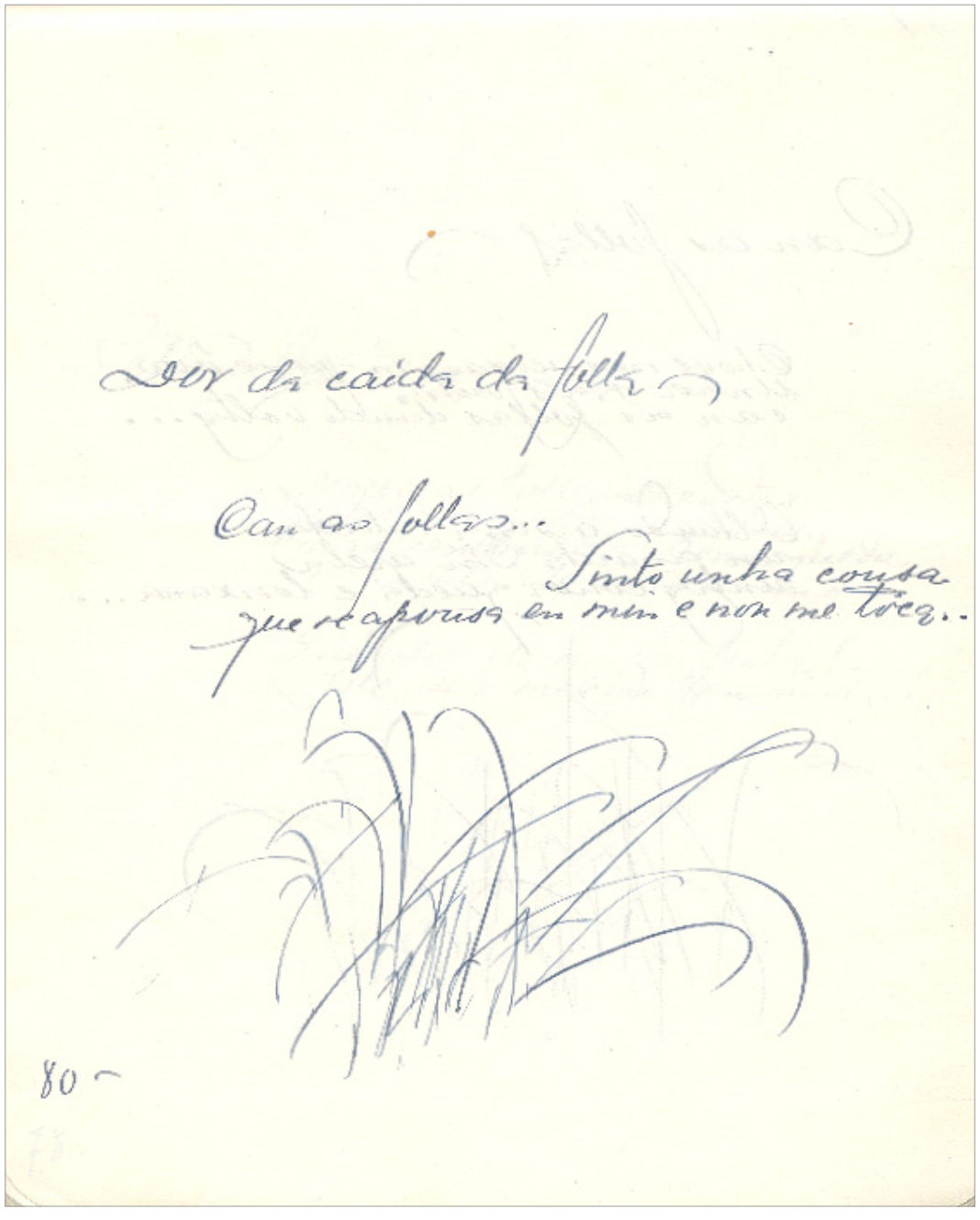

80

Ampliar

DOR DA CAIDA DA FOLLA

Dor da caida da folla

Cain as follas...
Sinto unha cousa
que se apousa en min e non me toca...

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

[76]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

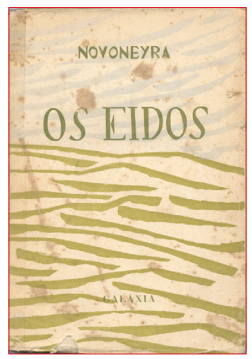

Ver

LEMBRANZA DO VRAN DE SAN MARTIÑO

Amiga alba e delgada,
estás lonxe, e non hai nada
en toda a serra calada...

Lémbraste, ó vir os gados,
cando estabamos sentados
ollando os soutos dourados?...

[77]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

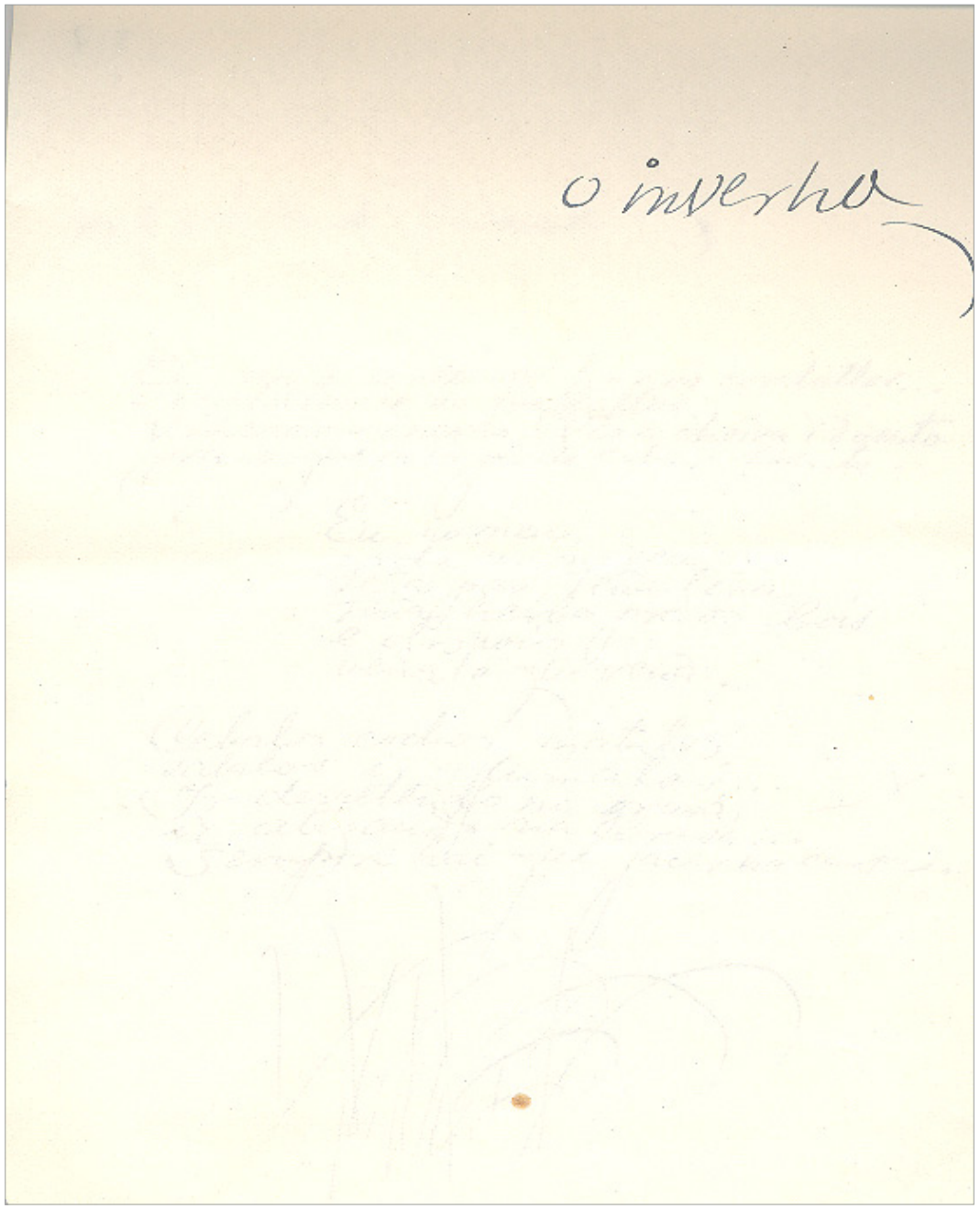

Primeira edición
d'*Os eidos*

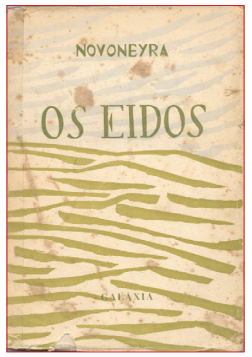

O inverno

Ver

s/p {81-82}

Ampliar

s/p {78}

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

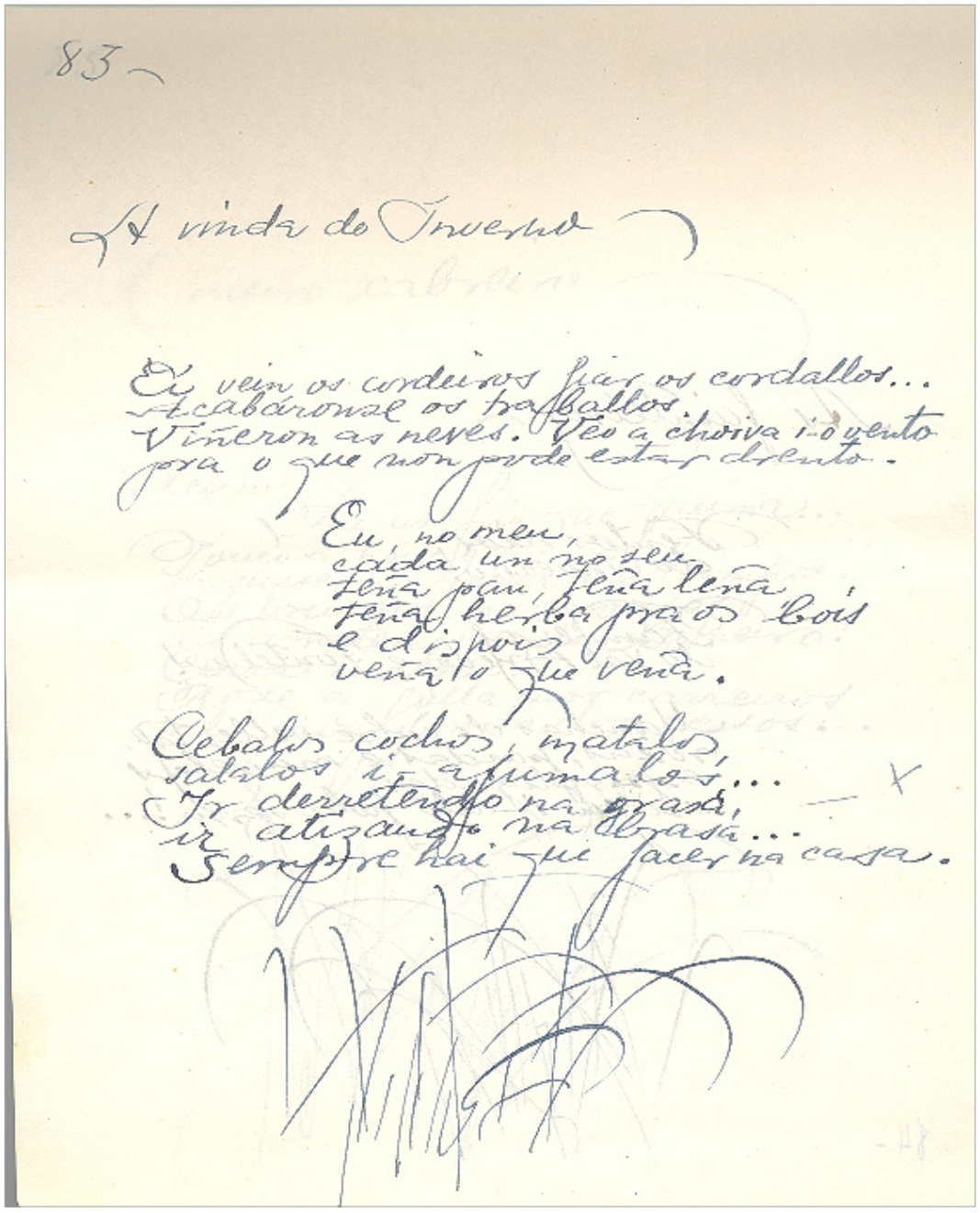

83

Ampliar

O INVERNO

Primeira edición
d'*Os eidos*

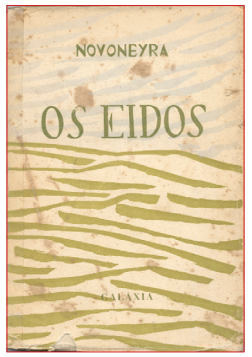

Ver

A VINDA DO INVERNO, PRO LABREGO

A vinda do Inverno

Ehí vein os cordeiros* fiar os cordallos*...
Acabáronse os traballos.
Viñeron as neves. Veo a choiva i-o vento
pra o quen non pode estar drento.

Eu, no meu
cada uún no seu
teña pan, teña leña
teña herba pra os bois
e diespois
veña o que veña.
Cebalos Cebar os cochos, matalos,
salalos i-afumalos...
Ir derretendo na grasa,
ir atizando na brasa...
"Sempre hai que facer na casa."

[79]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

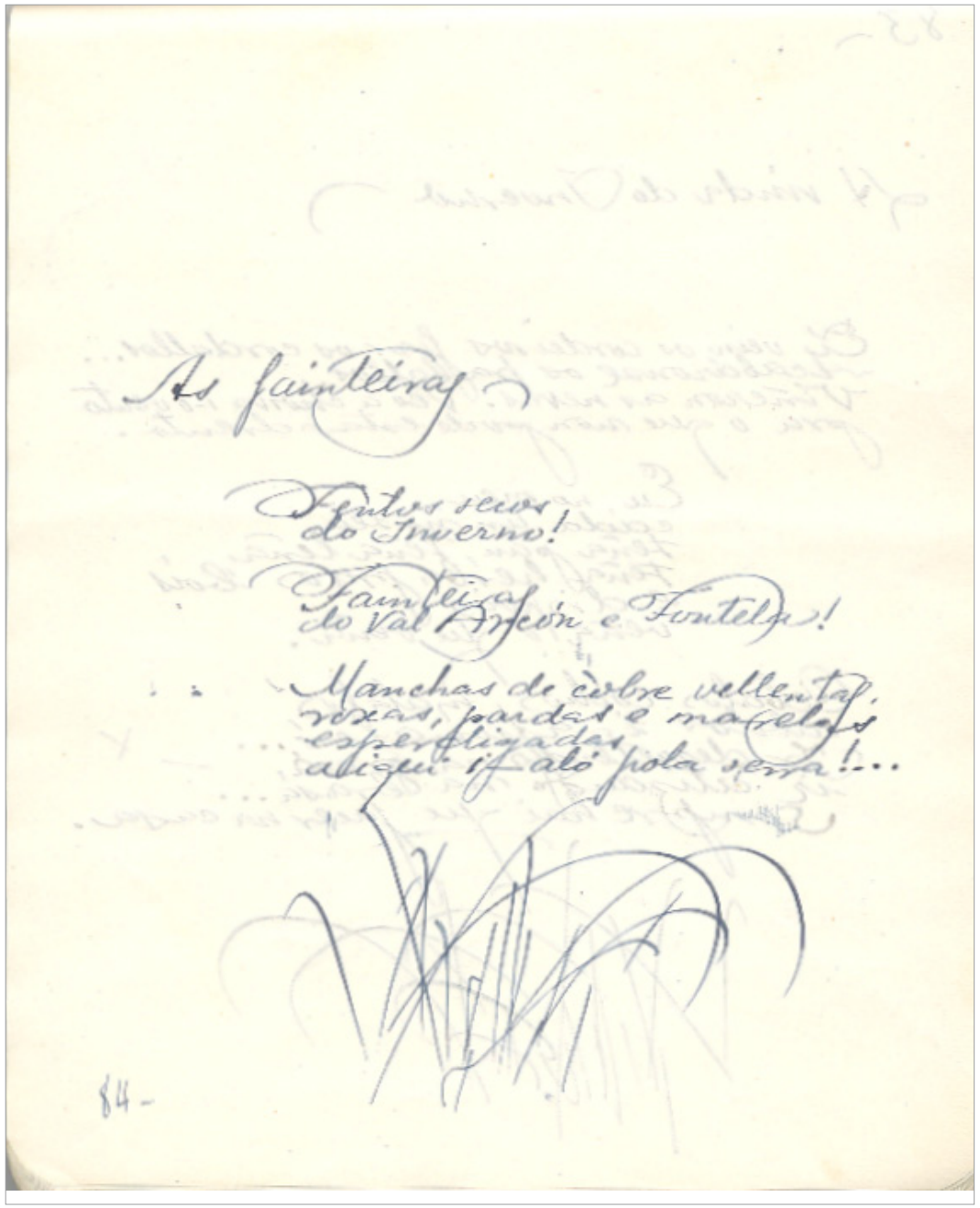

84

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

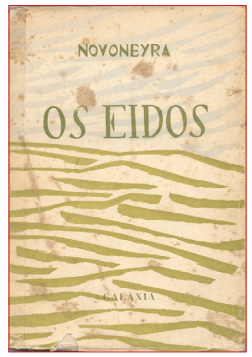

Ver

AS FAINTEIRAS

As fainteiras

Fentos* secos
do Inverno!

Fainteiras
do Val Arcón e Fontela!

Manchas de còobre vellentas,
roxas, pardas, e marelas
esperdigadas
aiquí i-aló pola serra!...

[80]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

A FIANDEIRA

Fiandeira namorada,
que fías detrás do lume,
cos ollos postos nas chamas
roxiñas, brancas i azúes!

Fiandeiriña que fías,
nas noites do longo Inverno,
as liñas tan delgadiñas
que os fíos do pensamento!

Cai a neve branca fora,
riba dos teitos, calada...
mentras ti fías e soñas
nunha cousiña lonxana...

[81]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

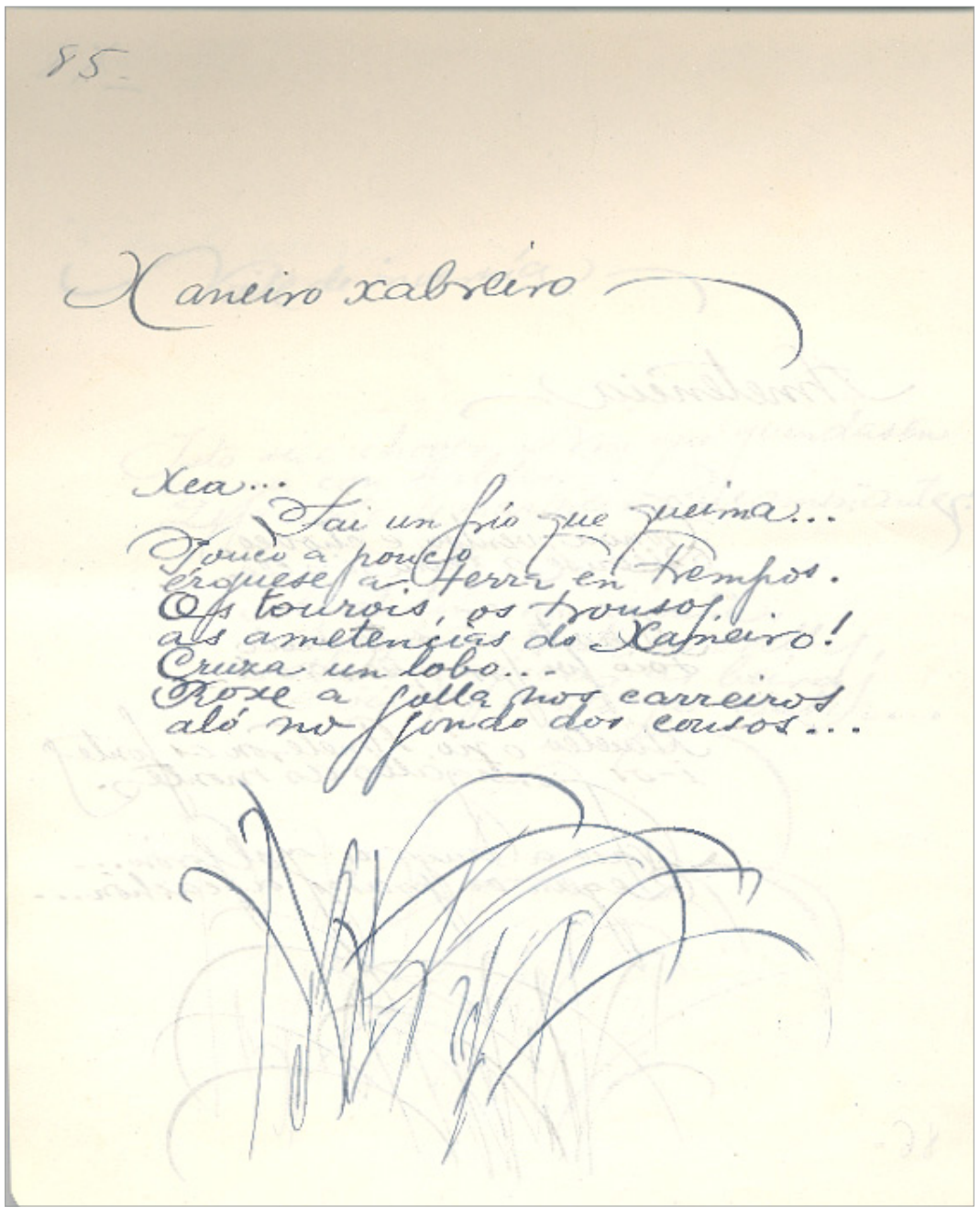

85 Ampliar [82]

XANEIRO XABREIRO

Primeira edición d'*Os eidos*

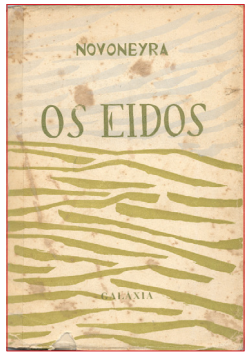

Ver

Xaneiro xabreiro

Xea...
------- Fai un frío que queima...
Pouco a pouco
érguese a terra en trempos*.
Os tourois*, os trousos,
as ametencias* do Xaneiro!
Cruza un lobo...
Roxe a folla nos carreiros
aló no fondo dos cousos...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

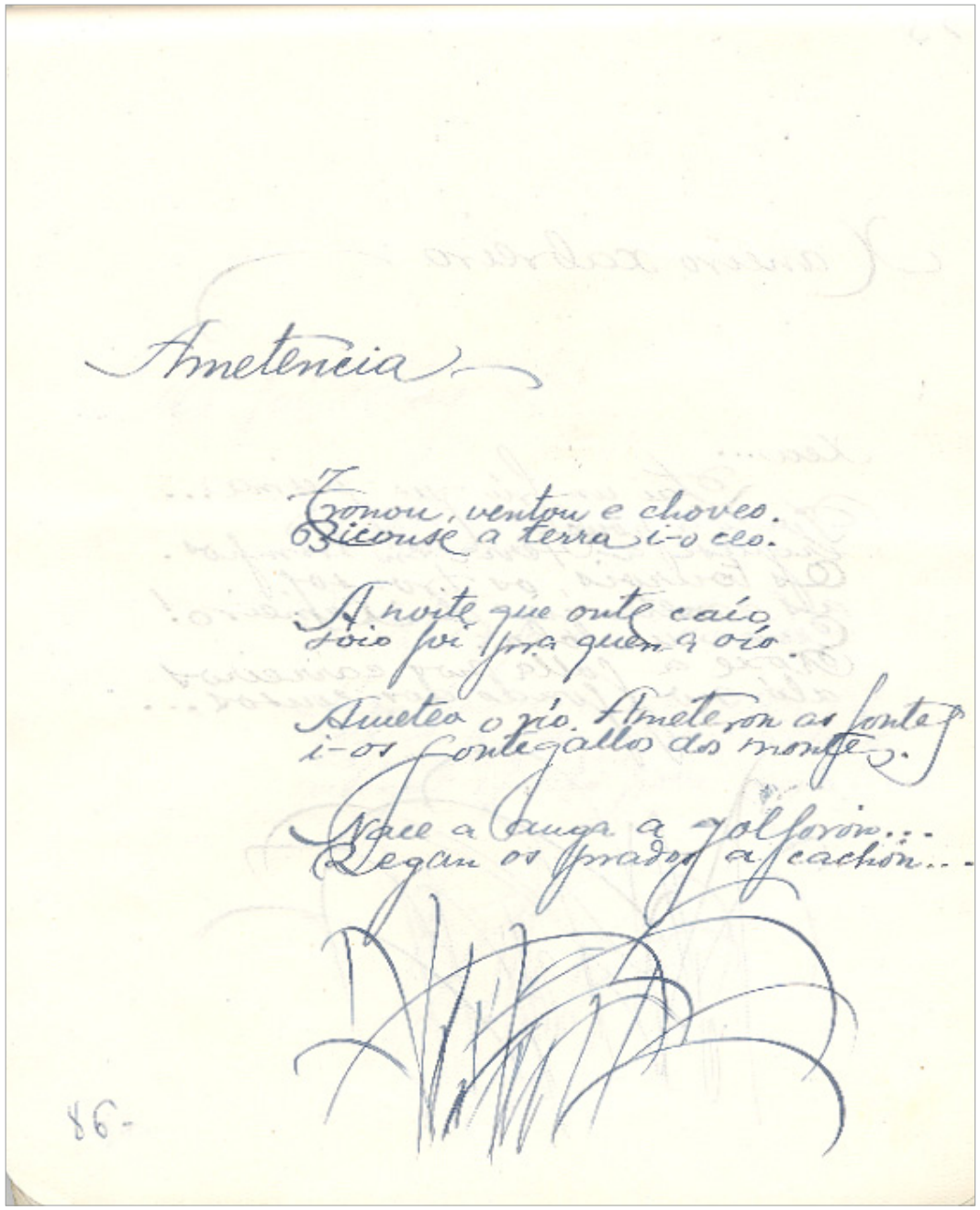

86

Ampliar

Ametencia*

Tronou, ventou e choveo.
Bicouse a terra i-o ceo.

A noite que onte caío
soio foi pra quen a oío.

Ametea* o río. Ametearon as fontes
i-os fontegallos dos montes.

Nace a auga a golforóns*...
Regan os prados a cachón...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

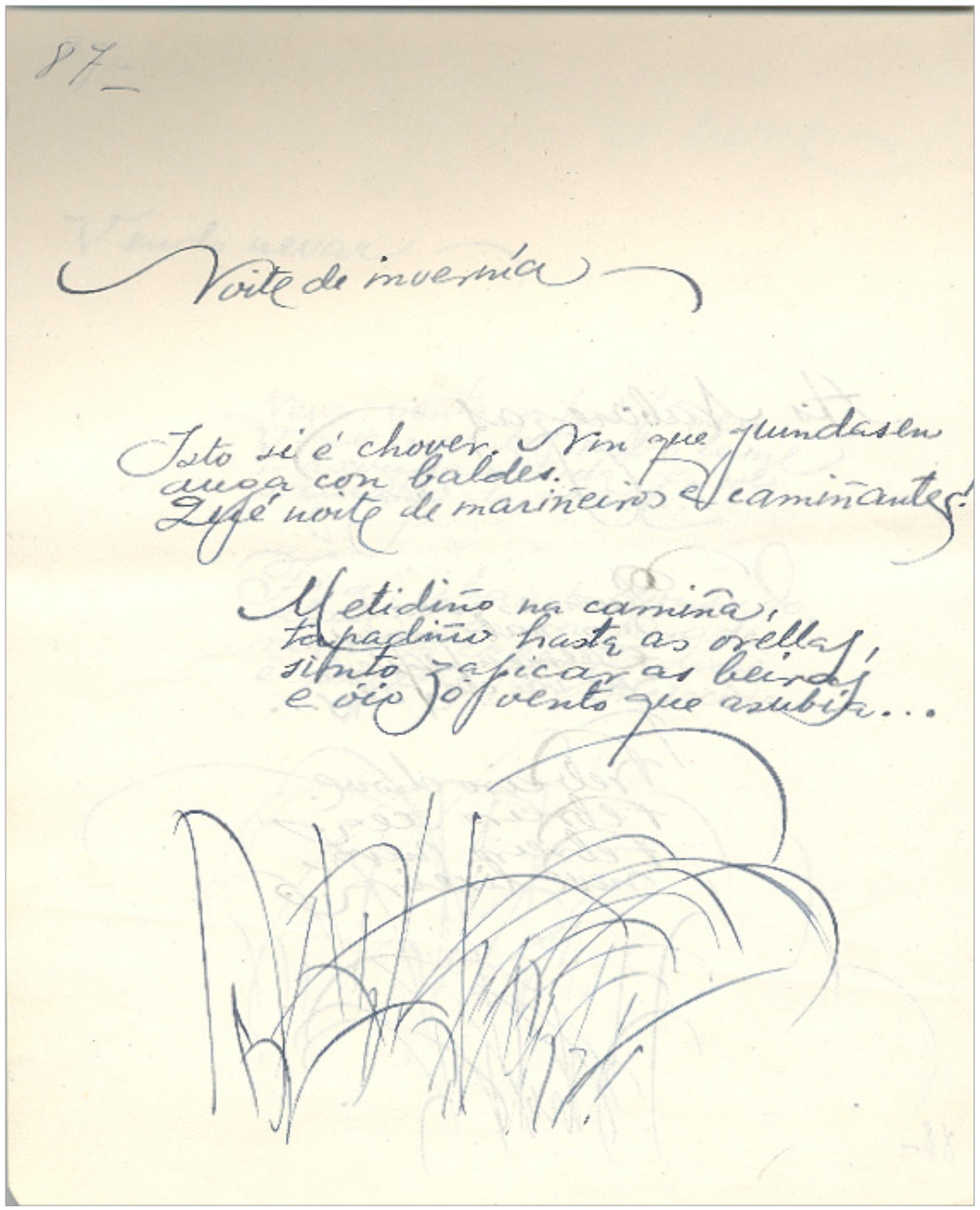

87

Ampliar

NOITE DE INVERNIA

Primeira edición
d'*Os eidos*

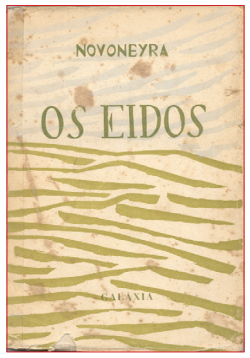

Ver

Noite de invernía

IEsto si é chover e ventare! Nin que guindasen auga con baldes.
Qué noite de pra mariñeiros e camiñantes!...

Metidiño na camiña,
tapadiño hasta as orellas,
sinto zapicar as beiras
e óio ó o vento que asubía...

[83]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

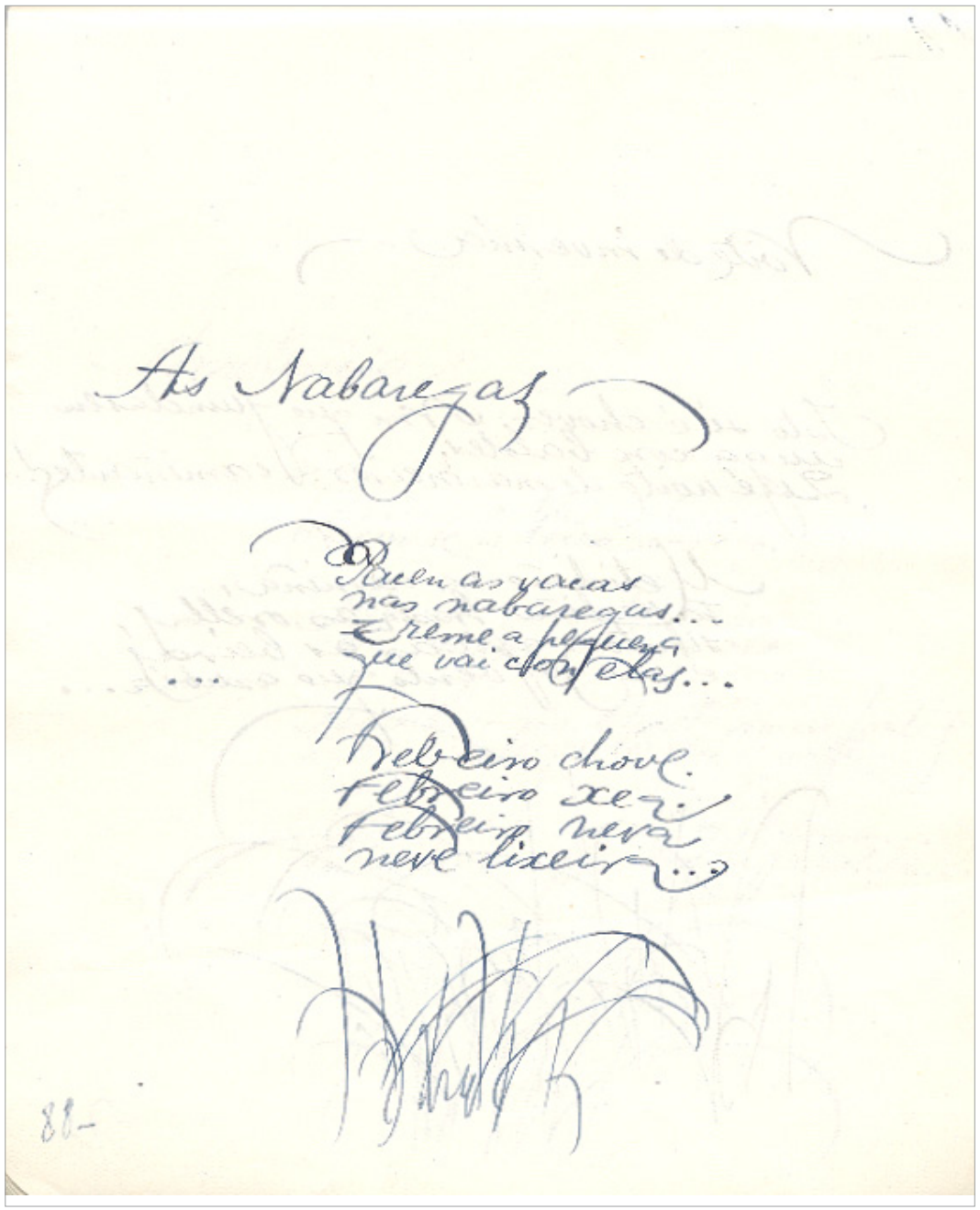

88

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

AS NAVAREGAS

As Navaregas

Pacen as vacas
nas navaregas...
Treme a pequena
que vai con elas...

Frebeiro chove.
Frebeiro xea.
Frebeiro neva
neve lixeira...

Primeira edición
d'*Os eidos*

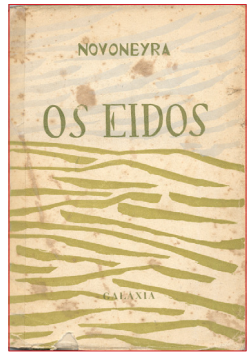

Ver

[84]

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

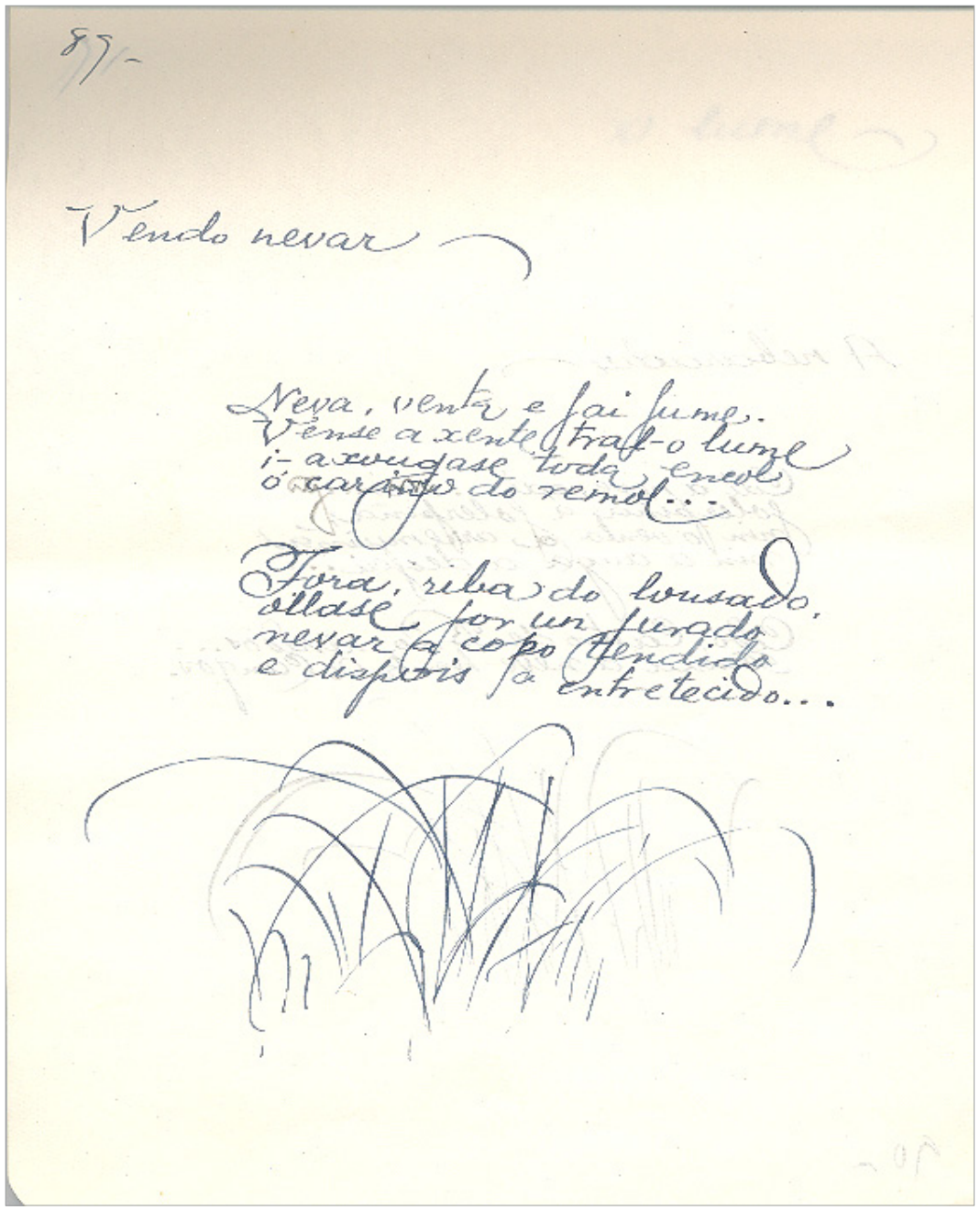

89

Ampliar

VENDO NEVAR

Vendo nevar

Neva, venta e fai fume.
Vense a xente á tral-o lume
i-axóugase* toda encol
ó cariño do remol...

Fora, riba do lousado*. ,
óllase por un furado
nevar a copo tendido
e diespois a entretecido...

Primeira edición
d'*Os eidos*

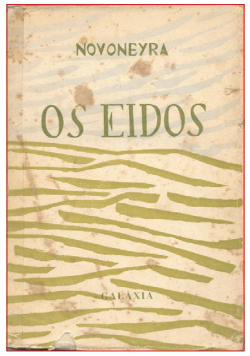

Ver

[85]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

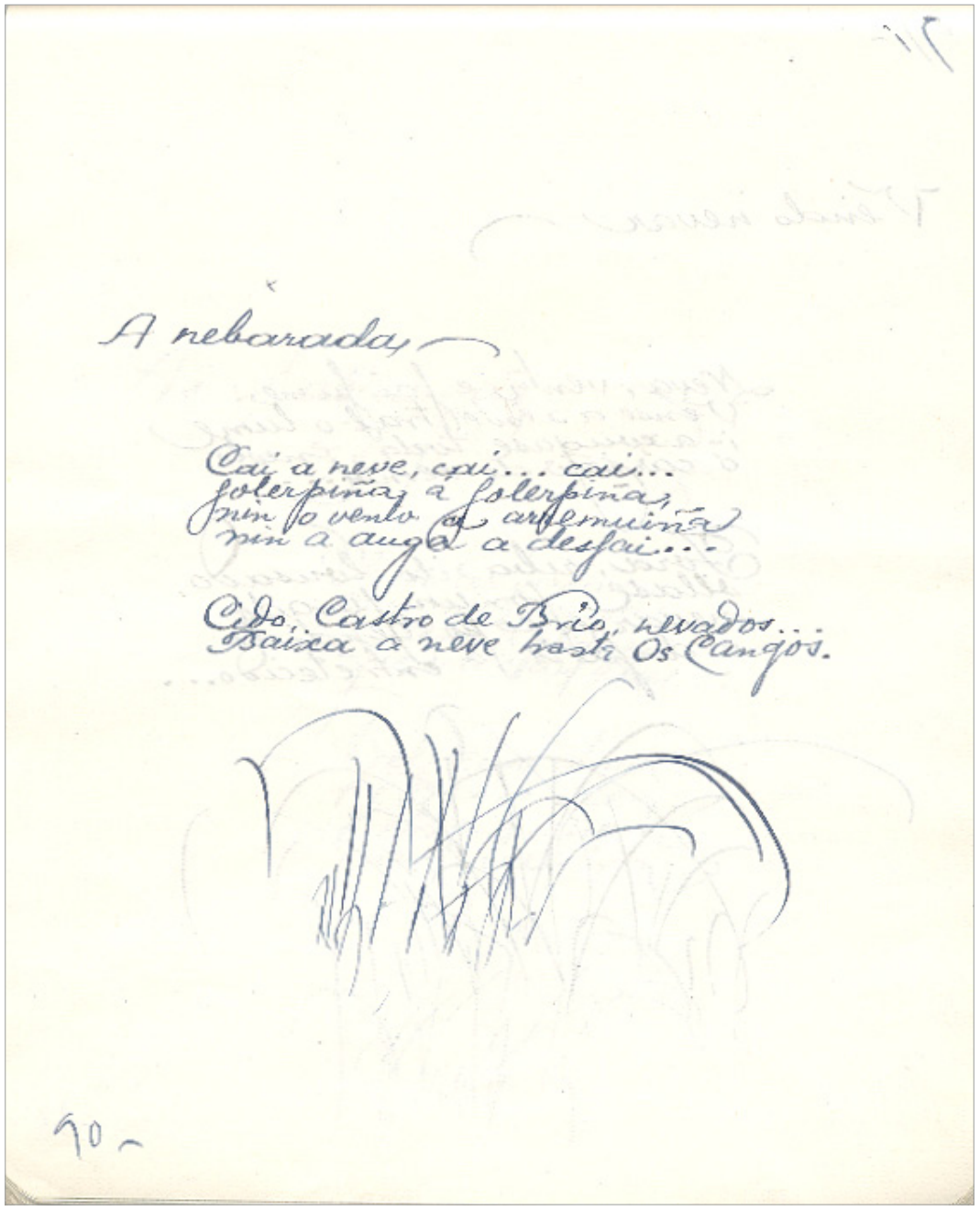

90

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

Primeira edición d'*Os eidos*

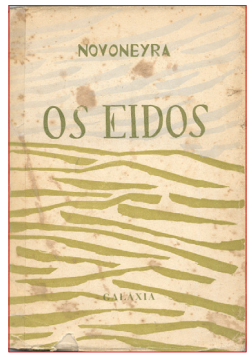

Ver

A NEVARADA
A nebarada

Cai a neve, cai... cai...
folerpiña a folerpiña,
nin o vento a arremuiña
nin a auga ágoa a desfai...

Cido, Castro de Brío, nevados...
Baixa a neve hastra Os Cangos os prados.

[86]

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

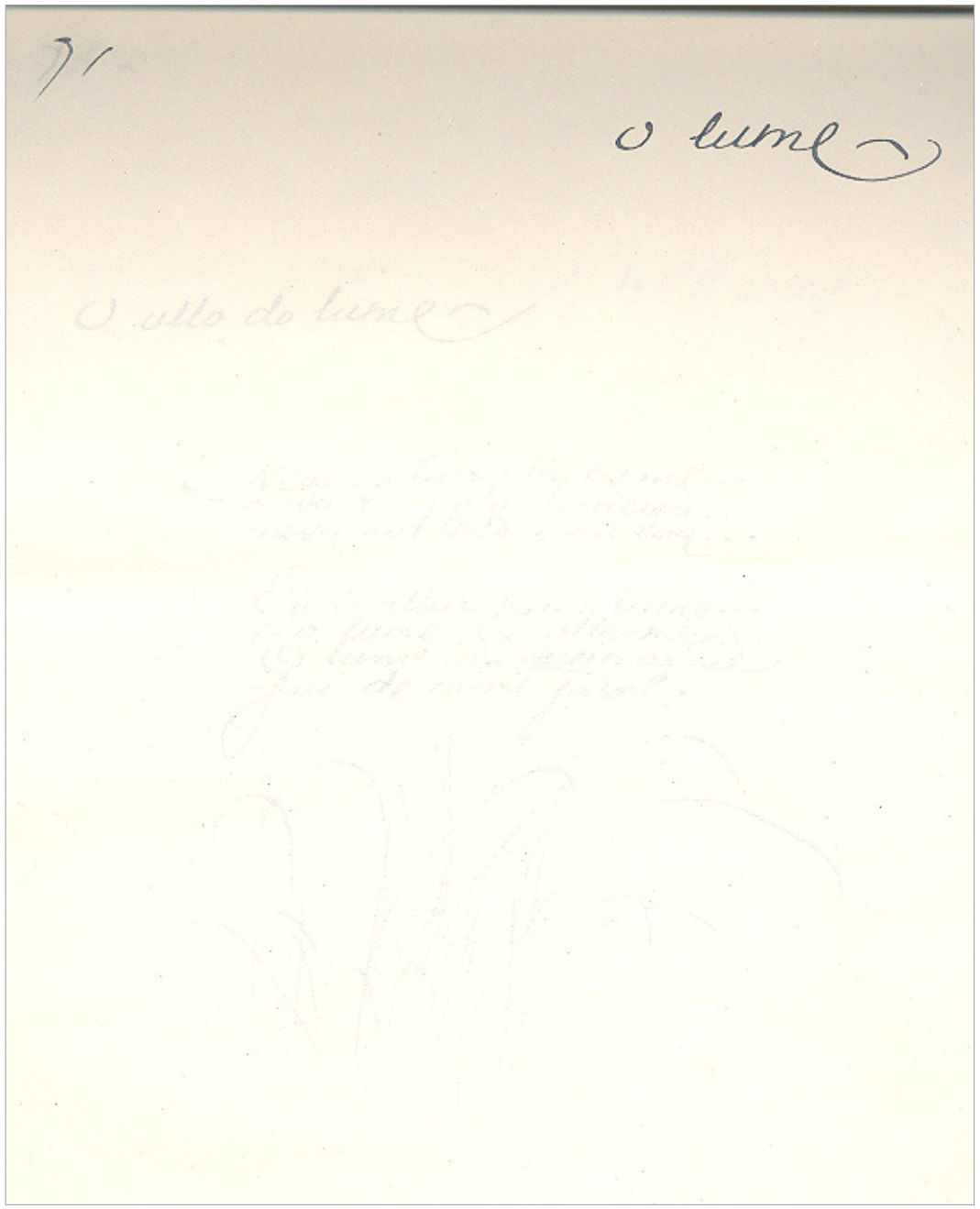

s/p {90-92}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

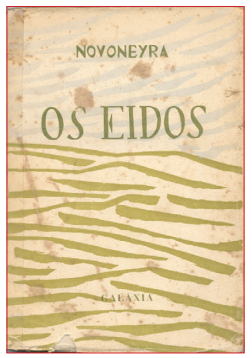

O lume

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

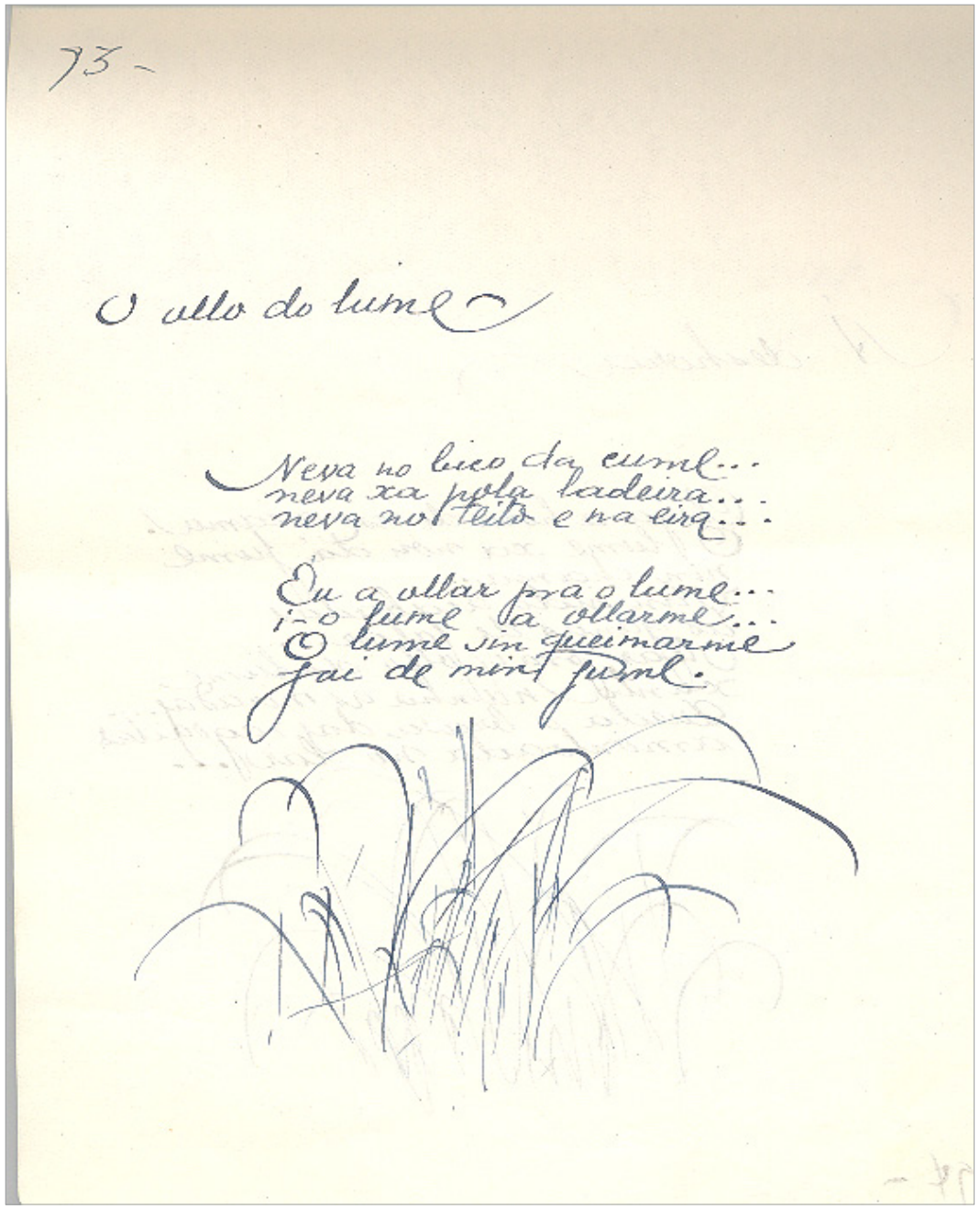

93

Ampliar

O LUME

Primeira edición
d'*Os eidos*

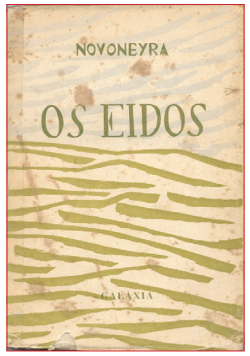

Ver

O OLLO DO LUME
O ollo do lume

Neva no bico* da cume...
.....
neva xa pola ladeira...
.....

neva no teito e na eira...
.....

Eu a ollar pra o lume...
i-o lume a ollarme...
O o lume sin queimarme
fai de min fume.

[87]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

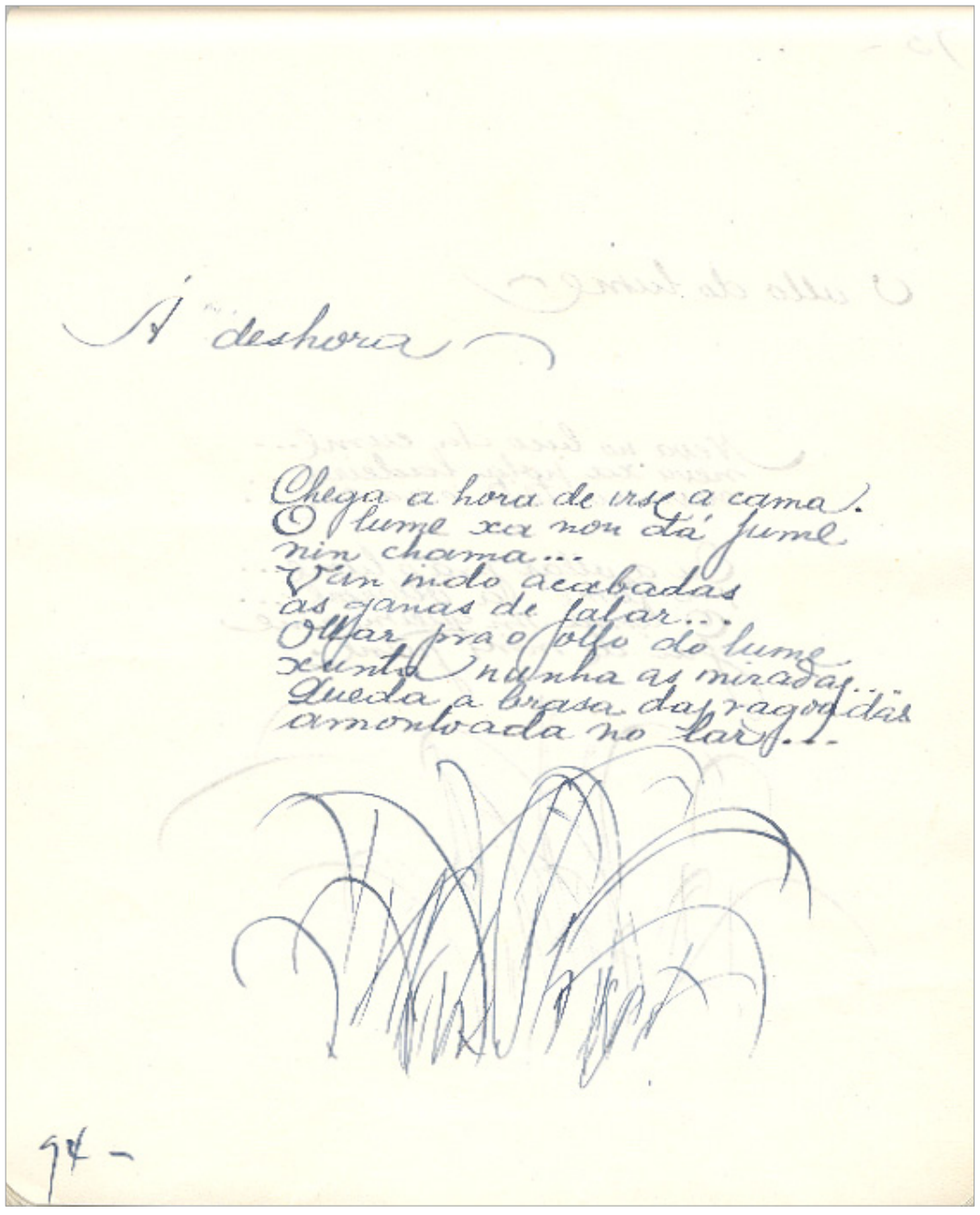

94

Ampliar

A DESHORA

Á deshora

Chega a hora de irse a á cama.
O lume xa non dá fume.
nin chama...
Tras tantas cousas contadas
Vvan indo acabadas
as ganas de falar...
Ollar pra o ollo do lume
xunta nunha as miradas...
Queda a brasa das ragoadas*
amontoada no lar...

Primeira edición
d'*Os eidos*

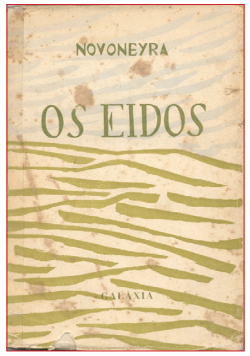

Ver

[88]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

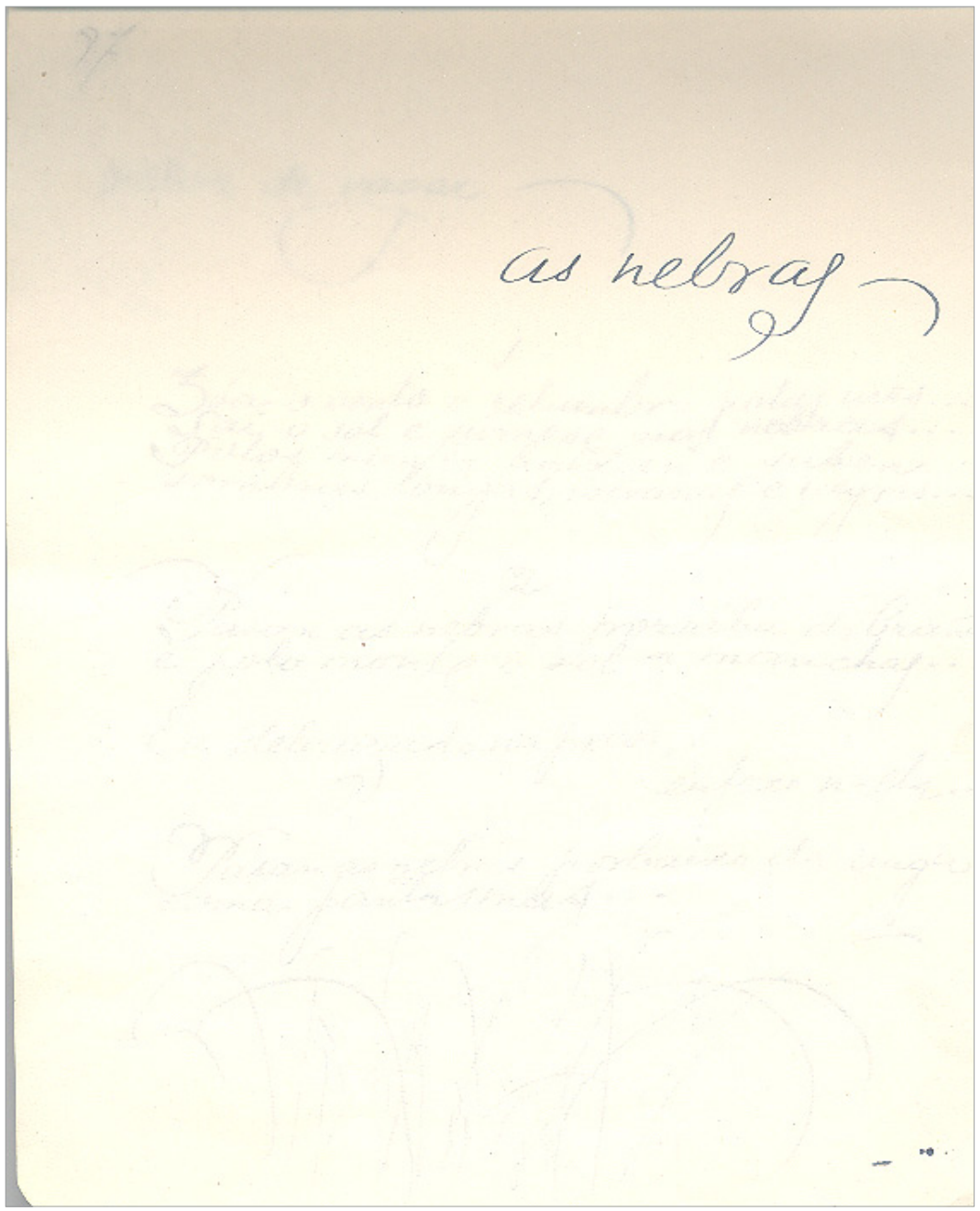

s/p {94-96}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

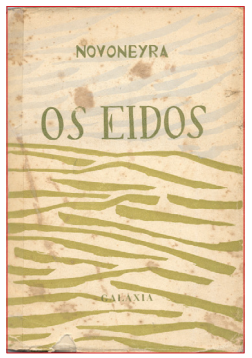

As nebras

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

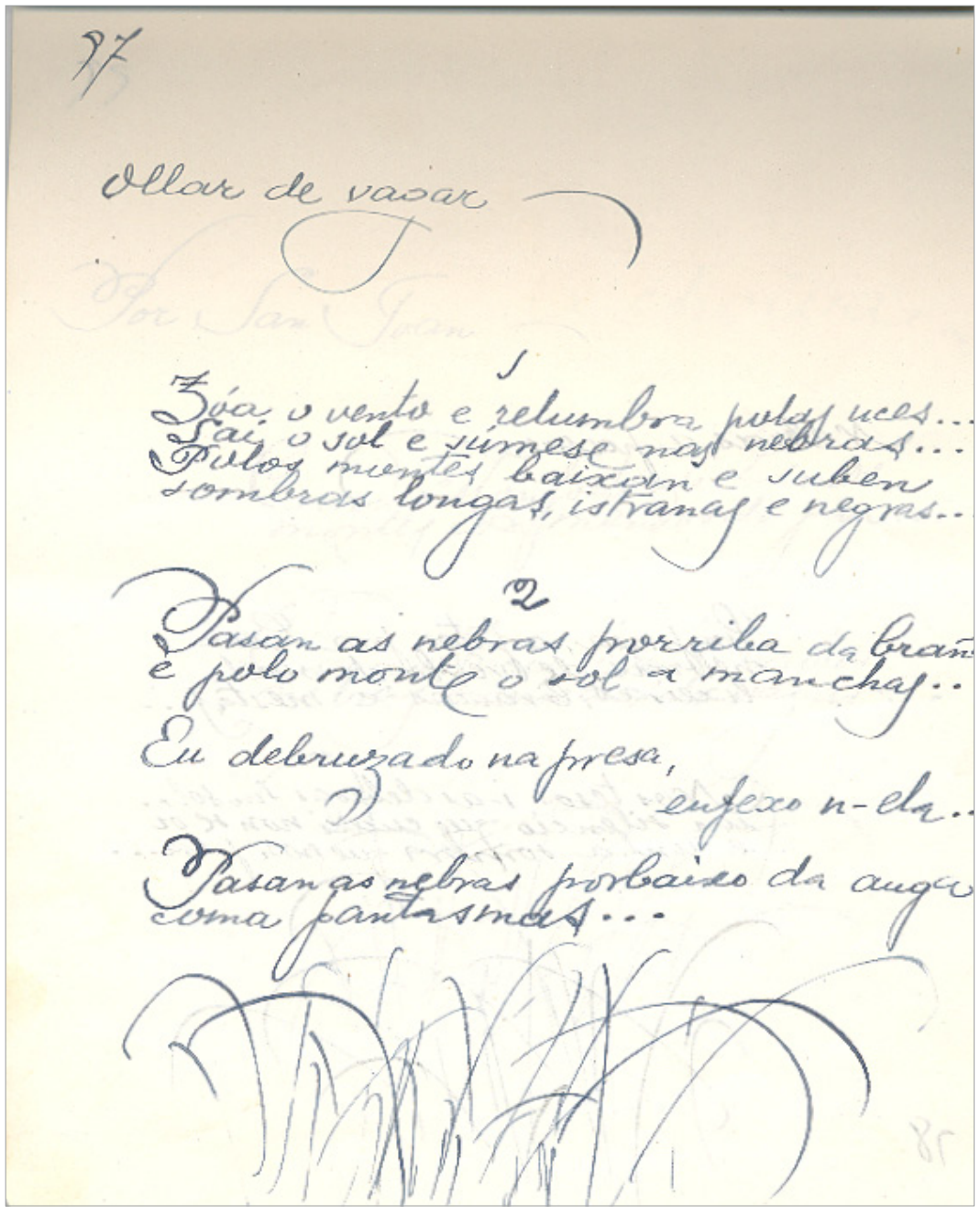

Ampliar

AS NEBRAS

Primeira edición
d'*Os eidos*

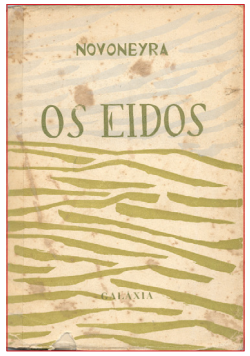

Ver

OLLAR DE VAGAR

Ollar de vagar

1

Zóa o vento e relumbra polas uces...
Sai o sol e súmese nas nebras...
Polos montes baixan e suben
sombras longas, iestranas e negras...

2

Pasan as nebras porriba por riba da braña
e polo monte o sol a manchas...

Eu debruzado na presa,
enfexo* enviso n-ela...

Pasan as nebras porbaixo por baixa da auga ágoa
Comao pantasmas...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

AS NEBRAS QUE PASAN

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

Pasan ...pasan as nebras...
Eu sinto que me deixan e me levan...
.....
Ista dór que agarda só que a alcendan!...
Ise algo meu que en todo se me queda!...

[90]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

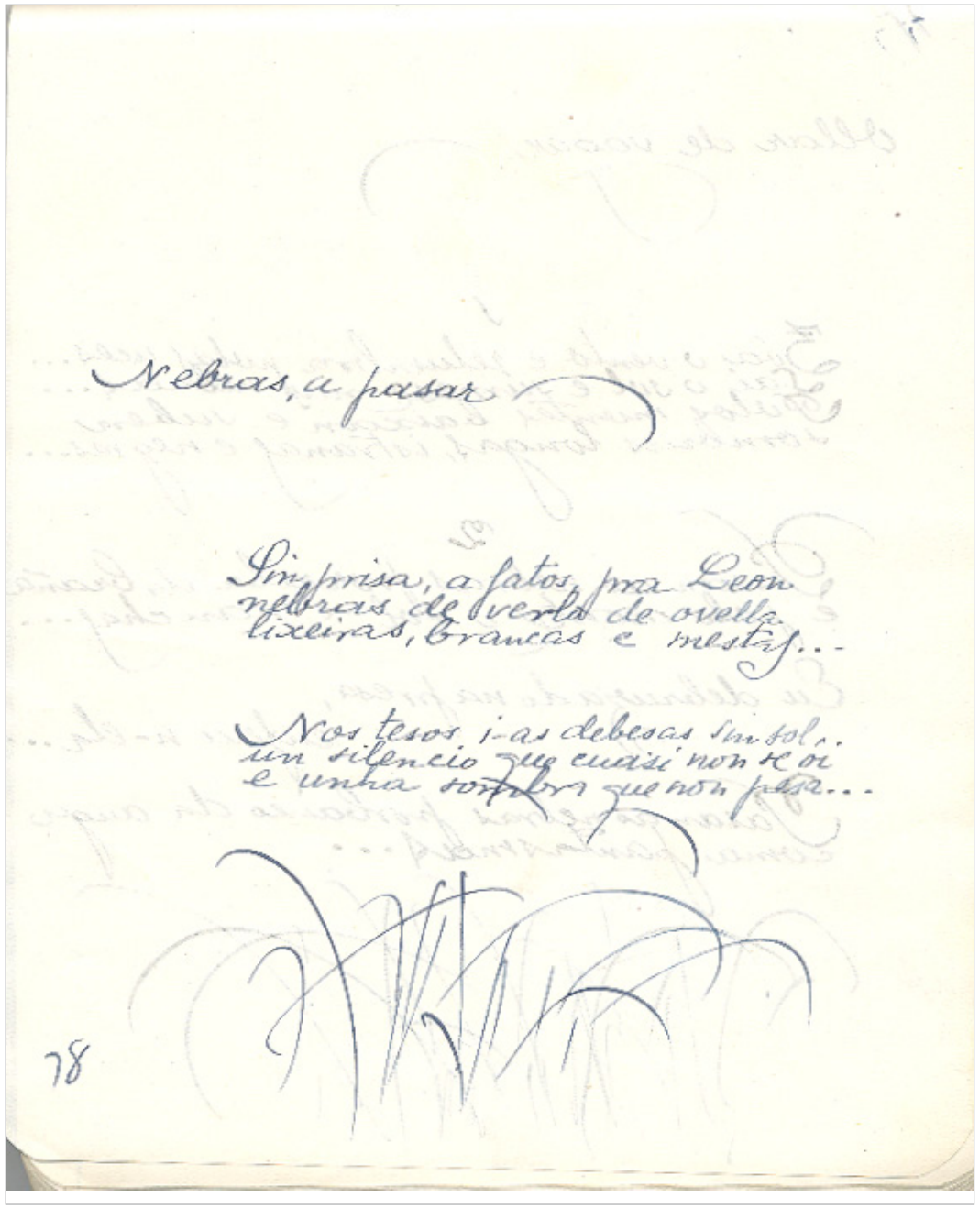

98

Ampliar

Nebras, a pasar

NEBRAS DE VERLO DE OVELLA

Sin prisa Inorde, a fatos, pra León
nebras de verlo de ovella
lixeiras, brancas e mestas...

Nos tesos i-as debesas sin sol..
un silencio que cuasi non se oi
e unha sombra que non pesa...

Ollando os vals sin sol,
o cor non doi nin deixa...

Primeira edición
d'*Os eidos*

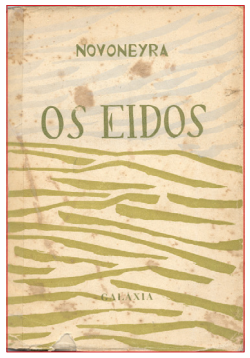

Ver

[91]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

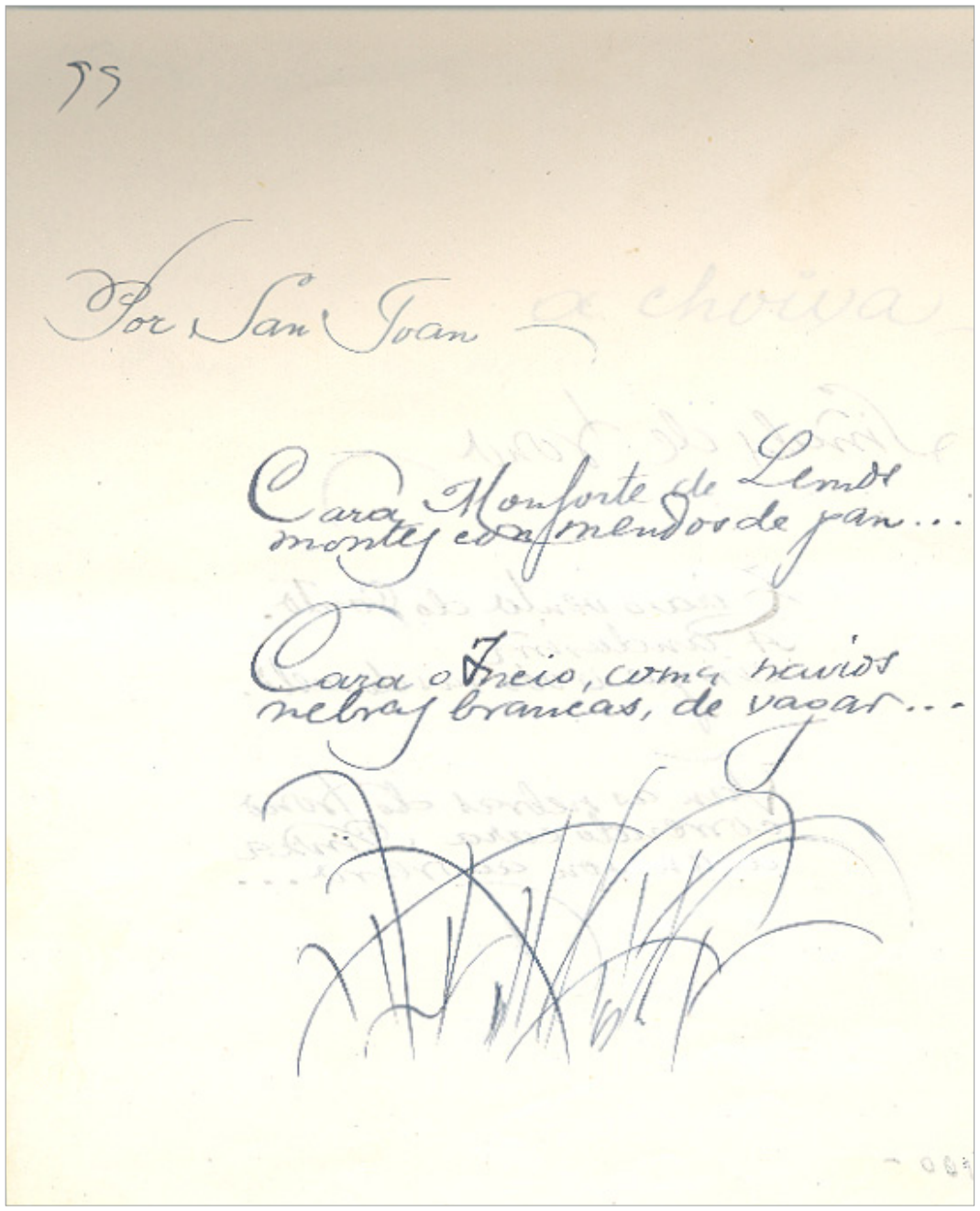

99

Ampliar

POR SAN XOAN

Por San Joan

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

Cara a Monforte de Lemos
mMontes con mendos* marelos de pan...

Cara o Incio, coma navíos
nebras brancas, de vagar...

[92]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

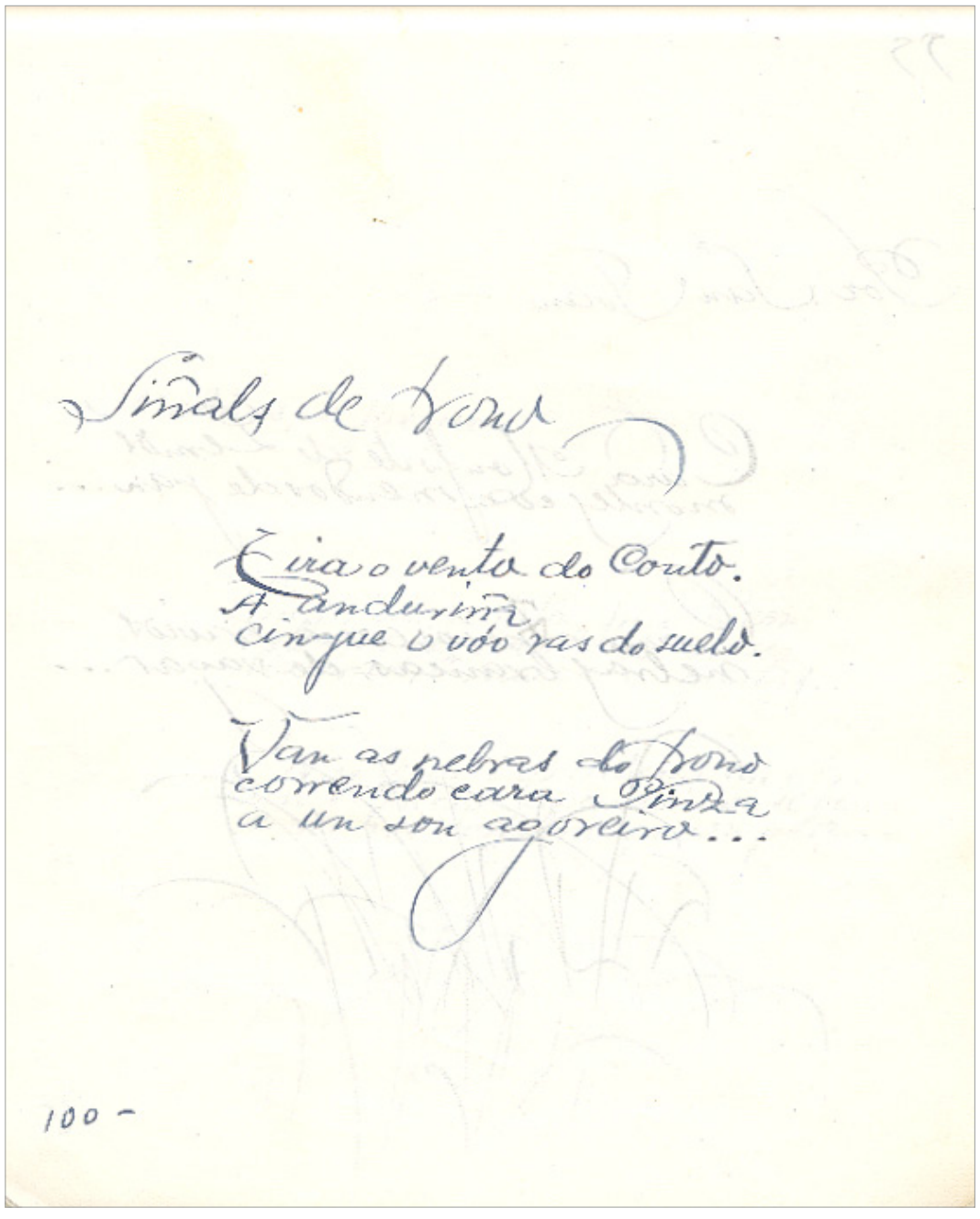

Ampliar

Siñales de tronos

Tira o vento do Couto.
A anduriña
cingue o vóo ras do suelo.

Van as nebras do trono
correndo cara Pinza
a un son agoreiro...

100

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

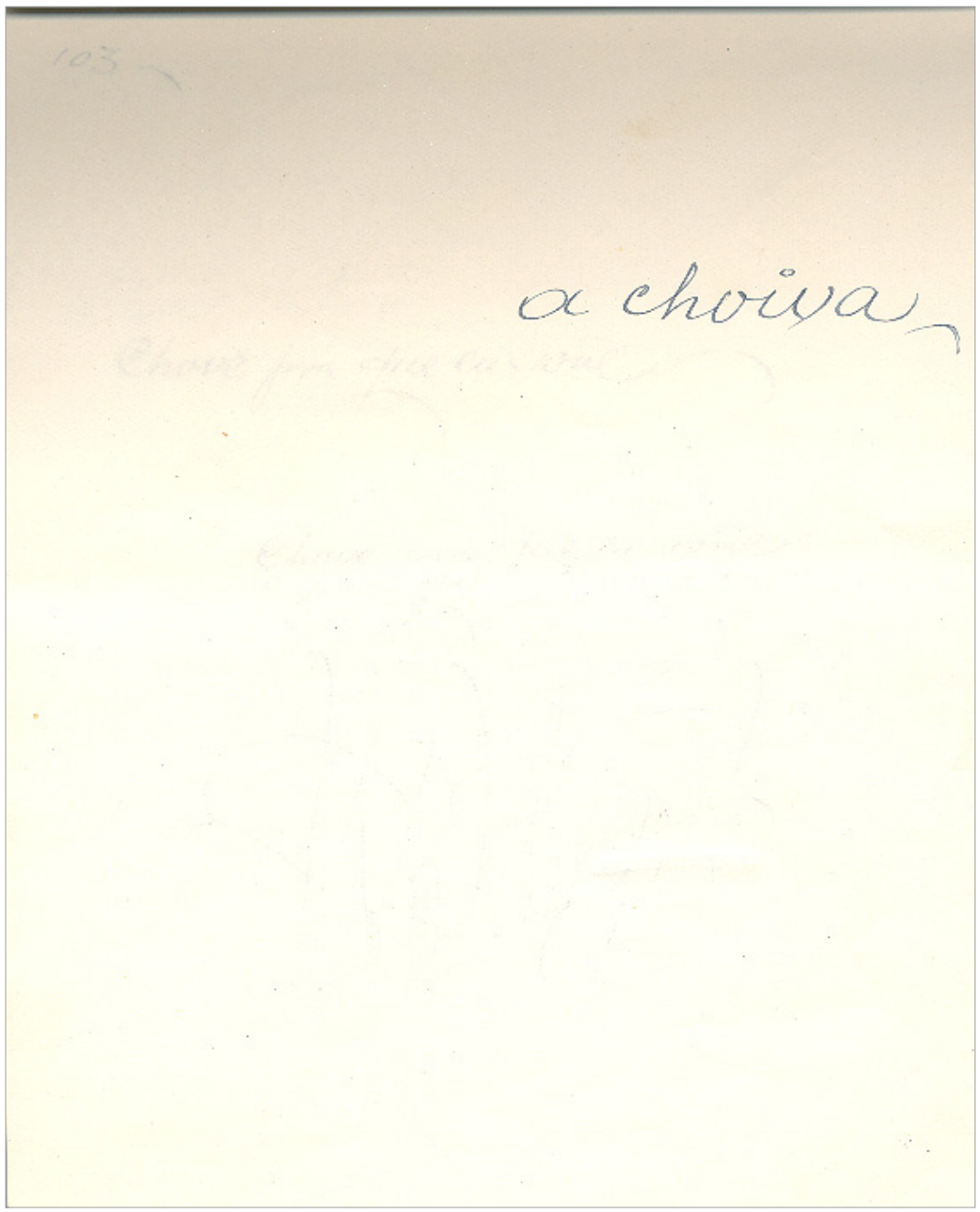

s/p {101-102}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

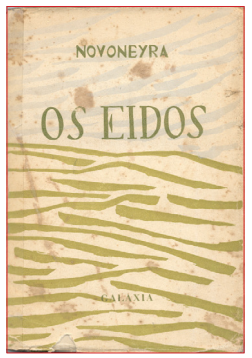

a choiva

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

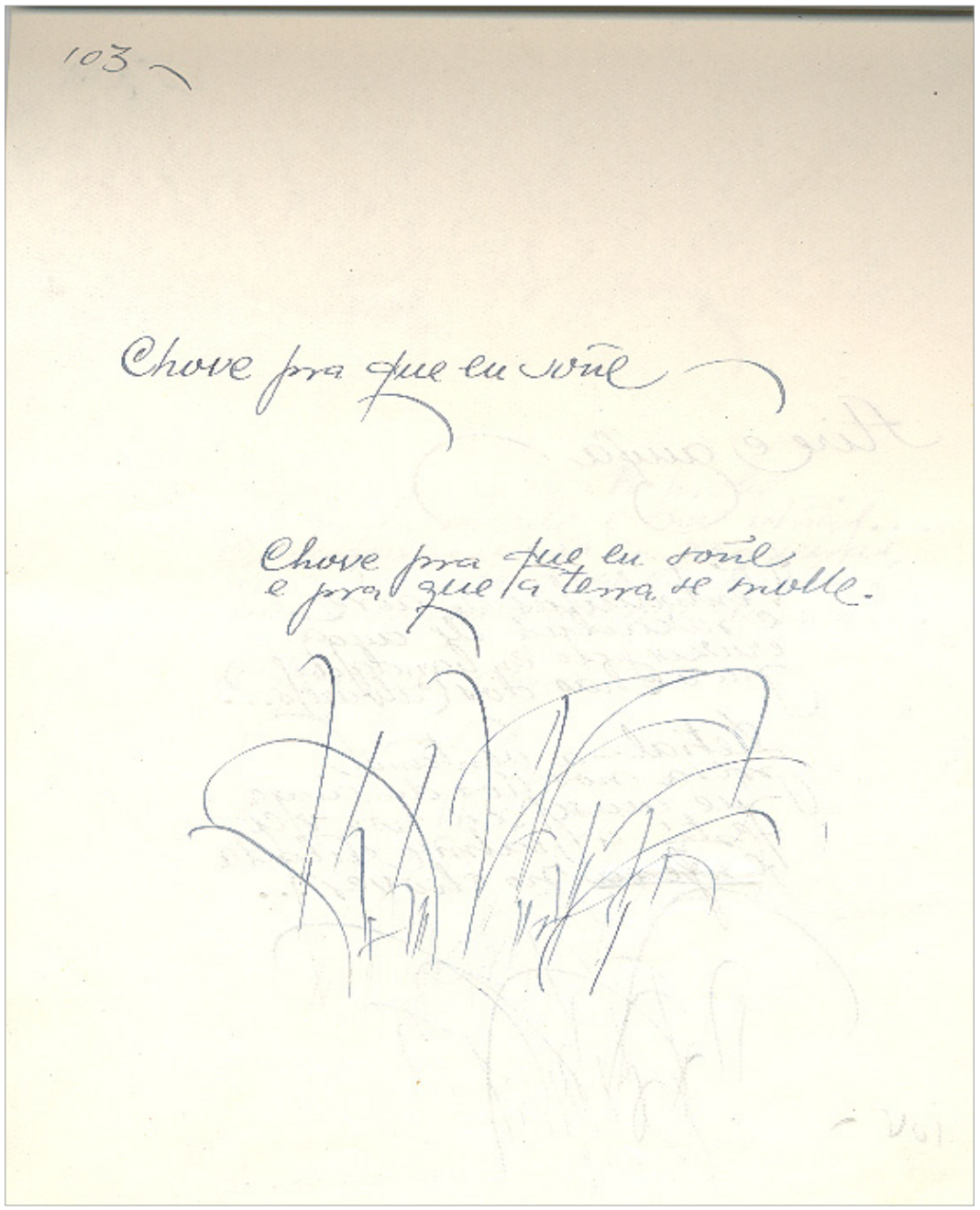

103

Ampliar

A CHOIVA

Primeira edición
d'*Os eidos*

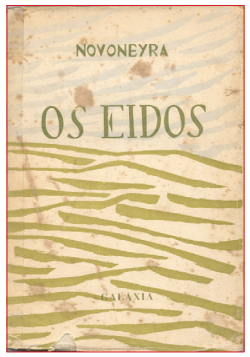

Ver

CHOVE PARA QUE EU SOÑE

Chove pra que eu soñe

Chove pra que eu soñe...
e pra que a terra se molle.

[93]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

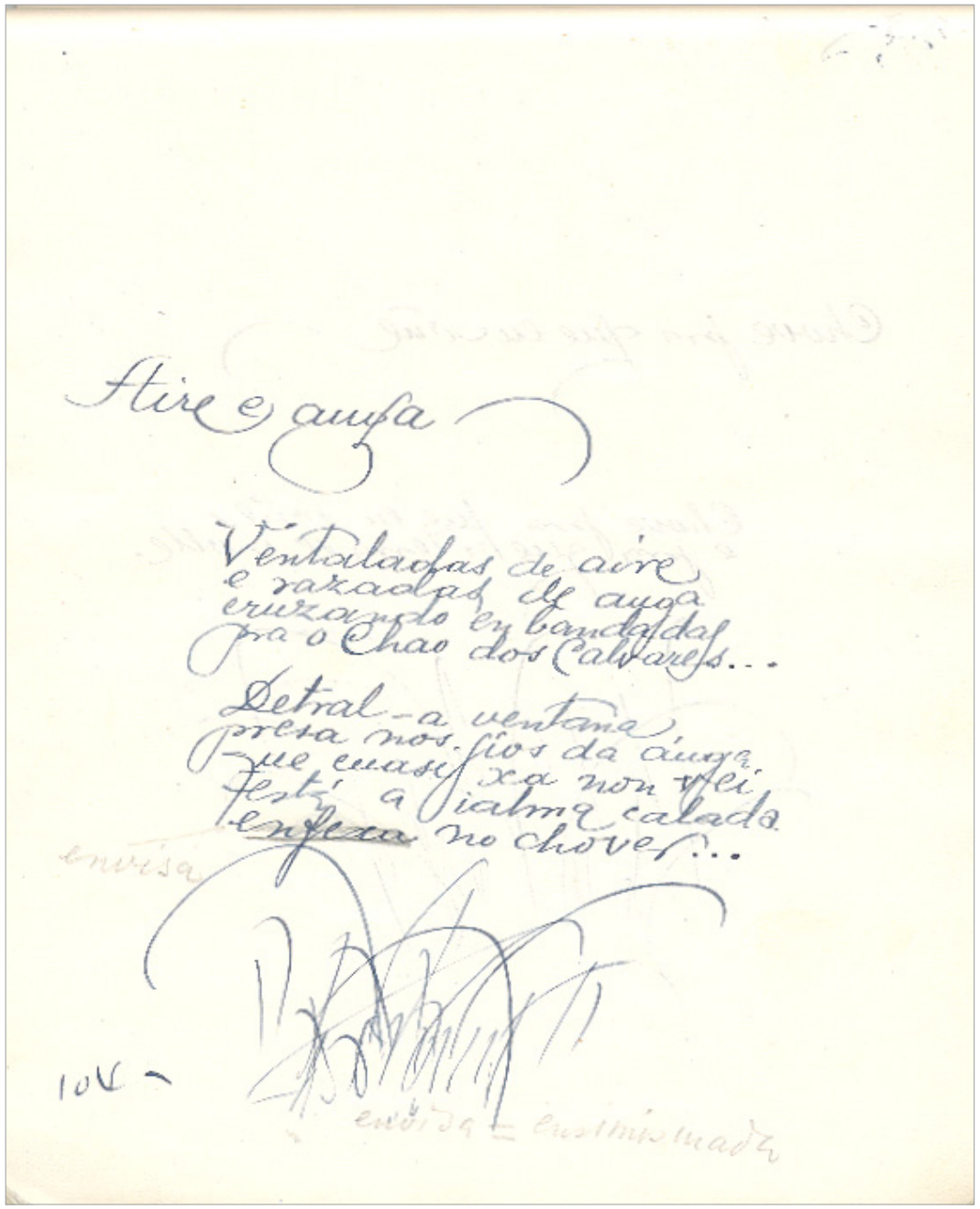

Ampliar

Aire e auga

Ventaladas de aire
e razadas* de auga
cruzando en bandadas
pra o Chao dos Calvares...

Detral-a ventana,
presa nos fíos da áuga,
que cuasi xa non vei
está a ialma calada
enfexa* no chover...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

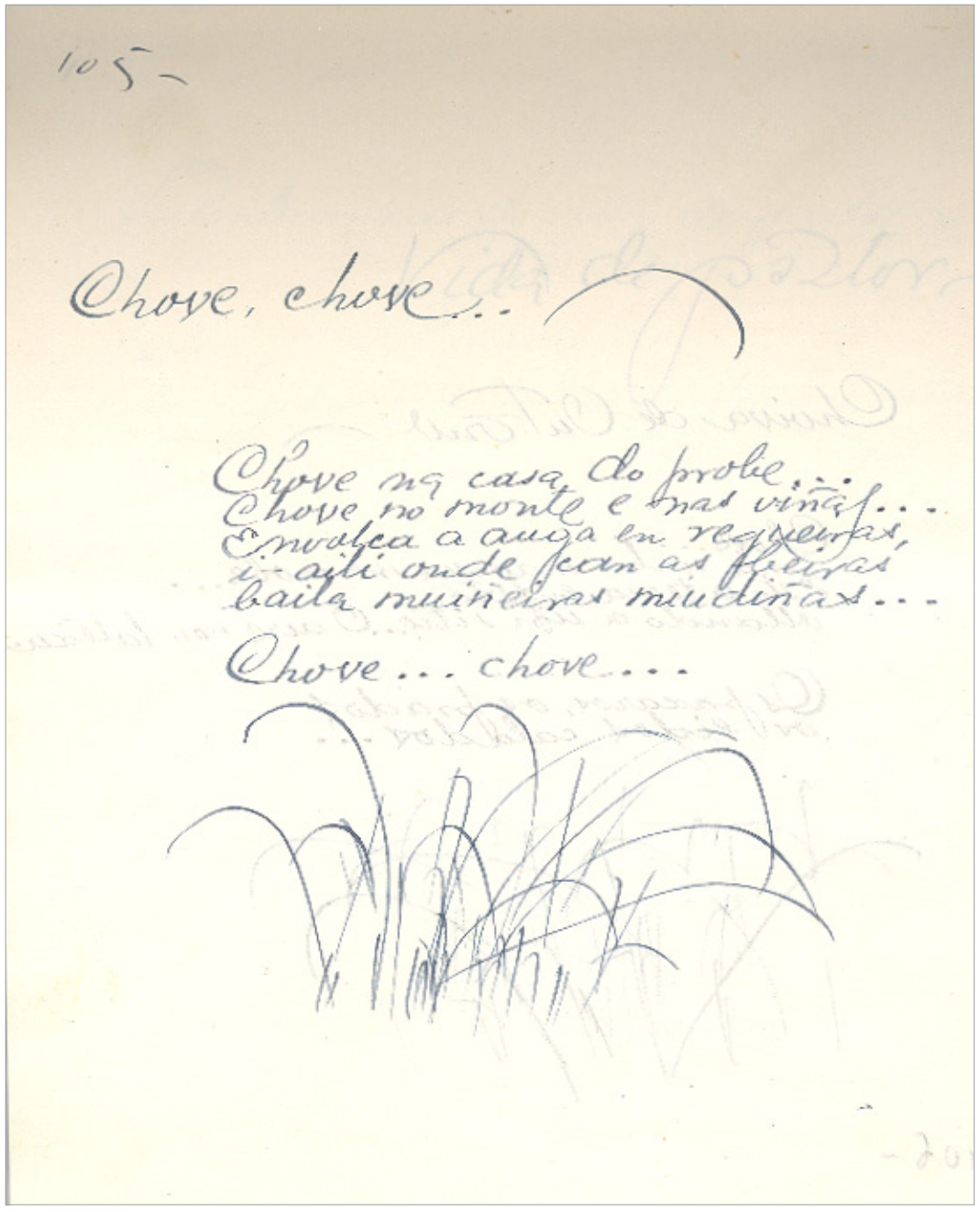

105 Ampliar [94]

CHOVE, CHOVE

Chove, chove...

Primeira edición d'*Os eidos*

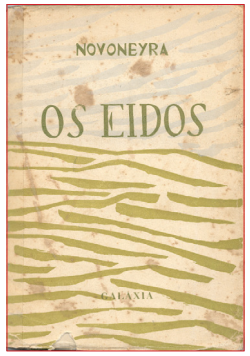

Ver

"Chove na casa do probe"...
Chove no monte e nas viñas...
Envolca a auga ágoa en regueiras...
í-ailí onde can as beiras
baila muiñeiras miudiñas

Chove...chove...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

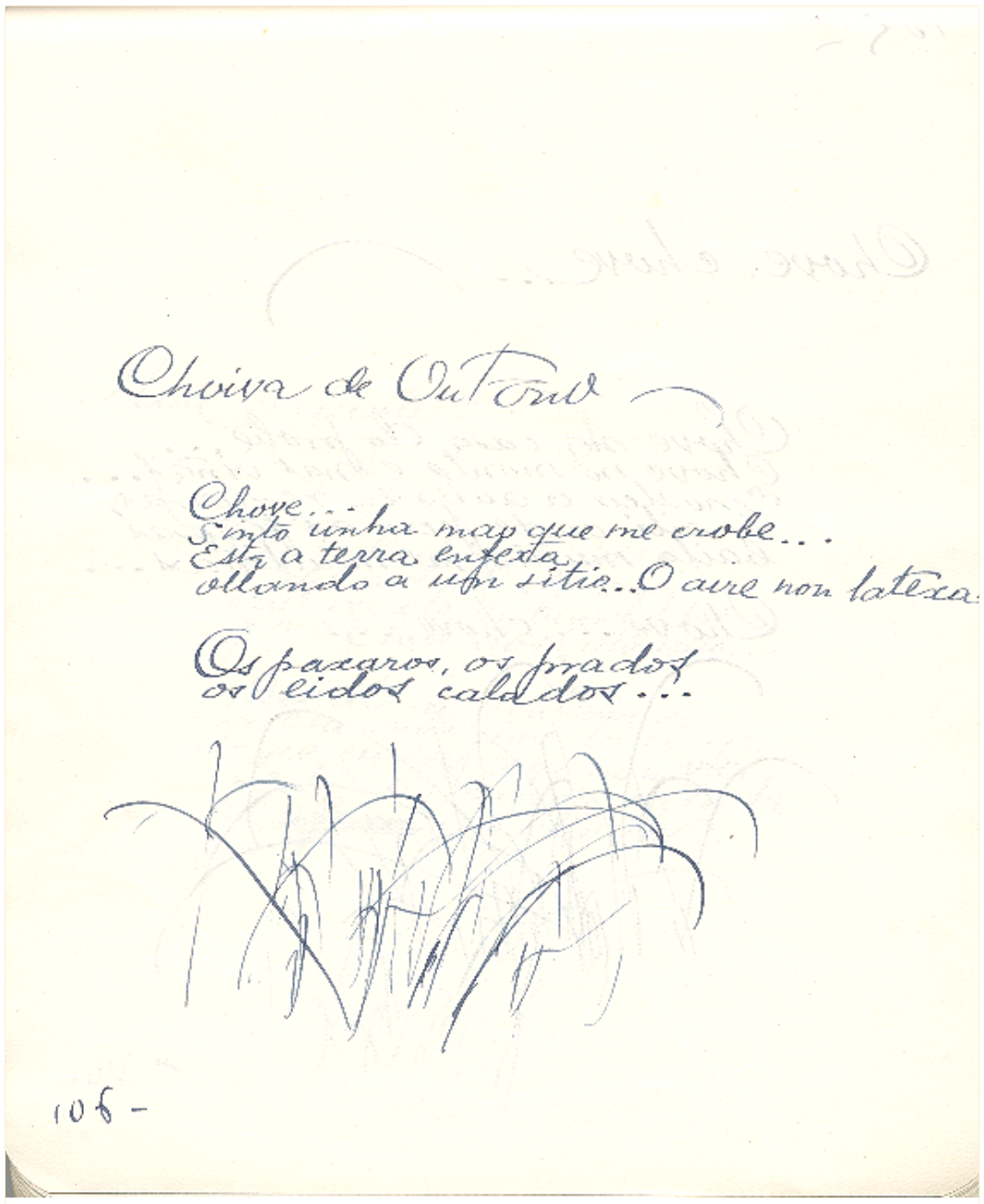

106 Ampliar [95]

CHOIVA DE OUTONO
Choiva de Outono

Primeira edición
d'*Os eidos*

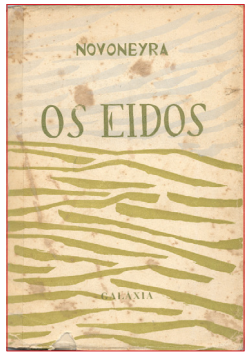

Ver

Chove...
Sinto unha mao que me crobe...
Está a terra o aire enfexao
ollando a un sitio... O aire non latexa algo que eu non vexo.

Os paxaros, os prados
os eidos calados...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

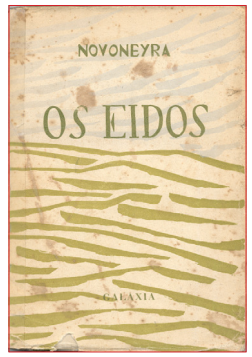

Ver

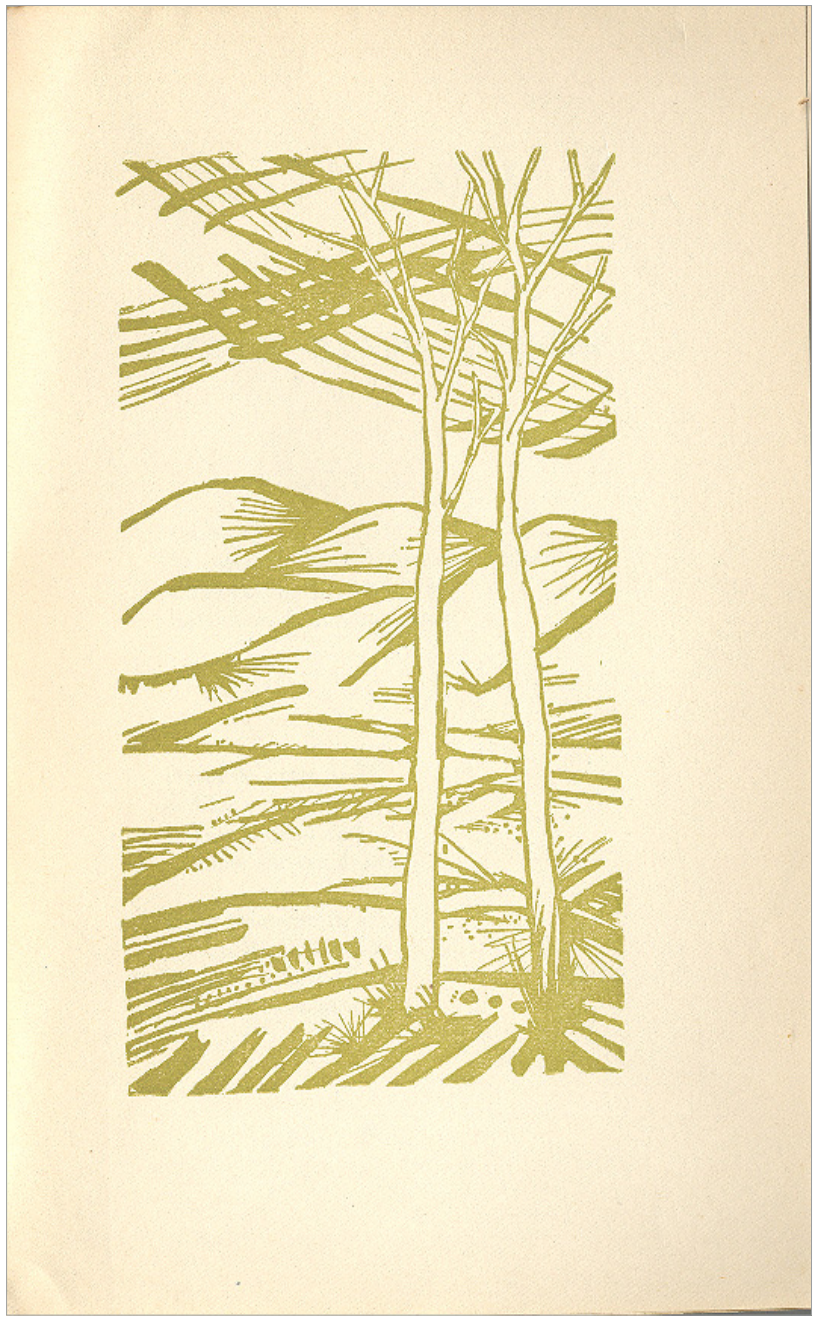

Ilustración de Carlos Maside

s/p {96-97-98}

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

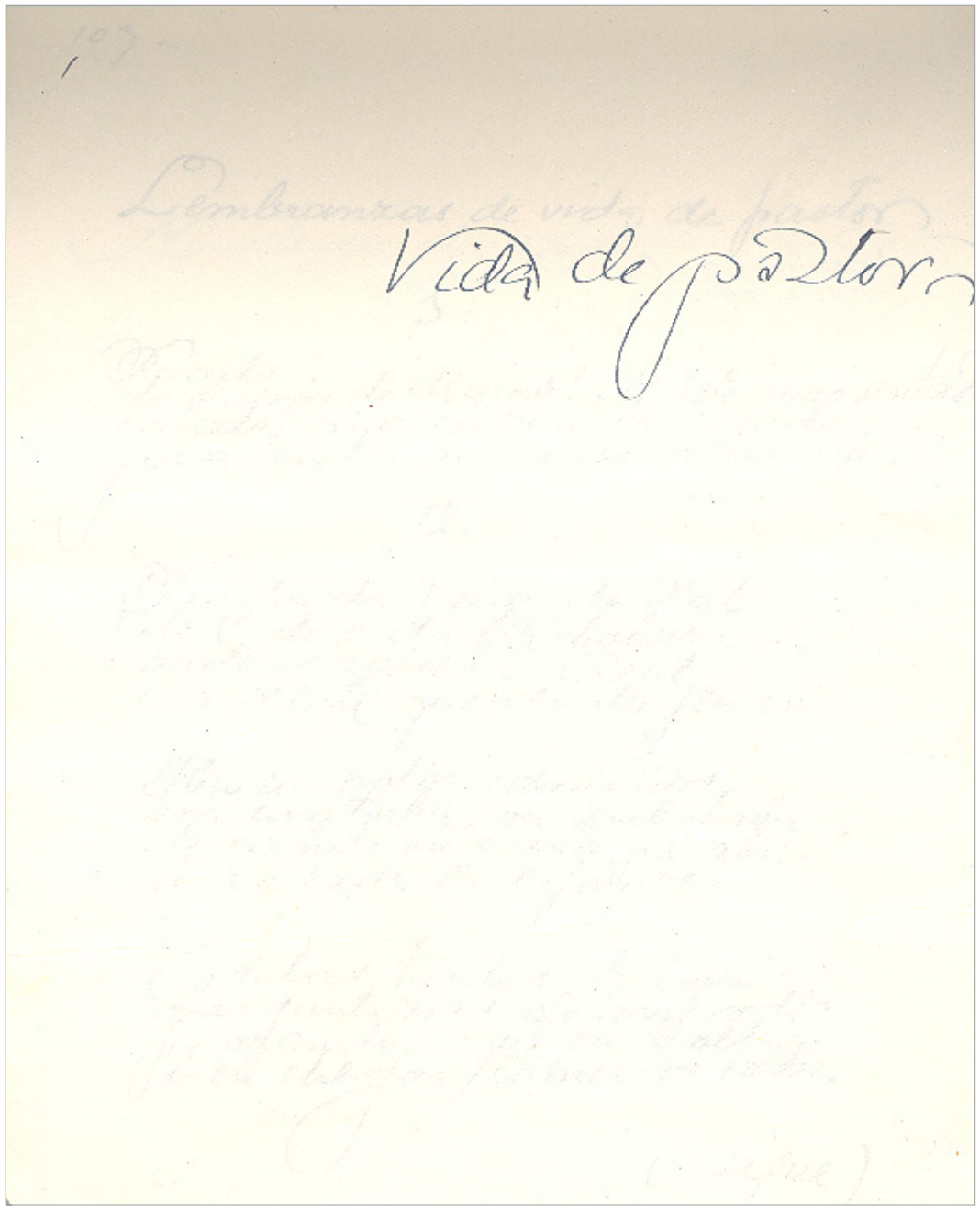

s/p {107-108}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

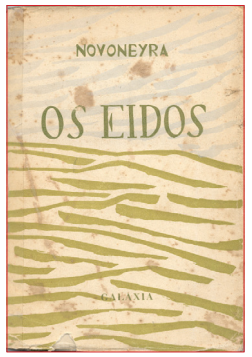

Vida de pastor

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

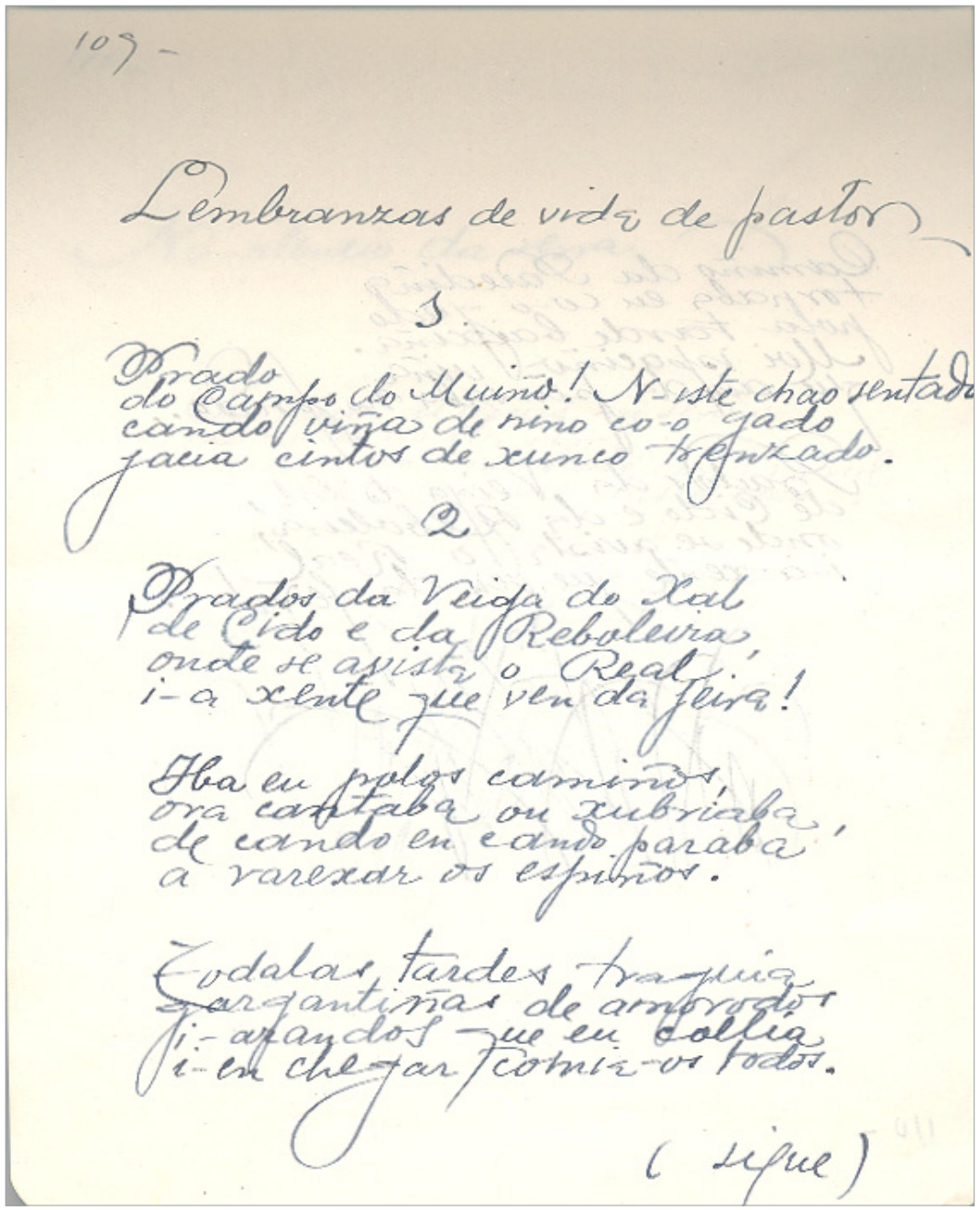

109

Ampliar

VIDA DE PASTOR

Primeira edición
d'*Os eidos*

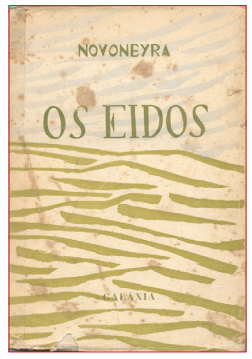

Ver

LEMBRANZAS DA VIDA DE PASTOR

Lembranzas de vida de pastor

1 I

Prado
do Campo do Muíño! N-iste chao sentado
cando viña eu de nino co-o gado
facia cintos de xunco trenzado.

2 II

Prados da Veiga do Xal
de Cido e da Reboleira,
onde se avista o Real
i-a xente que ven da feira!

Iba eu polos camiños,
ora cantaba ou xubriaba,
de cando en cando paraba
a varexar os espiños.

Todalas tardes traguía
gargantiñas de amorodos
i-arandos que eu collía
i-en chegar comía-os todos

(sigue)

[99]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

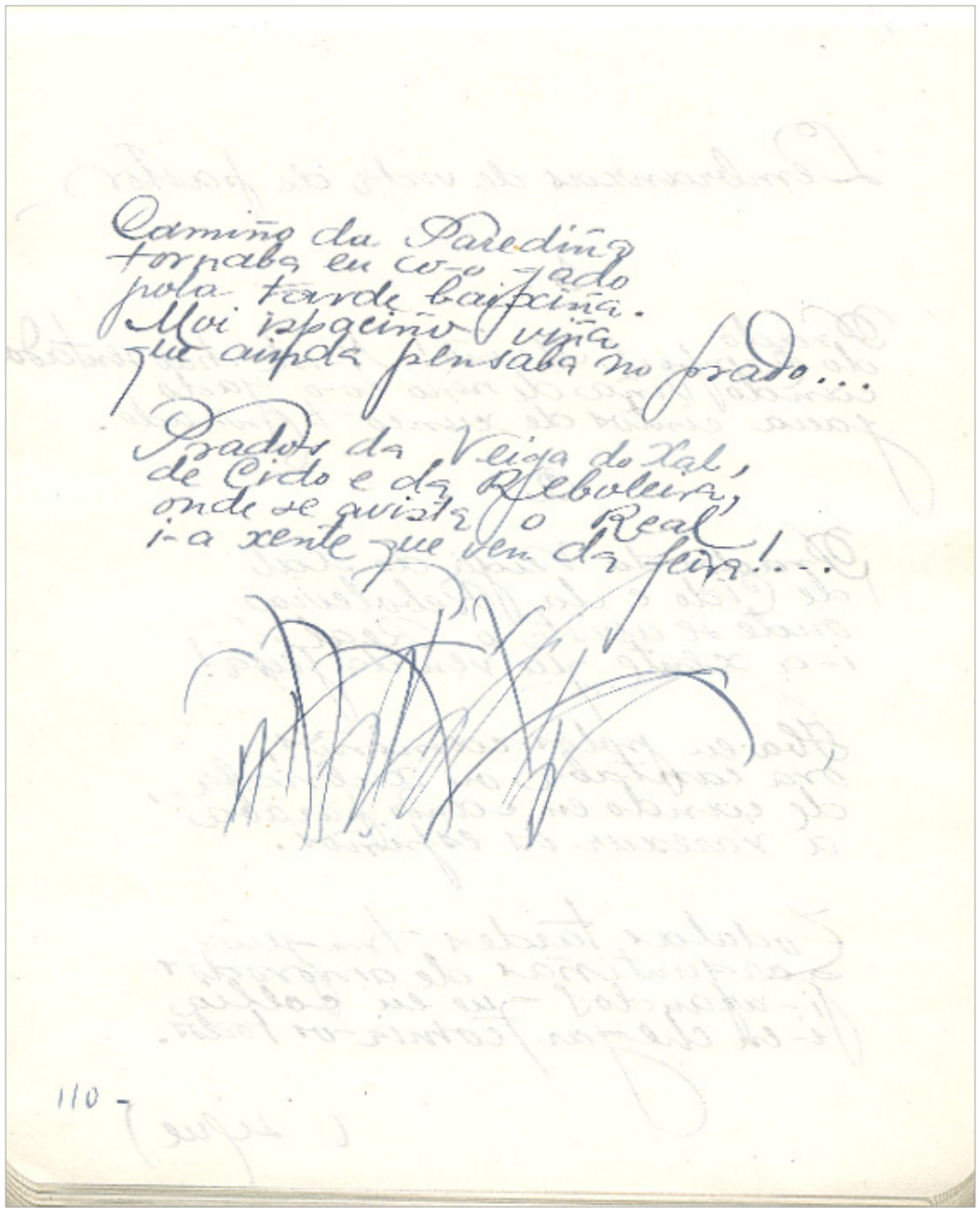

110
111 No silención da serra. Este poema pasou á páxina [104}

Ampliar

Camiño da Paredíña
tornaba eu co-o gado
pola tarde baixíña.
Moi ispaciño viña
que ainda pensaba quedaba no prado...

Prados da Veiga do Xal,
de Cido e da Reboleira,
onde se avista o Real
i-a xente que ven da feira!...

[100]

Primeira edición
d'*Os eidos*

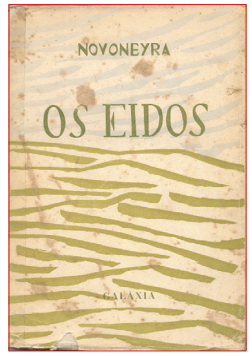

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

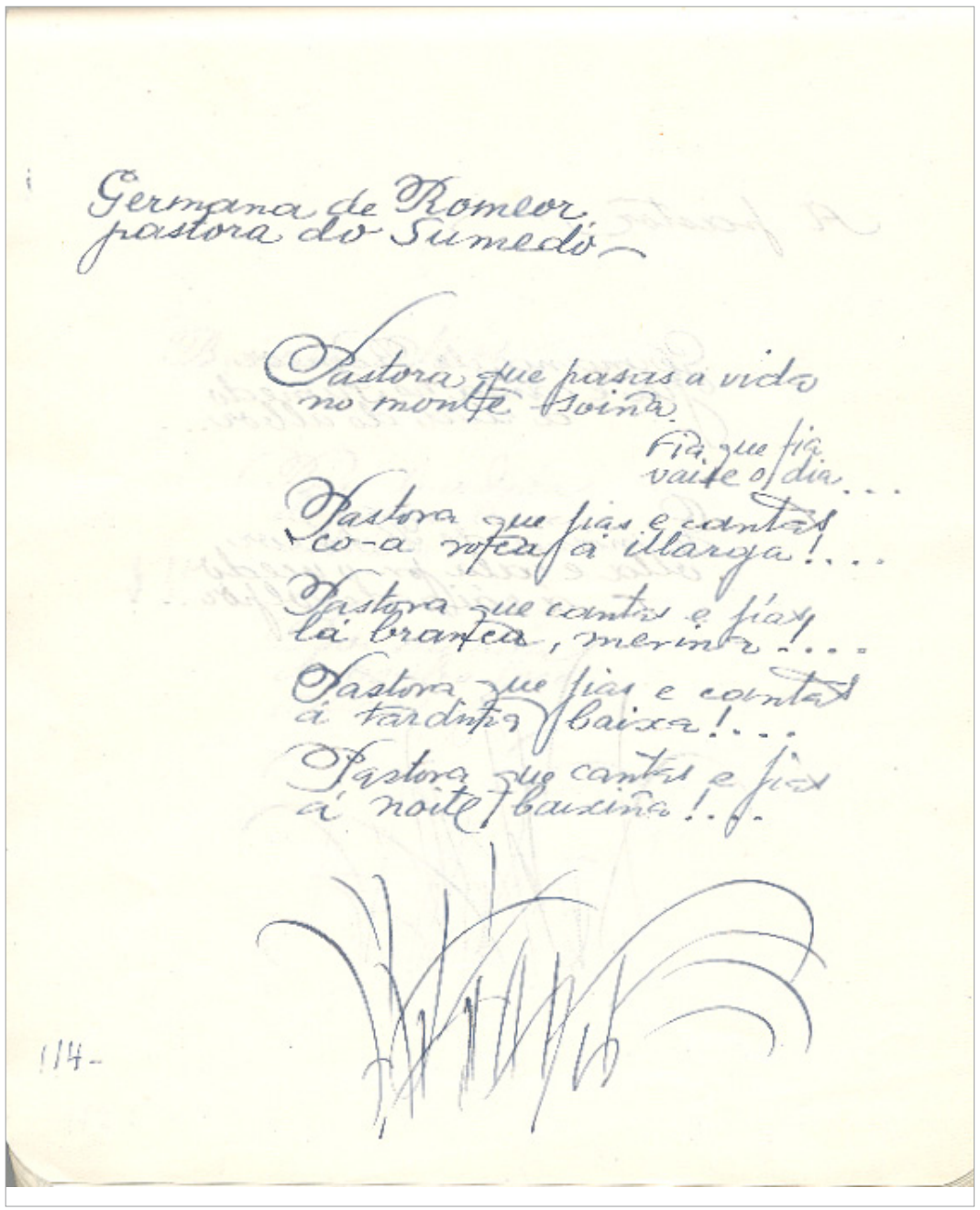
Germana de Romeor
pastora do Sumedo

Pastora que pasas a vida
no monte soiña.
Fia, que fia
vaise o dia...
Pastora que fias e cantas
co-a roca á illarga!...
Pastora que cantas e fías
lá branca, merina!...
Pastora que fias e cantas
á tardiña baixa!...
Pastora que cantas e fías
á noite baixiña!...

114-

Este poema figura na páxina 114 do manuscrito. Na 1ª edición adiántase a este lugar coas variantes que se anotan.

Ampliar

Germana de Romeor, pastora do Sumedo

PASTORA DO CAUREL

Pastora que pasas a pasala vida
no monte soiña.
Fia que fia
vaise o dia...

Pastora que fias e cantas
co-a roca á illarga*!...

Pastora que cantas e fias
lá branca, merina!...

Pastora que fias e cantas
á tardiña baixa!...

Pastora que cantas e fias
á noite baixiña!...

Primeira edición d'*Os eidos*

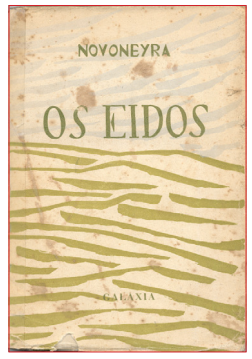

Ver

[101]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

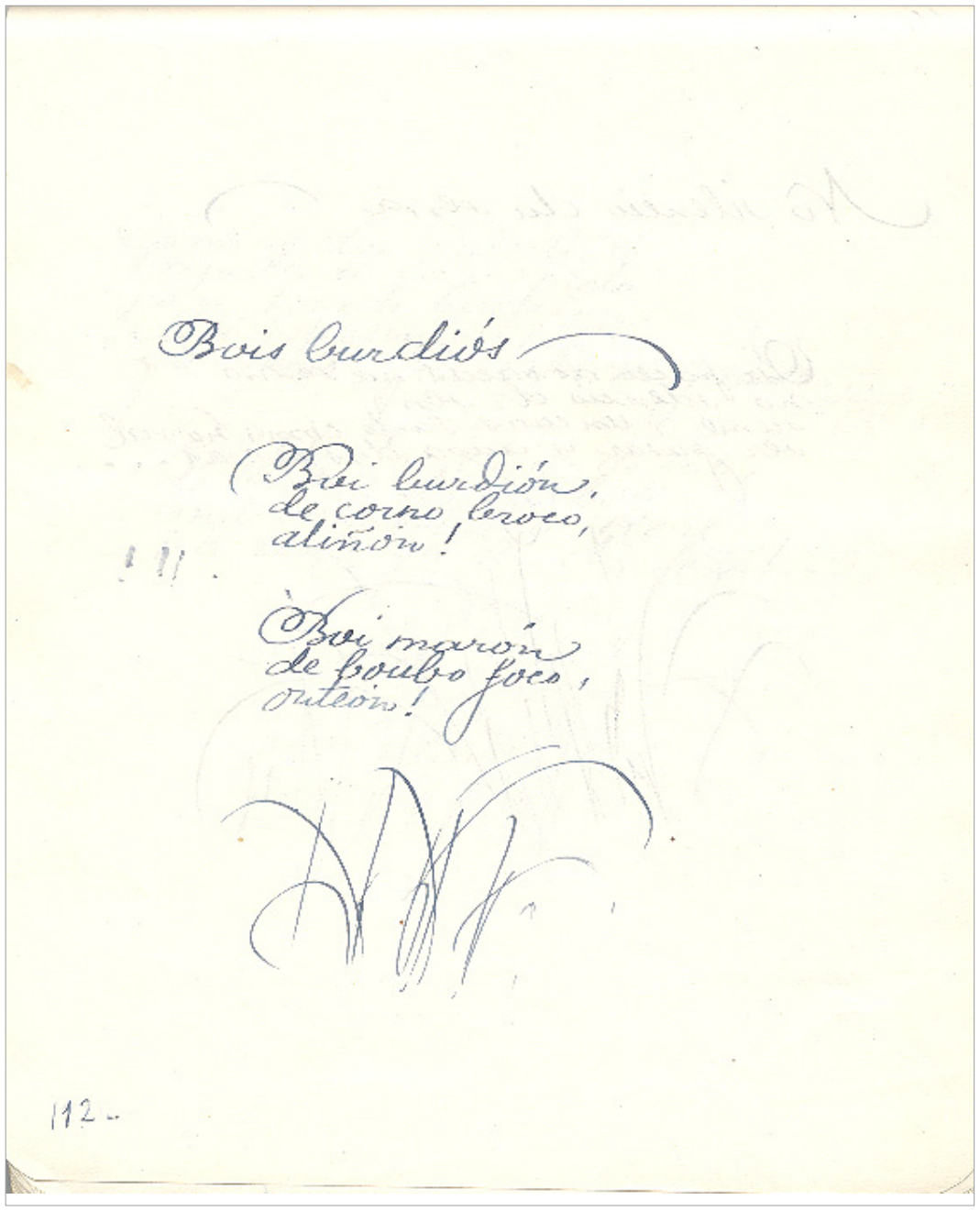

112 Ampliar [102]

BOIS BURDIOS

Primeira edición d'*Os eidos*

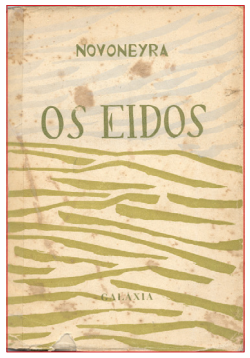

Ver

Bois burdiós*

Boi burdión,
de corno* broco,
aliñón*!

Boi marón*
de boubo* foco,
outeón*!

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

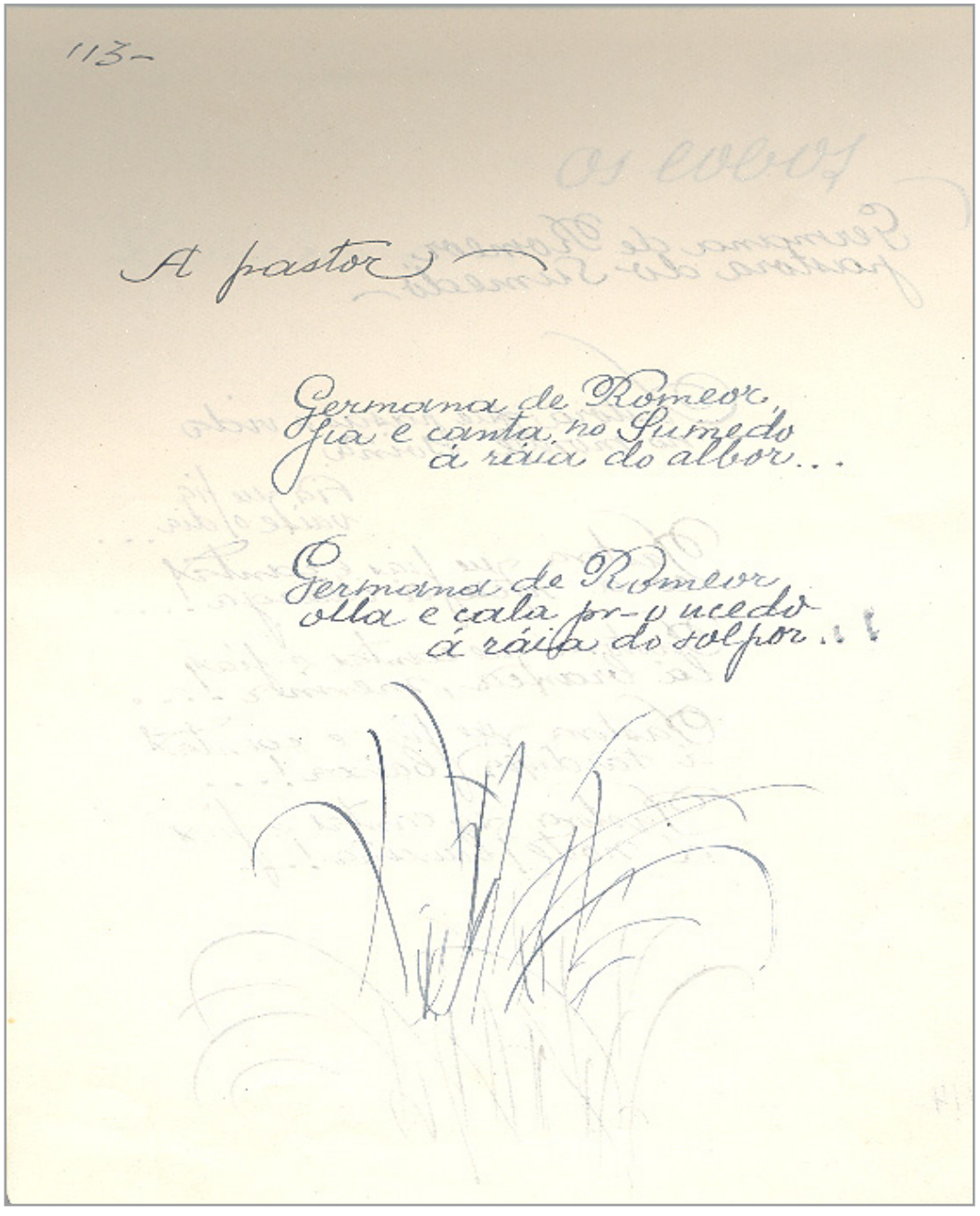

113

Ampliar

PASTORA NAMORADA

A pastor

Germana de Romeor,
fía e canta no Sumedo
á ráaia do albor...

Germana de Romeor
olla e cala pr-o ucedo
á ráaia do solpor...

Primeira edición
d'*Os eidos*

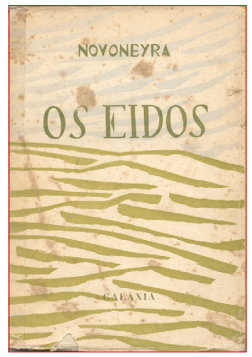

Ver

[103]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

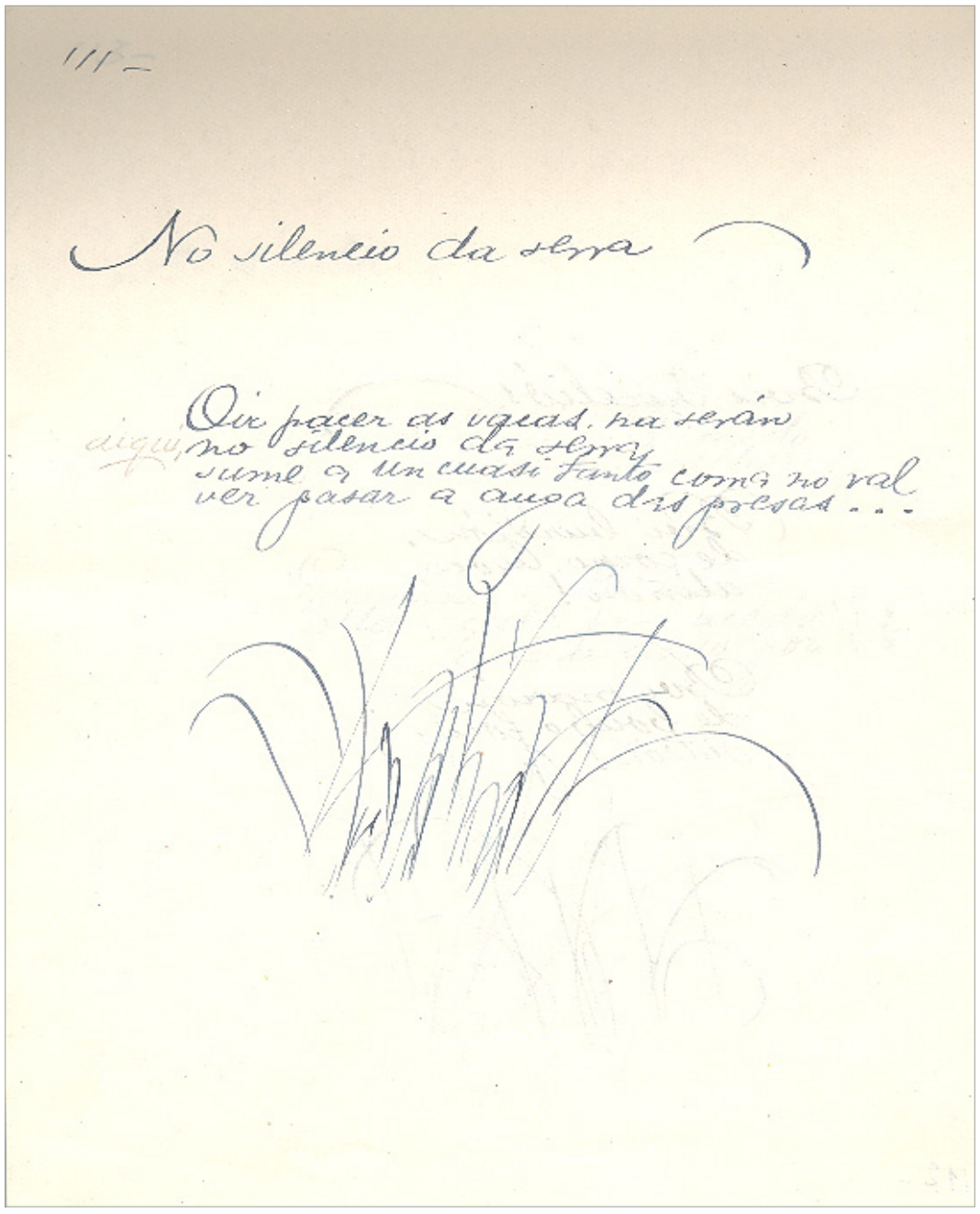

Vén da páxina 111

Ampliar

NO SILENCIO DA SERRA

No silencio da serra

Primeira edición d'*Os eidos*

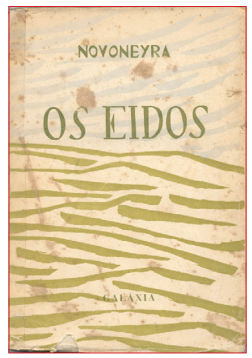

Ver

Oir pacer as vacas, na serán
no silencio da serra
sume a unún cuasi tanto coma no val
ver pasar a auga ágoa das presas...

[104]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

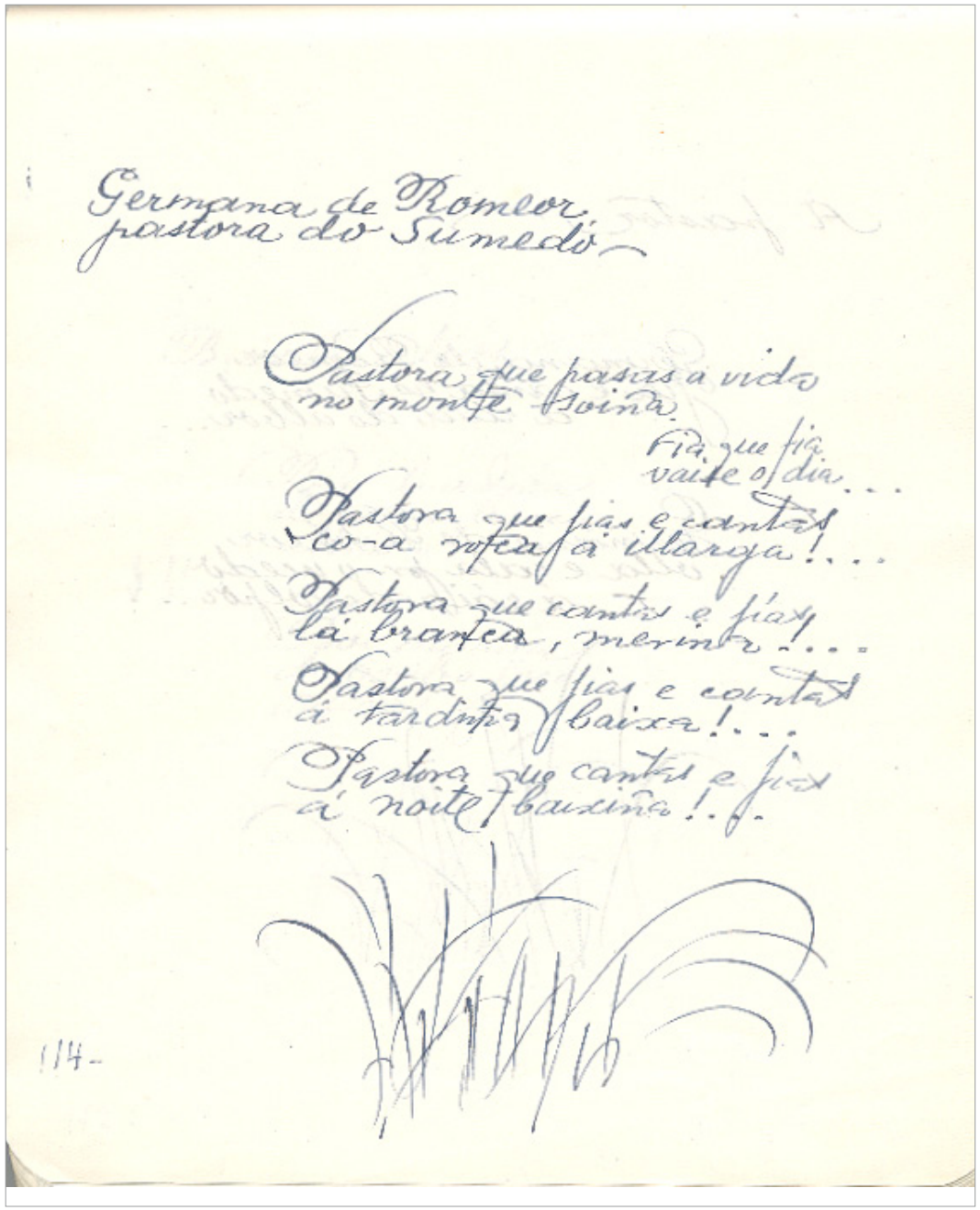
Germana de Romeor
pastora do Sumedo

Pastora que pasas a vida
no monte soiña.
Fia que fia
vaise o dia...
Pastora que fias e cantas
co-a roca á illarga!...
Pastora que cantas e fias
lá branca, merina!...
Pastora que fias e cantas
á tardinha baixa!...
Pastora que cantas e fias
á noite baixiña!...

114-

114

Ampliar

Germana de Romeor, pastora do Sumedo

Primeira edición d'*Os eidos*

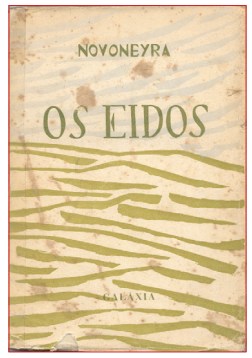

Ver

Este poema adiantouse á páxina [101]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

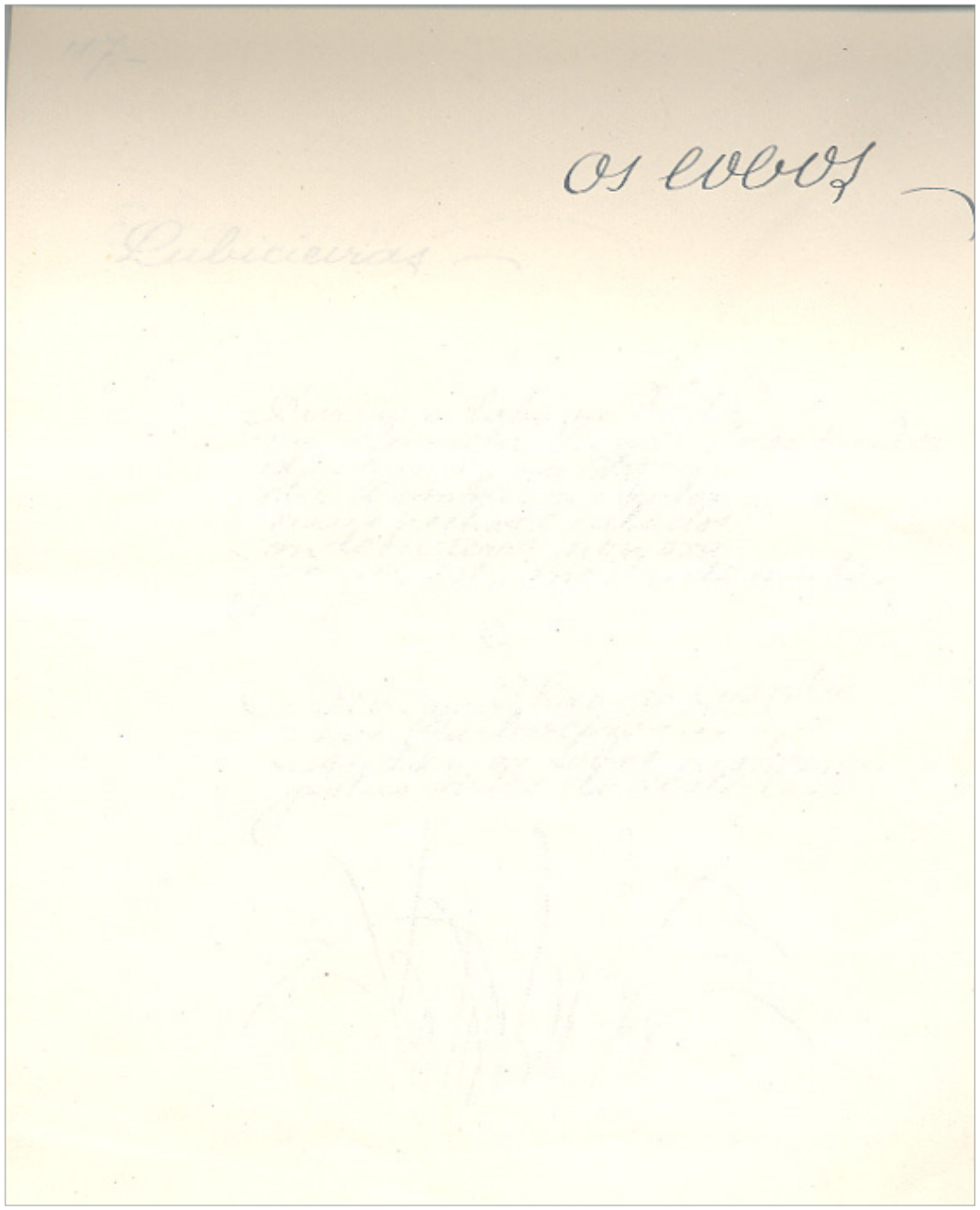

s/p {115-116}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

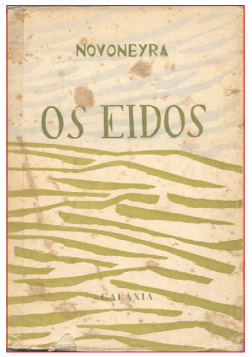

Os lobos

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

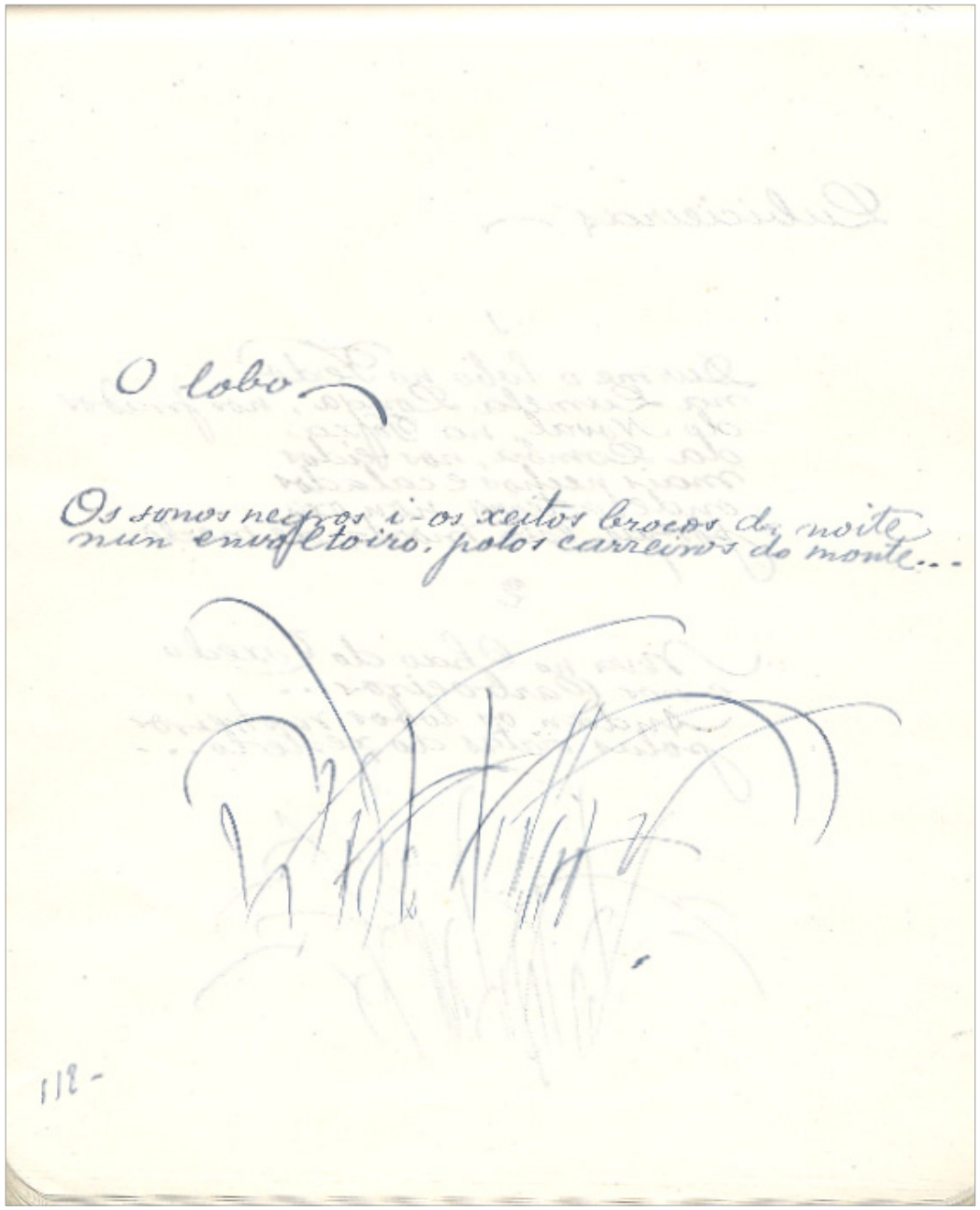

OS LOBOS

Primeira edición
d'*Os eidos*

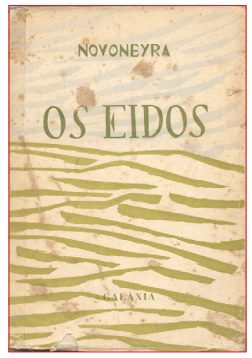

Ver

O LOBO

O lobo

Os sonos negros i-os xeitos* brocos da noite
nun envoltoiro*, polos carreiros do monte...

Ampliar

118

[105]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

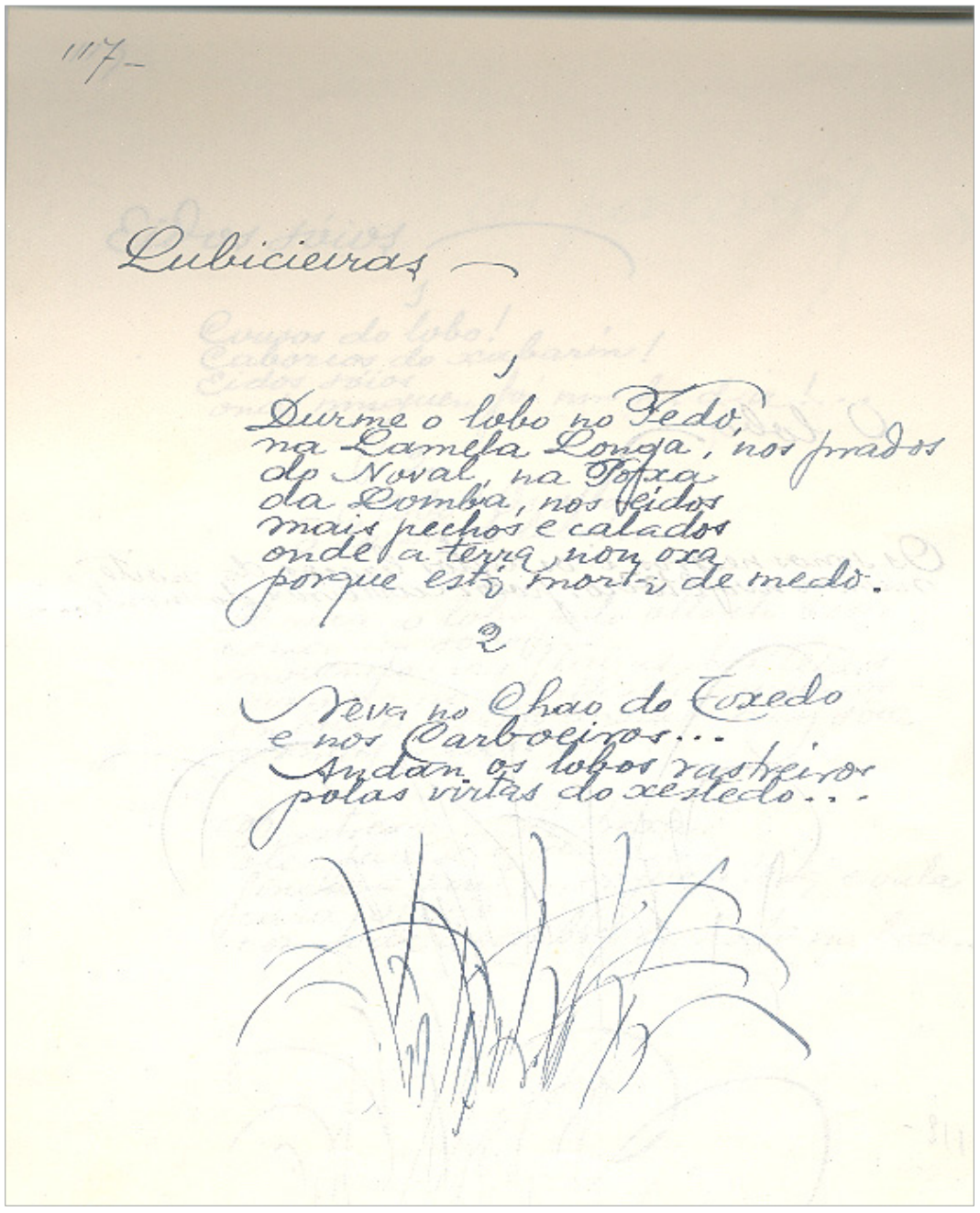

117

Ampliar

LUBICEIRAS

Lubicieiras

Primeira edición d'*Os eidos*

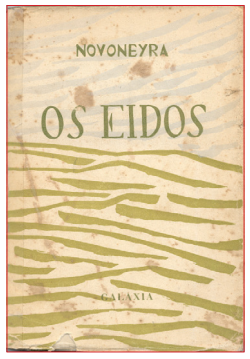

Ver

1

Durme Mora o lobo no Fedo,
na Lamela Longa Lamelalonga, nos prados
do Noval, na Poxa comba
da Lomba, nos eidos das penas, na Poxa
da Lomba:
nos eidos mais pechos e calados
onde a terra non ninguén o oxa*...
porque está morta de medo.

2

Neva no Chao do Toxedo
e nos Carboeiros...
e nas Lubicieiras...

Andan os lobos rastreiros
polas virtas do xestedo...
Teño medo ós penedos i ás uceiras!...

[106]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

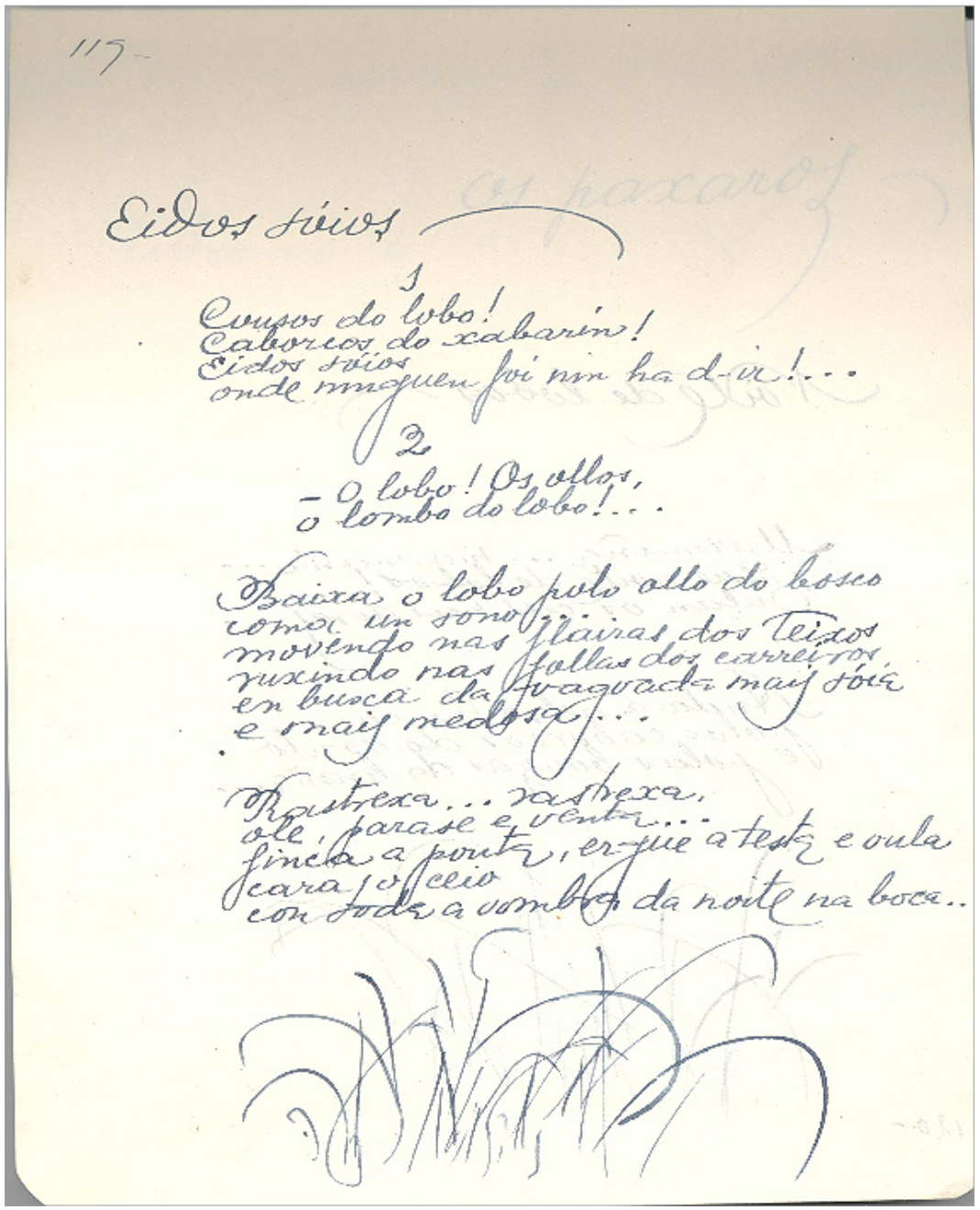

Ampliar

EIDOS SOIOS

Eidos sóios

1 I

Cousos do lobo! Caborcos do xabarín!
Caborcos do xabarín!

II

Eidos sóios, onde ninguén foi nin ha dir!...
onde ninguén foi nin ha d-ir

2 III

.....–O lobo! Os ollos,
.....o lombo do lobo!...

IV

Baixa o lobo polo ollo do bosco
coma un sono...
movendo nas flairas* dos teixos
ruxindo nas follas dos carreiros
en busca dae vagoada maáis soia
e mais medosa...

Rastrexa... rastrexa, ...
ole, paárase e venta...
finca a pouta, ergue a testa e oula* cara o ceo
cara o ceio
con toda a sombra da noite na boca...

Primeira edición
d'*Os eidos*

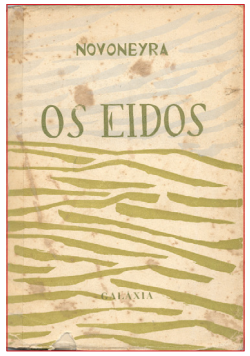

Ver

[107-108]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

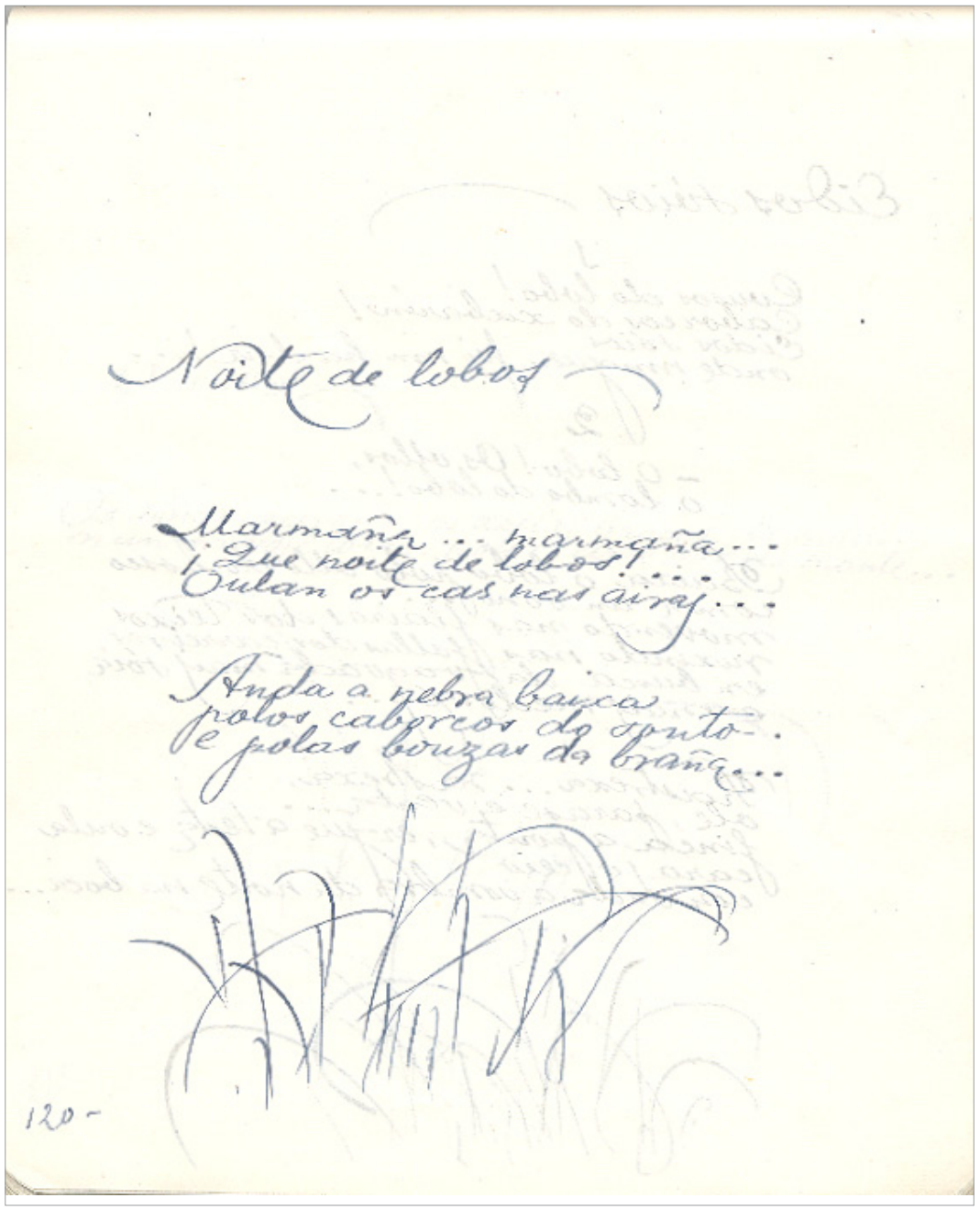

120

Ampliar

NOITE DE LOBOS

Noite de lobos

Marmaña...marmaña...
¡Queé noite de lobos!...
Oulan os caás nas airas...

Anda a nebra baixa
polos caborcos do souto
e polas bouzas da braña...

Primeira edición
d'*Os eidos*

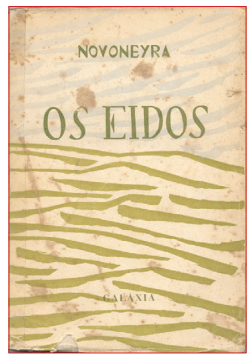

Ver

[109] En branco, s/p {110}

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

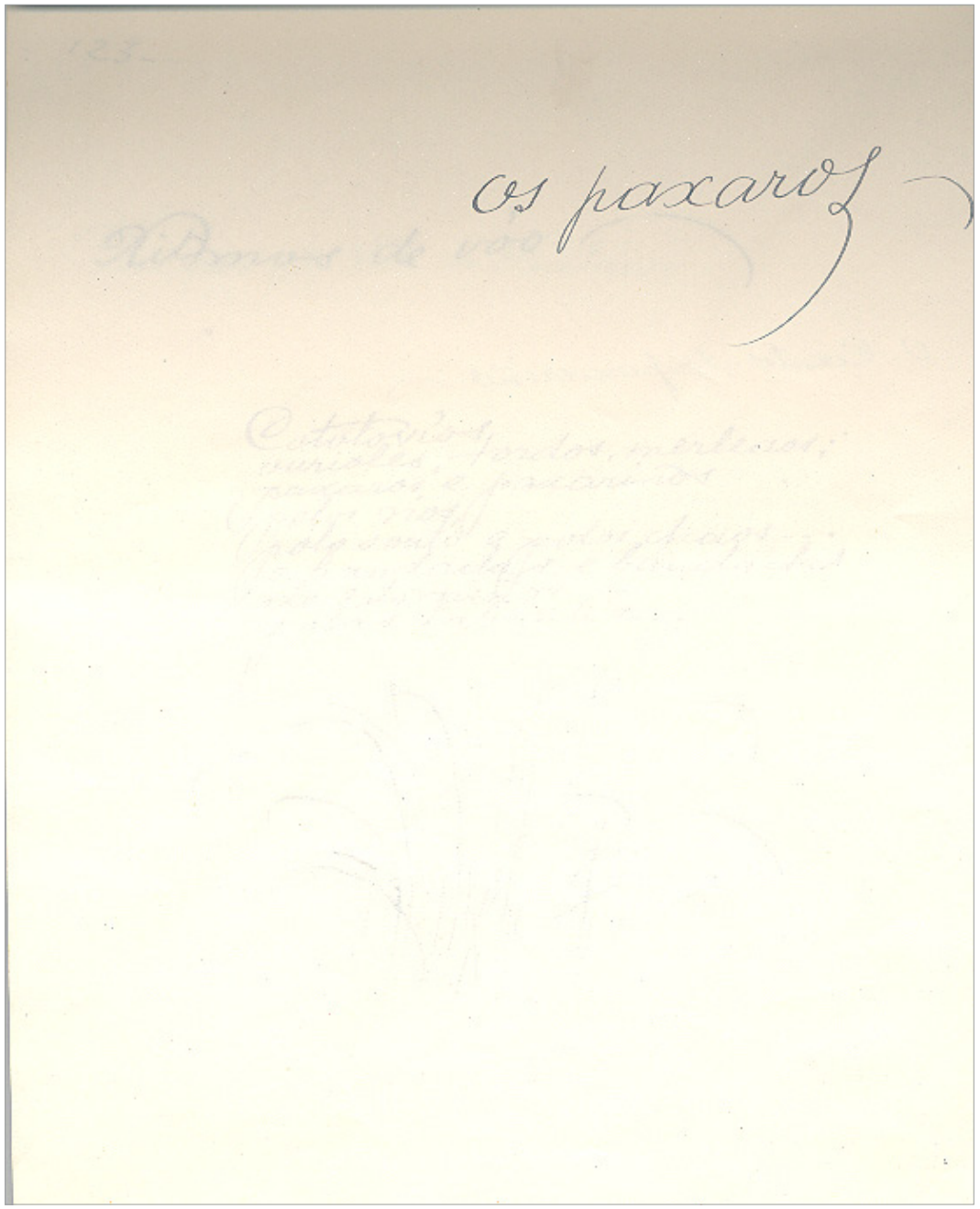

s/p {121-122}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

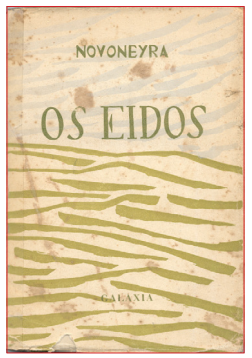

Os paxaros

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

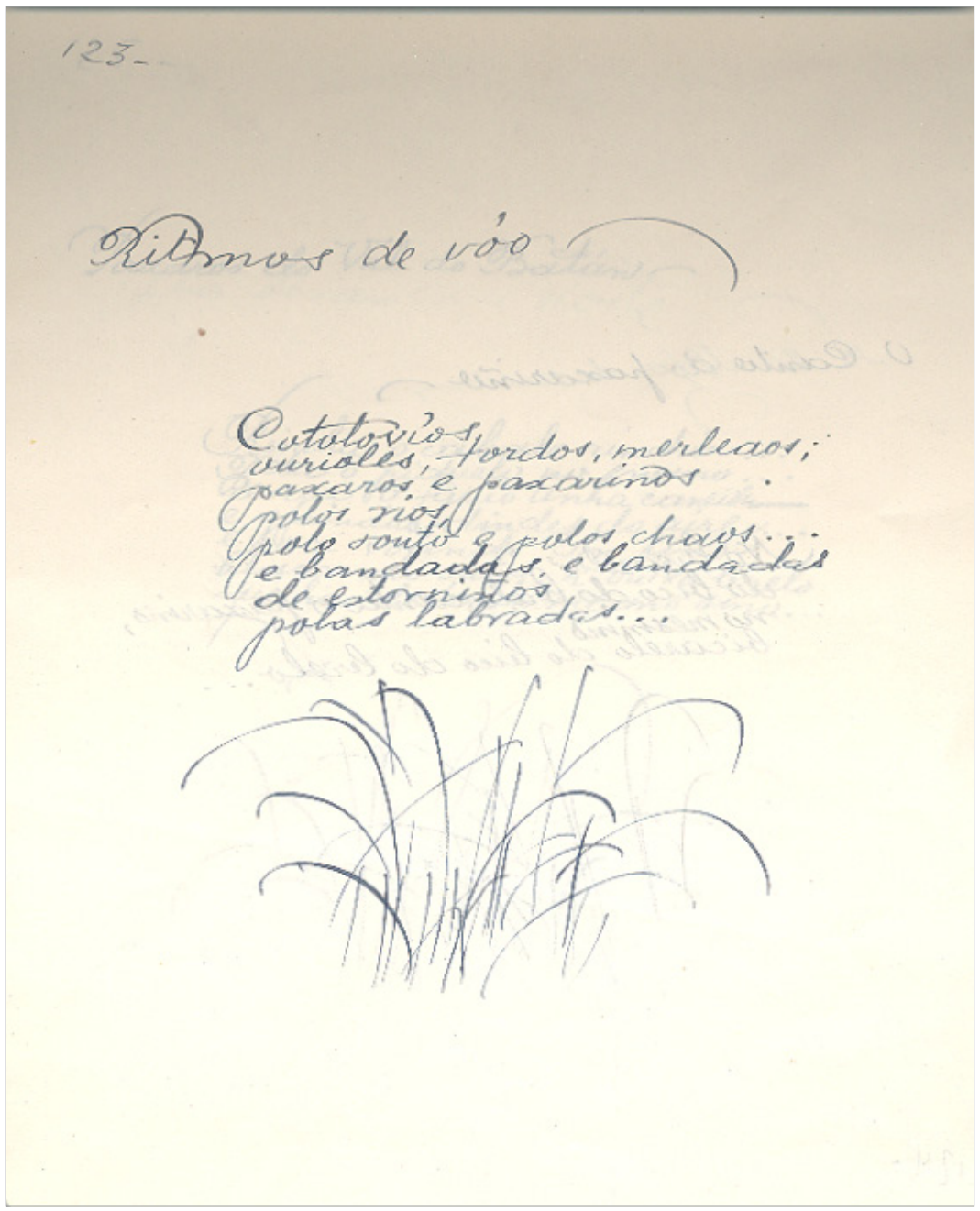
123-

Ritmos de vóo

Cotolovíos
ourioles, tordos, merleaos,
paxaros e paxariños
polos rios,
polo souto e polos chaos...
e bandadas, e bandadas
de estorniños
polas labradas...

123

Ampliar

OS PAXAROS

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

RITMOS DE VOO

Ritmos de vóo

Cotolovíos*
ourioles, tordos, merleaos,
paxaros e paxariños
polos rios,
polo souto e polos chaos...
e bandadas, e bandadas
de estorniños
polas labradas...

[111]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

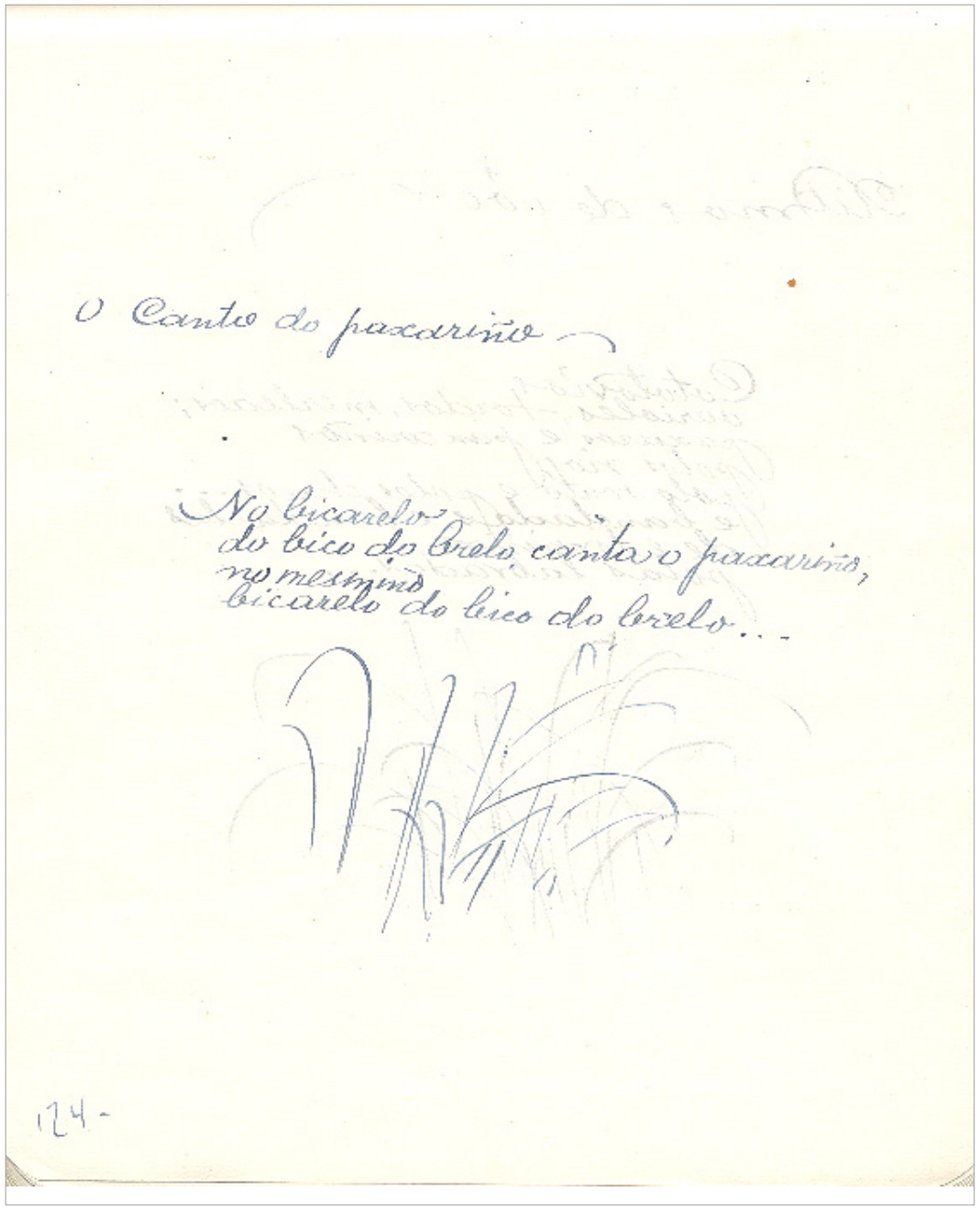

124

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

O CANTO DO PAXARIÑO

O canto do paxariño

No bicarelo* do bico do brelo
do bico do brelo canta o paxariño,
no mesmiño
bicarelo do bico do brelo...

Primeira edición
d'*Os eidos*

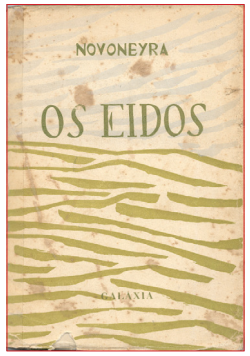

Ver

[112]

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

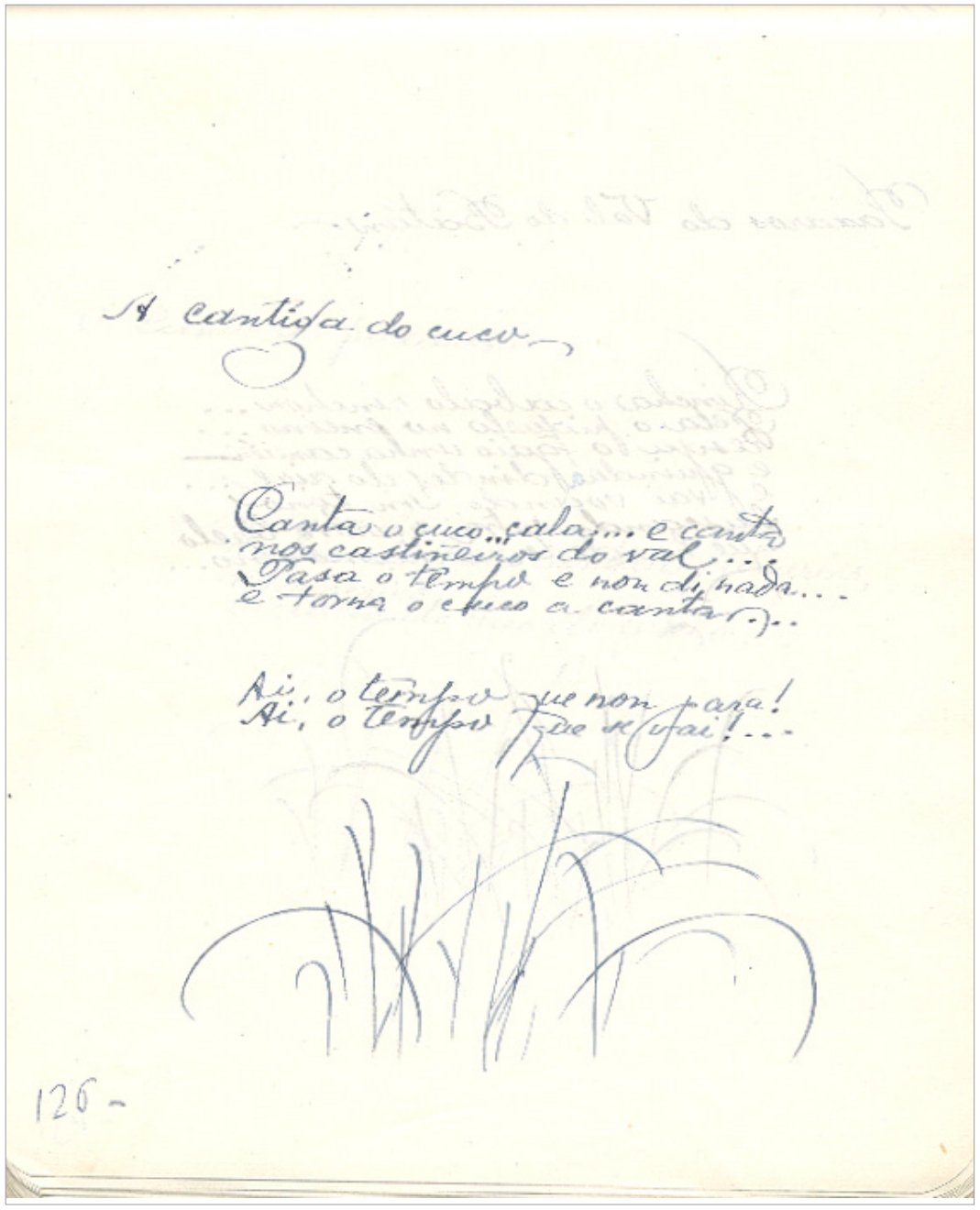

126

Ampliar

A CANTIGA DO CUCO

A cantiga do cuco

Canta o cuco...cala...e canta
nos castiñeiros do val...
Pasa o tempo e non di nada...
e torna o cuco a cantar...

Ai, o tempo que non pasa!
Aí, o tempo que se vai!...

Primeira edición
d'*Os eidos*

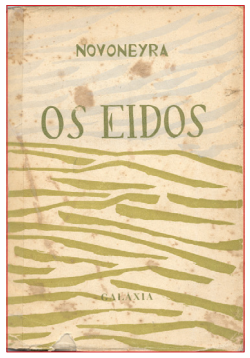

Ver

[113]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

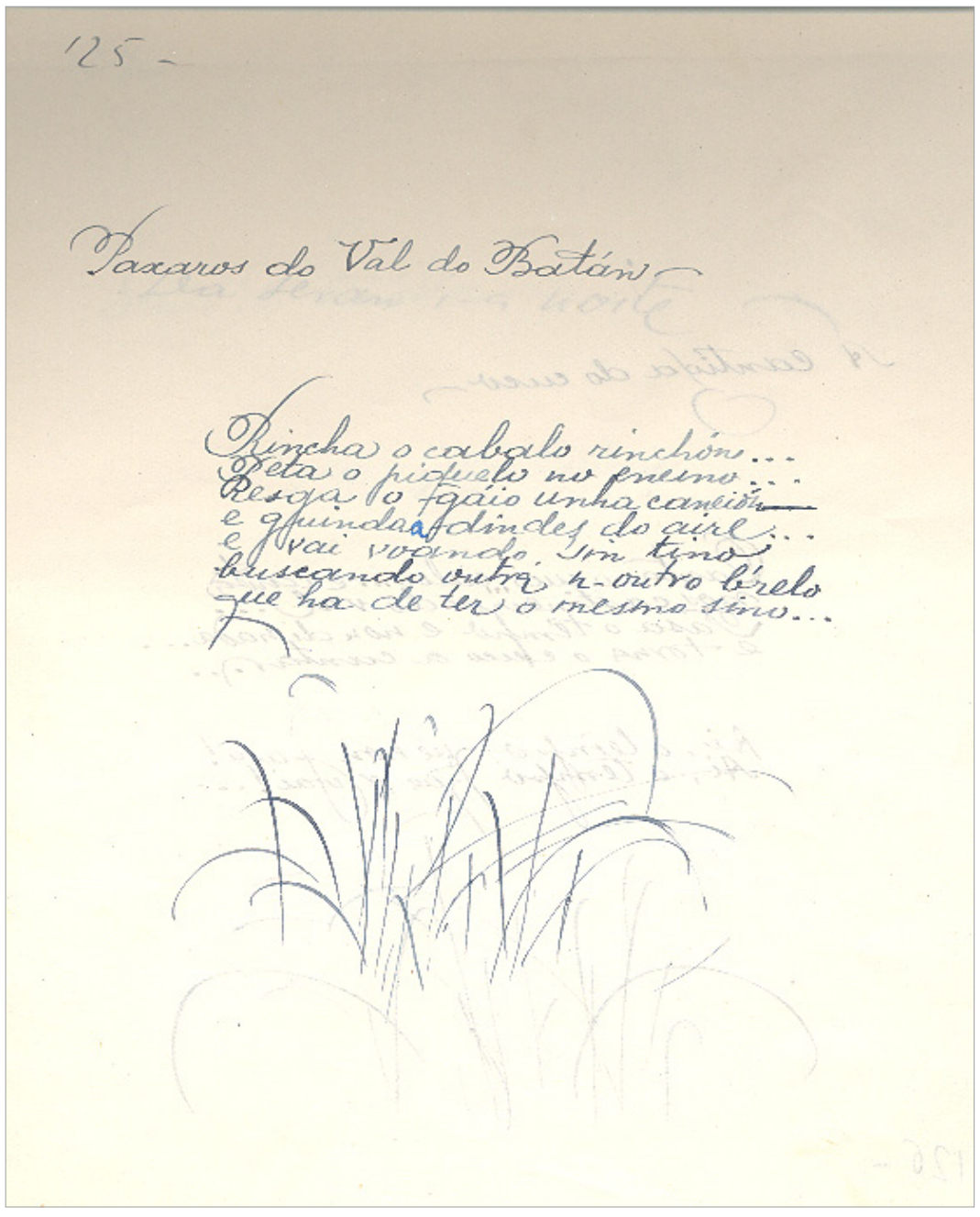

125

Ampliar

PAXAROS DO VAL DO BATAN
Paxaros do Val do Batán

I

Rincha o cabalo* rinchón...
peta o piquelo no encino*...
Resga o gaio* unha canción
e guindaa dindes do aire ar,...
e vai voando, sin tino,
buscando outra n-outro brelo
que ha de ter o meismo sino,...
indo a vindo á voar
de Cido pra Tarelo...

II

Enche o cuco o val co seu cantar...

Primeira edición
d'*Os eidos*

Ver

[114]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

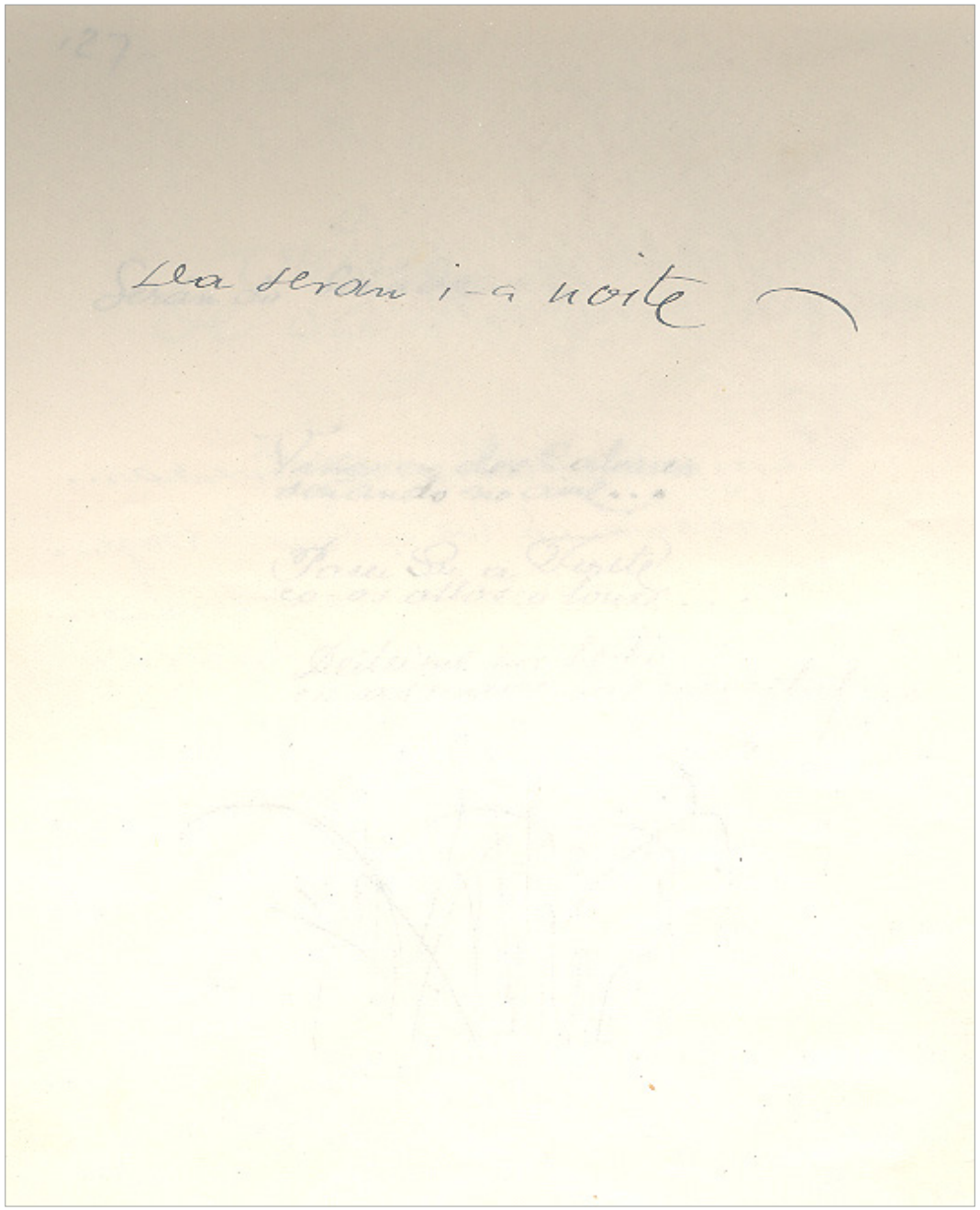

s/p {127-128}

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

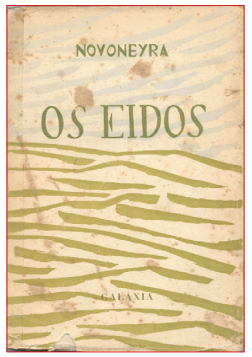

Da seran i-a noite

Ver

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

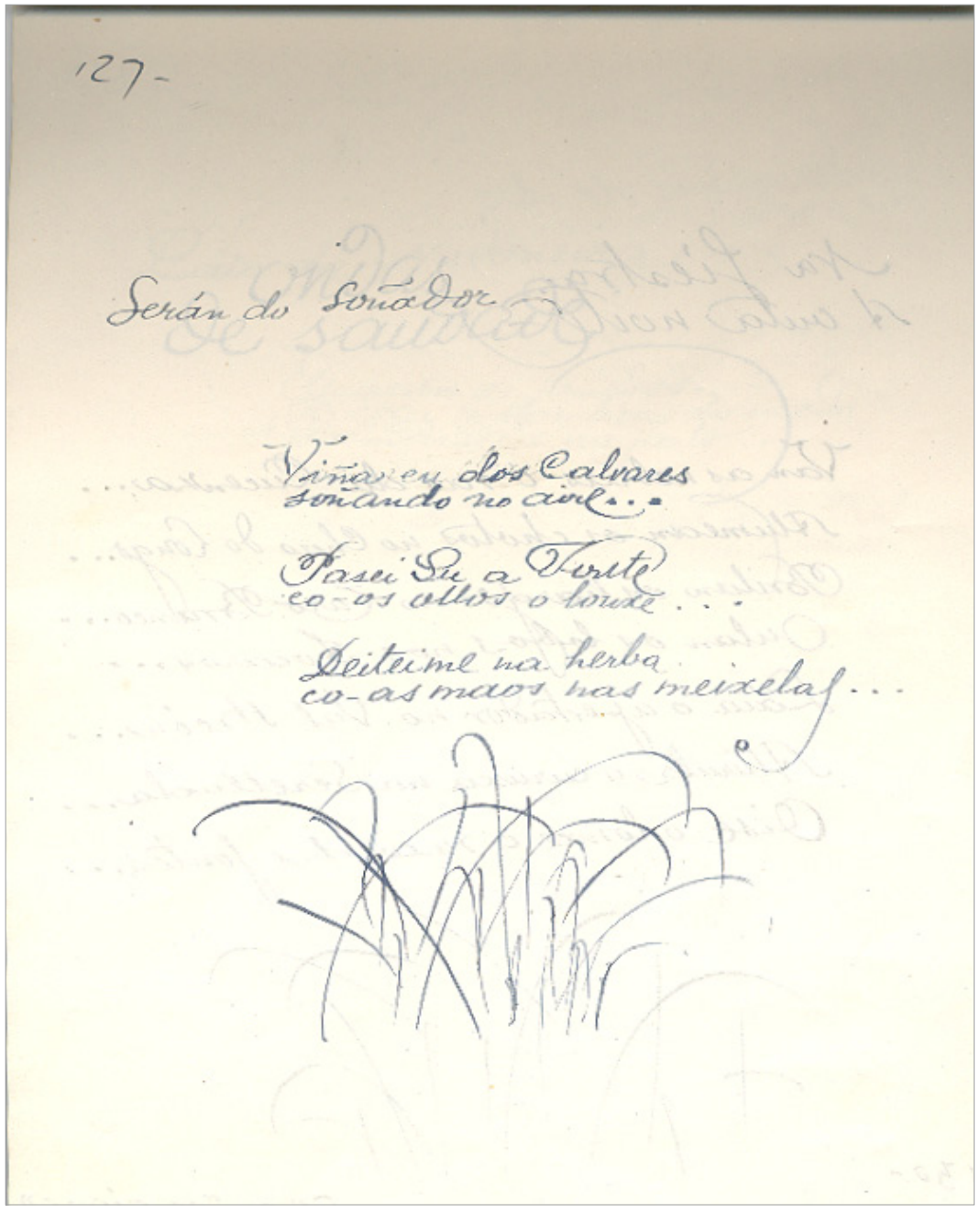

Ampliar

DA SERAN I A NOITE

Primeira edición d'*Os eidos*

Ver

SERAN DO SOÑADOR

Serán do soñador

Viña eu dos Calvares
soñando no aire...

Pasei Su a Fonte
co-os ollos o ó lonxe...

Deiteime na herba
co-as maos nas meixelas...

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

O CASTELO DO CARBEDO

Castelo do Carbedo,
soio prá tarde, no bico de un penedo!...

Ver

[116]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

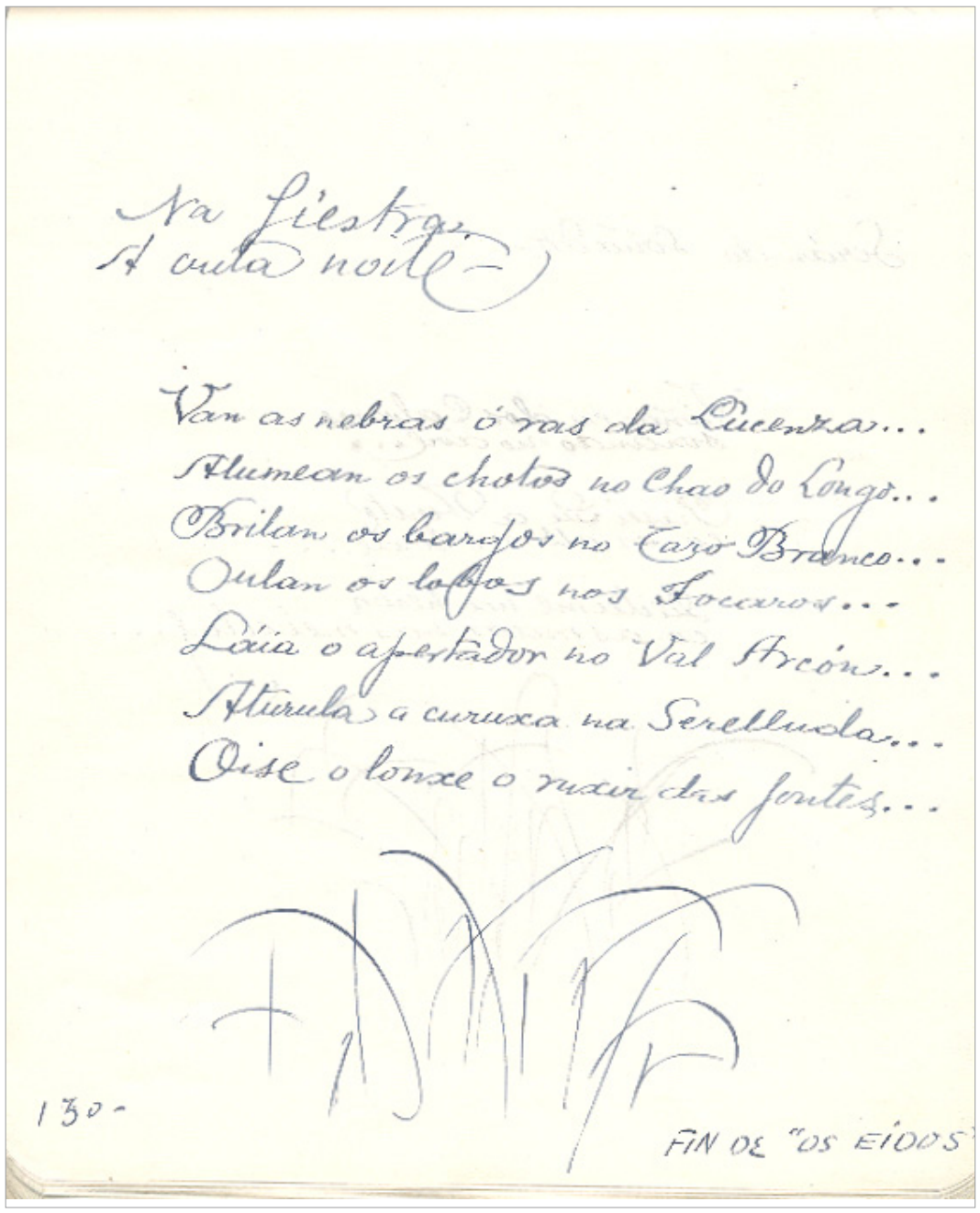

130

Ampliar

Na fiestra.
A outa noite

Primeira edición
d'*Os eidos*

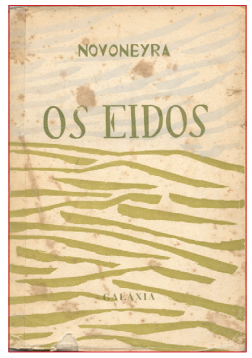

Ver

NA FIESTRA, A OUTA NOITE

Van as nebras ó ras da Lucenza...

Alumean os chotos* no Chao do Longo...

Brilan os bargos* no Taro Branco...

Oulan os lobos nos Focaros...

Láaia o apertador* no Val Arcón...

Aturula a curuxa na Serelluda...

Oise oó lonxe o ruxir soar das fontes...

FIN DE "OS EIDOS"

[115]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

Primeira edición
d'*Os eidos*

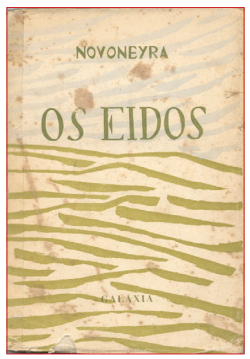

Ver

VAGAR NO PUMAR

Andaba eu su os mazairos, de vagar,
ó pecho da noite...
O aire i eu andabamos, os dous, a soñar...

Andaba eu su os mazairos, de vagar,
ó pecho da noite...
As aves xa atoparan a cana onde pousar...

Andaba eu su os mazairos, de vagar,
ó pecho da noite...
Ninguén, nin eu, sabía onde podía estar...

FIN DE
OS EIDOS

s/p {118}

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

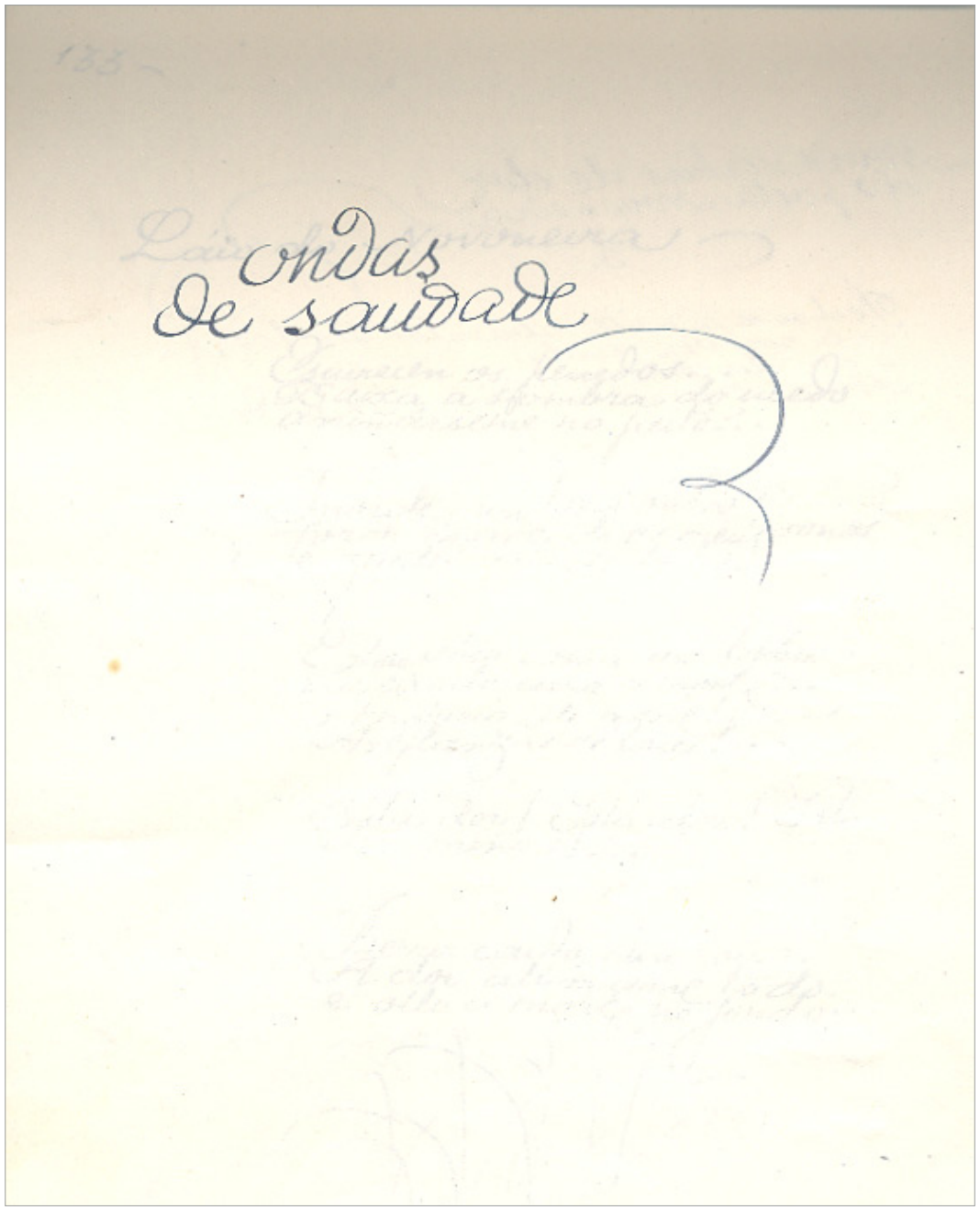

Primeira edición
d'*Os eidos*

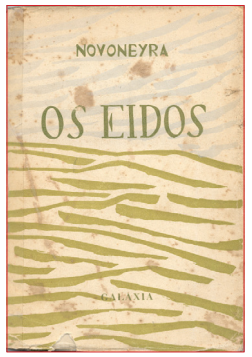

Ondas da saudade

Ver

Ampliar

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

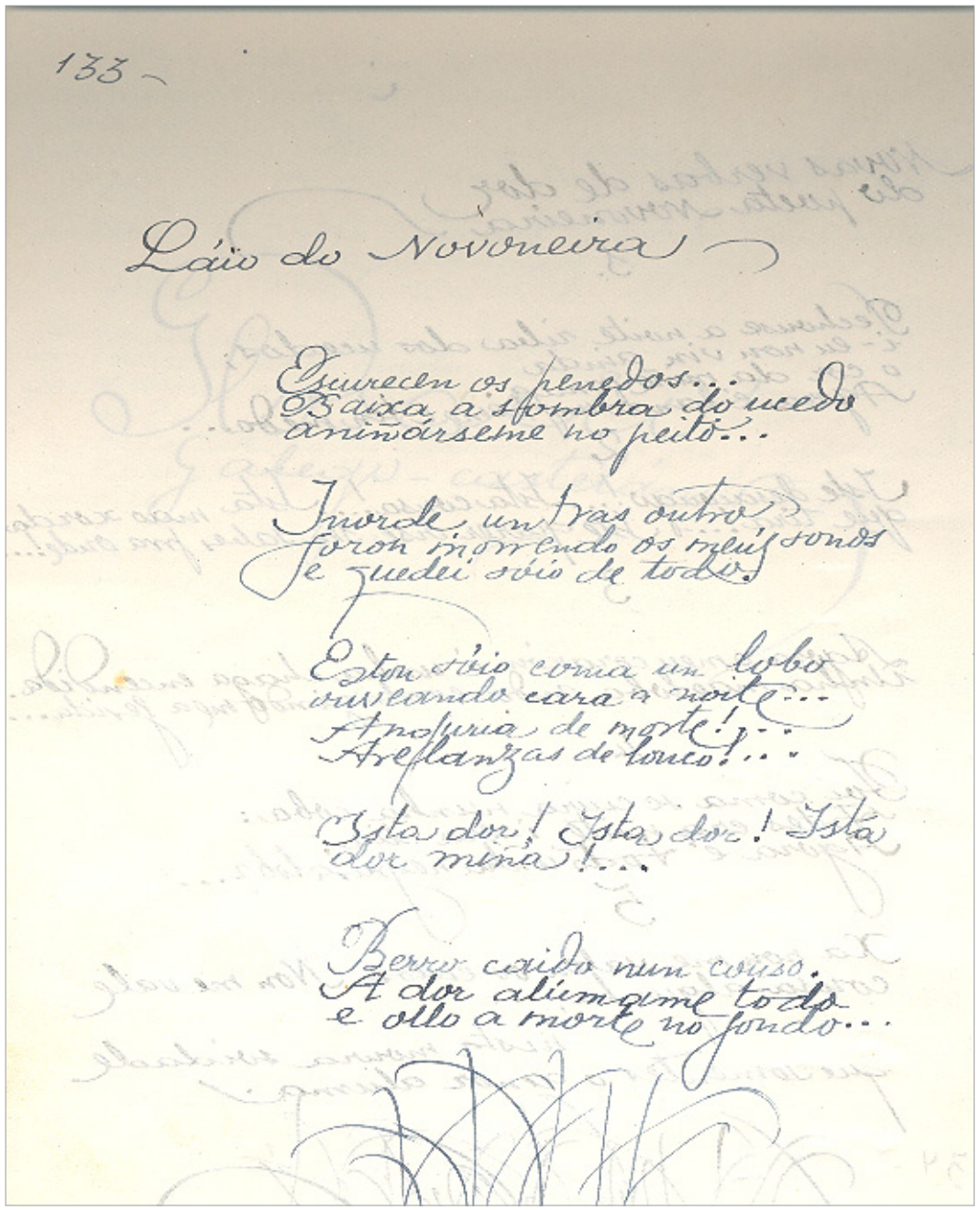

133 Ampliar

ONDAS DE SAUDADE

LAIO DO NOVONEYRA

Láio do Novoneira

Escurecen os penedos...
Baixa a sombra do ucedo
aniñárseme no peito...

Inorde,* un tras outro
foron morrendo os meus sonos
e quedei sóoio de todo.

Estou sóoio coma un lobo
ouveando cara a noite...
Anguria de morte!...
Arelanzas de louco!...

Ista doór! Ista doór! Ista
doór miña!...

Berro caido nun couso. ...
A doór alúmame todo
e ollo a morte no fondo...

Primeira edición
d'*Os eidos*

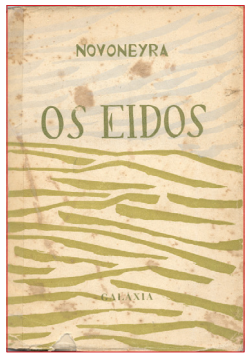

Ver

[119]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes **[ ]** e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

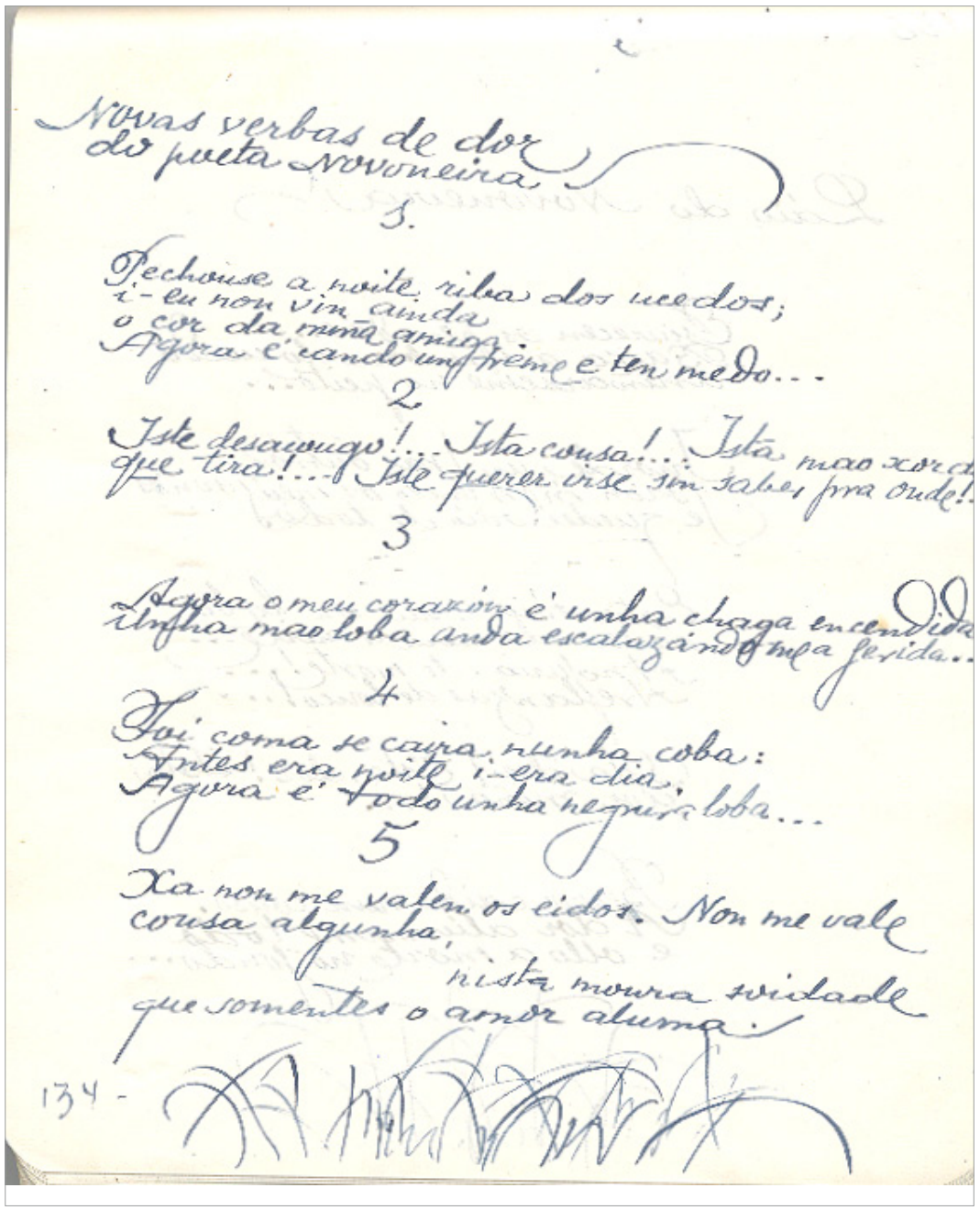
Novas verbas de dor
do poeta Novoneira

1.

Pechouse a noite riba dos ucedos;
i-eu non vin ainda
o cor da miña amiga
Agora é cando un treme e ten medo...

2

Iste desacougo!... Ista cousa!... Ista mao xorda
que tira!... Iste querer irse sin saber pra onde!...

3

Agora o meu corazón é unha chaga encendida
Unha mao loba anda escalazándome a ferida...

4

Foi coma se caira nunha coba:
Antes era noite i-era dia.
Agora é todo unha negrura loba...

5

Xa non me valen os eidos. Non me vale
cousa algunha,
nista moura soidade
que somentes o amor aluma.

134 -

134

Ampliar

Primeira edición
d'*Os eidos*

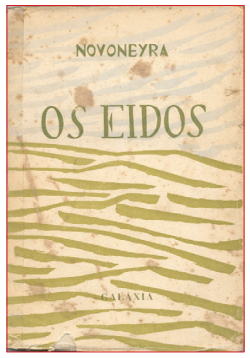

Ver

NOVAS VERBAS DE DOR

Novas verbas de dor do poeta Novoneira

1 I

Pechouse a noite riba dos ucedos;
i-eu non vin ainda o cor da miña amiga!
o cor da miña amiga!
Agora é cando un treme e ten medo...

2 II

Iste desacougo!... Ista cousa!... Ista mao xorda
Ista mao xorda que tira!... Iste querer irse sin saber pra onde!...
Iste querer irse sin saber pra onde!...

3 III

Agora o meu corazón é unha chaga encendida...
Unha mao loba anda escalazándome* a ferida...

[121]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

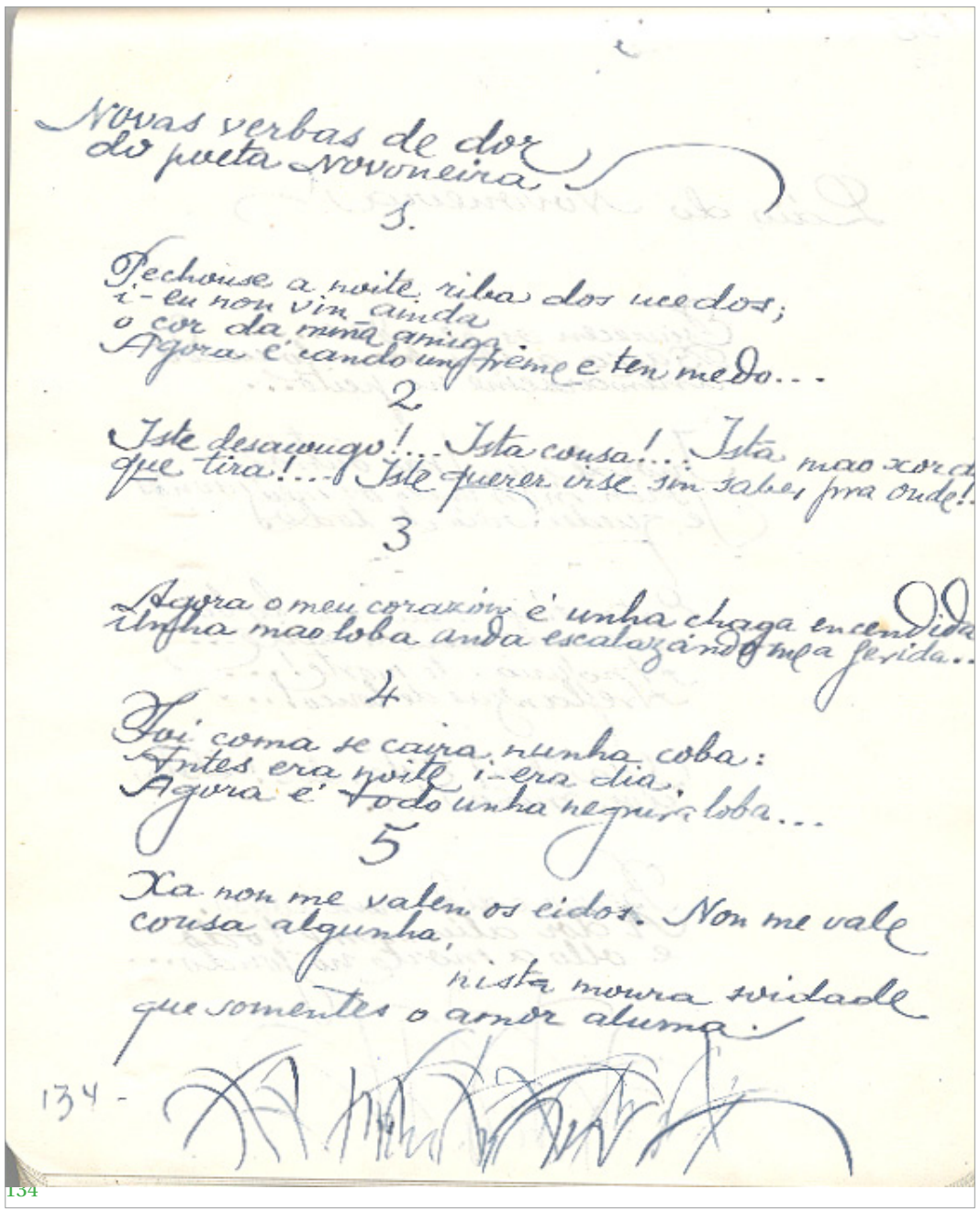
Novas verbas de dor
do poeta Novoneira

1.

Pechouse a noite riba dos ucedos;
i-eu non vin ainda
o cor da miña amiga
Agora é cando un freme e ten medo...

2

Iste desacougo!... Ista cousa!... Ista mao xorda
que tira!... Iste querer irse sin saber pra onde!...

3

Agora o meu corazón é unha chaga encendida
Unha mao loba anda escalazándome a ferida...

4

Foi coma se caira nunha coba:
Antes era noite i-era dia.
Agora é todo unha negrura loba...

5

Xa non me valen os eidos. Non me vale
cousa algunha,
nista moura soidade
que somentes o amor aluma.

134 -

134

Ampliar

IV

Ista dór!...Ista dór!...Iste cor meu
que así me doi!...
Ista dór que me veo, ela de seu
Sin saber polo que foi!...

4 V

Foi coma se caiíra nunha cobva:
Aantes era noite i-era día.,
Aagora é todo unha negrura loba...!

5

Xa non me valen os eidos. Non me vale
cousa algunha,
Nista moura soidade
que somentes o amor aluma-

Primeira edición
d'*Os eidos*

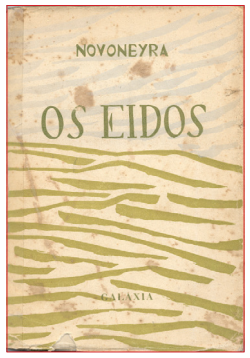

Ver

[121]

Anótase a paxinación de ambos os dous textos. A do impreso entre corchetes [ ] e en cor **marrón.** A do manuscrito figura en **verde** e sen corchetes. Entre chaves de cor marrón ou verde, segundo os casos, sinálase a paxinación non marcada explicitamente nos textos.

A cor **verde** no texto indica todo o que, aparecendo na 1ª edición, figura tamén no manuscrito. A **vermella**, refírese a aquilo que, figurando no orixinal manuscrito, se desbotou para a edición. A **marrón** representa o que aparece na primeira edición pero non figura no orixinal. A **negra** responde ás indicación do autor desta edición xenética parcial

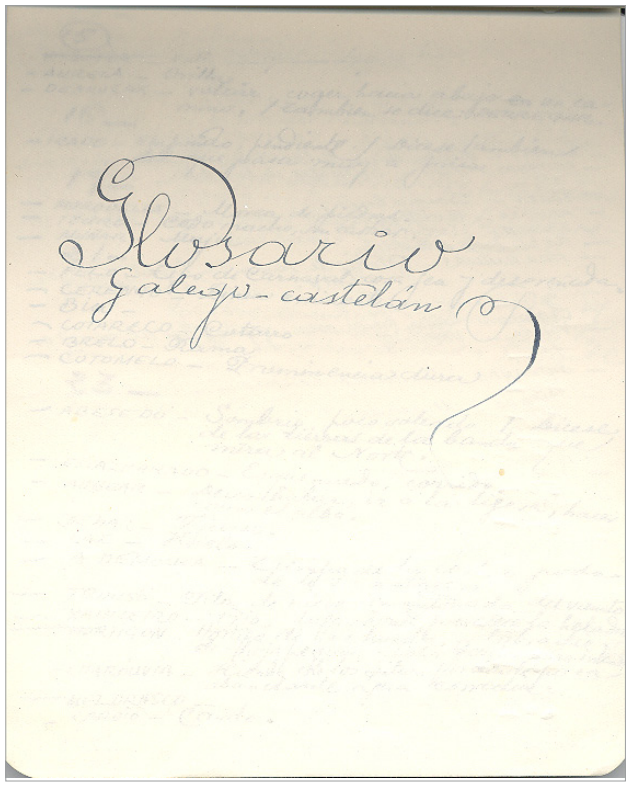

Ampliar

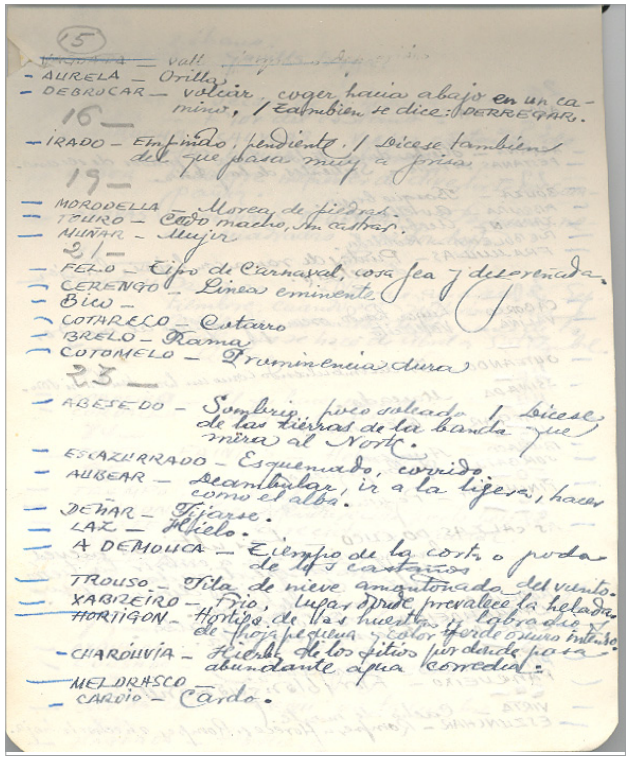

Ampliar

Glosario
Ggalego-castelán

das voces pouco usadas ou privativas do Caurel, empregadas en
OS EIDOS
de
NOVONEYRA

Primeira edición
d'*Os eidos*

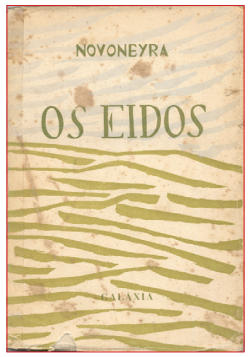

Ver

Poñemos por orde alfabética o Glosario Galego-castelán do manuscrito fundido co da 1ª edición, insertamos en cor marrón as voces novas que se incorporaron á 1ª ed. e márcanse en cor vermella as que desapareceron. Os textos en cor negra son do editor.

— A DEMOUCA (V. DEMOUCA)
— A NABAREGA (V. NABAREGA)
— ABESEDO — Sombrío. Poco soleado / Dícese de las tierras de la banda que mira al Norte.
— ABRAIRA — Avellano
— AGOSTAR — Secar de la hierba.
— ALIÑAR — Envestir (sic, por "embestir"), prender el hilo (a liña) del acometimiento
— AMETENCIA — Crecida en caudal.
— AMETER — Crecer en caudal.
— APERTADOR — Pájaro nocturno.
— ARANDEIRA — Ilexíbel. Propiamente é a planta dos arandos, froita comestíbel. En castelán estas plantas e o seus froitos chámanse "arándanos".
— ARGANA — Hierba dura de los ribazos y prados de secano
— AS CALZAS DO CUCO (V. CALZAS DO CUCO)
— ASINADA — Marcada.
— AUBEA — Alegre menester de divertirse en compañía.
— AUBEAR — Deambular, ir a la ligera, hacer como el alba.
— AURELA — Orilla.
— AXOUGAR — Acomodarse.
— BARGO — Gran piedra movediza.
— BICARELO DO BICO DO BRELO — En la puntita de la punta de la rama.
— BICO — Punta, cima
— BICO DA CUME — CENIT DE la cumbre.
— BOUBO FOCO — Hijar (sic, por "ijar") hundido.
— BOUZA — Bosque bajo.
— BRELO — Rama
— BURACO — Agujero.
— BURDIAR — Cantar de los bueyes.
— CABALO RINCHON — Pájaro que relincha.
— CABORCO — Lugar hondo, oscuro y propicio al miedo.

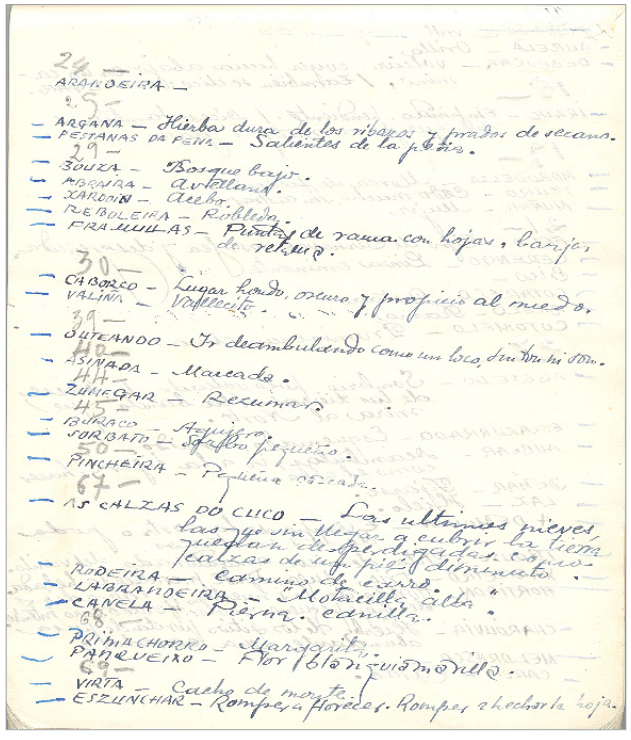

Ampliar

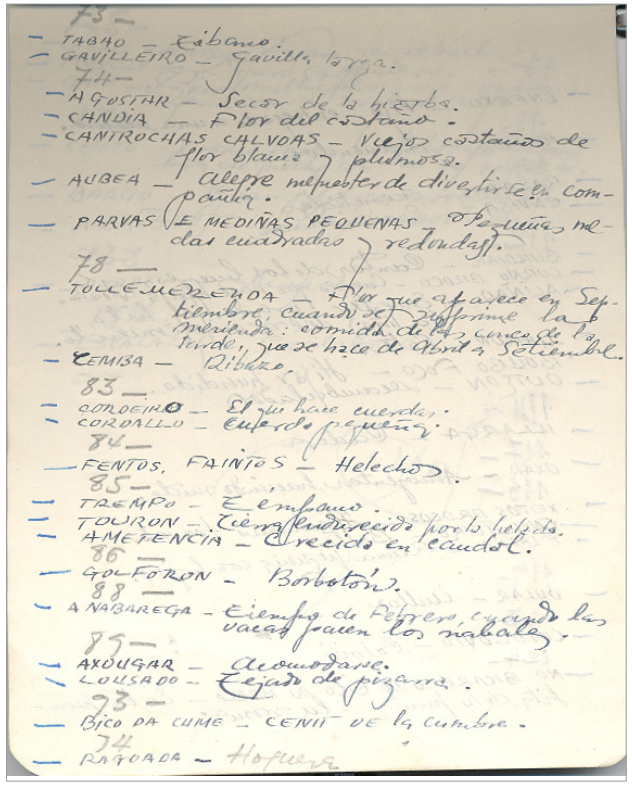

Ampliar

— CALZAS DO CUCO — Las últimas nieves, las que sin llegar a cubrir la tierra quedan desperdigadas como calzas de un pie diminuto.
— CANDIA — Flor del castaño.
— CANELA — Pierna. canilla.
— CANTROCHAS CALVOAS — Viejos castaños de flor blanca y plumosa.
— CARDIO — Cardo.
— CEMBA — Ribazo.
— CERENGO — Linea eminente.
— CHARÓUVIA — Hierba de los sitios por donde pasa abundante agua corredía
— CHOTO — Tronco grueso, cortado, que alumbra de noche con la carcoma.
— CORDALLO — Cuerda pequeña
— CORDEIRO — El que hace cuerdas.
— CORNO BROCO — Cuerno que nace hacia atrás.
— COTARELO — Cotarro
— COTOLOVIO — Cotovia
— COTOMELO — Prominencia dura
— DEBROCAR — Volcar, coger hacia abajo en un camino./También se dice DERREGAR
— DEMOUCA — Tiempo de la corta o poda de los castaños.
— DEÑAR — Fijarse.
— ENFEXO — Fijo, entregado a una accion.
— ENVISA — Ensimismada
— ENVOLTOIRO — Bulto.
— ESCALAZAR — Escalabrar.
— ESCAZURRADO — Esquemado (sic, ¿por "escamado"?), corrido.
— ESGOMAR — Quebrar puntas de una rama.
— ESZUNCHAR — Romper a florecer. Romper a hechar (sic, por "echar") la hoja.
— FELO — Tipo de Carnaval, cosa fea y desgreñada.
— FENTOS, FAINTOS — Helechos.
— FLAIRA — Rama pequeña con hojas.
— FRAMULLAS — Puntas de rama con hojas, barjas de retama.
— GAIO — Pájaro multicolor, cuya canción suena como si rasgase algo.
— GAVILLEIRO — Gavilla larga.
— GOLFORON — Borbotón.
— HORTIGÓN — Hortiga de las huertas y labradios, de hoja pequena (sic, por pequeña) y color verde oscuro intenso.
— ILLARGA — Cadera.
— INORDE — Despacio.
— IRADO — Empinado, pendiente. / Dícese tambien del que pasa muy aprisa.

Primeira edición d'*Os eidos*

Ver

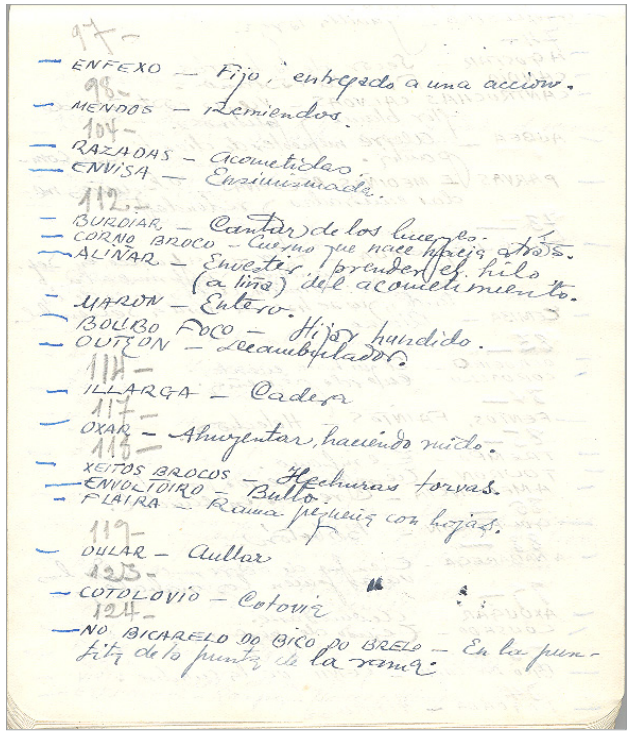

Ampliar

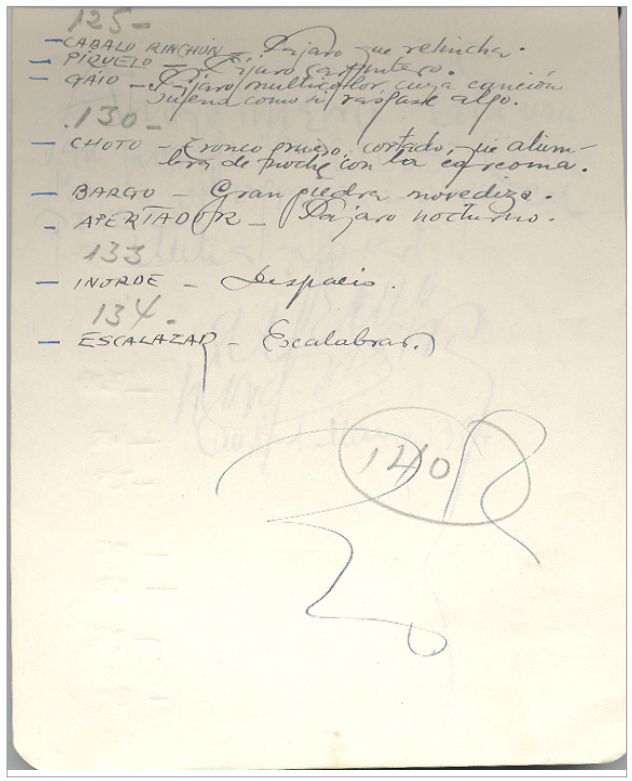

Ampliar

— LABRANDEIRA "Motacilla alba" (esta é a denominación en latín. En castelán, "motacila", lavandera")
— LAZ Hielo. Helada, escarcha.
— LOUSADO Tejado de pizarra.
— MARON Entero, sin castrar.
— MELDRASCO ------ Hierba peluda
— MENDOS Remiendos.
— MORODELLA Morea de piedras.
— MUÑAR Mugir
— NABAREGAS Tiempo de Febrero, cuando las vacas pacen. los nabales.
— NO BICARELO DO BICO DO BRELO (V. BICARELO...)
— OULAR Aullar.
— OUTEANDO Ir deambulando como un loco, sin ton ni son
— OUTEON Deambulador.
— OXAR Ahuyentar haciendo ruido.
— PANQUEIXO Flor blanquiamarilla.
— PARVAS E MEDIÑAS PEQUENAS Pequeñas medas pilas cuadradas y redondas.
— PESTANAS DA PENA Salientes de la peña.
— PINCHEIRA Pequeña cascada.
— PIQUELO Pájaro carpintero.
— PRIMACHORRO Margarita.
— RAGOADA Hoguera.
— RAZADAS Acometidas.
— REBOLEIRA Robledo
— RODEIRA Camino de carro.
— SORBATO Sorbo pequeño.
— TABAO Tábano.
— TOLLEMERENDAS Flor que aparece en Septiembre, cuando se suprime la merienda: comida de las cinco de la tarde, que se hace de Abril a Septiembre.
— TOURO Cerdo macho, sin castrar.
— TOURON Tierra endurecida por la helada.
— TREMPO Témpano.
— TROUSO Pila de nieve amontonada por el viento.
— VALIÑA Vallecito.
— VIRTA Cacho Parcela de monte.
— XABREIRO Frío, lugar donde prevalece (sic, ¿por permanece?) la helada.
— XARDOIN Acebo.
— XEITOS BROCOS Hechuras torvas.
— ZUMEGAR Rezumar.

Primeira edición d'*Os eidos*

Ver

ÍNDICE

Carta a Novoneyra 9

OS TESOS CUMES

Caurel dos tesos cumes 25
Terras soias 26
Os montes do Sul 27
Terras érmedas 28
A lucenza 29

TERRAS DE MOREDA E PARADA

Moreda das morodellas 31
Fragas da Paleira 32
Encinal de Tarelo 33
Silencio dos tesos 34
Terras abesedas 35
O Chao do Vidoal 36
Argana da Pena Branca 37

OS BOSCOS

A devesa da Rugueira 39
A Brétema 40
No bosco do Outono 41
Choiva no bosco 42

O MOFO

Choiva do mofo 43
O mofo das pedras 44

OS CAMIÑOS

O camiño do monte 45
Camiño de Viana 46

AS FONTES

Fontiña do Carabel 47
Fontela 48
A fonte da lameira 49
Fonte das Lubicieiras 50

A AGOA

Terra de. Fontes 53
Vendo a ágoa que pasa 54
A poza 55
O ollo do río 56

Primeira edición d'*Os eidos*

Ver

O AIRE

No silencio da tarde 57
A sombra 58
Aire amigo 59
Aire da serán 60

A SERAN

Na outa serán 61
Mensaxe sotil 62
A serán dos prados 63
Tarde marmañeira 64

A PR1MAVEIRA

A vinda da primaveira 65
Tempo dos primachorros 66
Xistrales da Sítima 67

O VRAO

A vinda do vrao 69
A caída das candias i os ninos 70

O OUTONO

A vinda do outono 73
Setembre 74
Cain as follas 75
A dór da caida das follas 76
Lembranza do vran de San Martiño 77

O INVERNO

A vinda do inverno, pro labrego 79
As fainteiras 80
A fiandeira 81
Xaneiro xabreiro 82
Noite de invernía 83
As nabaregas 84
Vendo nevar 85
A nevarada 86

O LUME

O ollo do lume 87
A deshora 88

AS NEBRAS

Ollar de vagar 89
As nebras que pasan 90
Nebras de verlo de ovella 91
Por San Xoan 92

A CHOIVA

Chove pra que eu soñe 93
Chove, chove... 94
Choiva de outono 95

Primeira edición d'*Os eidos*

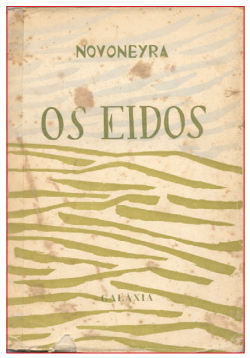

Ver

VIDA DE PASTOR

Lembranzas da vida de pastor 99
Pastora do Caurel 101
Bois burdiós 102
Pastora namorada 103
No silencio da serra 104

OS LOBOS

O Lobo 105
Lubicieiras 106
Eidos soios 107
Noite de lobos 109

OS PAXAROS

Ritmos de voo 111
O canto do paxariño 112
A cantiga do cuco 113
Paxaros do val do Batán 114

DA SERÁN I A NOITE

Serán do soñador 115
O castelo do Carbedo 116
Na fiestra, á outa noite 117
Vagar, no pumar 118

ONDAS DE SAUDADE

Laio de Novoneira 119
Novas verbas de dór 120

Primeira edición
d'*Os eidos*

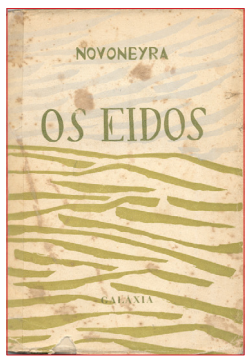

Ver

REMATOUSE DE IMPRENTAR NOS TALLERES DO
FARO DE VIGO, O DIA 15 DO MES DE
SANTIAGO DE 1955.

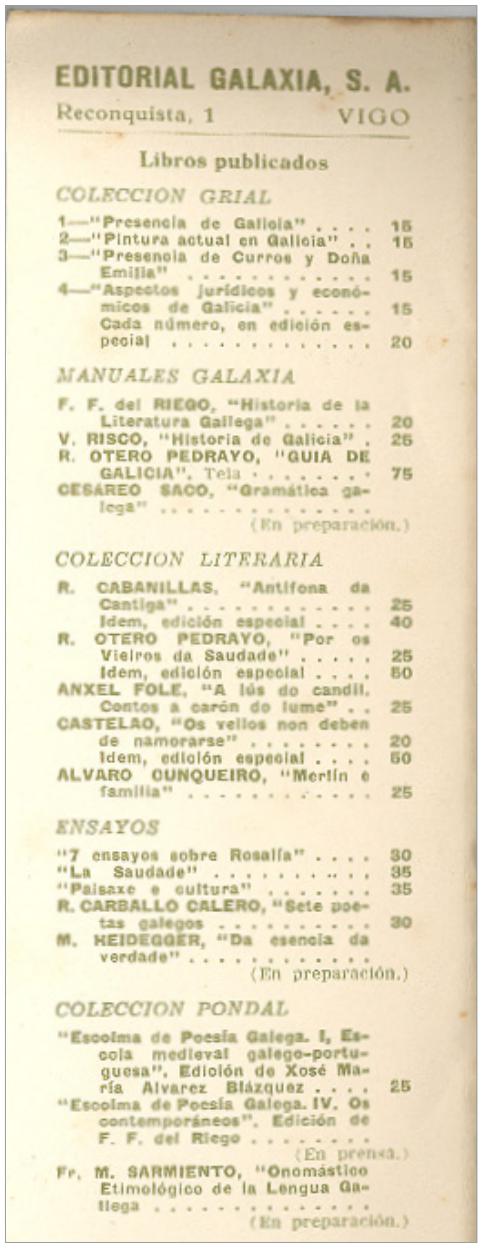

EDITORIAL GALAXIA, S. A.
Reconquista, 1 VIGO

Libros publicados

COLECCION GRIAL

1—"Presencia de Galicia" 15
2—"Pintura actual en Galicia" . . 15
3—"Presencia de Curros y Doña Emilia" 15
4—"Aspectos jurídicos y económicos de Galicia" 15
Cada número, en edición especial 20

MANUALES GALAXIA

F. F. del RIEGO, "Historia de la Literatura Gallega" 20
V. RISCO, "Historia de Galicia" . 25
R. OTERO PEDRAYO, "GUIA DE GALICIA". Tela 75
CESAREO SACO, "Gramática gallega" . . . . . (En preparación.)

COLECCION LITERARIA

R. CABANILLAS, "Antifona da Cantiga" 25
Idem, edición especial 40
R. OTERO PEDRAYO, "Por os Vieiros da Saudade" 25
Idem, edición especial 50
ANXEL FOLE, "A lús do candil. Contos a carón do lume" . . 25
CASTELAO, "Os vellos non deben de namorarse" 20
Idem, edición especial 50
ALVARO CUNQUEIRO, "Merlín e familia" 25

ENSAYOS

"7 ensayos sobre Rosalía" 30
"La Saudade" 35
"Paisaxe e cultura" 35
R. CARBALLO CALERO, "Sete poetas galegos 30
M. HEIDEGGER, "Da esencia da verdade" . . . . . (En preparación.)

COLECCION PONDAL

"Escolma de Poesía Galega. I, Escola medieval galego-portuguesa", Edición de Xosé María Alvarez Blázquez 25
"Escolma de Poesía Galega. IV. Os contemporáneos". Edición de F. F. del Riego . . . . . (En prensa.)
Fr. M. SARMIENTO, "Onomástico Etimológico de la Lengua Gallega . . . . . (En preparación.)

Ampliar

Lapela 2ª

Primeira edición d'*Os eidos*

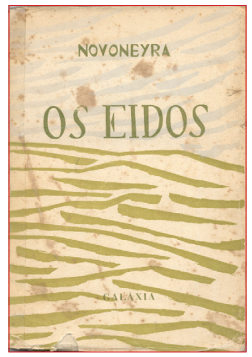

Ver

Ampliar

Contracuberta da primeira edición

Primeira edición
d'*Os eidos*

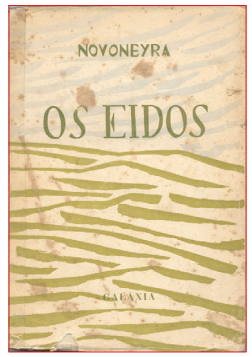

Ver

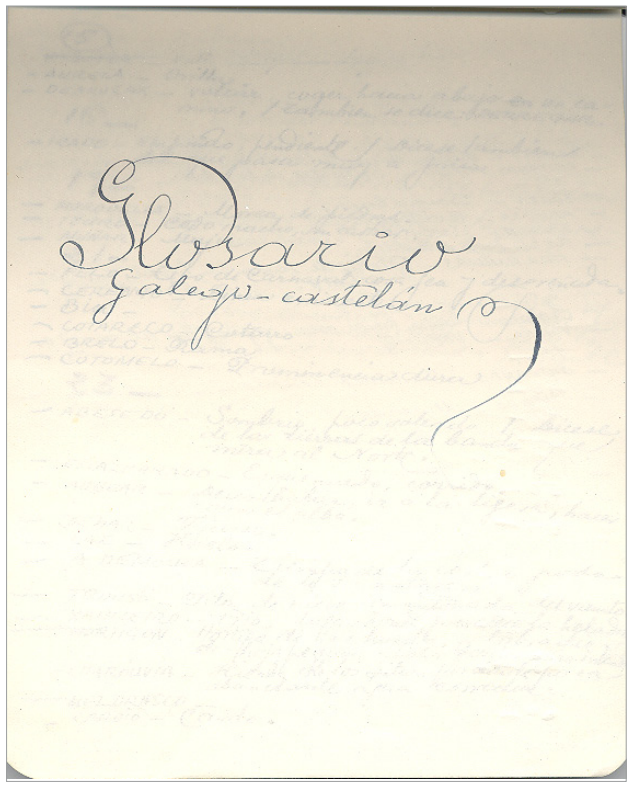

Glosario
Galego-Castelán
do manuscrito

15

Hai unha primeira liña tachada na que tan só pode lerse con dificultade:
~~VAGAODA ___ vall xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
— AURELA Orilla.
— DEBROCAR Volcar, coger hacia abajo en un camino./También se dice DERREGAR

16

— IRADO Empinado, pendiente. / Dícese tambien del que pasa muy aprisa.

19

— MORODELLA Morea de piedras.
— TOURO Cerdo macho, sin castrar.
— MUÑAR Mujir (sic, por "mugir")

21

— FELO Tipo de Carnaval, cosa fea y desgreñada.
— CERENGO Linea eminente.
— BICO ------
— COTARELO Cotarro
— BRELO Rama
— COTOMELO Prominncia dura

23

— ABESEDO Sombrío. Poco soleado / Dícese de las tierras de la banda que mira al Norte.
— ESCAZURRADO Esquemado (sic, ¿por "escamado"?), corrido.
— AUBEAR Deambular, ir a la ligera, hacer como el alba.
— DEÑAR Fijarse
—LAZ Hielo
— A DEMOUCA Tiempo de la corta o poda de los castaños.
— TROUSO Pila de nieve amontonada del (sic, no canto de "por el") viento.

Primeira edición
d'*Os eidos*

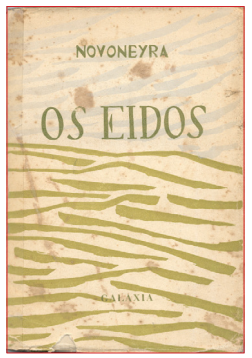

Ver

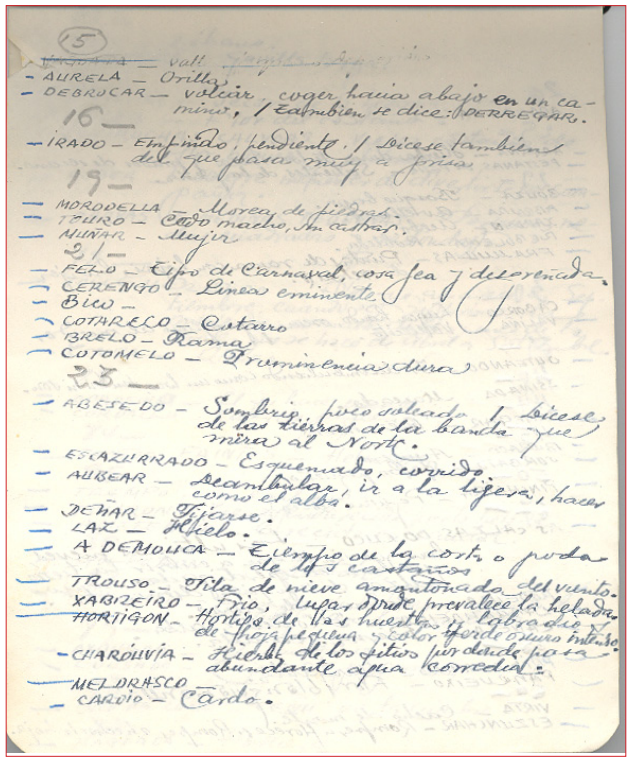

— XABREIRO — Frío, lugar donde prevalece (sic, ¿por "permanece"?) la helada.

— HORTIGÓN — Hortiga de las huertas y labradios, de hoja ro intenso. pequeña y color verde oscu

— CHARÓUVIA — Hierba de los sitios por donde pasa abundante agua corredía.

— MELDRASCO — ------

— CARDIO — Cardo.

24

— ARANDEIRA — Ilexíbel

25

— ARGANA — Hierba dura de los ribazos y prados de secano.

— PESTANAS DA PENA — Salientes de la peña.

29

— BOUZA — Bosque bajo.

— ABRAIRA — Avellano

— XARDOIN — Acebo

— REBOLEIRA — Robledo

— FRAMULLAS — Puntas de rama con hojas, barjas de retama.

30

— CABORCO — Lugar hondo, oscuro y propicio al miedo.

— VALIÑA — Vallecito.

39

— OUTEANDO — Ir deambulando como un loco, sin ton ni son.

40

— ASINADA — Marcada.

44

Primeira edición d'*Os eidos*

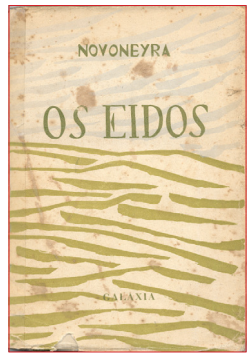

Ver

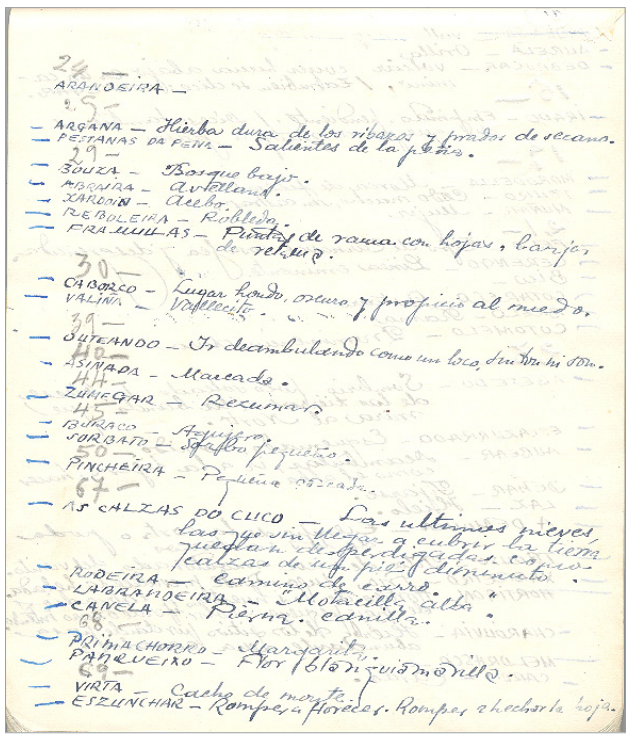

— ZUMEGAR — Rezuma.

45

— BURACO — Agujero.
— SORBATO — Sorbo pequeño.

50

— PINCHEIRA — Pequeña cascada.

67

— AS CALZAS DO CUCO — Las últimas nieves, las que sin llegar a cubrir la tierra quedan desperdigadas como calzas de un pie diminuto.
— RODEIRA — Camino de carro.
— LABRANDEIRA — "Motacilla alba" (esta é a denominación latina. Propiamente, en castelán chámase "motacila" ou "lavandera").
— CANELA — Pierna. canilla.

68

— PRIMACHORRO — Margarita.
— PANQUEIXO — Flor blanquiamarilla.

69

— VIRTA — Cacho de monte.
— ESZUNCHAR — Romper a florecer. Romper a hechar (sic, por "echar") la hoja.

73

— TABAO — tábano.
— GAVILLEIRO — Gavilla larga

74

— AGOSTAR — Secar de la hierba.
— CANDIA — Flor del castaño.

Primeira edición d'*Os eidos*

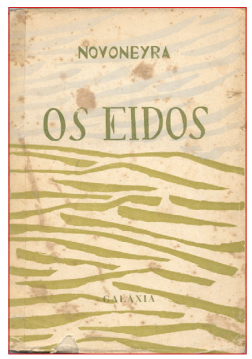

Ver

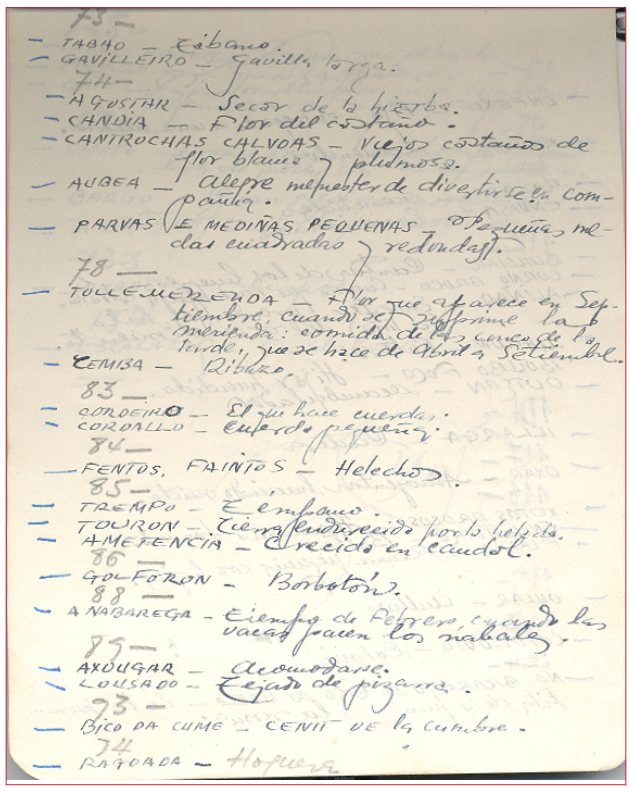

— CANTROCHAS
CALVOAS — Viejos castaños de flor blanca y plumosa.
— AUBEA — Alegre menester de divertirse en compañía.
PARVAS E MEDIÑAS
PEQUENAS — Pequeñas medas cuadradas y redondas.

78

— TOLLEMERENDAS — Flor que aparece en Septiembre, cuando se suprime la merienda: comida de las cinco de la tarde, que se hace de Abril a Septiembre.
— CEMBA — Ribazo.

83

— CORDEIRO — El que hace cuerdas.
— CORDALLO — Cuerda pequeña

84

— FENTOS, FAINTOS — Helechos.

85

— TREMPO — Témpano.
— TOURON — Tierra endurecida por la helada.
— AMETENCIA — Crecida en caudal.

86
— GOLFORON — Borbotón.

88

— A NABAREGA — Tiempo de Febrero, cuando las vacas pacen nabales.

89

— AXOUGAR — Acomodarse.
— LOUSADO — Tejado de pizarra.

93

Primeira edición
d'*Os eidos*

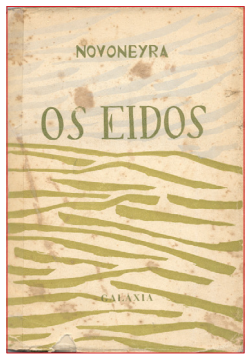

Ver

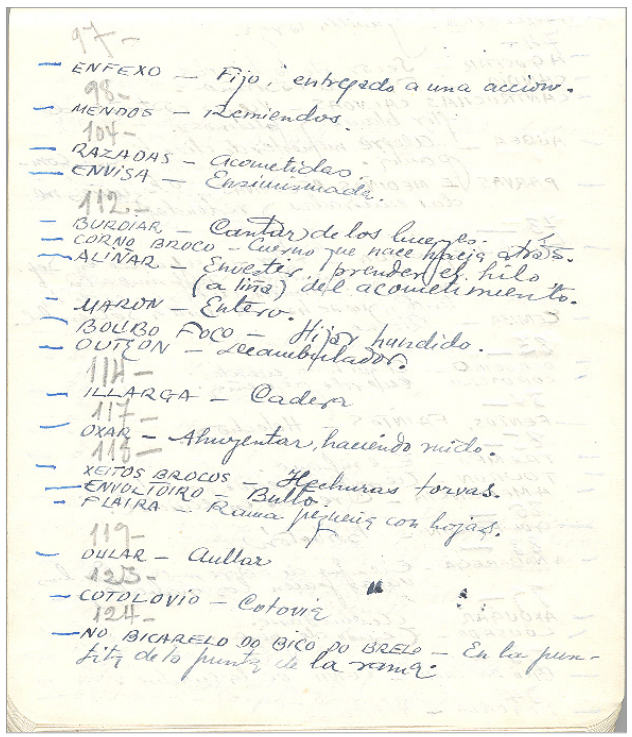

— BICO DA CUME — CENIT DE la cumbre.

94

— RAGOADA — Hoguera.

97

— ENFEXO — Fijo, entregado a una accion.

99

— MENDOS — Remiendos.

104

— RAZADAS — Acometidas.
— ENVISA — Ensimismada

112

— BURDIAR — Cantar de los bueyes.
— CORNO BROCO — Cuerno que nace hacia atrás.
— ALIÑAR — Envestir (sic, por "embestir"), prender el hilo (a liña) del acometimiento
— MARON — Entero.
— BOUBO FOCO — Hijar (sic, por "ijar") hundido.
— OUTEON — Deambulador.

114

— ILLARGA — Cadera.

117

— OXAR — Ahuyentar haciendo ruido.

118

— XEITOS BROCOS — Hechuras torvas.
— ENVOLTOIRO — Bulto.

119

Primeira edición
d'*Os eidos*

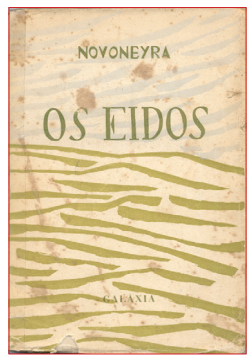

Ver

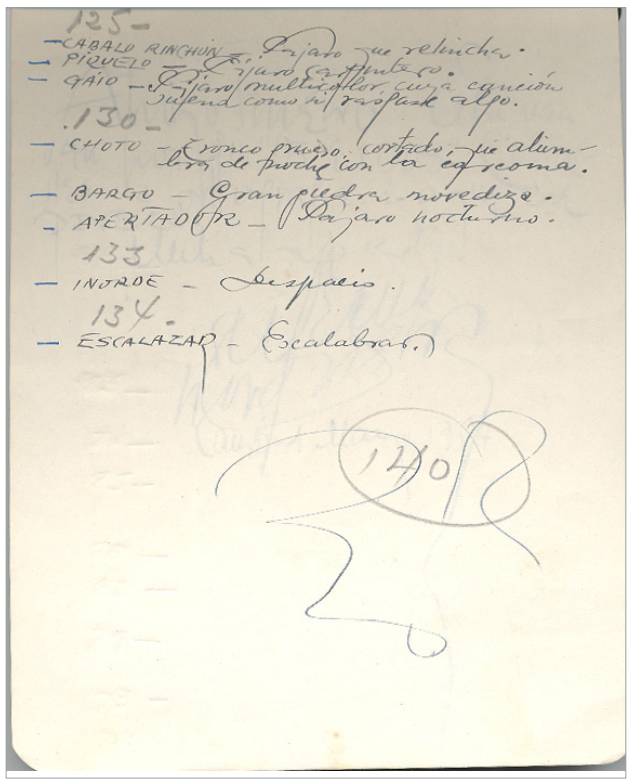

— FLAIRA — Rama pequeña con hojas.
— OULAR — Aullar.

123

— COTOLOVIO — Cotovia

124

— NO BICARELO DO BICO DO BRELO — En la puntita de la punta de la rama.

125

— CABALO RINCHON — Pájaro que relincha.
— PIQUELO — Pájaro carpintero.
— GAIO — Pájaro multicolor, cuya canción suena como si rasgase algo.

130

— CHOTO — Tronco grueso, cortado, que alumbra de noche con la carcoma.
— BARGO — Gran piedra movediza.
— APERTADOR — Pájaro nocturno.

133

— INORDE — Despacio.

134

— ESCALAZAR — Escalabrar.

Primeira edición d'*Os eidos*

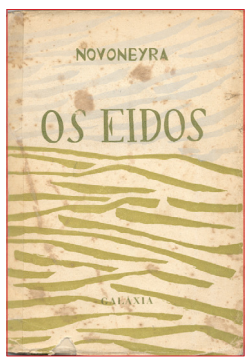

Ver

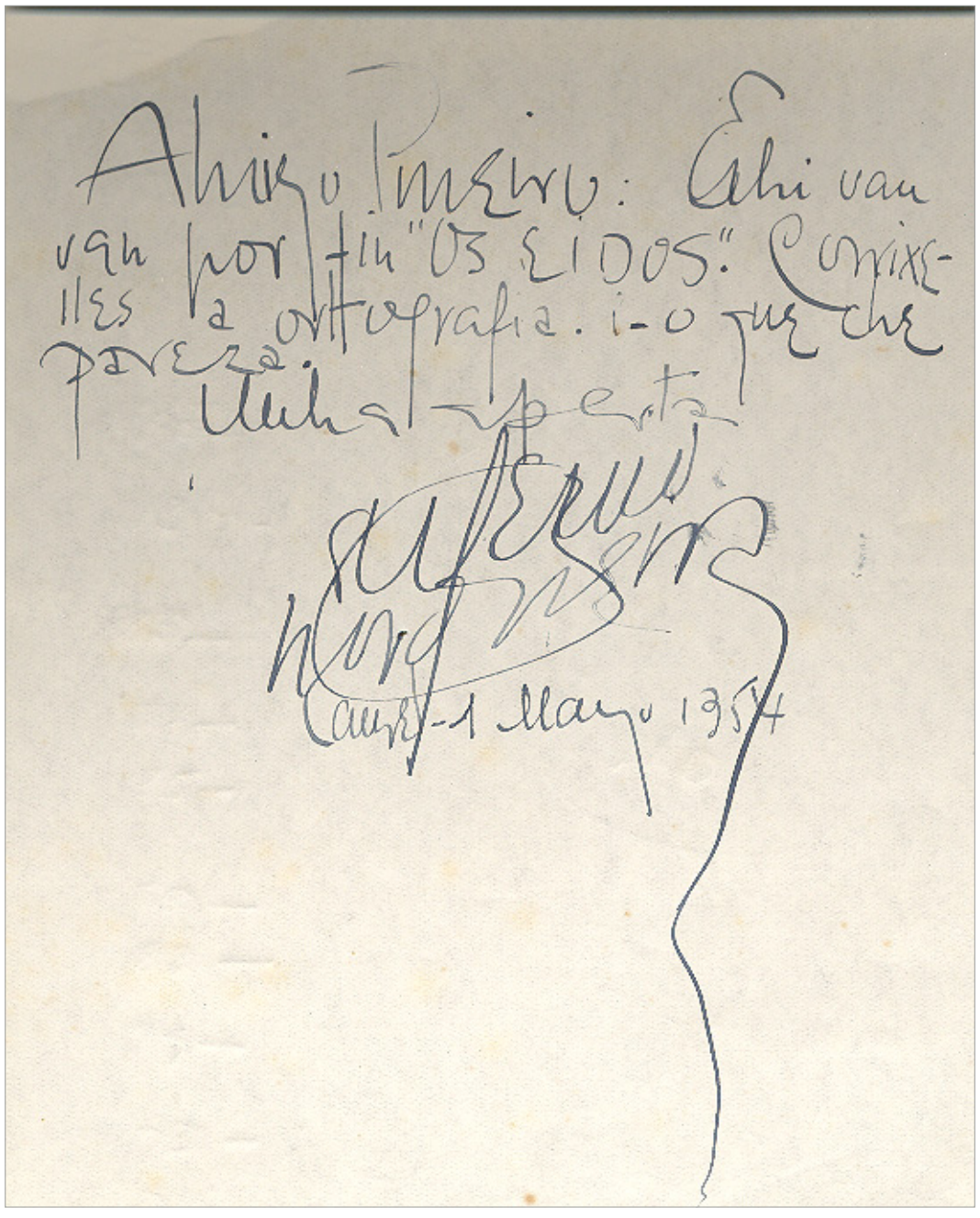

Amigo Piñeiro: Ehí van
van (sic, repetido) por fin "Os Eidos". Corrixe-
lles a ortografía. i-o que che pareza.
Unha aperta

Eugenio Novoneira

Courel-1 mayo 1954

Ampliar

Manuscrito definitivo d'*Os eidos*, que serviu para realizar a 1ª edición na Editorial Galaxia (Vigo, 1955).

volver

Medidas dos orixinais d'*Os Eidos* **e de** *Elexías do Caurel*

Os Eidos.

É un caderno en vertical de 22 cm de largo (1,5 de alto mide a matriz) por 14'7 cm de ancho. Na matriz lese: "Núm. 113 100 hojas". As follas son brancas. O papel que cobre a matriz é gris.

Elexías do Caurel.

22.8 cm de alto x 17,3 cm de ancho

Folla solta con felicitación Nadal: 22,8 cm alto x 16,5 cm ancho.

Chamamento ós galegos: 21,8 x 15,5 cm.

Folla solta "O moucho": 22 x 15,8 cm.

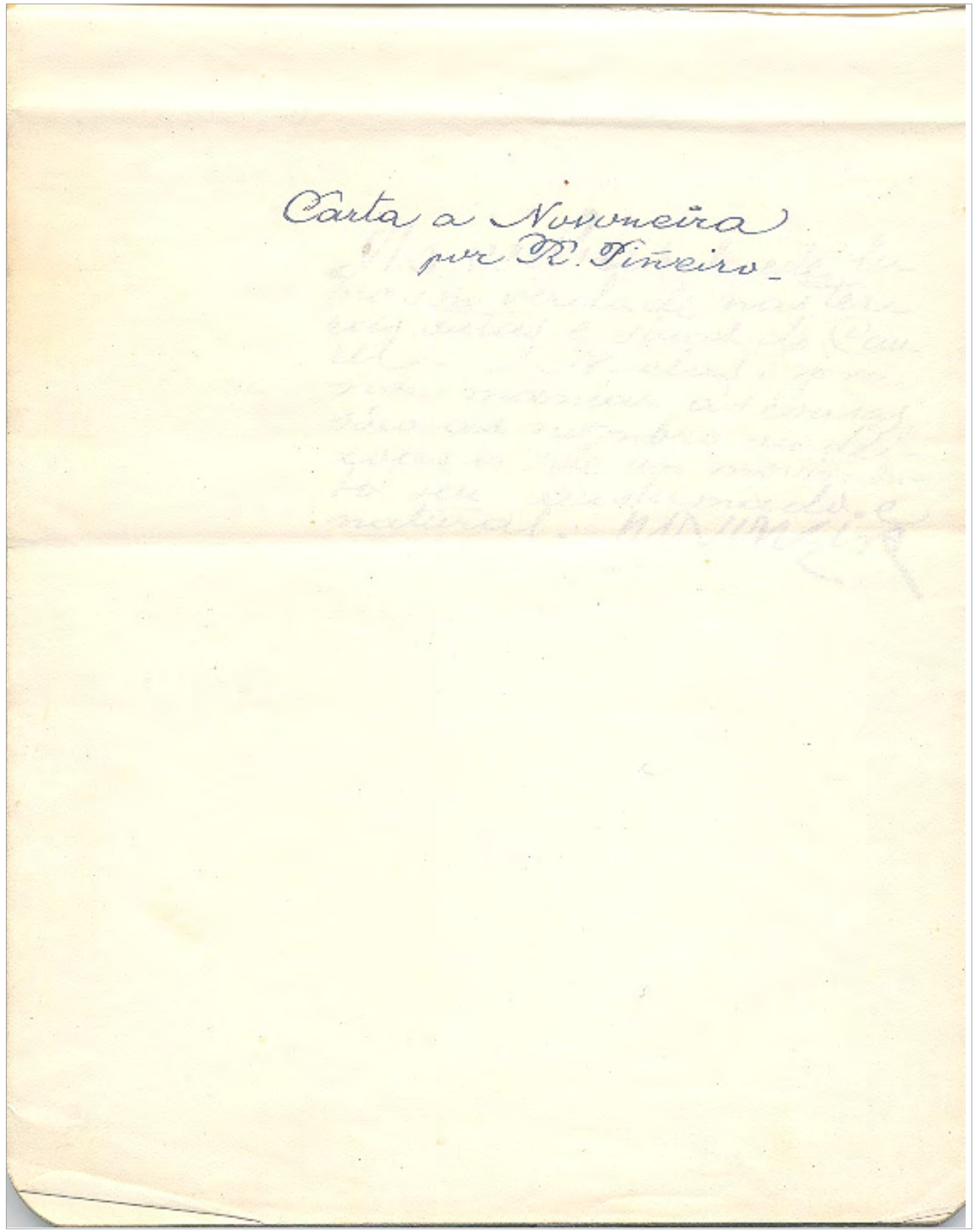

Carta a Novoneira
por R. Piñeiro

volver

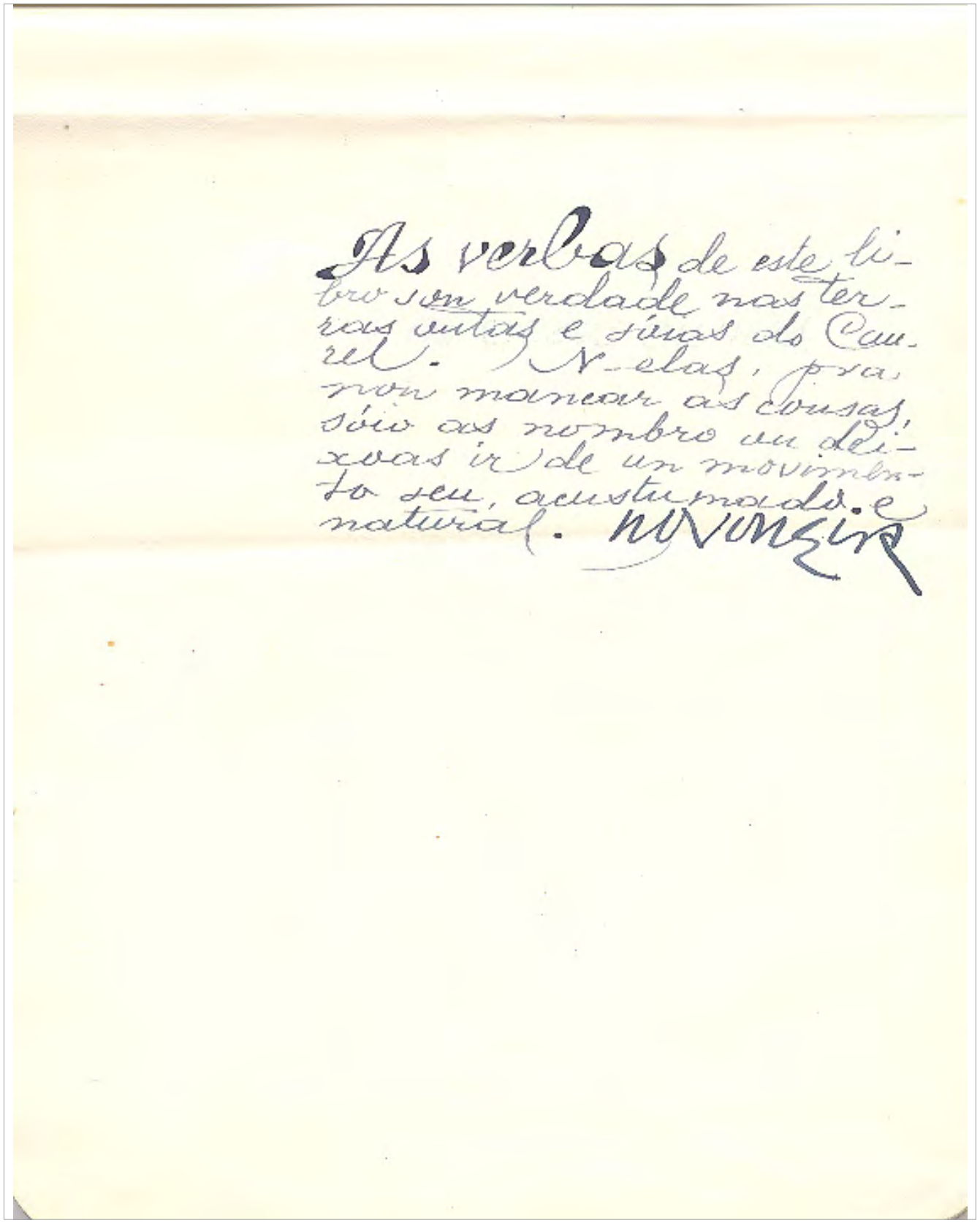

As verbas de este libro son verdade nas terras outas e sóias do Caurel. N-elas, pra non mancar as cousas, sóio as nombro ou deixoas ir de un movimento seu, acustumado e natural. NOVONEIRA

volver

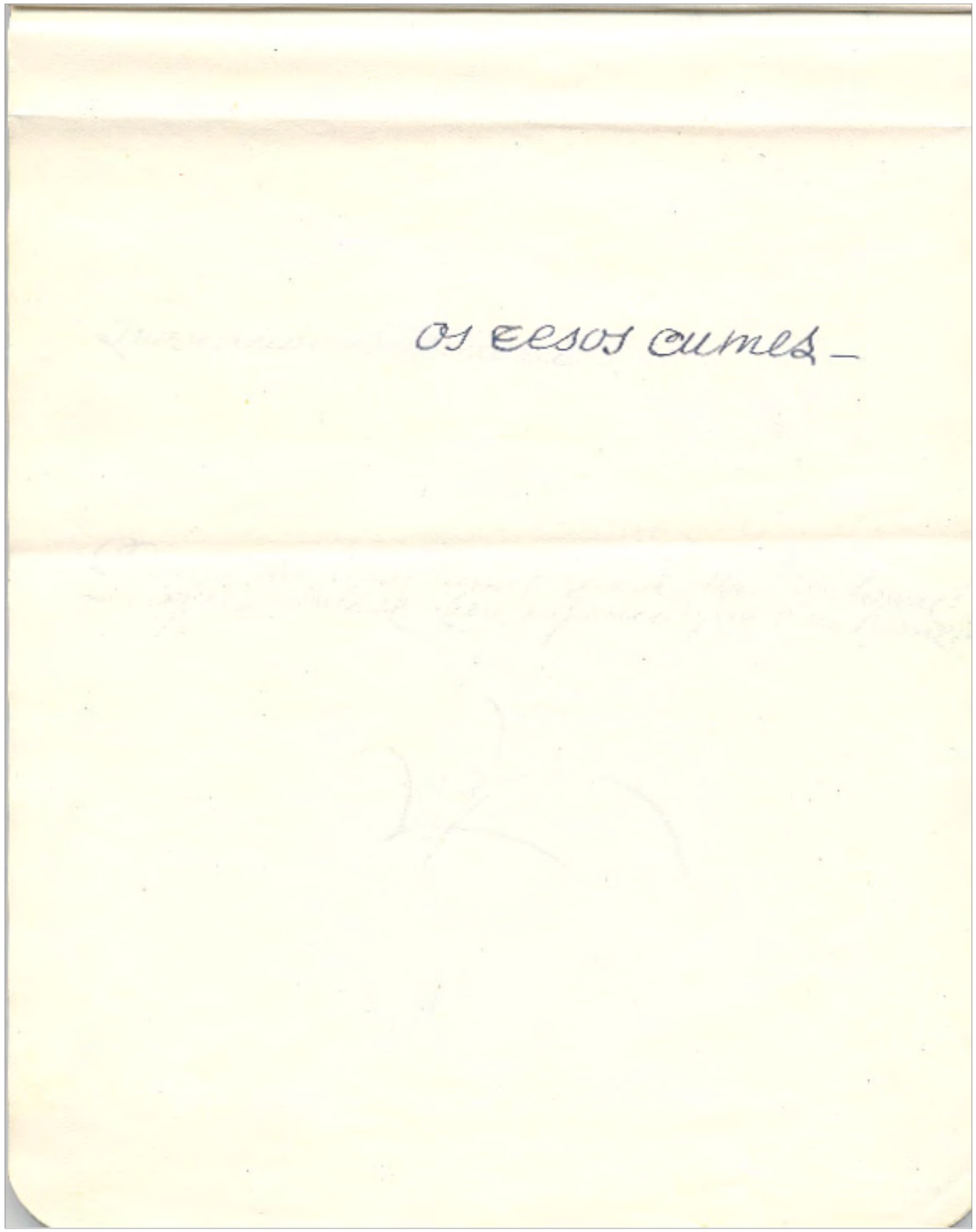

Os eesos cumes –

volver

Invocación do Caurel

Caurel dos tesos cumes, que se ollan de lonxe!
Aquí síntese ben o pouco que é un home...

volver

Terras sóias —

Terras mouras
das aigas!...
Montes do sol i-a auga!
¡Serras! ¡Terras sóias
ó sol!... O sol baixa
de cara coma un pai á frol da braña.

Polo Couto... polas vagoadas
i-os cousos da Seara...
pola Serra do Rebolo i-o Carreiro do Son
vai Xosé de Parada
cara Viana do Bolo e Valdeorras
sobindo e baixando costas,
n-un sono de idas e voltas...

Diante e tras d-il, a serra longa..

14 —

volver

15.-

Os montes do Sul —

Hei de ir ó Piapáxaro i-as cumes do Faro
onde está o ceo a un vóo de paxaro.

Hei de ir á Rugueira, á Devesa de Doniz
i-a do Rebolo, á Pinza i-o Chao dos Carris.

Hei de ir á Lousada i-a Pacios do Señor
á Santalla, a Veiga de Forcas i-a Fonlor.

Hei de ir ó Cebreiro, pasar por Liñares
sobir ó Oiribio, á Cervantes i-a Ancares.

Hei de ir á Cido i-a Castro de Brió,
baixar i-andar pola aurela do río.

Hei de ir á Céramo, cruzar o Faro i-entón
debrocar pra abaixo, cara Olencia e León.

Hei de ir a Vales, i-a Pena da Airexa,
i-a un eido sóio, onde ninguén me vexa.

Terras érmedas —

Terras
ermas
do Freixeiro! Montes
irados! Pobos probes
que se foron
quedando nos hórreos!...

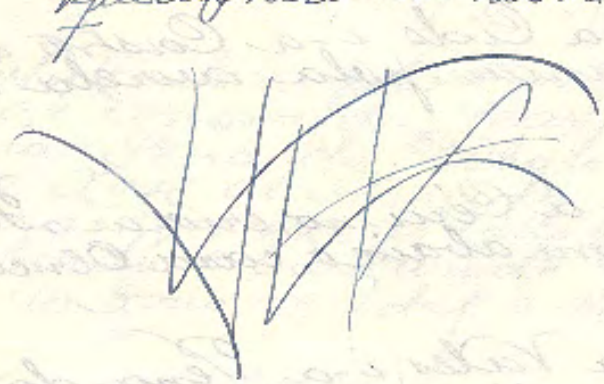

16 -

volver

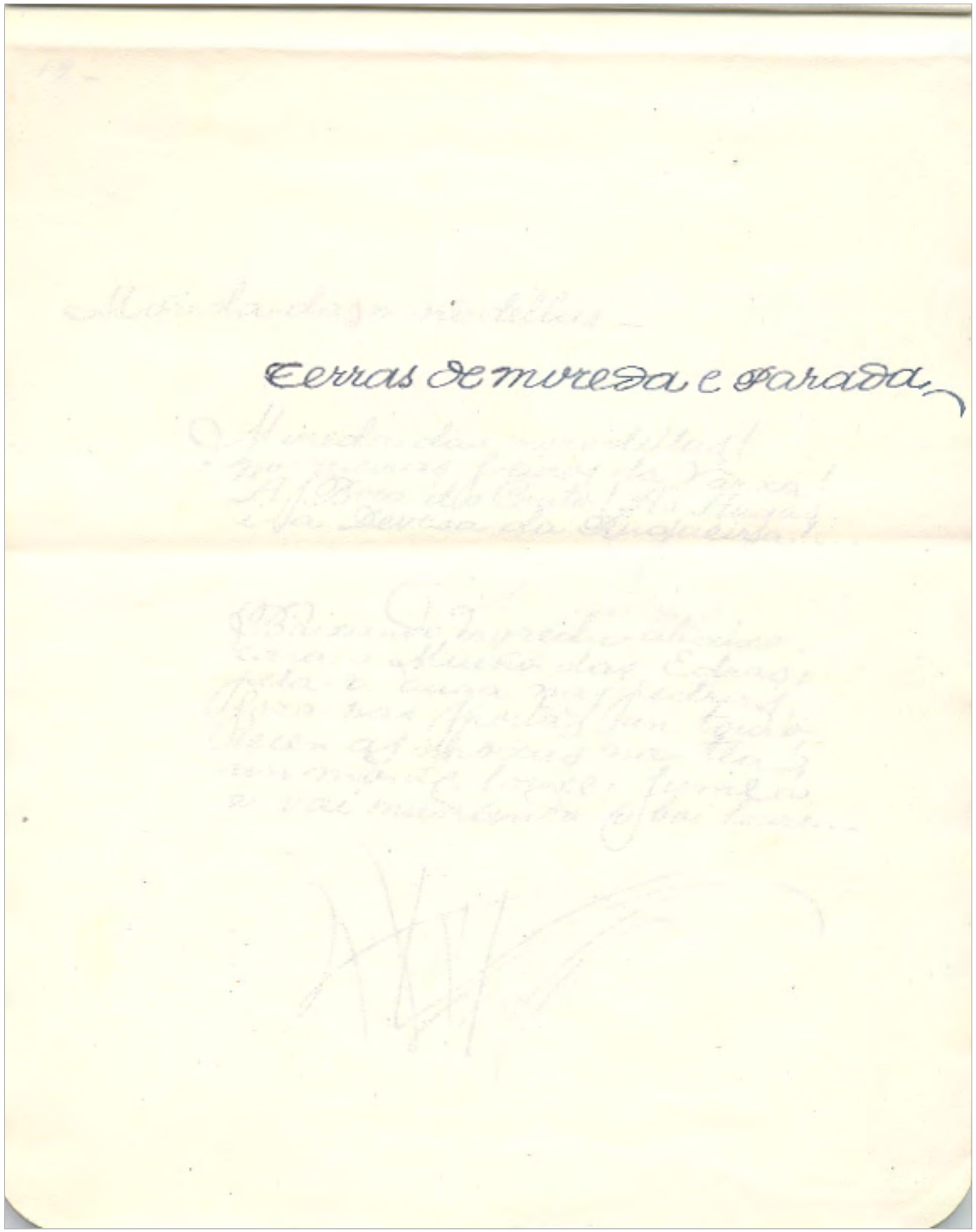
Terras de moreda e parada

volver

19 –

Moreda das morodellas –

Moreda das morodellas!
no queiras, freixos da Varxa!
A Boca do Couto! As Augas
i-a Devesa da Rugueira!...

Baixando moreda abaixo,
cara o Muiño das Edras;
peta a auga nas pedras,
foza nas portas un touro,
tecen as mozas na tea,
un monte, louxe, fume a
e vai muñando o boi louro...

volver

Fragas da Paleira –

Fragas iradas da Paleira!
Cabras de cabras e ovelhas,
de antre o Serro i-a Devesa!!
Erra costa, fraca, i-erma!...

tarias = monte de pedras

20

21-

Encinal de Tarelo —

Encinos de Tarelo
— jelos na noite!...

Polo cerendo do teso
i-o bico do cotarelo
os vosos brelos xanzados
insinando os cotomelos...

volver

Silencio dos tesos

Trousos do Fedo
i-a Lamelalonga!...

Silencio dos tesos
da uz i-a queiroga
ó sol marelto!...

22-

volver

23.

Terras abesedas

Terras abesedas
do Valdasnela i-os Pradairos
por Fontepreta arriba!...
Pasa o sol por elas escazurrado,
aubeando polas penas
sin deñar no barbeito dos baixos.

Terras do laz, por Xaneiro
adiante
hasta o Entroido i-a Demouca!..
Os trousos polas ladeiras
i-os carambelos nos teitos...

Terras xabreiras
de Sant-Eufemia i-os Cangos!..
Xeadas brancas e negras!...
Castiñeiros do Estreito!...
Prados da Veiga do Couso!...
Hortigois, charouvias
meldraseos, cardios i-acedas!..

volver

O Chao do Vidoal

Penas do Chao
do Vidoal!...

Arandeiras
rebolas, uces e xestas!...

Síntese o tempo longo
que pasou pouco a pouco
porriba d-istas penas vellas
cobertas de molho...

24

volver

25-

Argana da Pena Branca

Argana da Pena Branca,
presa
baixo das matas de abraira,
entre as pestanas da pena!...

volver

Abidueiras do Valdasnela

Abidueiras brancas
do Valdasnela!...
Corpiños de doncella!
Brancura que cuasi mancas!...

26

volver

27-

os boscos

volver

29-

A Devesa da Rugueira

Augas brancas
da Rugueira!...
Bouzas pechas
de uces e xestas!...
Abrairas, teixos, jáias
xardois e reboleiras!...

As framullas pousanse
na terra.
Can as follas
e andan ceibas polo Outono...

Vein as choivas
i-apaxbanas.

volver

A brétema

Panos brancos esfiañados
da nebra,
aubeando
polos vals,
polos soutos
i-ás de besas marelas,
en busca de un cavorco
ou un valiña onta
que os acolla
i-os faga acougar!...

Fiañas da nebra,
sobindo e baixando á gaiola do ar
polas senas érmedas
e polos boscos espidos do Nadal!...

30 -

volver

31

No bosco louxano

Óllase xoulearse as ponlas
das rebolas
n-aquela valigota
e medio que se antoxa
polos movimentos
oil-o vento
sin que o vento se óia...

volver

Choiva no bosco

Chove maina e calada...
Veinse os fios da auga
contra as bandas escuras das penas..

Nos soutos i-as debesas
as pingoadas esbaran e baixan
petaudo de folla en folla...

As veces
co-o vento a ruxidoira medra i-esvécese..

Agora
eu son soio pra a choiva ...

32

volver

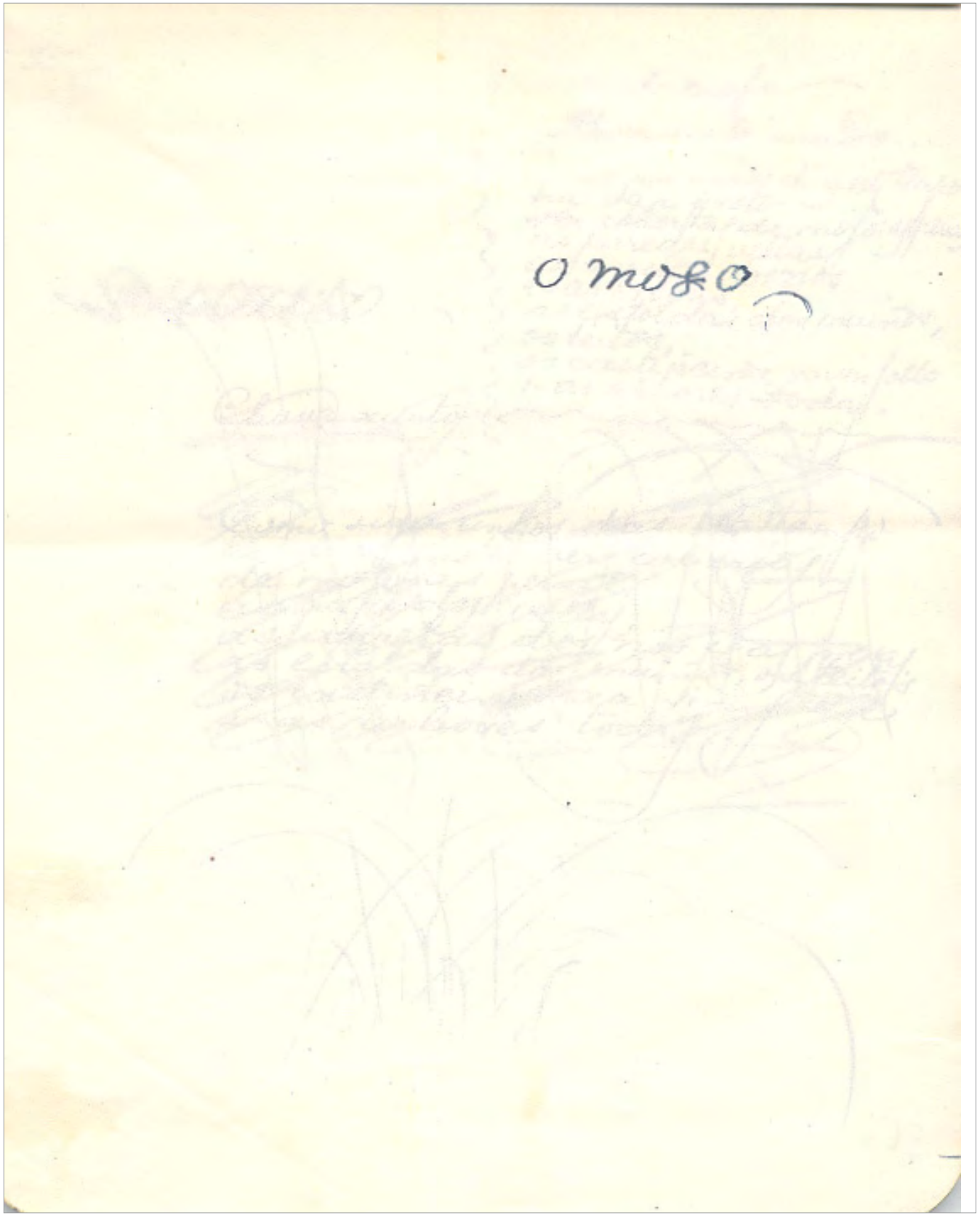

volver

35 —

Choiva do mofo —

Chove xunto e muido...

Como siga unhos dias iste tempo
ha dar gusto
ver cobertas de mofo: as penas
as paredes vellas
as aurelas dos rios
i-as presas
as estoldas dos muiños,
os teitos,
os castiñeiros, xa sin folla
i-as arbores todas.

Chove xunto

Como siga unhos dias iste tempo
ha dar gusto ver cobertas
de mofo as penas,
as paredes vellas,
as aurelas dos rios i-as presas
as estoldas dos muiños, os teitos
os castiñeiros xa sin folla
i-as arbores todas.

O mofo das pedras

Iste mofo das pedras,
tan vello e tan miudiño,
e o silencio baixiño
que lles vai saindo en fibras
se que se queda o pé d'el
pra que non puidan sentil-o.

Mofo lento das pedras
polas aurelas das presas
e polas beiras do río!...

os camiños –

39

O Camiño do monte —

Vai polo monte o camiño
outeando coma un louco,
cara abaixo moi a prisa
cara arriba pouco a pouco...

Baixe ben ou baixe mal
a trompicós, de juciños,
chega ó val
e corre polos caminos...

volver

Camiño de Viana

Vai o Xosé de Parada
atravesando il solo
a Devesa do Rebolo.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Cavalgando vaqariño
cruza a terra do viño
cara Viana do Bolo.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Deixa a serra frasada.
Leva a alma asiñada
cunha sombra de camiño.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

volver

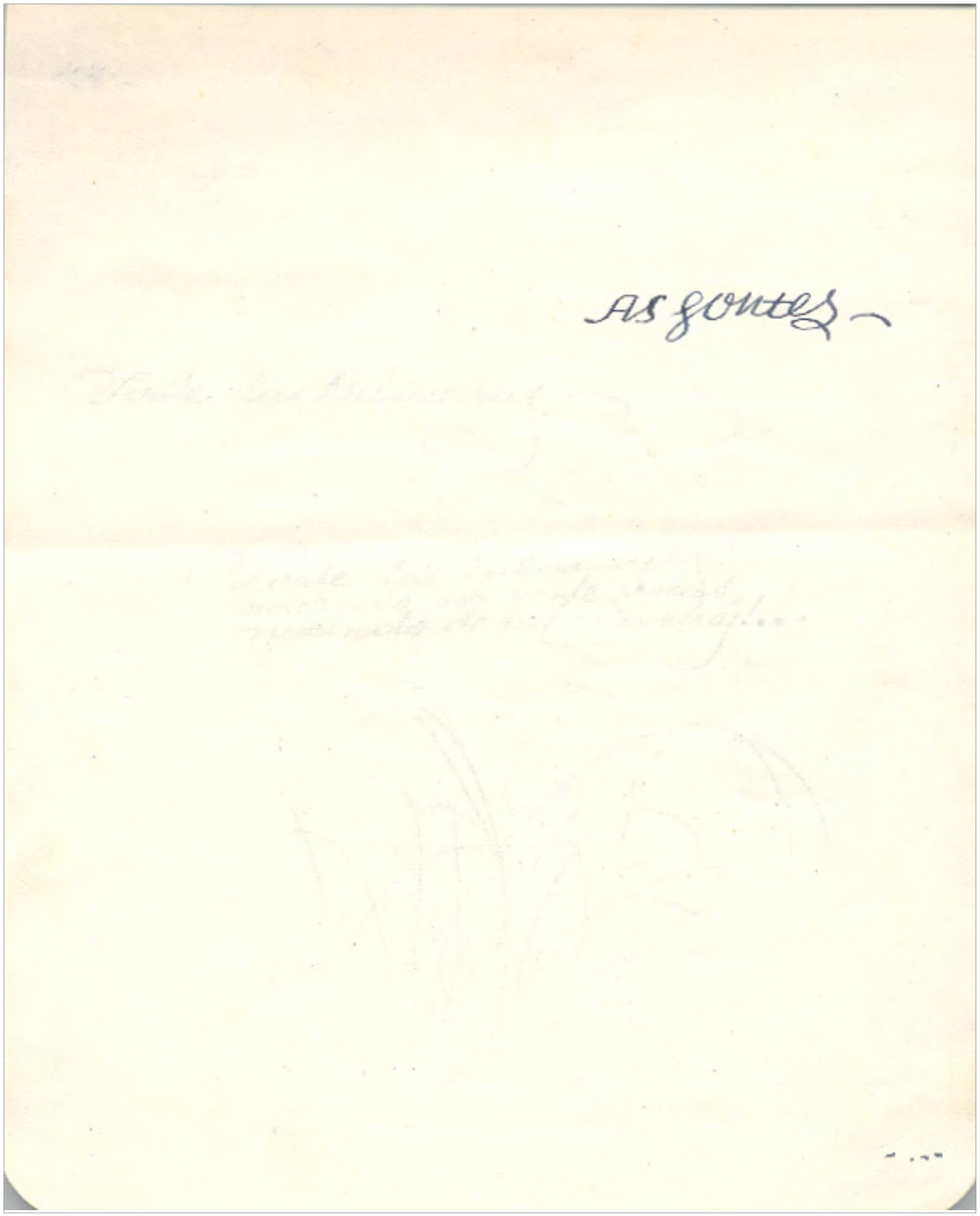

volver

43 –

Fonte das Lubicieiras

Fonte das Lubicieiras:
nacendo por vinte bocas,
rucindo de mil maneiras!...

Fontela —

Prados de Fontela
que herbiña vos crobe
mais marela
que primaveirá mais probe!...

Zumega...
zumega que te zumega
zumega a fonte
do infonte...
Baixa a auga... e rega...

44-

volver

45

Fontiña do Carabel

Fontiña do Carabel!
Agoa branca
nacida o pé dunha faia
teñe que ter bon beber.

— Ven. Chégate aiqui. Toma,
pou de calexa ista folla.
Asenta ben no buraco.

— ¡Qué fontiña mais pequena!
Sécase
con un sorbato.

volver

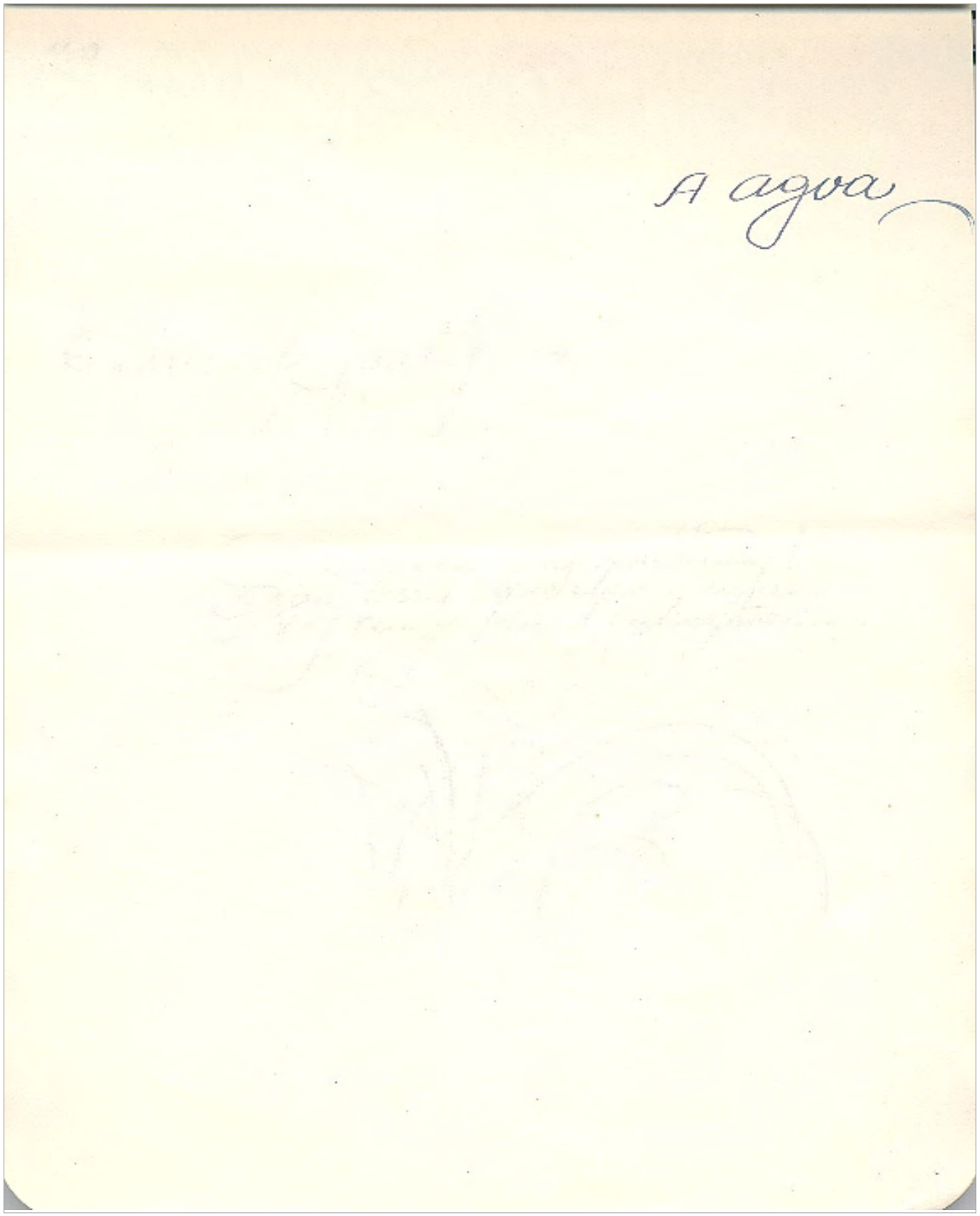

volver

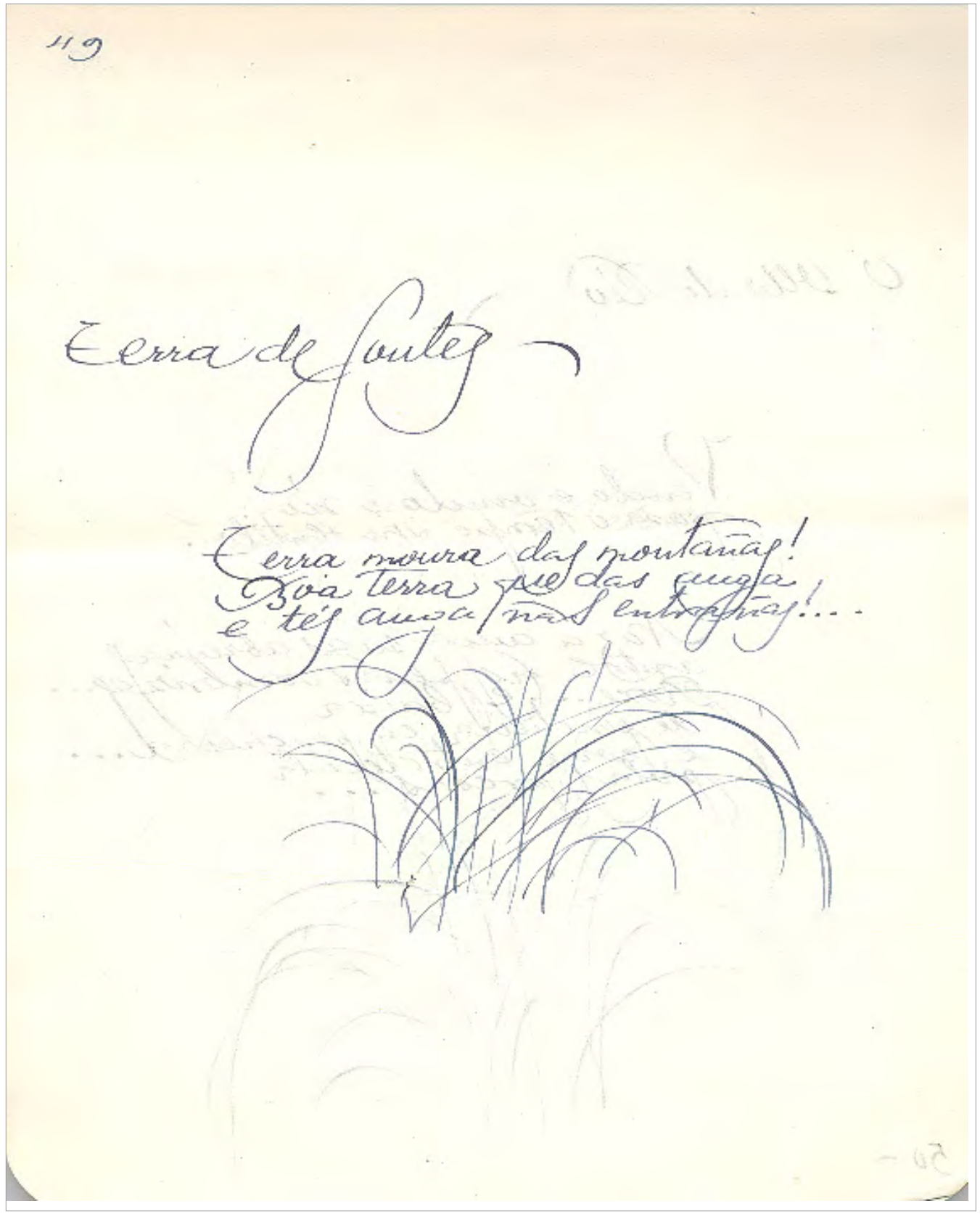
49
Terra de Soutes
Terra moura das montañas!
Boa terra que das auga
e tés auga nas entrañas!...

volver

O Ollo do Río

Vendo e oindo o río
pasa o tempo sin sentilo.

Naz a auga su as abraíras
antre as penas sombrizas...
Roxe... e baixa
de pincheira en pincheira...
e corre entretecida
polas presas...

50 –

volver

Vendo a agora que pousa

Esta ninfa da presa,
sou eu ou é ela?...

A poza

Esbara a auga pola lastra
e cai na poza
pingoada a pingoada...

Onda a onda
unha onda tras outra
tarda xusto en chegar
a que a dianteira morra...

52-

volver

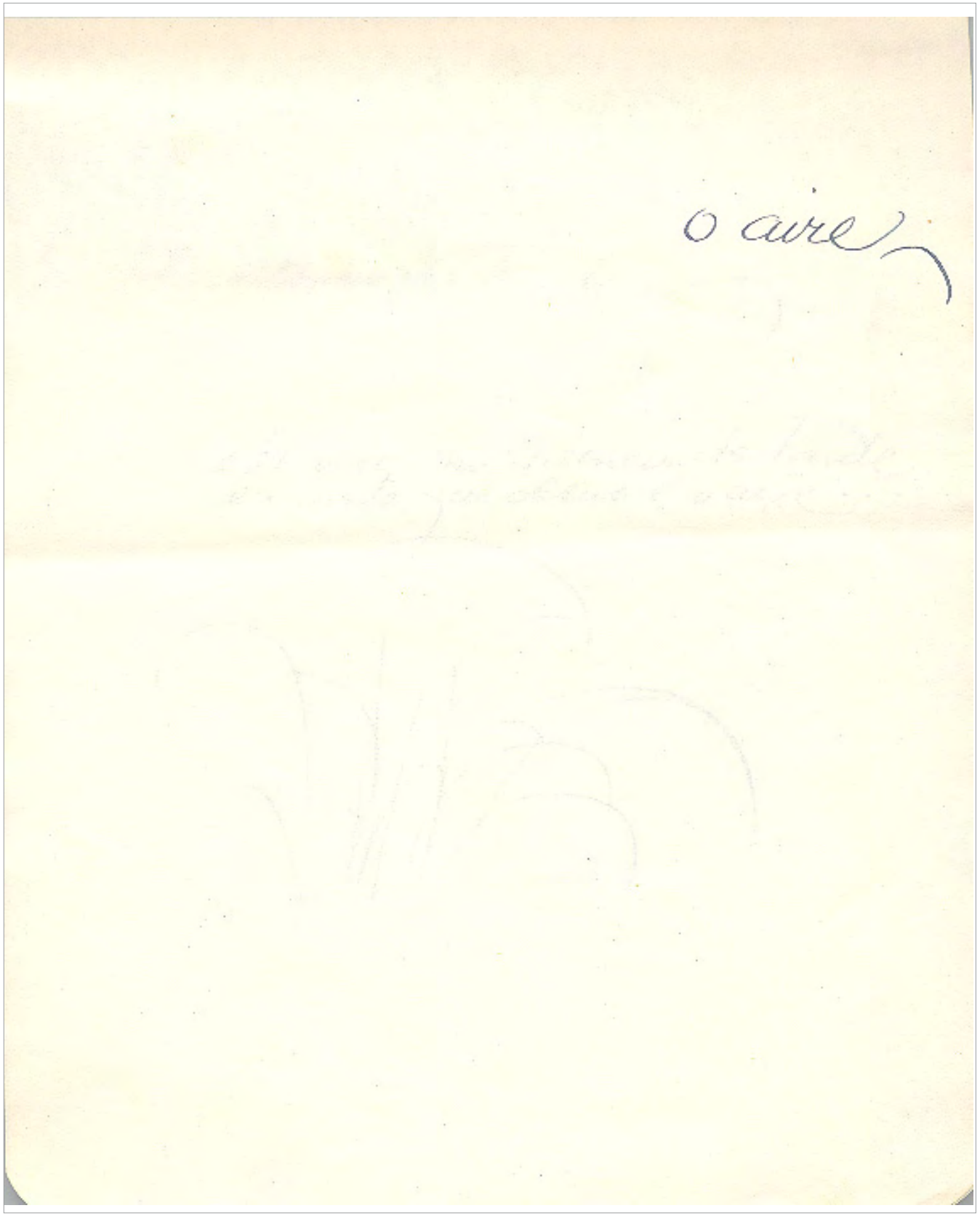

volver

55 -

No silencio da Tarde

As veces no silencio da Tarde
eu sinto que Deus é o ar...

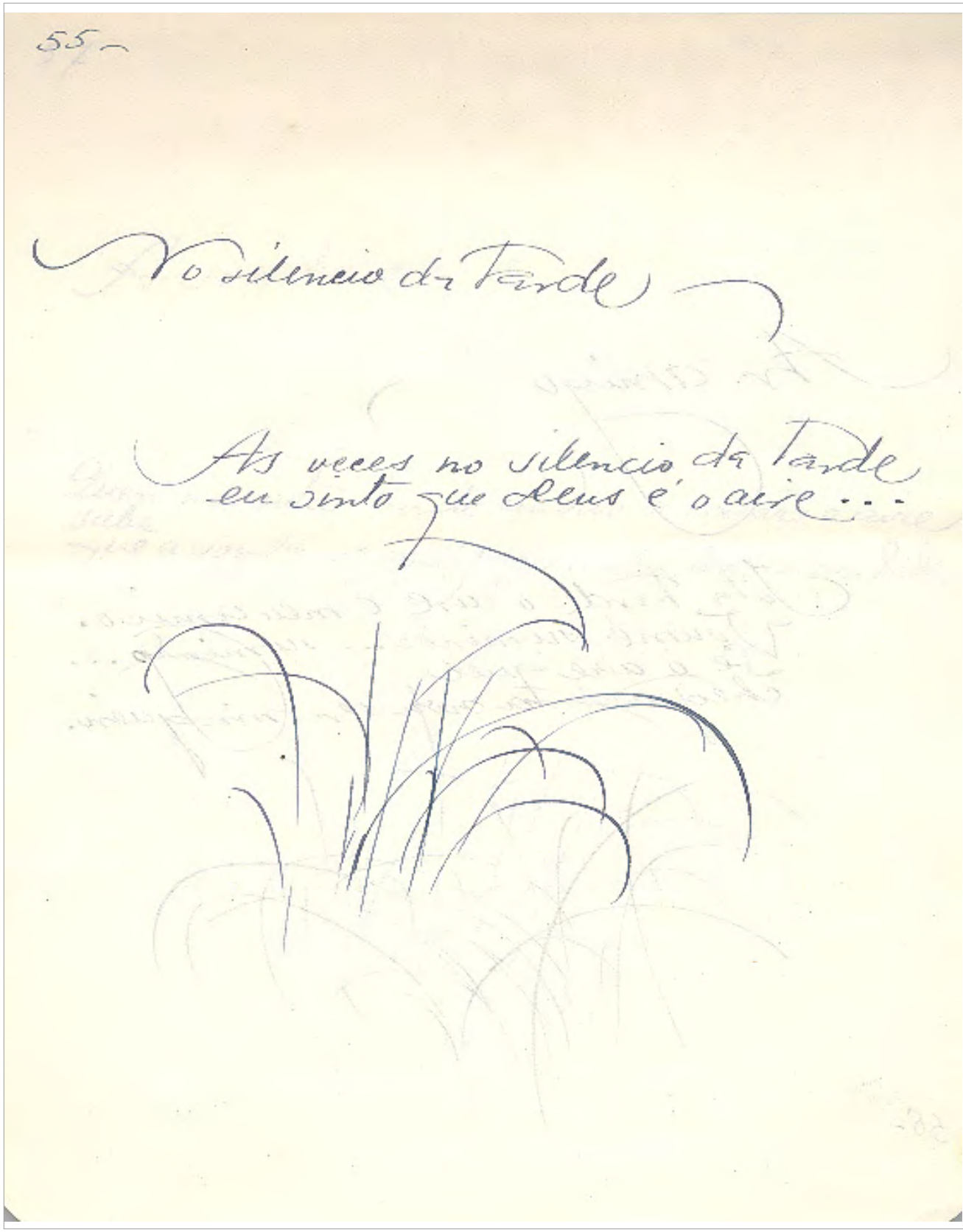

volver

Ar amigo

Esta tarde o aire é meu amigo.
Vou me sumindo... sumindo...
Se o aire quer
chegarei a non ser ninguém.

56-

volver

57

A sombra

Quen na volta tarde andivo a catar o aire
sabe
-que a sombra e maij que unha leve escuridade.

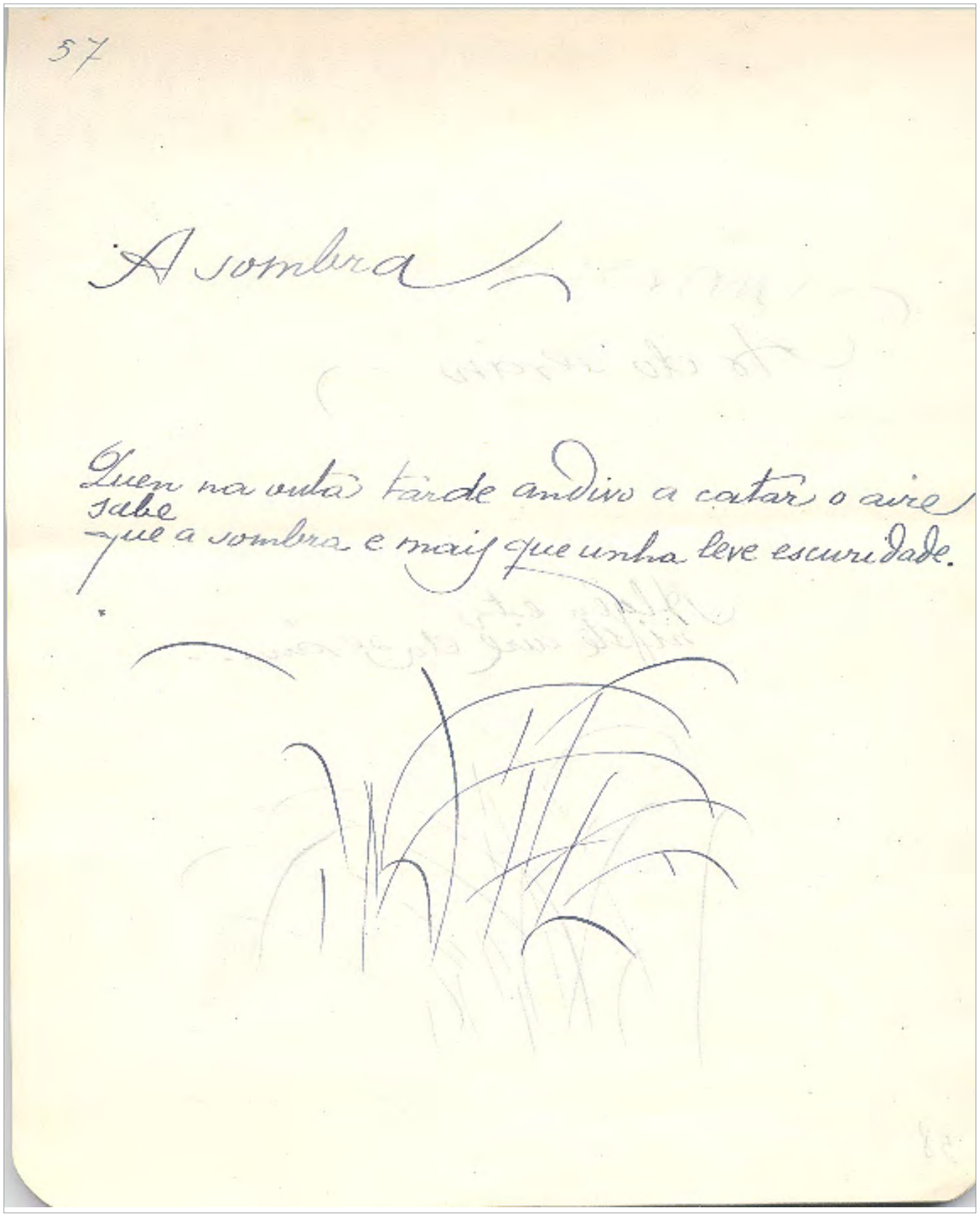

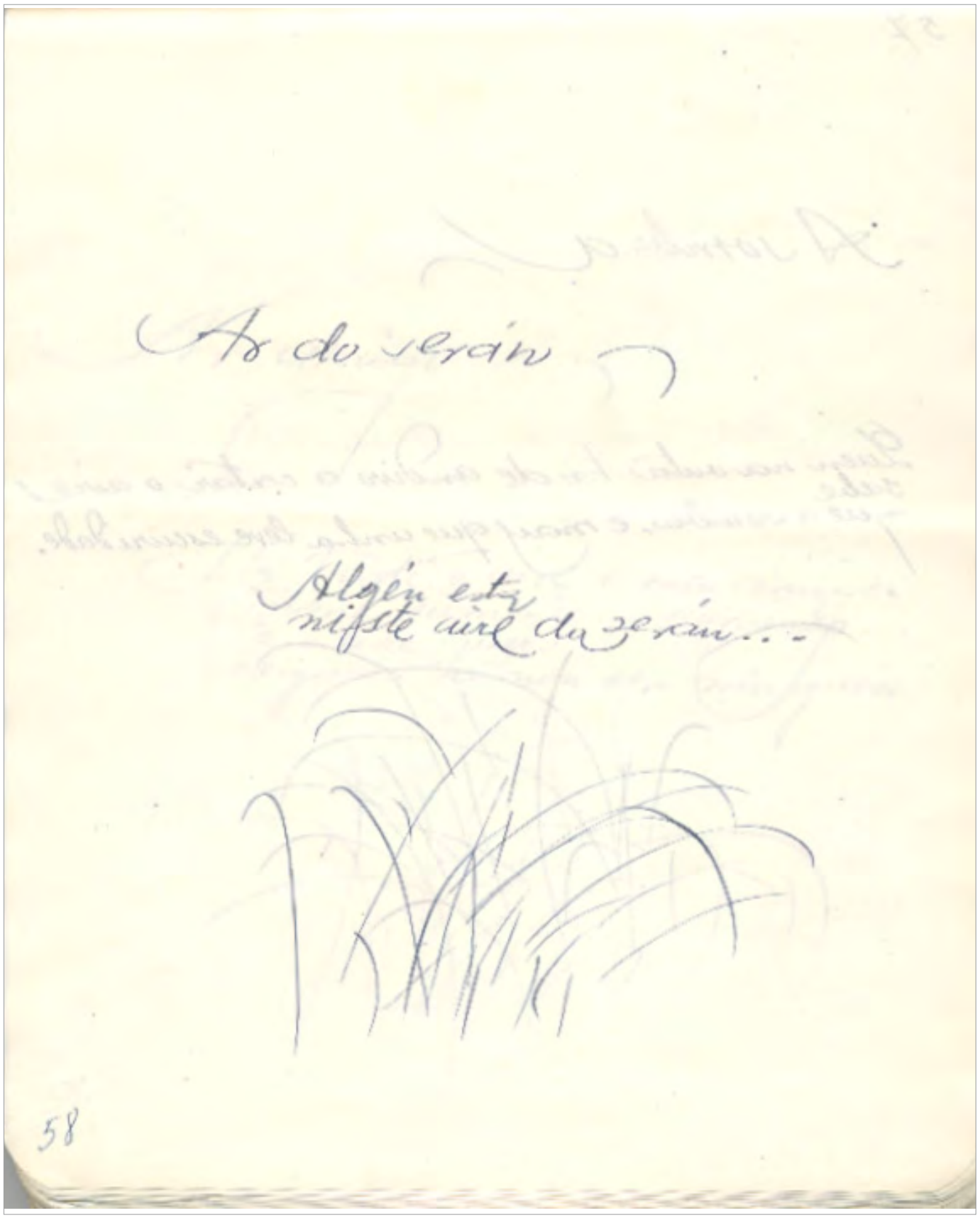

volver

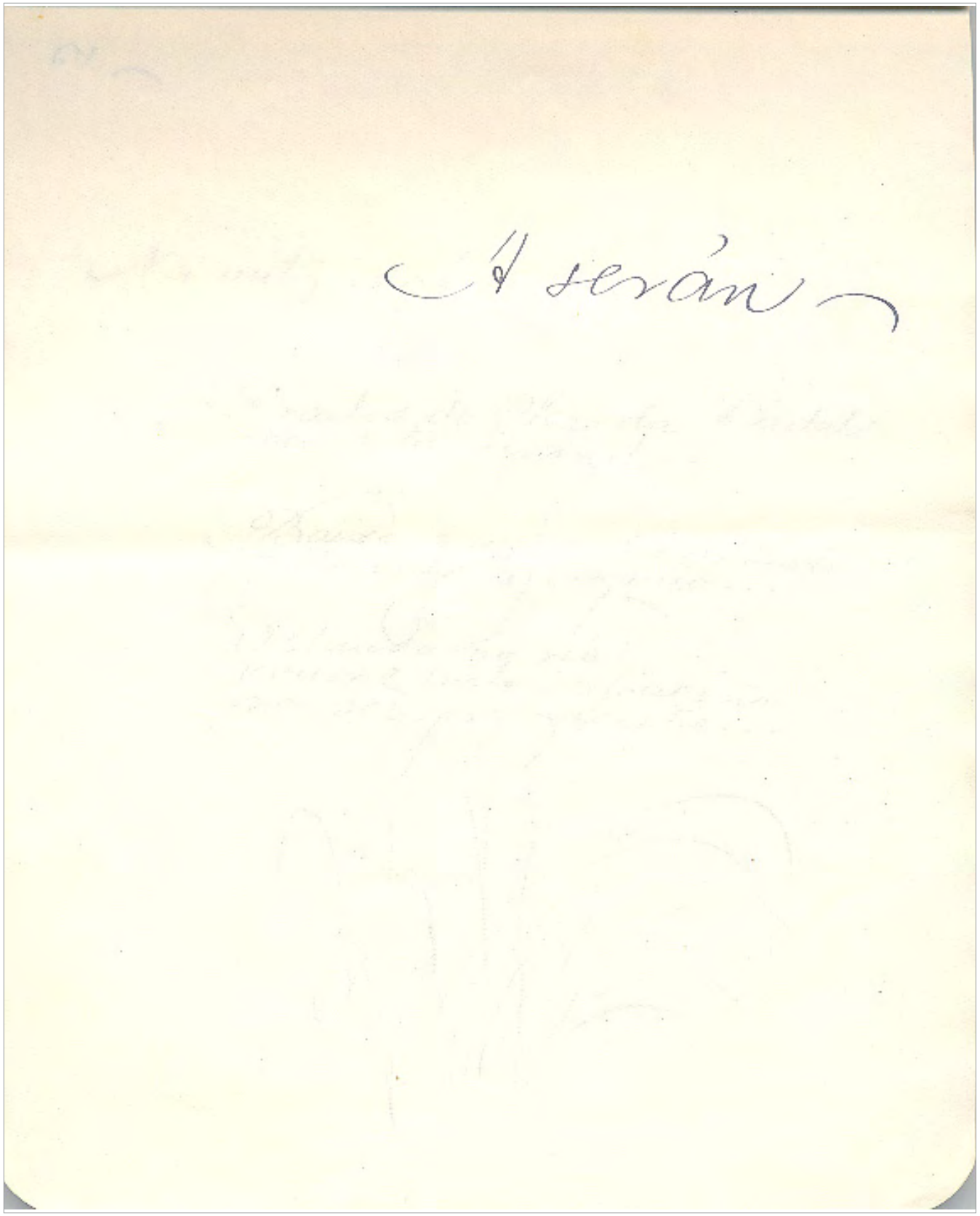

volver

61

Na outra serán

Prados do Chao da Ladal
na outra serán!...

Baixa a augua durmindo
polo val tranquilo...

Ollando no río
vouvme indo ispaciño
non sei pra que sitio...

Mensaxe sotil

Fala a tarde baixiño,
i-o corazón sinte-o...

62-

volver

63

Seran limpa e tranquila

Qué tarde mais limpa! Podem lerse no aire os caminos da choiva, do vento e das aves...

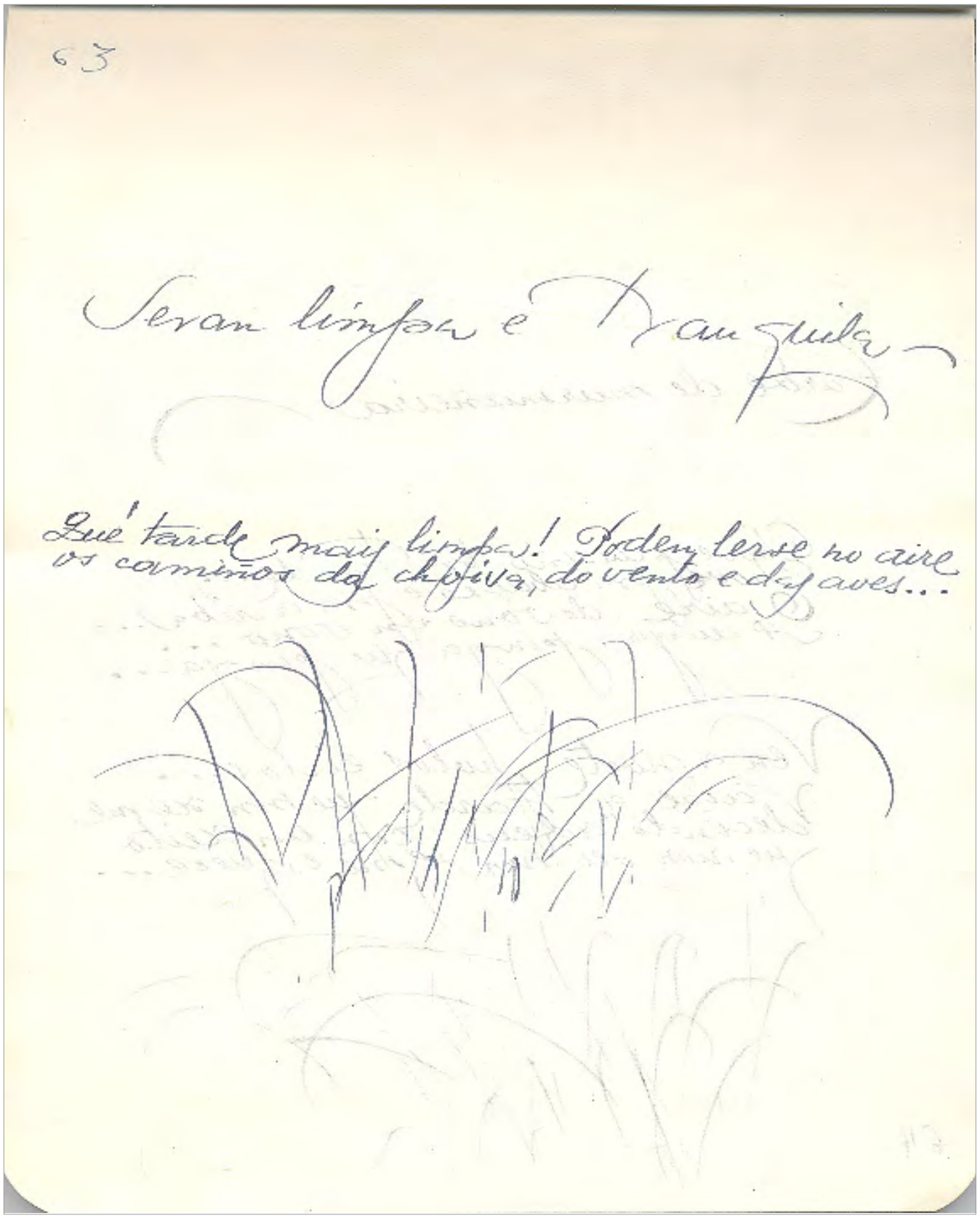

volver

Tarde de marmañeira

Chove pausiño pra tarde...
Chove pra abaixo e pra arriba...
O aire, de sono en sono...
A auga, pinga que pinga...

Ven a noite polos eidos...
Vaise a tarde que nin xeme
decindo "adeus" con un xeito
que non sei nin se me esquece...

64-

volver

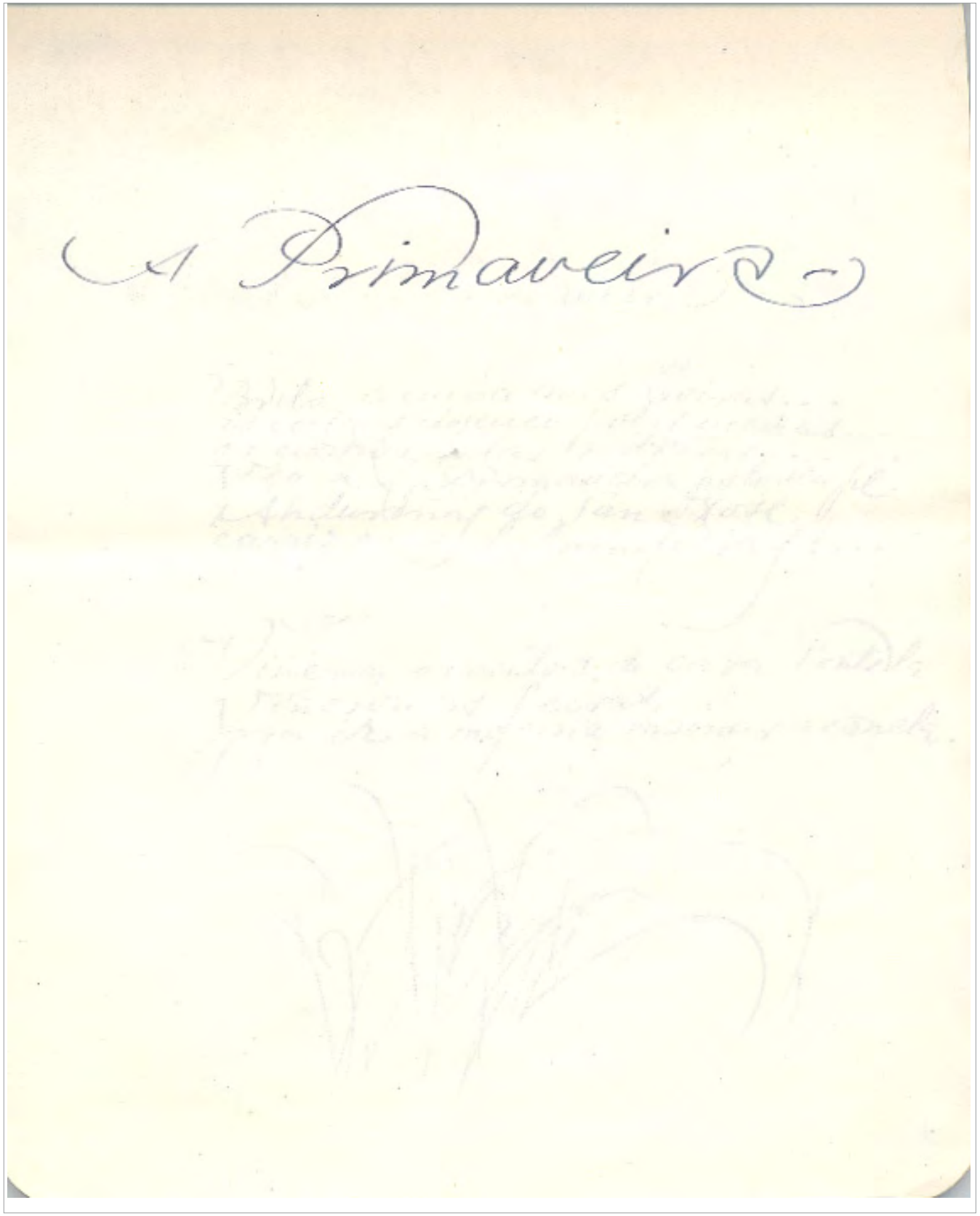

volver

A vinda da Primavera —

Brila a auga nas beiras...
as calzas do cuco polas ueiras...
os carros polas rodeiras...
Vêo a Primavera polo seu pé.
Andurinas do San José,
carrizos e labrandeiras!...

Viñeron os ventos de cara Fontela
Viñeron as feiras,
pra ir a mociña mainar a canela.

Os primachorros

Algen está
n-iste aire da mañá...

Primachorros brancos,
panqueixo, i-amarelecos!...
Arfana polos barrancos!...
Poder podre nos recreos!...

68-

Xistrales da Sitima

Xestas brancas da Sitima!
Vintas de xesta piornal!
Terra probe, que uiza
de penedo i-herba chá!...

Frores marelas das xestas
que escunchan a fulear
polas cimadas das leiras
do Teso de Sanromán!...

Onda de ledicia
primadeiral

Hai sol no meu corazón
i-aluma todalas cousas...
hasta crarean as fousas
i-a auga turba do pilón...

volver

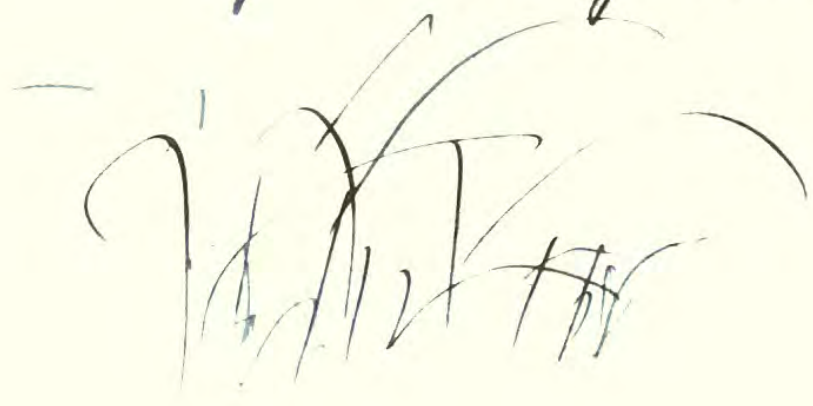

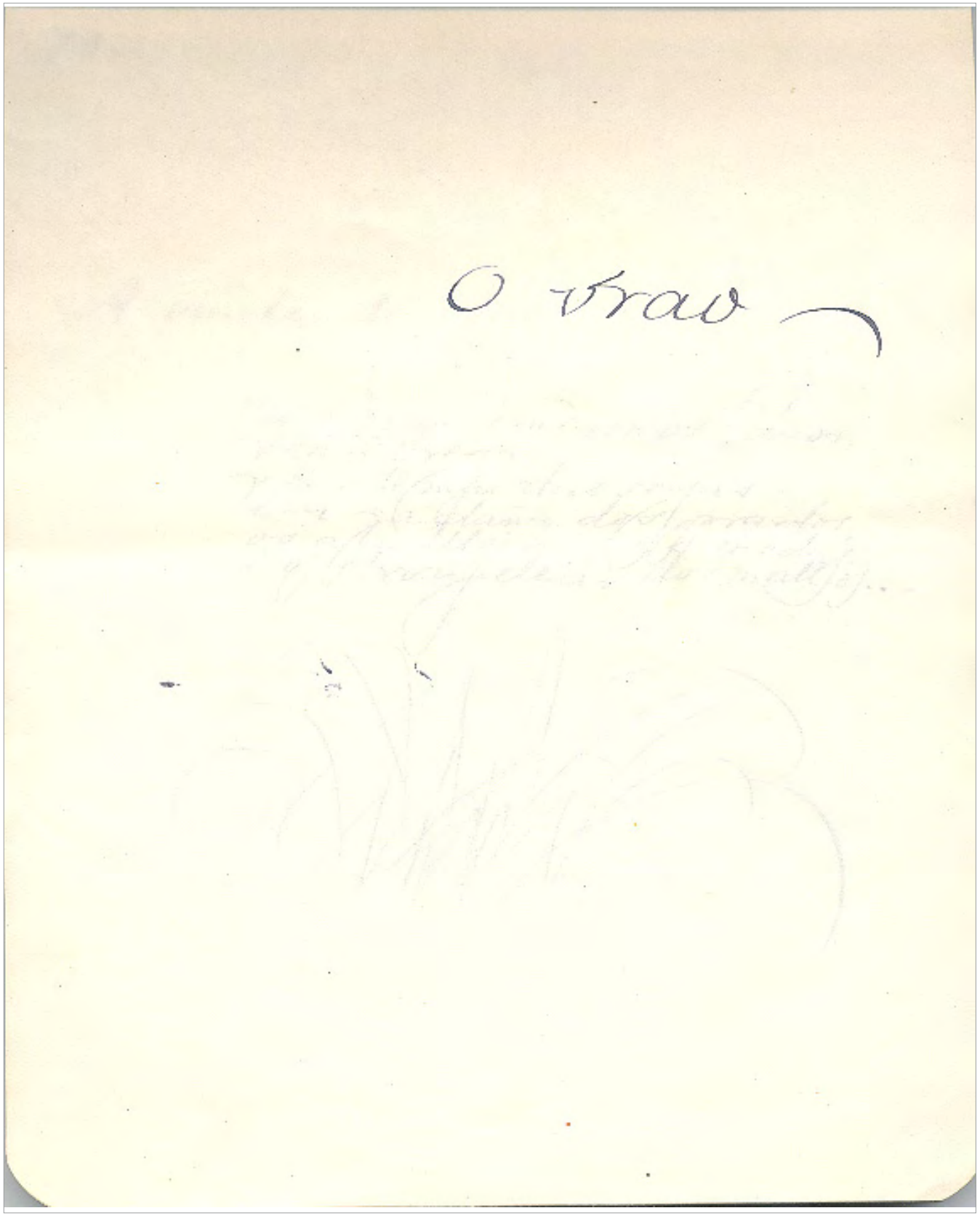

volver

A vinda do Vrao –

Veo o Vrao. Viñeron os tabaos.
Veo a brega.
Veo o tempo das segas
i-a gadaña dos prados
os gavilleiros, as medas,
i-o trompeleár dos mallos...

A caida das candias

Agostan o
as veigas. Can as candias
das cantrochas calvoas...
Os ninos que andan á aubea
fan parvas e mediñas pequenas
de candias afiladas...

74-

volver

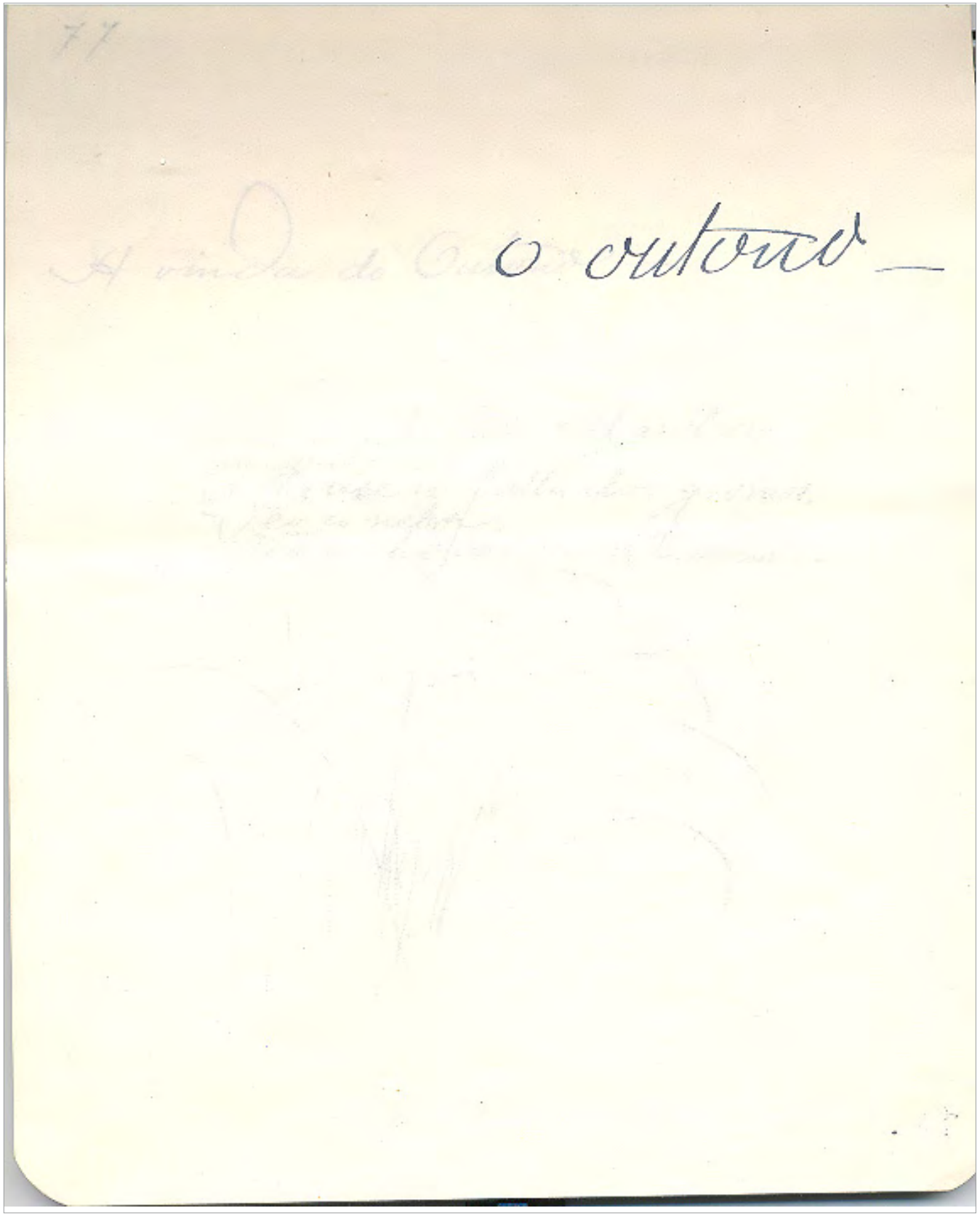

77

A vinda do Outono o outono —

volver

77

A vinda do Outono —

Veo o Outono. Marelean
os soutos...
Xebrase a folla dos gromos.
Veo a nebra.
Veo a choiva que dá sono...

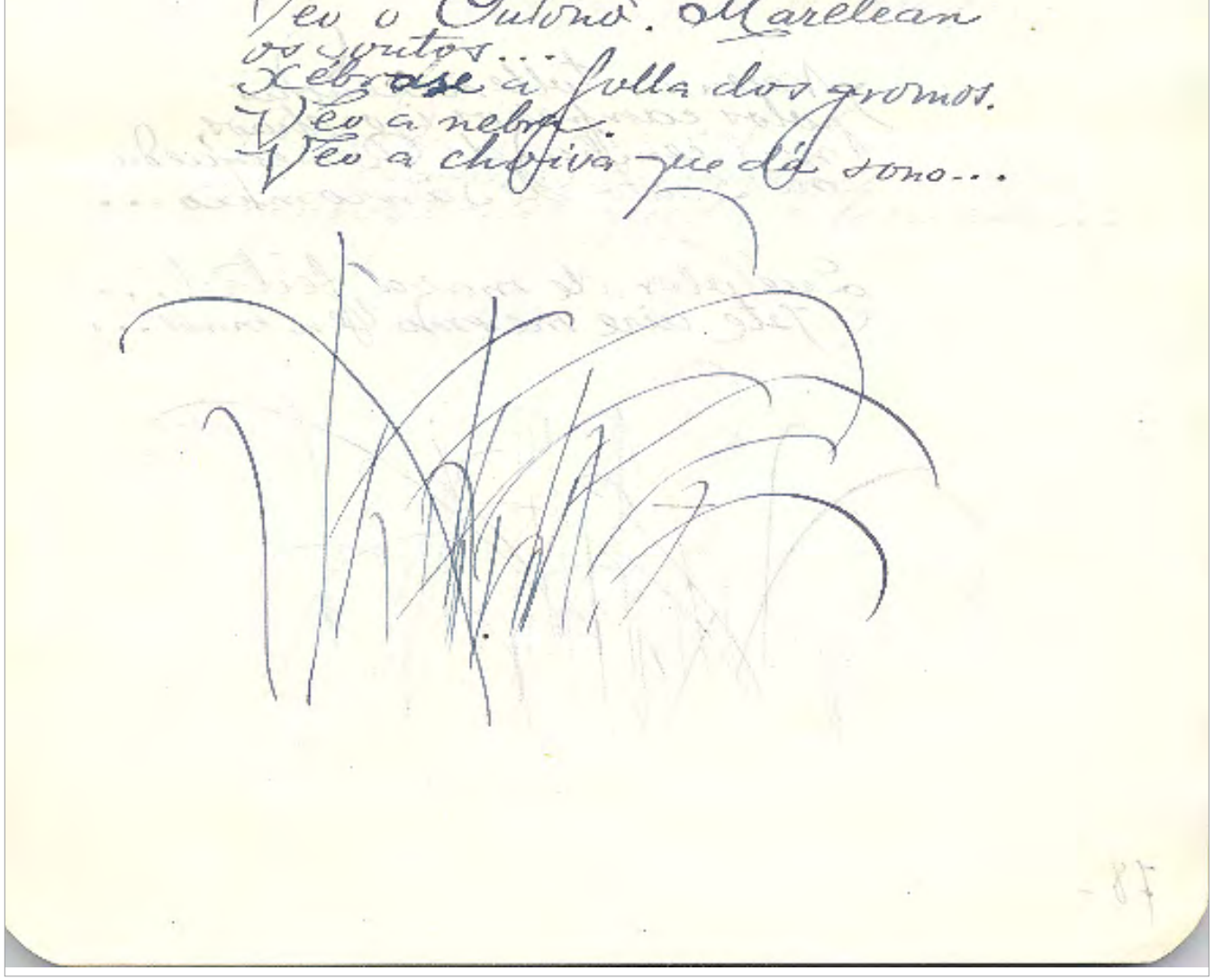

Setiembre

Nacen as tollemerendas
polos campazos i-os chaos,
nas cembas da Remesqueda
no Souto de Sanromão...

Qué olor de maza feita!...
Iste aire mesmo ten maos...

78 -

volver

Can as follas

Chove nas veigas sin que se óia.
Unha tras outra
can as follas dando volta...

Ollando á serra calada
un agarda sin arela
unha cousa queda e lonxana...

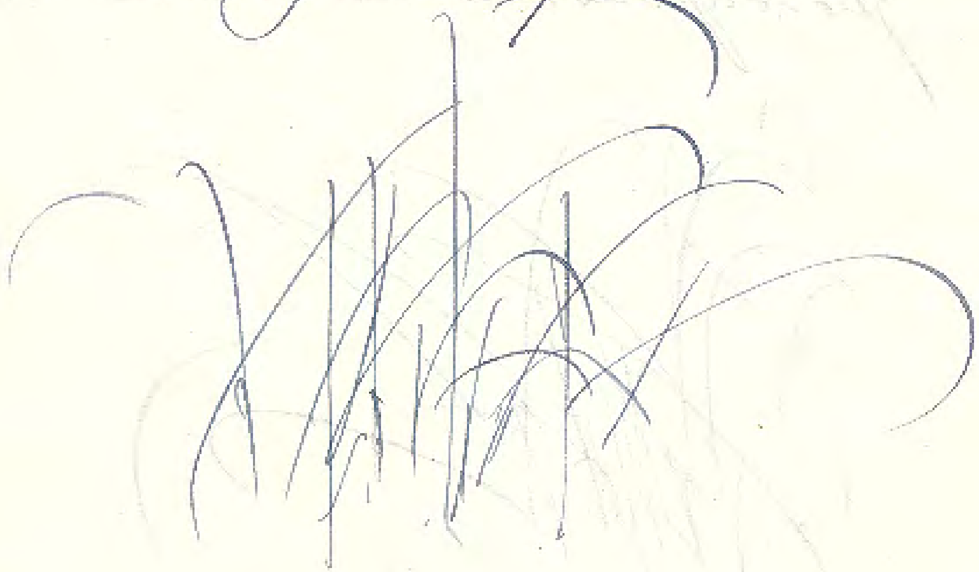

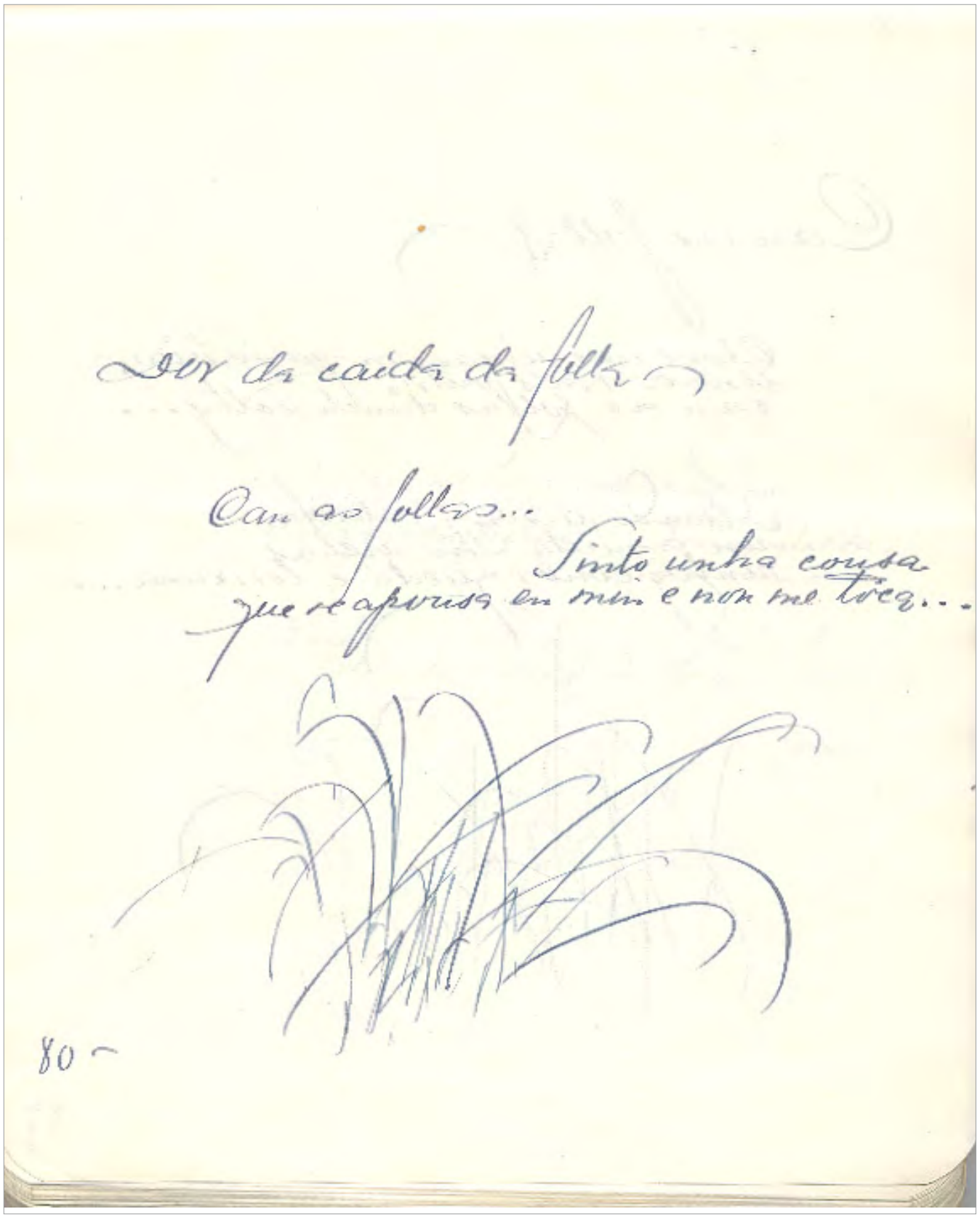

Dor da caída da folha

Cau as follas...

Sinto unha cousa
que se apousa en min e non me toca...

80 ~

volver

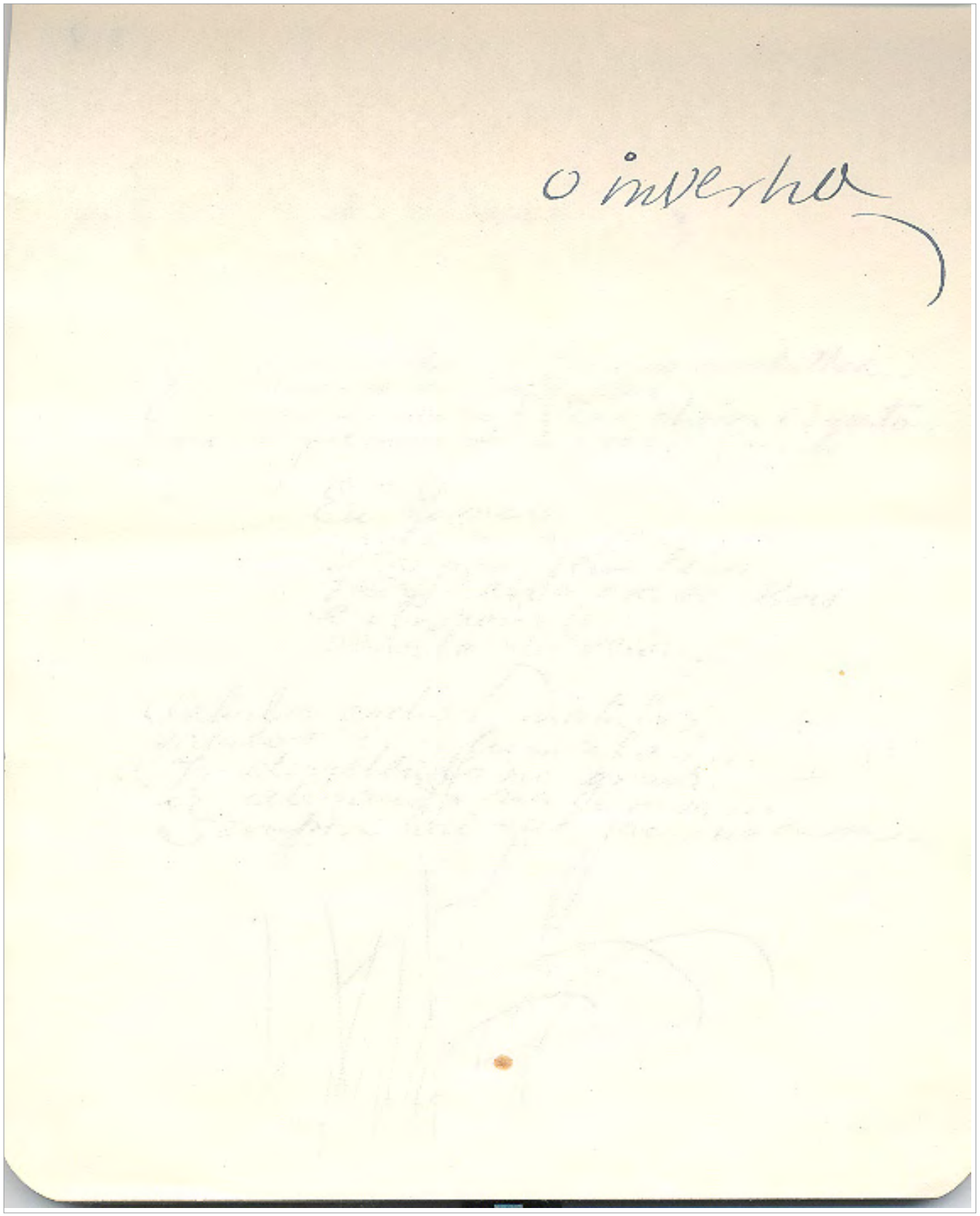

volver

83 -

A vinda do Inverno

Eu vein os cordeiros fiar os cordallos...
Acabáronse os trafallos.
Viñeron as neves. Véo a chuviva i-o vento
pra o que non pode estar dreito.

Eu, no meu,
cada un no seu
teña pan, teña leña
teña herba pra os bois
e despois
veña lo que veña.

Cebafos cochos, matalos,
salalos i afumalos,...
Ir derretendo na grasa,
ir atizando na abrasa...
Sempre hai que facer na casa.

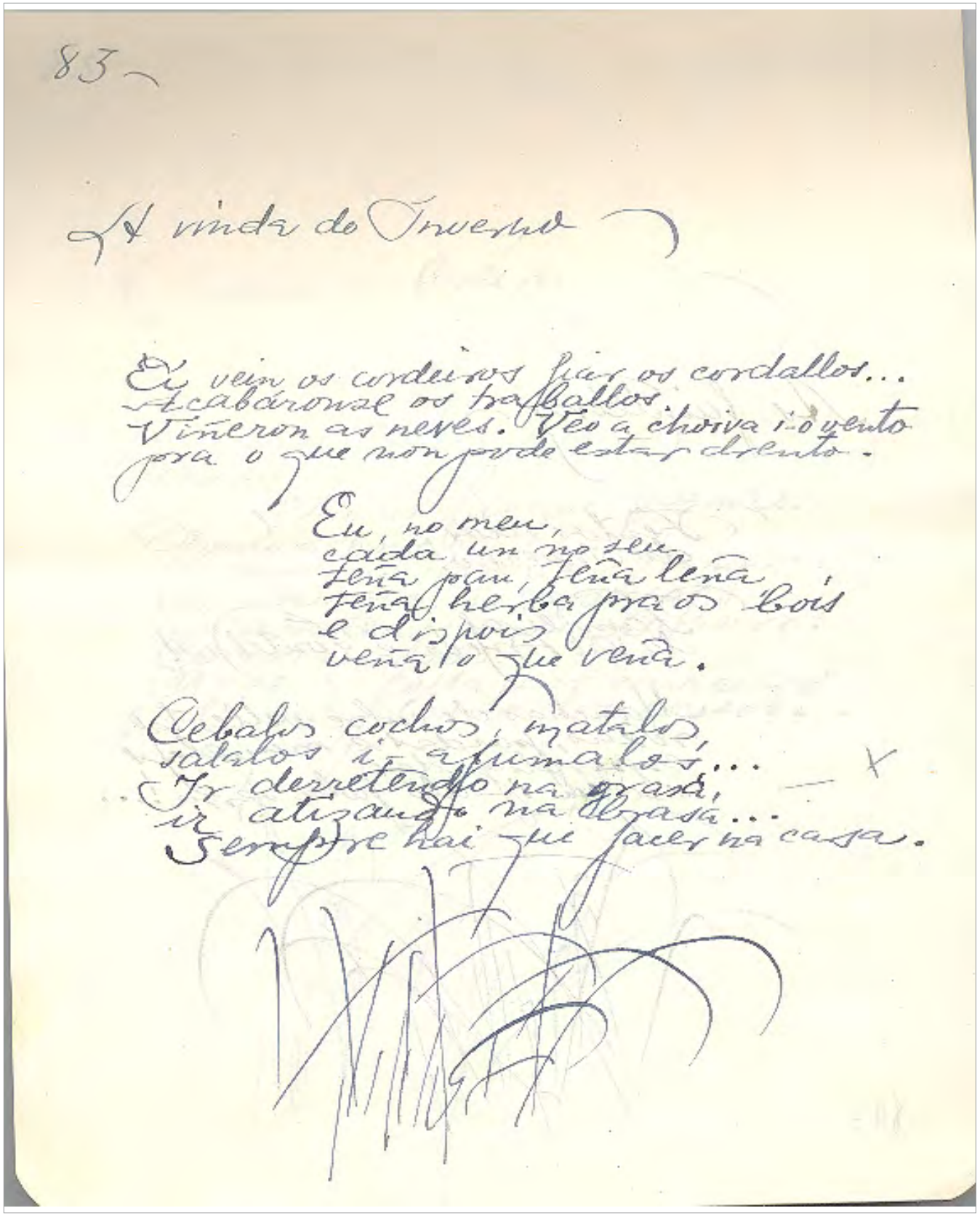

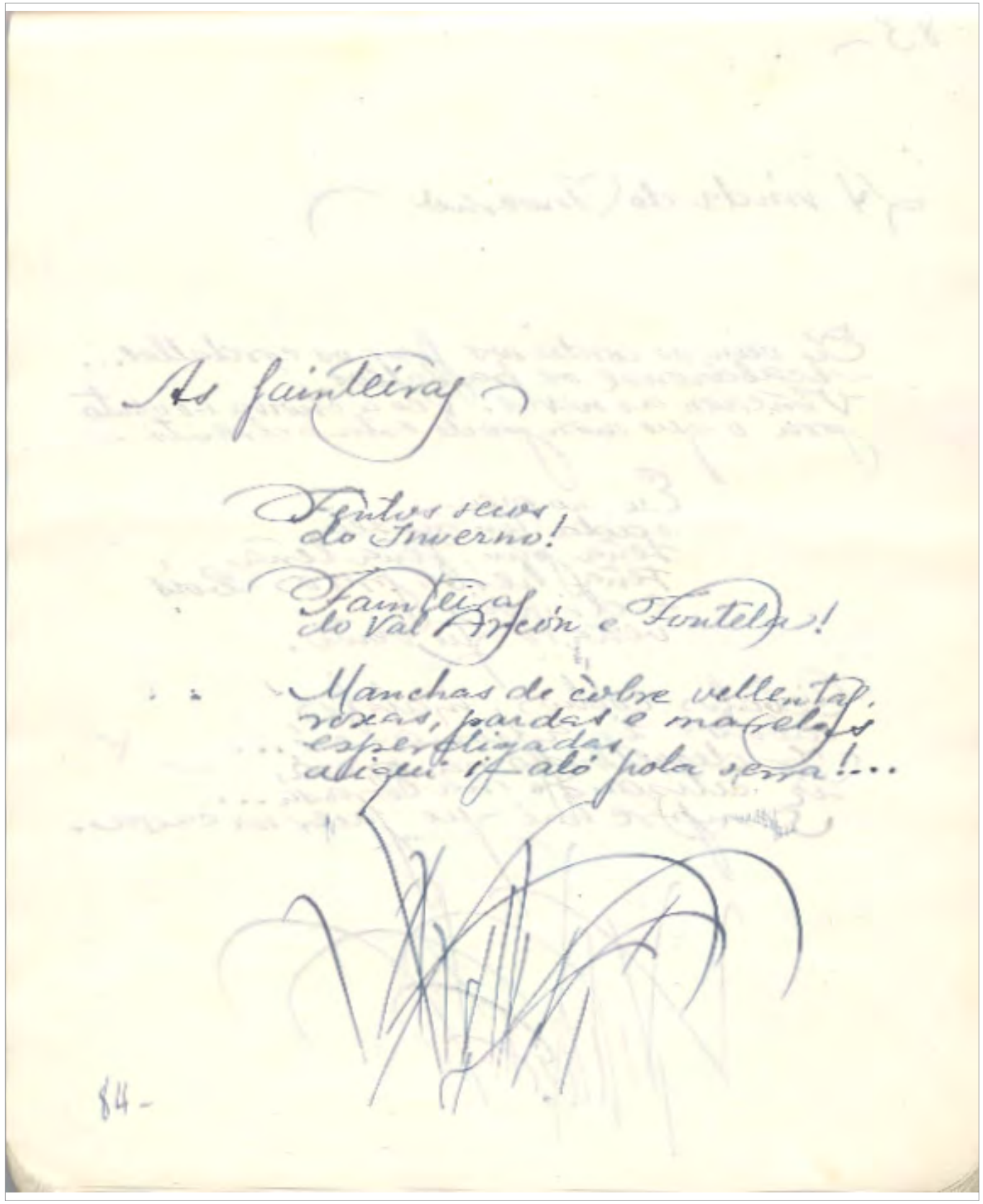

As fainteiras

Tentos secos
do Inverno!

Fainteiras
do Val Arcón e Fontela!

Manchas de cobre vellentas,
roxas, pardas e marelas
esperdiçadas
aiqui i aló pola serra!...

84 -

volver

85.

Xaneiro xabreiro

Xea...
Fai un frío que queima...
Pouco a pouco
érguese a terra en tempos.
Os tourois, os trousos,
as ametencias do Xaneiro!
Cruza un lobo...
Roxe a folla nos carreiros
aló no fondo dos cousos...

volver

Ametencia

Tonou, ventou e choveo.
Ricouse a terra i-o ceo.

A noite que onte caío
sóio foi pra quen a oío.

Ameteo o río. Ameteron as fontes
i-os fontegallos dos montes.

Nace a auga a golforón...
Legan os prados a cachón...

86-

volver

87_

Noite de invernía

Isto si é chover. Nin que fundasen
auga con baldes.
Qué noite de mariñeiros e caminantes!.

Metidiño na camiña,
tapadiño hasta as orellas,
sinto zapicar as beiras
e oio o vento que asubia...

volver

volver

As Nabarezas

Pacen as vacas
nas nabarezas...
Treme a pequena
que vai con elas...

Febreiro chove
Febreiro xea
Febreiro neva
neve lixeira...

88-

89 -

Vendo nevar

Neva, venta e fai fume.
Vense a xente traf-o lume
i- axoudase toda encol
ó carriño do remol...

Fora, riba do lousado,
ollase por un furado
nevar a copo tendido
e dispois a entretecido...

volver

A rebarada

Cai a neve, cai... cai...
solerpiña a solerpiña,
nin o vento a arremuiña
nin a auga a desfai...

Cido, Castro de Brio, nevados...
Baixa a neve hasta Os Cangos.

90 -

volver

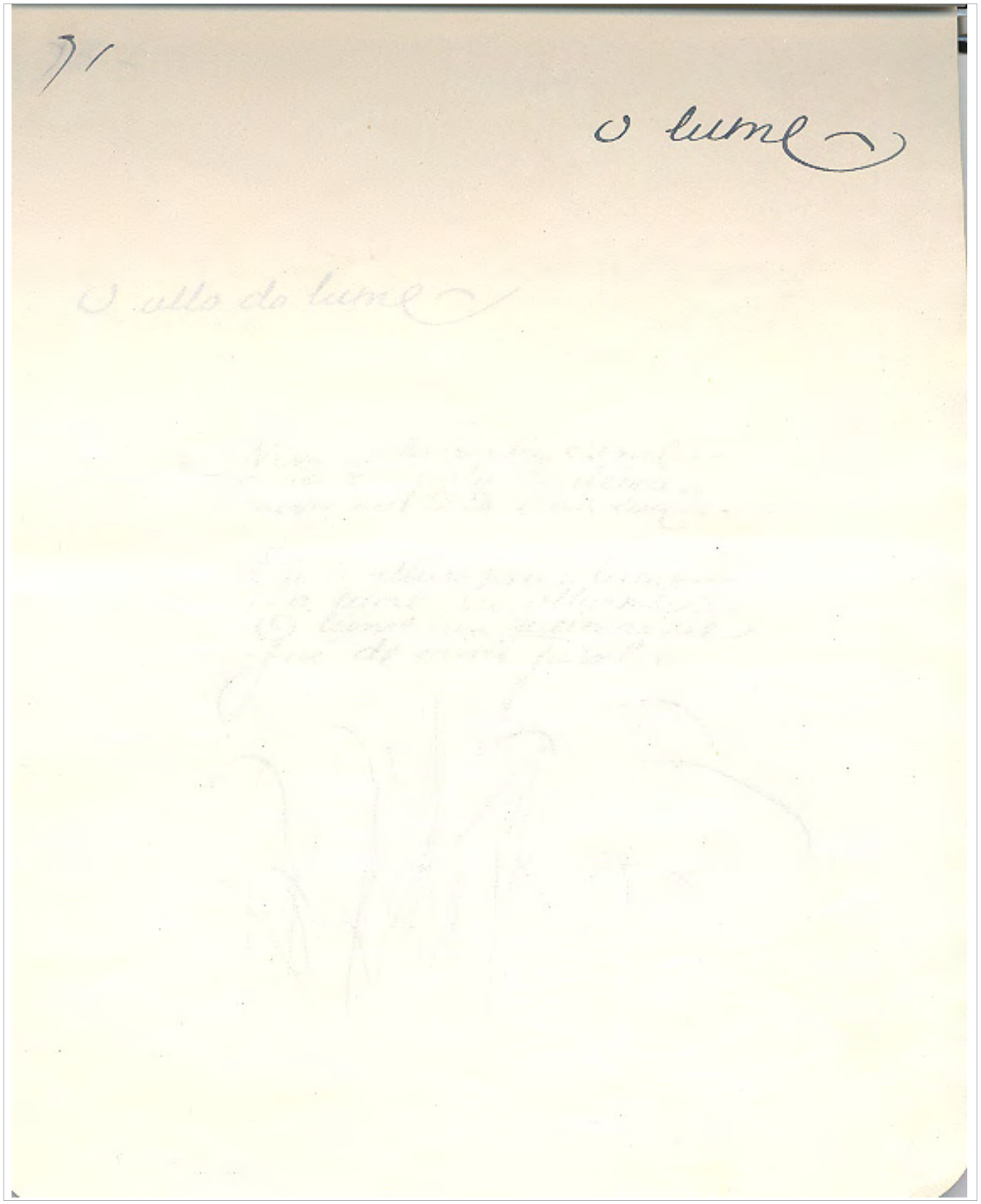

volver

73 -

O ollo do lume

Neva no bico da cume...
neva xa pola ladeira...
neva no teito e na eira...

Eu a ollar pra o lume...
i-o lume a ollarme...
O lume sin queimarme
Jai de min lume.

Á deshora

Chega a hora de irse a cama.
O lume xa non dá fume
nin chama...
Vin indo acabadas
as ganas de falar...
Ollar pra o ollo do lume
xunta nunha as miradas...
Queda a brasa das ragoadas
amontoada no lar...

94 -

volver

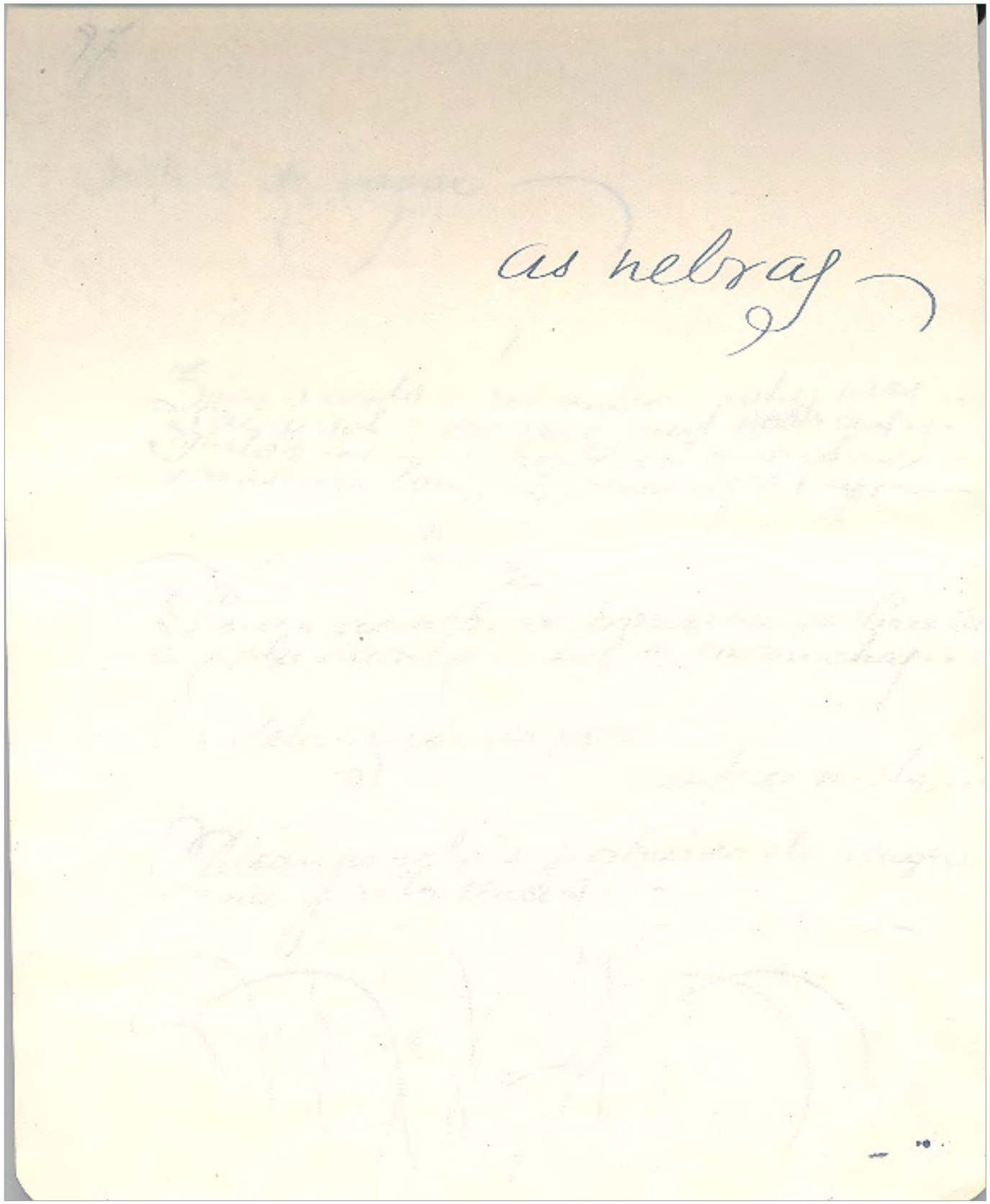

volver

97

Ollar de vagar

1

Zóa o vento e relumbra polas uces...
Sai o sol e súmese nas nebras...
Polos montes baixan e suben
sombras longas, istranas e negras...

2

Pasan as nebras porriba da braña
e polo monte o sol a manchas...

Eu debruzado na presa,
enfexo n-ela...

Pasan as nebras porbaixo da auga
coma pantasmas...

volver

Nebras, a pasar

Sin prisa, a fatos, pra Leon
nebras de verla de ovella
lixeiras, brancas e mestas...

Nos tesos i-as debesas sin sol.
un silencio que cuasi non se oi
e unha sonbra que non pesa...

78

Por San Joan

Cara Monforte de Lemos
montes cos medos de pan...

Cara o Treio, como navíos
nebras brancas, de vagar...

Sinais de Trono

Xira o vento do Couto.
A andurinã
cingue o vóo ras do suelo.

Van as pebras do Trono
correndo cara Pinza
a un son agoreiro...

100 –

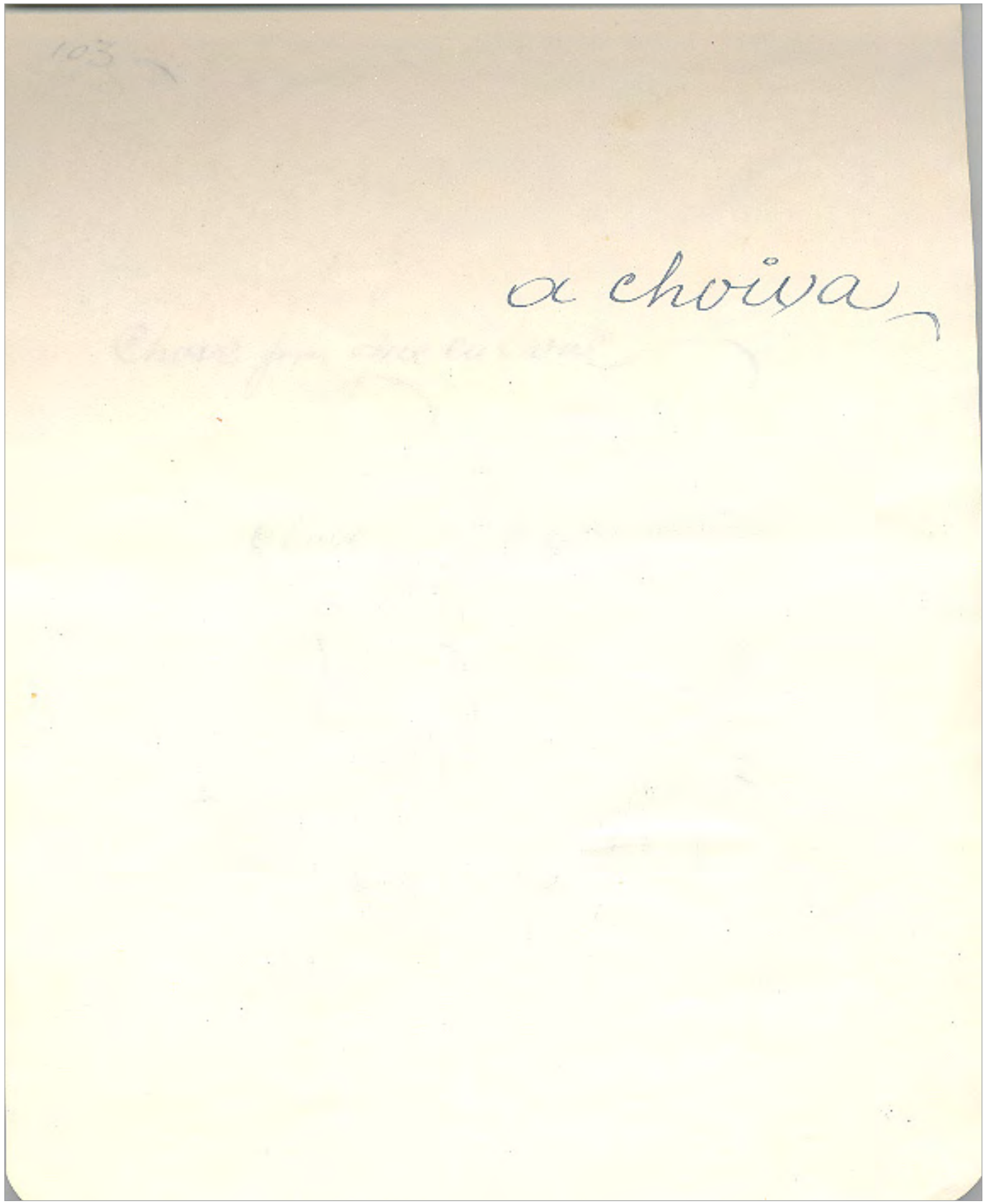
103
a choiva

Chove pra que eu vou

Chove pra que eu vou
e pra que a terra se molle.

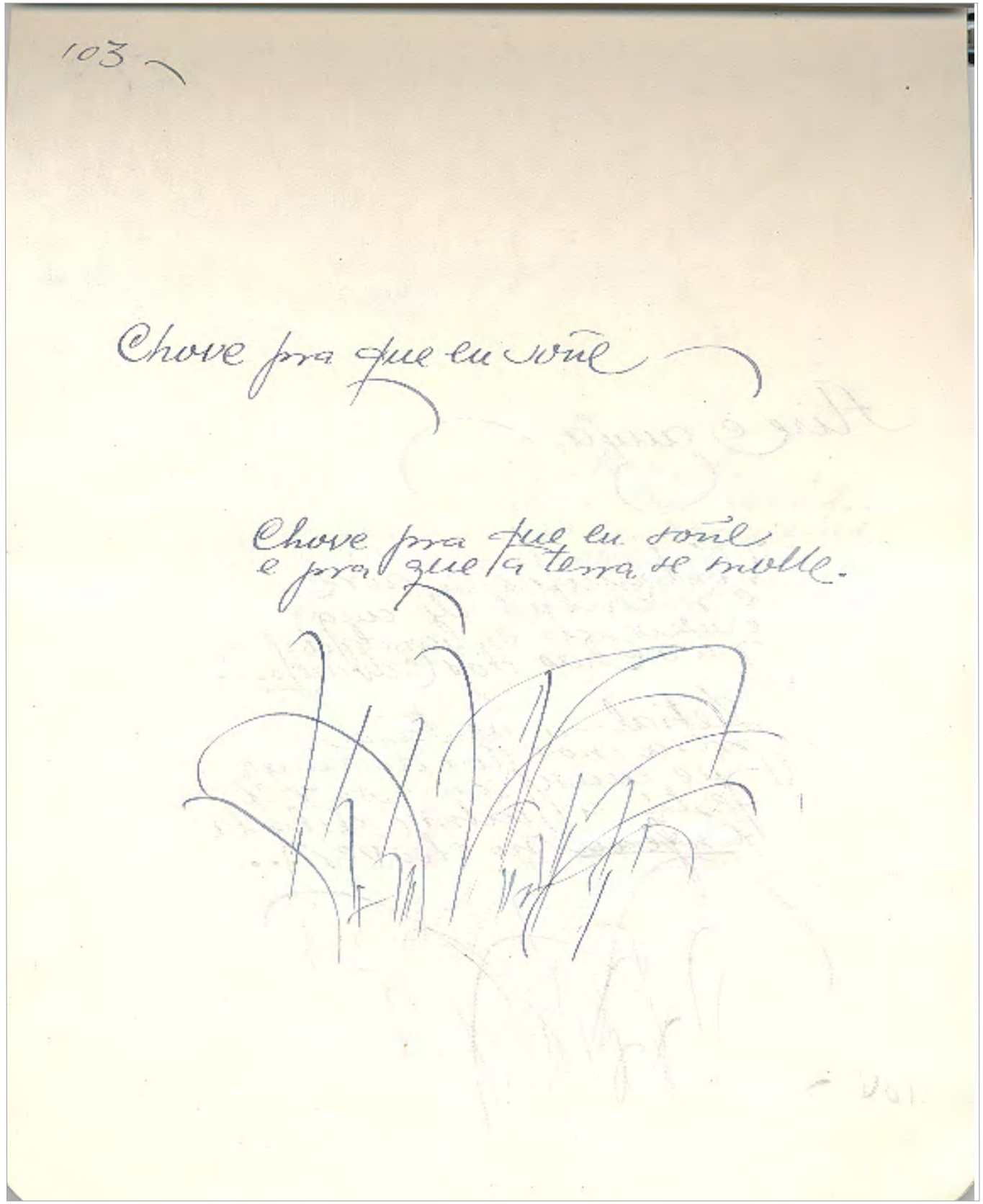

Aire e auga

Ventaladas de aire
e razadas de auga
cruzando en bandadas
pra o Chao dos Calvares...

Detrás a ventana
presa nos fios da auga
que cuasi xa non vei
está a alma calada
~~enfesa~~ no chover...

envesa

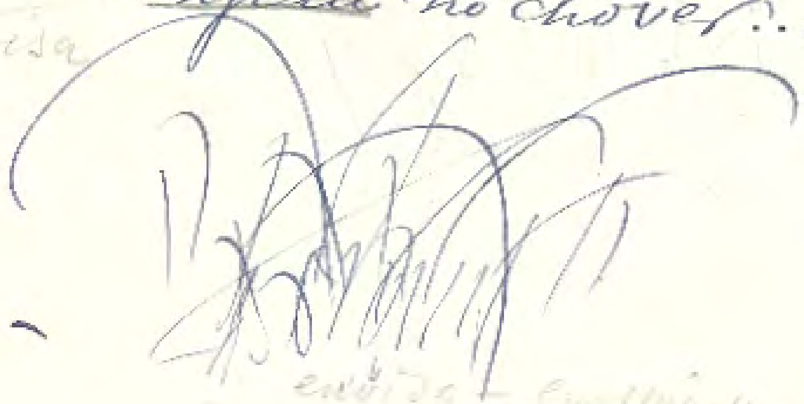

10V –

envesa – [illegible]

105 –

Chove, chove...

Chove na casa do probe...
Chove no monte e nas viñas...
Envolca a auga en regueiras,
i-aili onde fean as beiras
baila muiñeiras miudiñas...

Chove... chove...

volver

Choiva de Outono

Chove...
Sinto unha mao que me envolve...
Está a terra enferma
ollando a un sitio... O aire non latexa...

Os paxaros, os prados
os eidos calados...

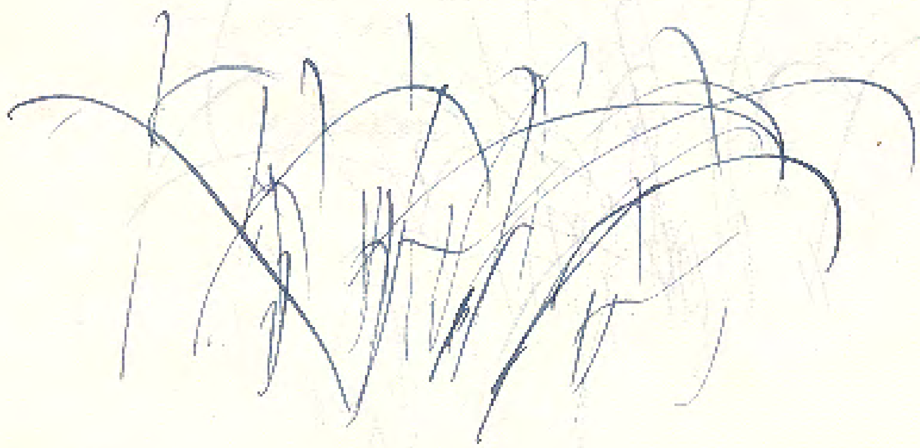

106 -

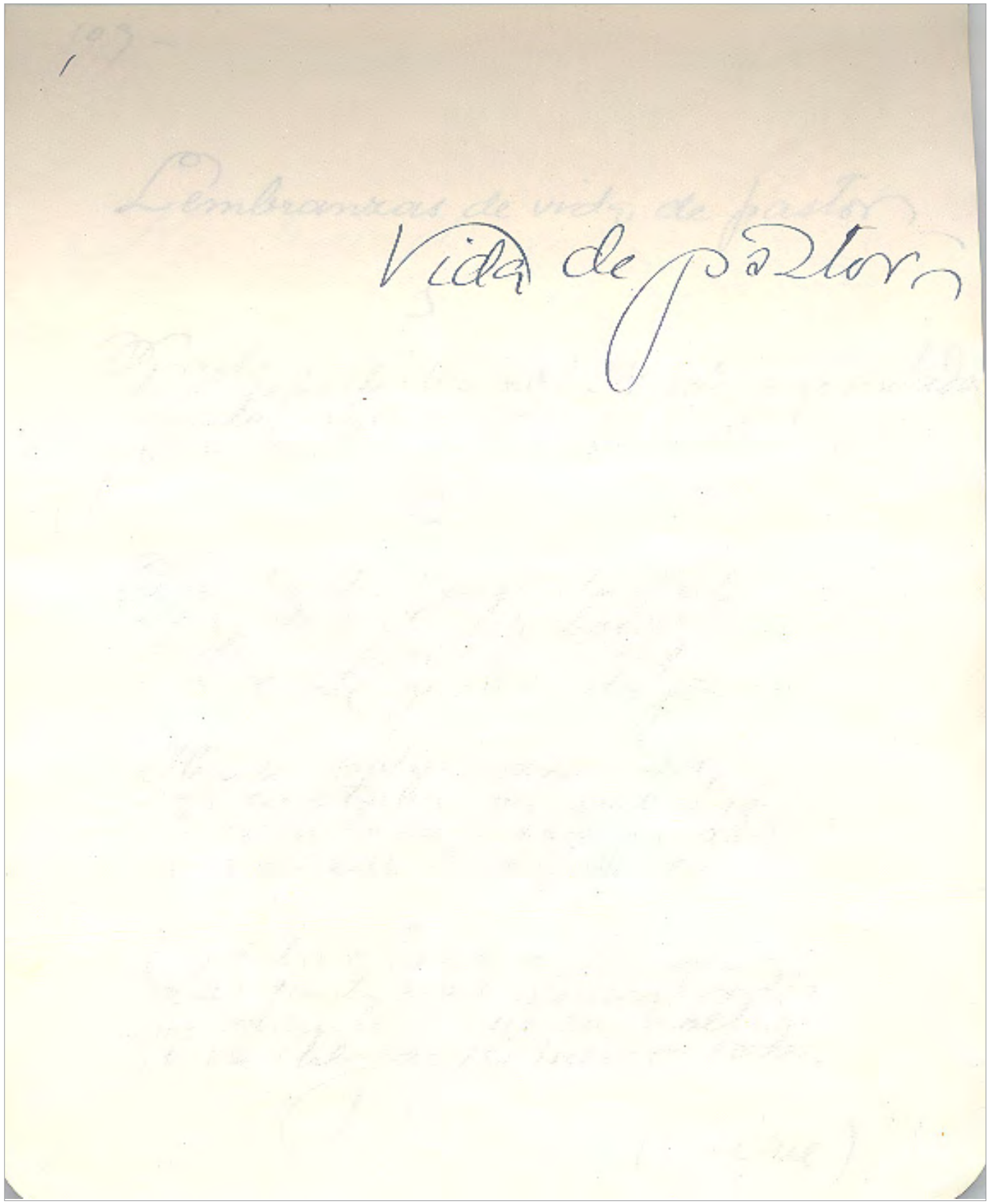

volver

109 -

Lembranzas de vida de pastor

1.

Prado
do Campo do Muiño! N-iste chao sentado
cando viña de nino co-o gado
jacia cintos de xunco trenzado.

2

Prados da Veiga do Xal
de Cido e da Reboleira,
onde se avista o Real,
i-a xente que ven da feira!

Iba eu polos caminos,
ora cantaba ou xubriaba,
de cando en cando paraba
a varexar os espiños.

Todalas tardes traguia
gargantiñas de amorodos
i-arandos que eu collia
i-en chegar comia-os todos.

(sigue)

volver

Camiño da Paredíña
torraba eu co-o gado
pola tarde baixiña.
Moi ispaciño viña
que ainda pensaba no prado...

Prados da Veiga do Xal,
de Cido e da Rebolleira,
onde se avista o Real
i-a xente que ven da feira!...

volver

111 –

No silencio da serra

Oír pacer as vacas, na serán
no silencio da serra
sume a un cuasi tanto como no val
ver pasar a auga dos presas . . .

Bois burdiós

Boi burdión,
de corno broco,
aliñón!

Boi marón
de boubo foco,
outeón!

112

113-

A pastor

Germana de Romeor,
Fia e canta, no Sumedo
á ráia do albor...

Germana de Romeor,
olla e cala por-y ucedo
á ráiba do solpor...

volver

Germana de Romeor
pastora do Sumedo

Pastora que pasas a vida
no monte soiña.
Fia que fia
vaise o dia...
Pastora que fias e cantas
co-a roca á illarga!...
Pastora que cantas e fias
lá branca, merina!...
Pastora que fias e cantas
á tardinha baixa!...
Pastora que cantas e fias
á noite baixiña!...

114-

volver

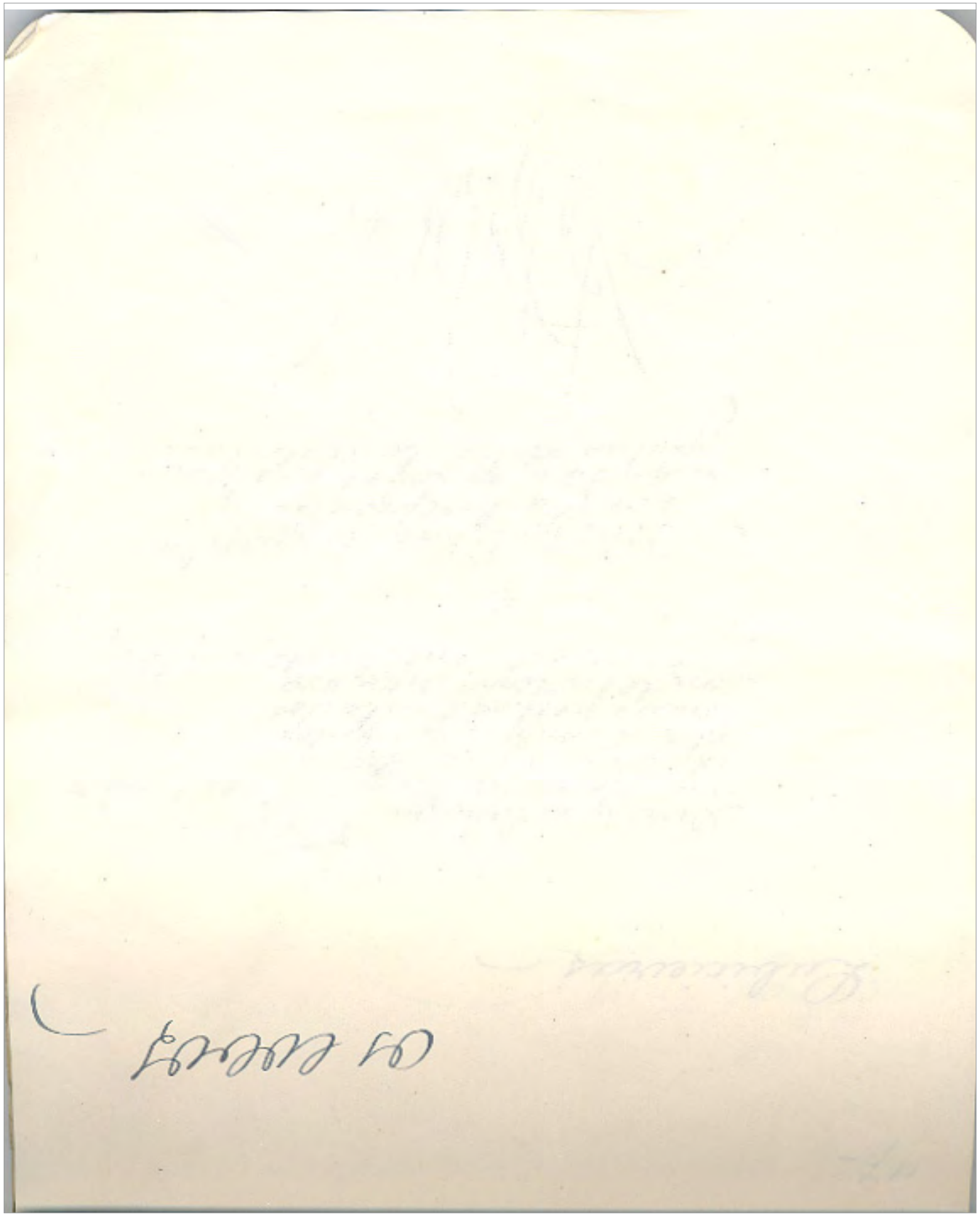

volver

Lubicieras —

I

Durme o lobo no Fedo,
na Lamela Longa, nos prados
do Noval, na Foxa
da Lombia, nos feidos
mais pechos e calados
onde a terra non oxa
porque está mort-i de medo.

II

Neva no Chao do Exedo
e nos Carbocinos...
Andan os lobos rastreiros
polas virtas do xestedo...

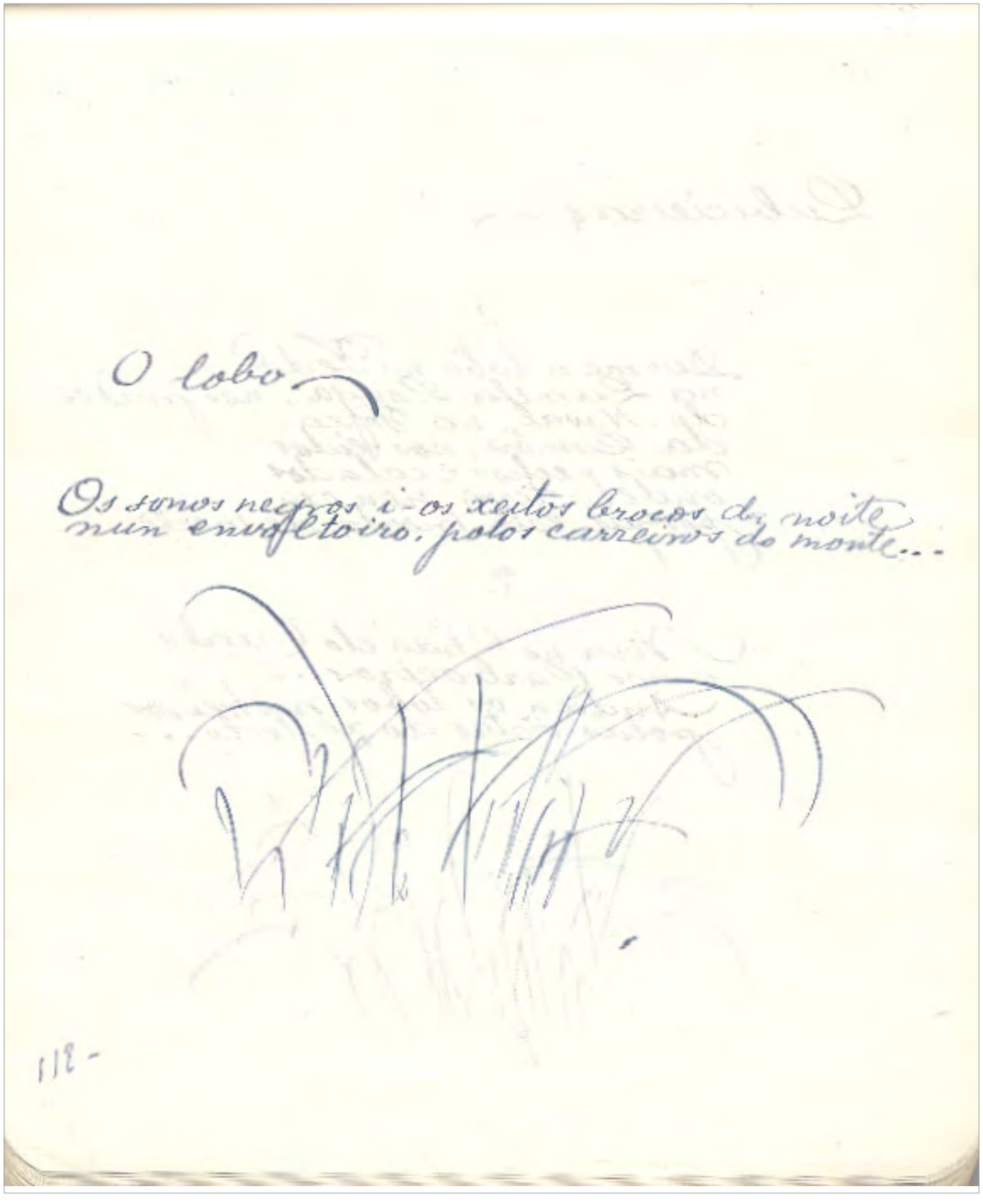

O lobo

Os sonos negros i-os xeitos brocos da noite
nun envoltoiro, polos carreiros do monte...

volver

Eidos fóios

1

Cuspos do lobo!
Cabricos do xabarín!
Eidos fóios
onde maquen foi nin ha d-ir!...

2

– O lobo! Os ollos,
o lombo do lobo!...

Baixa o lobo polo allo do bosco
como un sono...
movendo nas flairas dos teixos
ruxindo nas follas dos carreiros
en busca da fragoada maj fóia
e maj medosa...

Rastrexa... rastrexa,
olé, parase e venta...
finca a ponta, ergue a testa e oula
cara o ceio
con toda a vombra da noite na boca...

Noite de lobos

Marmaña ... marmaña ...
¡Que noite de lobos! ...
Oulan os cas nas airas ...

Anda a nebra baixa
polos caborcos do souto.
e polas bouzas da braña ...

120 -

volver

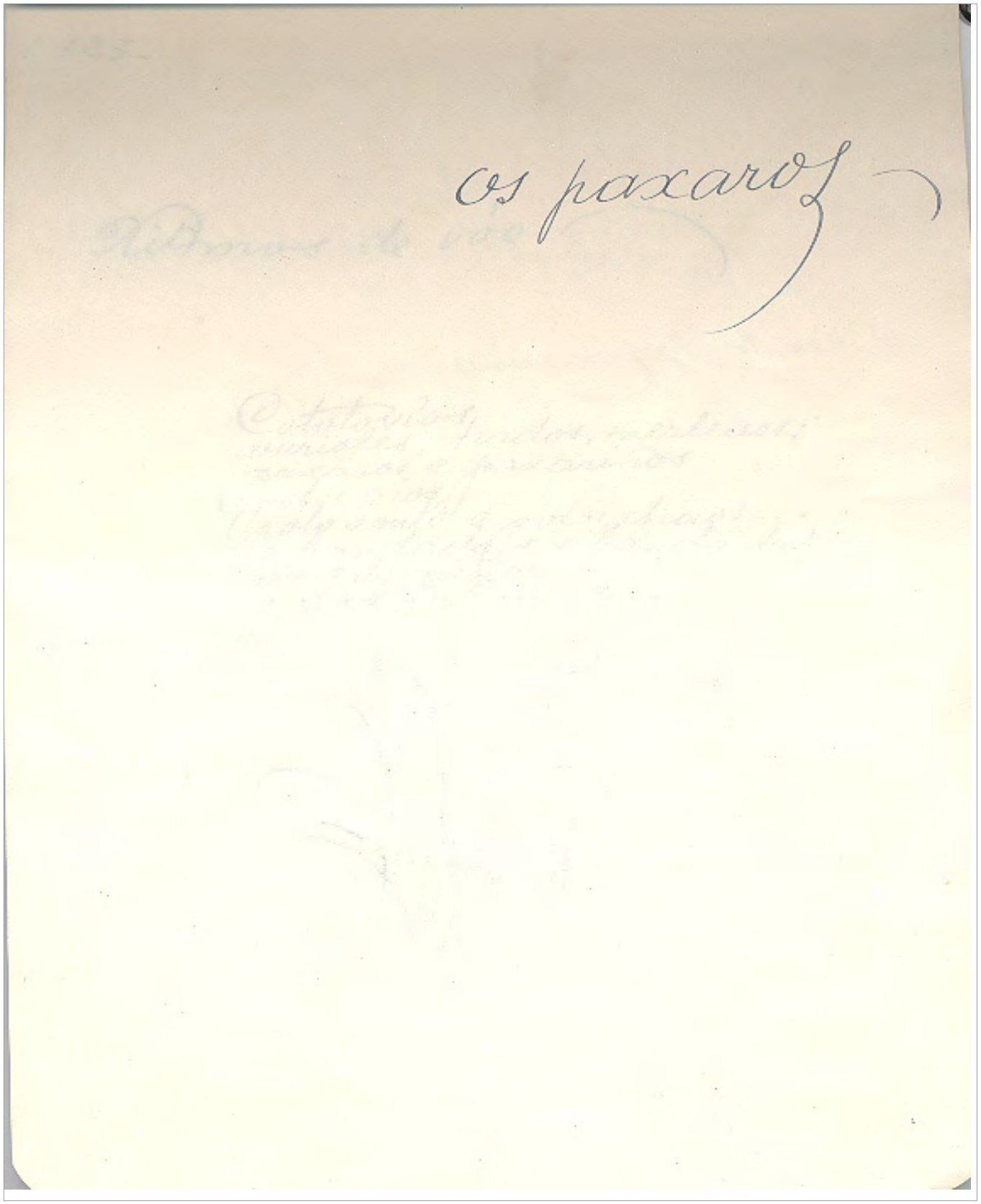
os paxaros

volver

123-

Ritmos de vôo

Cototovios,
ourioles, tordos, merleaos;
paxaros e paxarinos
polos rios,
polo souto e polos chaos...
e bandadas, e bandadas
de estorninos
polas labradas...

volver

O Canto do passarinho

No bicarelo
do bico do brelo canta o passarinho,
no mesmo
bicarelo do bico do brelo...

124-

Paxaros do Val do Batán

Rincha o cabalo rinchón...
Peta o picueto no freixo...
Resga o gaio unha canción
e guinda a dindes do aire...
e vai voando sin tino
buscando outra n-outro brelo
que ha de ter o mesmo tino...

A cantiga do cuco

Canta o cuco... cala... e canta
nos castiñeiros do val...
Pasa o tempo e non di nada...
e torna o cuco a canta...

Ai, o tempo que non para!
Ai, o tempo que se vai!...

126 -

volver

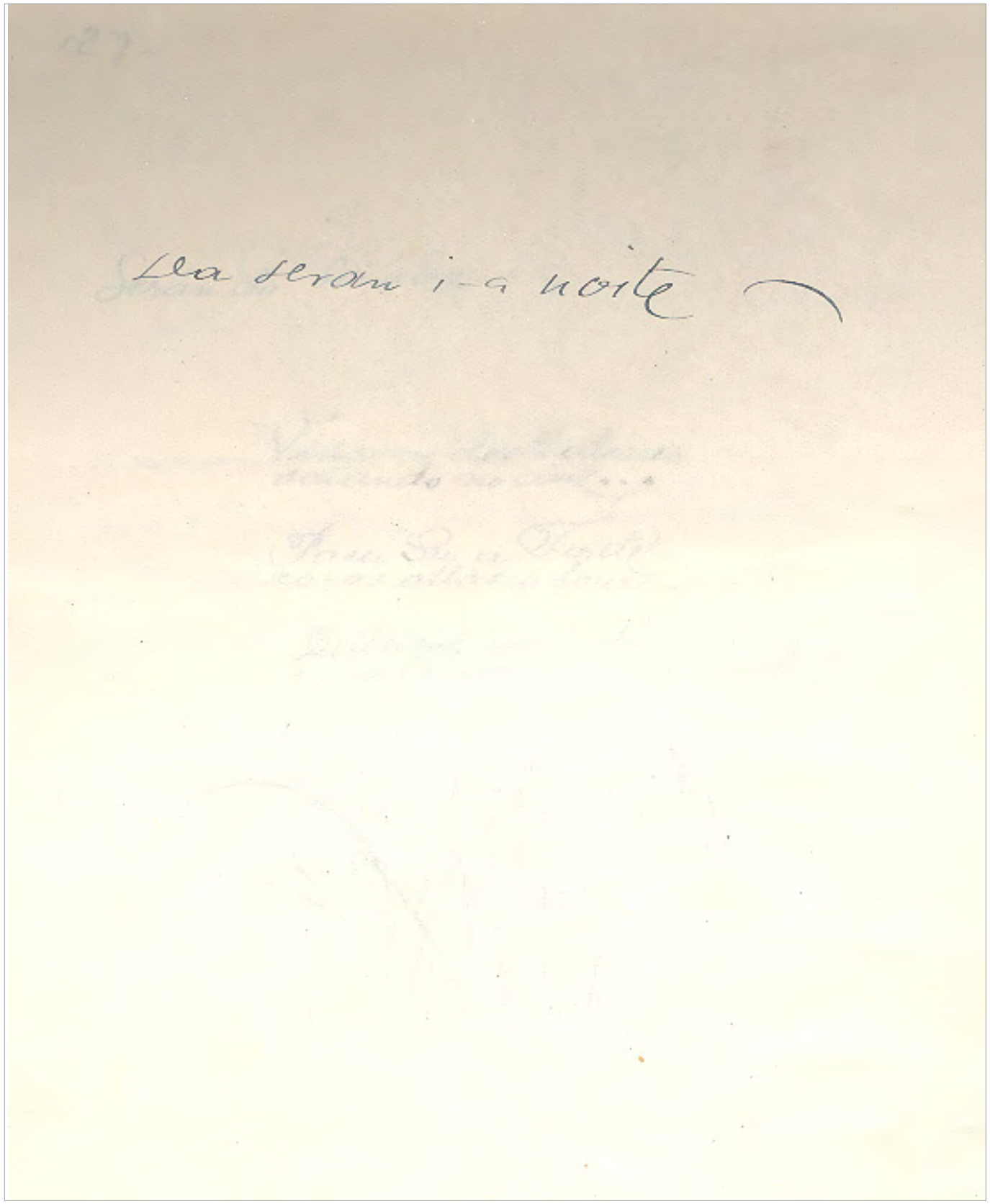
Lea deram i-a noite

Serán do Soñador —

Viña en dos Calvares
soñando no aire...

Pasei Se a Tarde
co-os ollos o lonxe...

Deiteime na herba
co-as maos nas meixelas...

Na Fiestra
A outa noite —

Van as nebras ó ras da Lucenza...
Alumean os chotos no Chao do Longo...
Brilan os barajos no Cazo Branco...
Oulan os lobos nos Focaxos...
Lóia o apertador no Val Arcón...
Aturula a curuxa na Serelluda...
Oise o lonxe o ruxir das fontes...

130-

FIN DE "OS EIDOS"

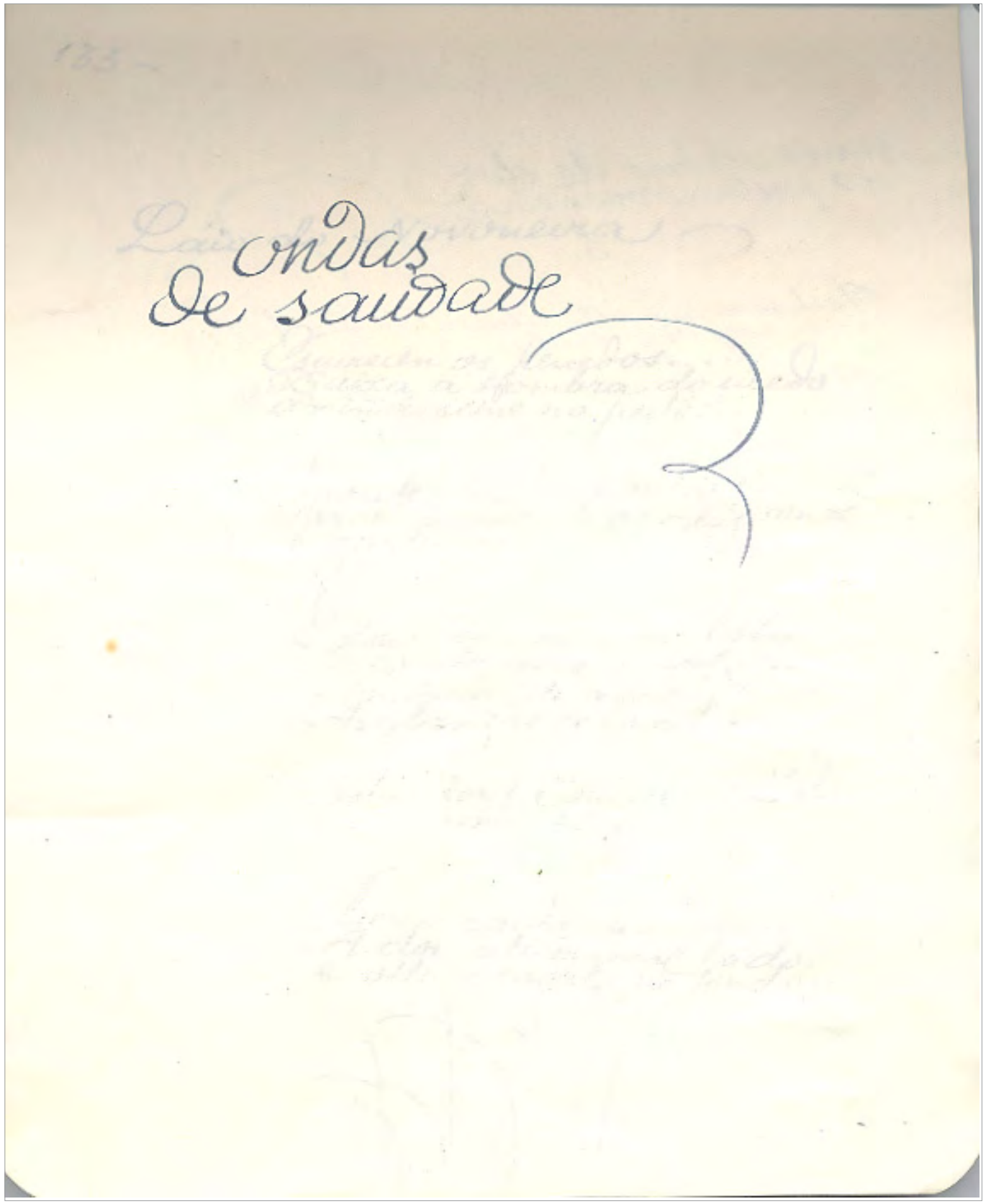

ondas
de saudade

volver

133 –

Láio do Novoneira

Escurecen os penedos...
Baixa a sombra do ucedo
aniñárseme no peito...

Inorde, un tras outro
foron morrendo os meus sonos
e quedei sóio de todo.

Estou sóio coma un lobo
ouveando cara a noite...
Anguria de morte!...
Arefanzas de louco!...

Ista dor! Ista dor! Ista
dor miña!...

Berro caido nun couso.
A dor alúmame todo
e ollo a morte no fondo...

volver

Novas verbas de dor
do poeta Novoneira

1.

Pechouse a noite riba dos ucedos;
i-eu non vin ainda
o cor da miña amiga.
Agora é cando un freme e ten medo...

2.

Iste desacougo!... Ista cousa!... Ista mao xorda
que tira!... Iste querer irse sin saber pra onde!...

3

Agora o meu corazón é unha chaga encendida.
Unha mao loba anda escalazándome a ferida...

4

Foi coma se caira nunha coba:
Antes era noite i-era dia.
Agora é todo unha negrura loba...

5

Xa non me valen os eidos. Non me vale
cousa algunha,
nista moura soidade
que somentes o amor aluma.

134 -

volver
volver

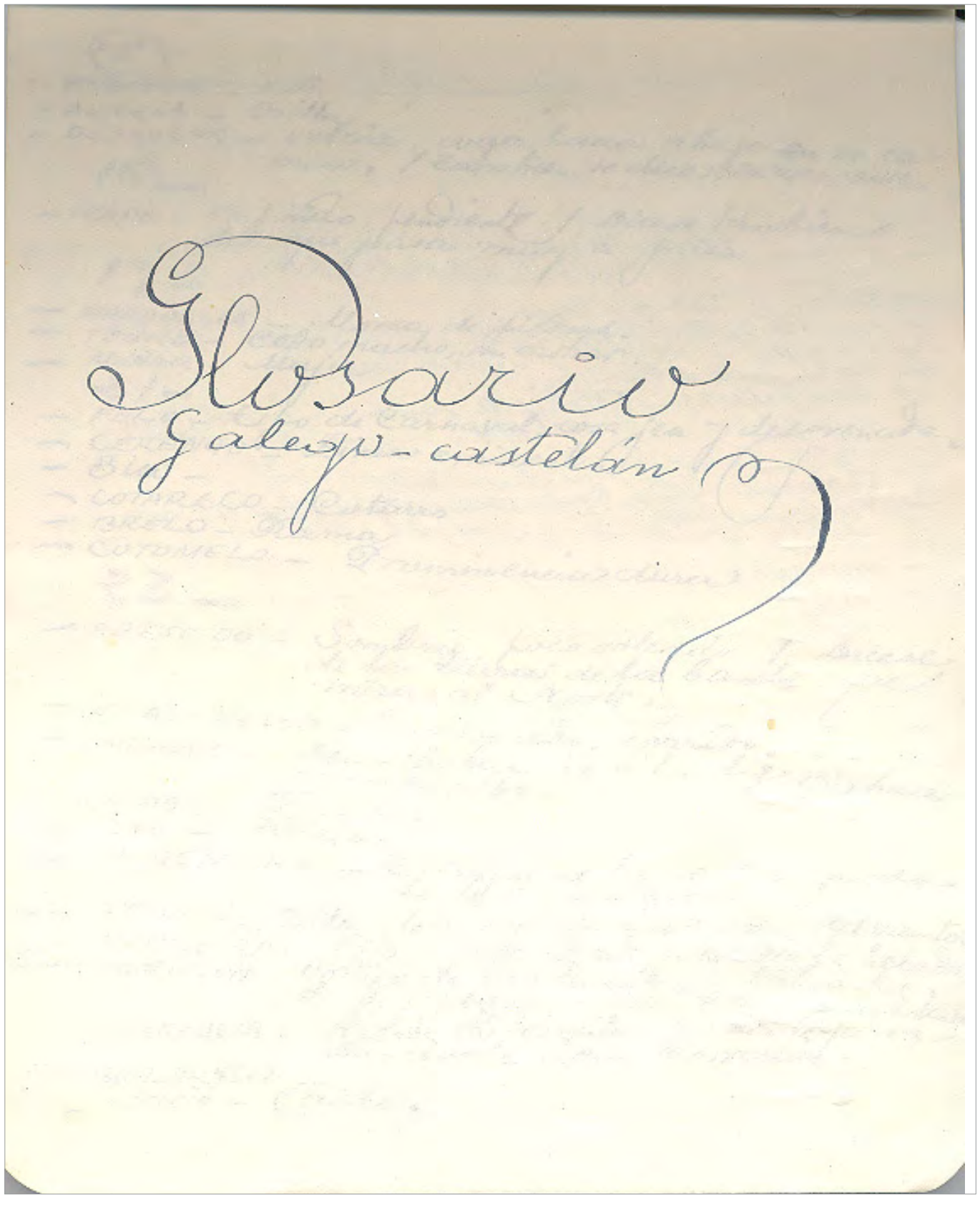

volver

(15)

- [illegible] — vall [illegible]
- AURELA — Orilla.
- DEBROCAR — volcar, coger hacia abajo en un camino, / Tambien se dice: DERREGAR.

16 —

- IRADO — Empinado, pendiente. / Dicese tambien del que pasa muy a prisa

19 —

- MORODELLA — Morea de piedras.
- TOURO — Cedo macho, sin castrar.
- MUÑAR — Mujer

21 —

- FELO — Tipo de Carnaval, cosa fea y desgreñada.
- CERENGO — Linea eminente
- Bico —
- COTARELO — Cotarro
- BRELO — Rama
- COTOMELO — Prominencia dura

23 —

- ABESEDO — Sombrio, poco soleado / Dicese de las tierras de la banda que mira al Norte.
- ESCAZURRADO — Esquemado, corrido.
- AUBEAR — Deambular, ir a la ligera, hacer como el alba.
- DEÑAR — Fijarse.
- LAZ — Hielo.
- A DEMOUCA — Tiempo de la corta o poda de los castaños
- TROUSO — Fila de nieve amontonada del viento.
- XABREIRO — Frio, lugar donde prevalece la helada.
- HORTIGON — Hortigo de las huertas y labradio y de hoja pequeña y color verde oscuro intenso
- CHARÓUVIA — Hierba de los sitios por donde pasa abundante agua corredia.
- MELDRASCO —
- CARDIO — Cardo.

volver

24 —
ARANDEIRA —
25 —
— ARGANA — Hierba dura de los ribazos y prados de secano.
— PESTANAS DA FENA — Salientes de la peña.
29 —
— BOUZA — Bosque bajo.
— ABRAIRA — Avellano.
— XARDÓN — Acebo.
— REBOLEIRA — Robledo.
— FRAMUILAS — Puntas de rama con hojas, brazos de retama.
30 —
— CABOZCO — Lugar hondo, oscuro y propicio al miedo.
— VALIÑA — Valleciito.
39 —
— OUTEANDO — Ir deambulando como un loco, sin rumbo ni sentido.
40 —
— ASINADA — Marcada.
44 —
— ZUMEGAR — Rezumar.
45 —
— BURACO — Acuífero.
— SORBATO — Sorbito pequeño.
50 —
— PINCHEIRA — Pequeña cerrada.
67 —
— AS CALZAS DO CUCO — Las ultimas nieves que no llegan a cubrir la tierra quedan desperdigadas como calzas de un pié diminuto.
— RODEIRA — camino de carro.
— LABRANDEIRA — "Motacilla alba".
— CANELA — Pierna. canilla.
68 —
— PRIMACHORRO — Margarita.
— PANXUEIXO — Flor blanquiamarilla.
69 —
— VIRTA — Cacho de monte.
— ESZUÑCHAR — Romper a hoces. Romper a hachar la hoja.

73 —
— TABAO — Ébano.
— GAVILLEIRO — Gavilla larga.
74 —
— AGOSTAR — Secar de la hierba.
— CANDIA — Flor del castaño.
— CANTROCHAS CALVOAS — Viejos castaños de flor blanca y pulmosa.
— AUBEA — Alegre menester de divertirse en compañía.
— PARVAS E MEDIÑAS PEQUENAS — Pequeñas medias cuadradas y redondas.
78 —
— TOLLEMENENDA — Flor que aparece en Septiembre, cuando se suprime la merienda: comida de las cinco de la tarde, que se hace de Abril a Setiembre.
— TEMIGA — Ribazo.
83 —
— SOGUEIRO — El que hace cuerdas.
— CORDALLO — Cuerda pequeña.
84 —
— FENTOS, FAINTOS — Helechos.
85 —
— TREMPO — Empuje.
— TOURON — Tierra endurecida por los helados.
— AMETENCIA — Crecido en caudal.
86 —
— GOLFORON — Borbotón.
88 —
— A NABAREGA — Cierre de Febrero, cuando las vacas paren los nabales.
95 —
— AXOUGAR — Acomodarse.
— LOUSADO — Tejado de pizarra.
93 —
— BICO DA CUME — Cenit de la cumbre.
74
— RAFOADA — Hoguera

97 –

– ENFEXO – Fijo, entregado a una accion.

98 –

– MENDOS – Remiendos.

104 –

– RAZADAS – Acometidas.

– ENVISA – Ensimismada.

112 –

– BURDIAR – Cantar de los bueyes.

– CORNO BROCO – Cuerno que nace hacia atrás.

– ALIÑAR – Envestir, prender el hilo (a liña) del acometimiento.

– MARON – Entero.

– BOLIBO FOCO – Hijar hundido.

– OUTEON – Deambulador.

114 –

– ILLARGA – Cadera

117 –

– OXAR – Ahuyentar, haciendo ruido.

118 –

– XEITOS BROCOS – Hechuras torvas.

– ENVOLTOIRO – Bullo.

– FLAIRA – Rama pequeña con hojas.

119 –

– OULAR – Aullar

123 –

– COTOLOVIO – Cotovia

124 –

– NO BICARELO DO BICO DO BRELO – En la puntita de la punta de la rama.

volver

125-
— CABALO RINCHÓN — Pajaro que relincha.
— PIRUELO — Pajaro carpintero.
— GAIO — Pajaro multicolor, cuya canción
imita como si raspara algo.
130-
— CHOTO — Tronco grueso, cortado, que alum-
bra de noche con la ceroma.
— BARGO — Gran piedra movediza.
— APERTADOR — Pajaro nocturno.
133
— INDRE — Despacio.
134.
— ESCALAZAR — Escalabrar.)

140

volver

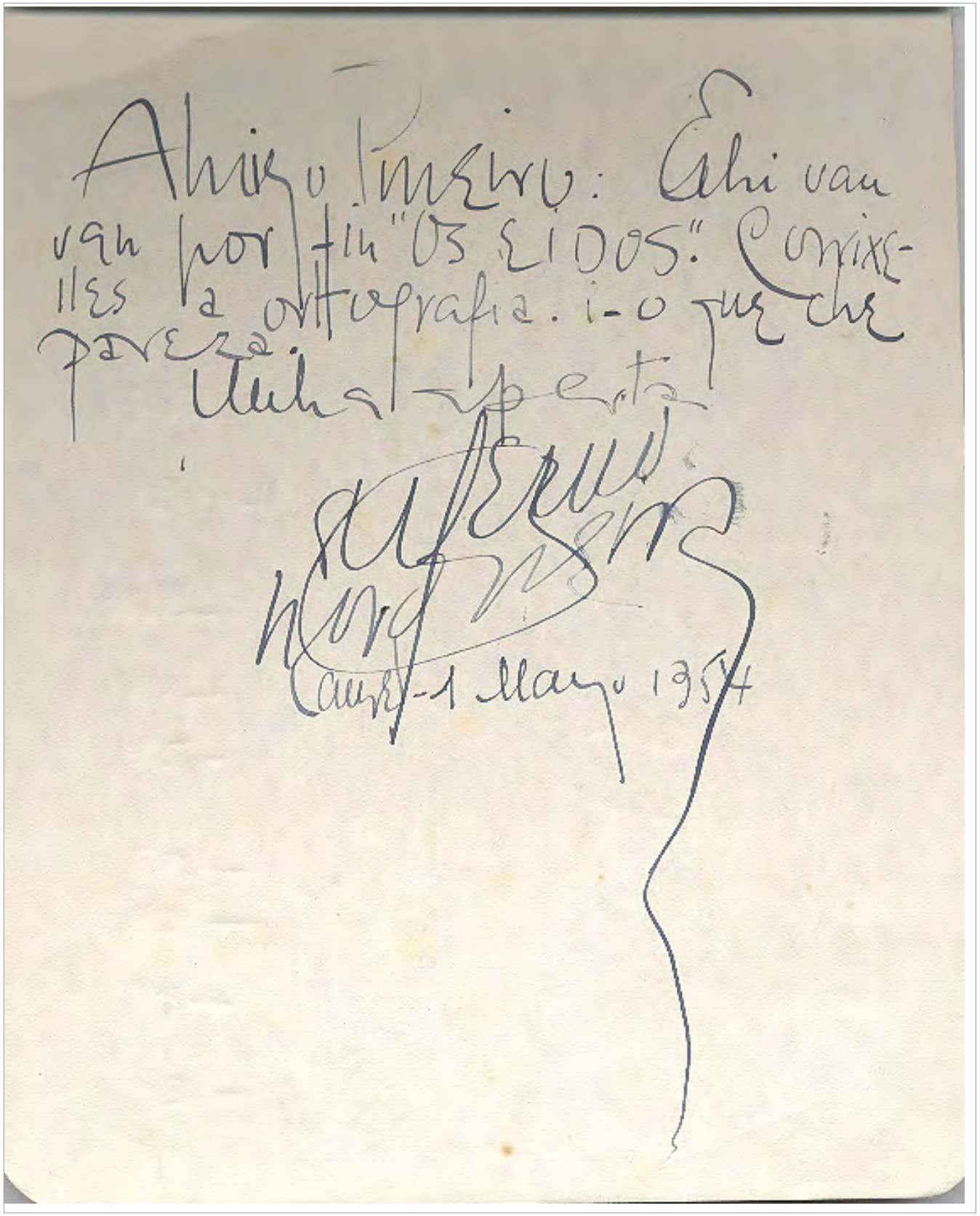

Ahiyo Pineiro: Ahi van
van por fin "OS EIDOS". Corrixe-
lles a ortografia. i-o que che
pareza.
Unha aperta

[illegible]

Lugo-1 Mayo 1954

volver

Primeira edición d'*Os eidos*
(Galaxia, Vigo, 1955).

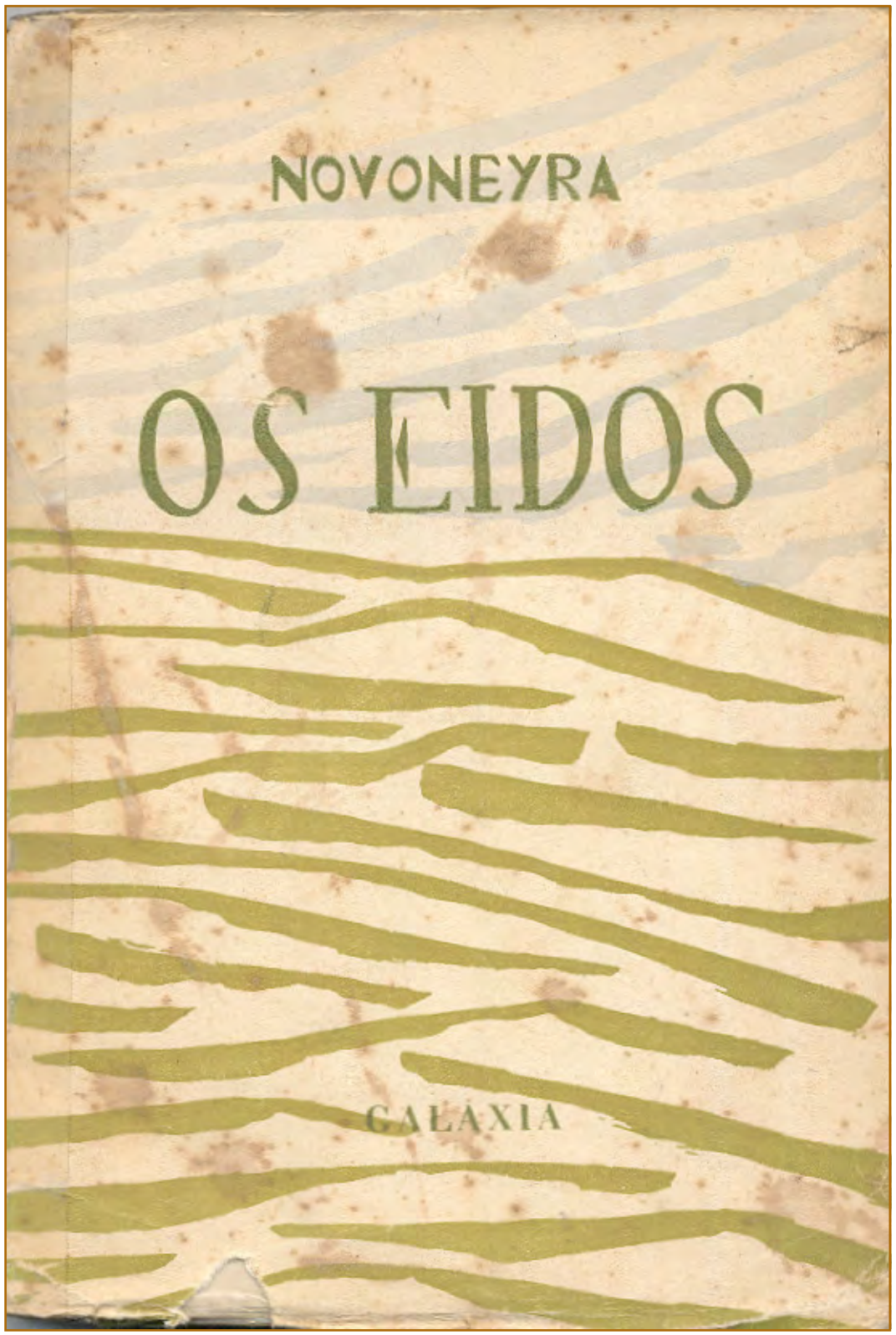

volver

NOVONEYRA naceu no Caurel en 1930. Alí ten as súas raigañas máis fondas, pois si baixou de aquelas terras esgrevias pra dúas ausencias que lle habían de ser decisivas —pra cursar estudos en Lugo i en Madrid e máis pra cumplir o servicio militar en Compostela—, sempre, ó cabo, retornou á súa casa de Parada de Moreda.

No Instituto de Lugo foi compañeiro de Manoel María, o poeta da Terra Chá, que xa facía versos entón. Novoneyra, en cambio non foi poeta precoz. A súa adicación literaria comenzou máis tarde, cando estaba xa en Madrid, e consagrouse a ela por consello de Gamallo Fierros.

En Madrid fixo dous descobrimentos de intensa e fonda repercusión na orientación espritoal da súa vida: a Poesía i o Amor. No ano 51 voltou pra o Caurel con un libro de versos na maleta e co corazón iniciado nos punxentes segredos do amor.

Un ano máis tarde baixou de novo pra cumprir o servicio militar en Compostela. Coincidíu outravolta, coma no Instituto de Lugo, co poeta chairego Manoel María. En Compostela descobríu unha nova dimensión do seu ser: *o sentimento da Terra*. Con iste descobremento, Novoneyra acadaba as súas raíces galegas. E xurdíu, de xeito natural, a súa poesía galega. OS EIDOS refrexan ise sentimento.

De volta no Caurel, afondando e afondando nos abismos do seu propio ser, chegou á esperiencia da soedade radical do home. Soupo espresala con agudo patetismo nos poemas *Ondas de Saudade* que, a xeito de apéndice, figuran niste libro OS EIDOS.

A Saudade como doenza i o Amor como tentativa de curación son os dous polos en que aitualmente afinca a vida espritoal do poeta das *terras outas e soias do Caurel*. Dous libros inéditos refrexan isa esperiencia alternante: *O Libro das Cantigas* e máis a peza de teatro nomeada *A Noite é máis que unha pecha escuridade*.

volver

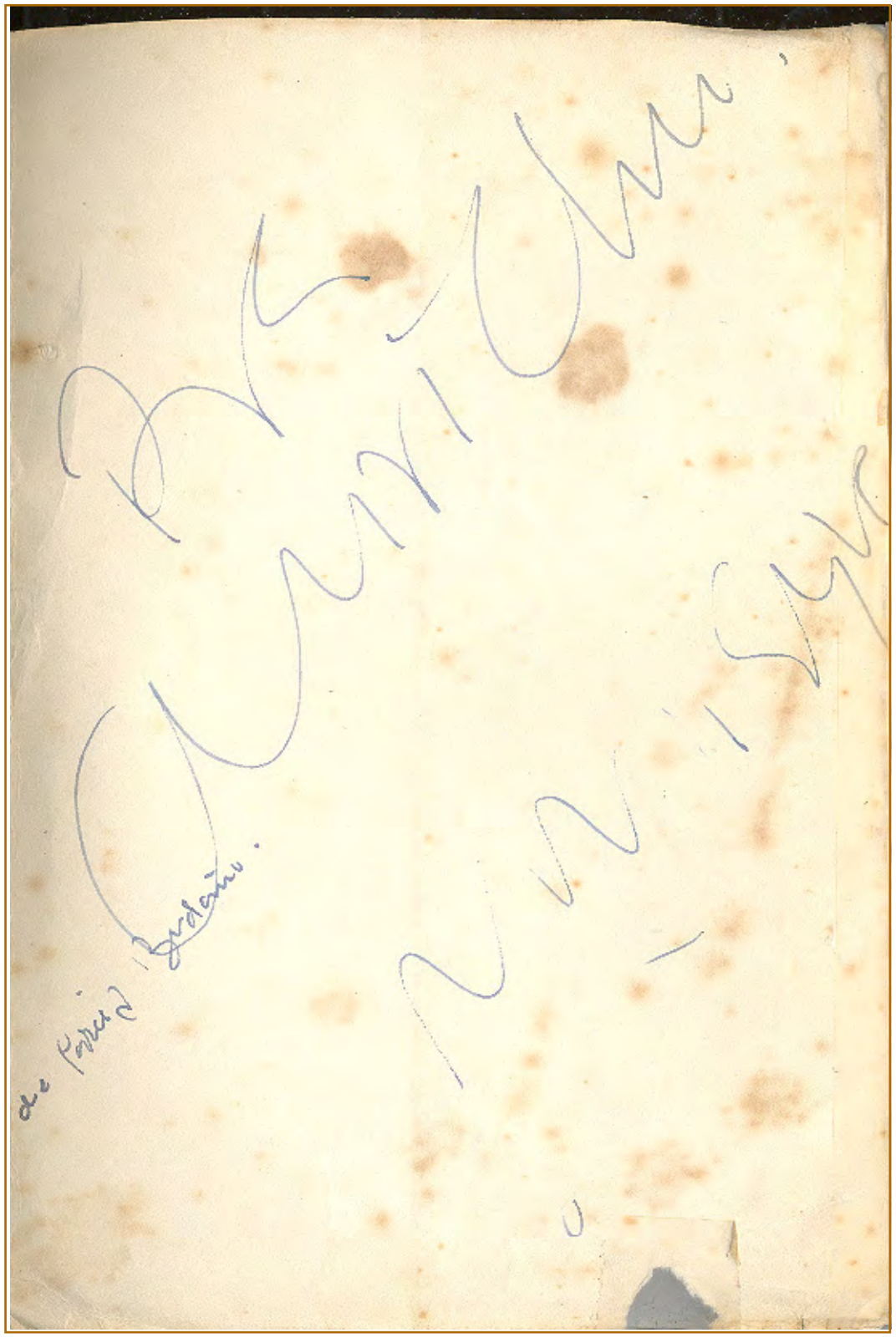

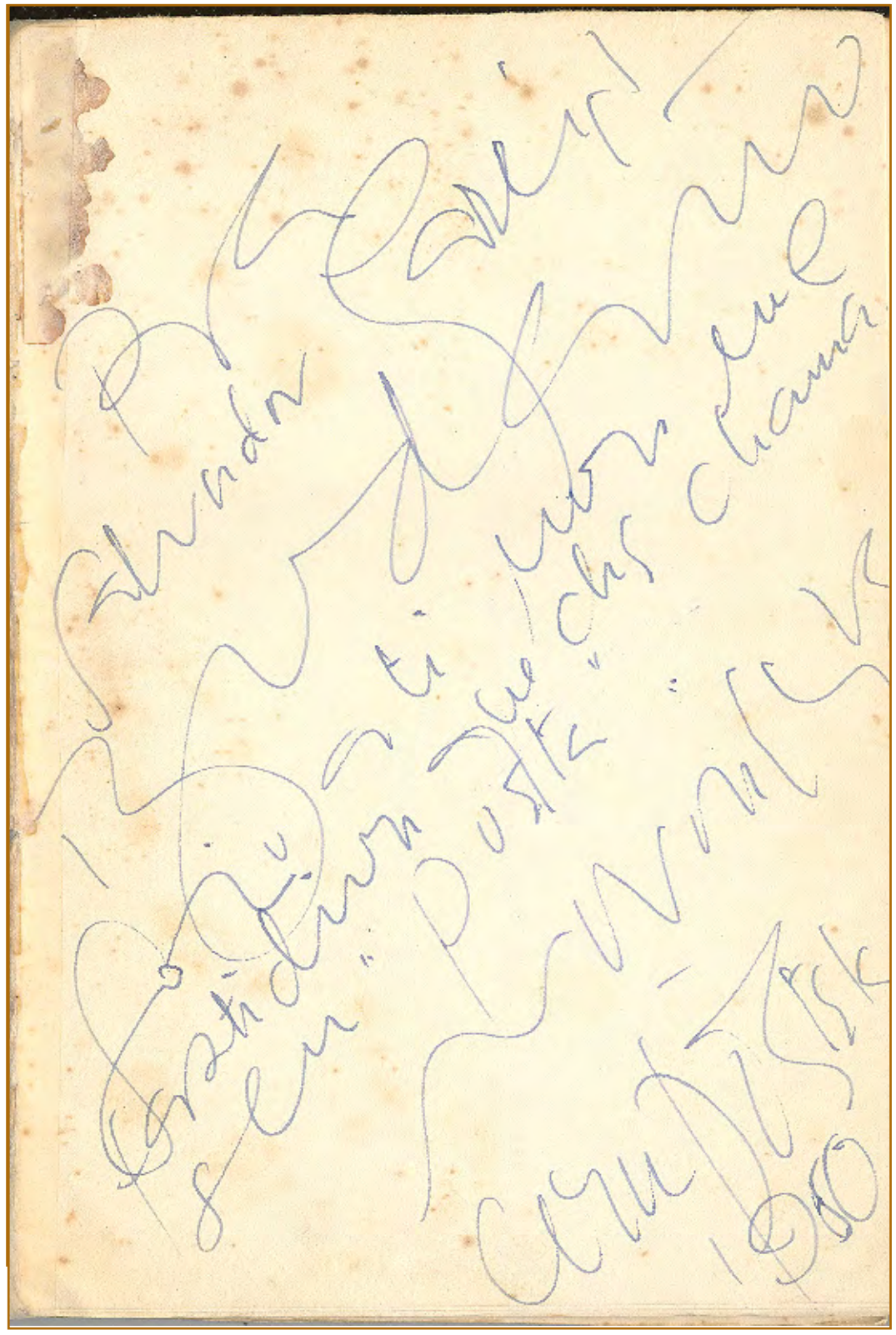

OS EIDOS

NOVONEYRA

OS EIDOS

TERRAS OUTAS E SOIAS DO CAUREL
1952-1954

A Carlos Maside e Ramón Piñeiro,
homes de Compostela, na tarde.

volver

CARTA A NOVONEYRA

Querido Novoneyra:

Desque te deixei en Compostela vai pra un mes, hastra onte non dei chegado á miña terra luguesa de Láncara. Craro que non fixemos o viaxe polo camiño máis corto, pois de Santiago marchámonos, como sabes, dreitos a Xixón, onde botamos algo máis de unha semán, e dende alí demos volta pra Galicia pola liña de Luarca; mais tampouco fixemos o viaxe seguido hastra Lugo, porque en Castropol estábanos agardando Fermín e máis Blanquita Penzol e demoramos uns días con iles. Alí en Castropol tiven vagar e sosego pra ler varias veces os versos de OS EIDOS. Naquíl ambiente de acougo, pleno de esencias galegas, aquecíame lelos unha i outra vez. Algunhas mañás, dispois de contempláremos a fermosa perspectiva da ría dende a fiestra do comedor, líamos os catro xuntos ises teus poemas, que nos deixaban no esprito unha impresión tan pura e levián como a que nos deixaba na pel a brisiña lixeira que viña do mar.

volver

volver

Como é natural, falamos moito diles, ben for alí mesmo, acarón da fiestra, ben na horta, debaixo da meirande avelaira que nunca teño visto, grande coma unha faia da Devesa de Rugueira, ou ben pola estrada de Asturias cando aló ás tardiñas íbamos camiñando pouco a pouco cara San Roque. Foi nistas leituras e conversas cando máis fondamente me cheguei a familiarizar co teu libro. Hoxe non quixera facer outra cousa que resumirche as impresións e xuicios de aquiles días tán gratos que alí pasamos e nos que, en certa maneira, tamén estiveches tí presente sin o saberes.

Como ás veces ó falar da poesía falábase tamén do poeta, conteílles canto sabía das circunstancias que foran xermolando o libro dentro do teu esprito, pois eu coido que OS EIDOS foi a manifestación poética de unha das túas grandes esperiencias persoás, unha disas grandes esperiencias ou descobrementos que sinalan o curso de toda evolución espritoal e veñen a ser como os rasgos fundamentás da súa fisonomía. Tratei de lles facer patente a liña evolutiva do teu esprito tal como eu a chegara a ver a través do noso trato amistoso. Decíalles que os dous cabos disa liña víaos eu representados en dous intres: o da túa chegada a Compostela, fai pouco máis dun ano, i o da túa despedida díla, está pra facer un mes. Cando chegaches con Manuel María, procedentes os dous de Parga, viñas, por fora, coa cabeza crouquela, co carís curtido e máis con un uniforme novo de soldado, e por dentro con unha rexa e cáseque runfante confianza en tí mesmo, sin duda froito da mocedade e máis dos trunfos de poeta-rapsoda. Fai un mes, en cambio, quedabas alí coa licencia de soldado no peto e con fondas e sotis

volver

emociós no peito. Conociachese naquil andares soio e calado por rúas e prazas, mesmo coma si todo, o que se ve i o que non se ve, causárache respeto profundo e tiveras que te arreconchegar na túa propia intimidade. Entre a data de chegada e a de ista como atariñante despedida, pasou un ano. Un ano intenso e decisivo na túa vida espritoal, pois trasformouche a personalidade arrequecéndoa cara dentro, cara as súas raices máis acubilladas e múrneas. Un ano no que tamén se poderían sinalar catro estacións, que teríamos que desiñar con istes nomes: Compostela, A Cruña, Caurel e Hospital Militar de Lugo...

A Compostela chegaches moi afincado en tí mesmo, ou quizáis na proicición ideal de tí mesmo, e semellabas unha especie de solitario arrogante. Un solitario xebrado emocionalmente do mundo e dos homes e moi satisfeito coa lucidía dureza diamantina do seu esprito. Cando falabas, referíaste teimosamente "ás cousas", ás que tí atribuías un posto superior ó do home na escala dos seres, talmente coma si estiveran situadas nun punto intermedio entre o home e máis Deus. Arelabas, perseguías poéticamente isa liña de perfeición. Querías que a túa poesía fose a "voz das cousas"; mais si "as cousas" eran realidás supra-humás, o que verdadeiramente querías era unha poesía supra-humá. No fondo, a perfeición que lles conferías "ás cousas" non era máis que unha proieición ideal de tí mesmo. O que chamabas "as cousas" non eran senón símbolos da túa auto-ouxetivación ideal; eran como un castelo no que estiveras choído sin dispoñer máis que de un único e lonxano horizonte celeste no que soio se albiscaran os refrexos da túa propia imaxinación. Así,

volver

isolado do mundo e dos homes, foi como chegaches. Pro en Compostela batiches con unha realidade viva, humá, que habia de abalar a túa sensibilidade: o sentimento de identificación espritoal coa Terra. Foi a aparición dun novo mundo fora do teu castelo ideal, mesmo coma si diante de tí abrírase un horizonte distinto daquíl horizonte celeste que soio che ofrecía o refrexo lonxano da túa propia imaxinación. Un novo horizonte no que aparecían outros homes, unidos e movidos por un sentimento común de identificación coa Terra e formando todos, homes e Terra, un mundo espritoal complexo e dinámico.

Un día marchácheste de Compostela para A Cruña, onde, a favor do acougo físico de hospitalizado e da case imperceitíbele estraneza que ten a vida pra un montañés levado acarón do mar, as esperiencias compostelás foron arraizando mainamente no teu interior. E foron, ademáis, anovadas poéticamente, ó tomares alí contaito con Rosalía e con Pondal. O que en Compostela fora realidade ouservada, na Cruña atopáchelo confirmado como realidade poética. Confirmación decisiva pra quen naceu poeta e soio poéticamente pode comprender a realidade.

Descoberta xa a identificación espritoal do home coa Terra, primeiro en Compostela como realidade viva ouxetiva, dispois na Cruña como ouxetiva realidade poética, ó achegáreste outravolta ó Caurel tiñas que sentir unha nova, fonda e vivificante esperiencia: o sentimento da túa propia identificación coa Terra. E así foi. Namáis chegares aló levado polo primeiro permiso militar, comenzaches a vivir unha crísis espritoal, unha verdadeira crisis de crecemento espritoal con turbadora frebe emotiva. Percibiches, por primeira vez, unha misteriosa, profun-

volver

da i estremecente sensibilización de canto pisabas cos teus pés, de canto abranguías cos teus ollos, de canto tocabas coas túas maos, de canto escoitabas acaronciño ou lonxe de tí... Todo tiña voz, unha limpa e queda voz interior que se trasfundía na totalidade do teu ser arreguizado. Alí mesmo onde tantas e tantas veces tiñaste sentido arrodeado do indiferente mutismo de todo, agora escoitabas infinitas voces craras e distintas, talmente coma si se tratase de un inmenso clamor confidencial, ou de un máxico himno cósmico, grandioso e sinxelo, no que cada cousa falaba coa voz eterna e inmutábele da súa misteriosa verdade esencial. Así foi a túa identificación sentimental coa Terra, froito, máis que nada, de un contaito auditivo, de un escoitar a súa oculta voz. A sensibilidade auditiva e non a visual foi a que atravesou perceitivamente as paredes do castelo ideal en que estiveras anteriormente preso e te levou ó conquerimento de un mundo novo no que o Caurel convertíuse nunha parte sensíbele do teu propio ser. E naceron OS EIDOS...

Quedábache aínda a etapa final, a estación derradeira diste ano decisivo, e con ila un novo descobremento que faceres: a túa propia intimidade sentimental. Unha doenza aguda levárate ó Hospital Militar de Lugo. As mágoas da doenza e maila indiferente estraneza de aquíl mundo alleo, obrigábante a vivires en permanente e xabreira soedade. Unha soedade longa, longa, na que todo iba ausentándose, hastra as lembranzas. Pouco a pouco fúcheste quedando aconchegado dentro de tí mesmo, arredado da realidade esterior, sin máis achego que a quentura da propia intimidade sentimental. Chegaches, sin te poderes decatar, ós lindeiros mesmos da saudade.

volver

Viviches a túa soedade radical, a soedade singular que aniña no fondo de cada ser humán. E abríuse pra tí un novo horizonte, distinto dos dous anteriores: a túa intimidade sentimental, o centro mesmo do teu propio ser.

Veleiquí, meu querido amigo, como eu vin a túa evolución espritoal dende que a nosa amistade comenzou. Nila aparecen tres dimensións distintas da túa personalidade, que sin duda permanecerán no decorrer da vida inda que alternen a súa primacía conforme ás peripecias do teu eisistir. A primeira, a única que se percibía cando chegaches a Compostela, era a da afirmación voluntariosa do teu "ego", que auto-ouxetivabas idealmente nunha cobiza un tanto unamunesca de o faceres absoluto. A segunda, que se comenzou en Compostela, madureceu e afirmouse na Cruña e froitificou no Caurel, foi un saíres do teu "ego" pra entrares en contaito emocional cos homes e co mundo e, a través diles, coa Terra. A terceira, que se produxo en Lugo, foi un quedáreste soio no teu propio interior, un entrar en contaito coa propia intimidade sentimental pola vía da soedade, do asolagamento pasivo dentro de sí. A primeira refrexouse poéticamente no teu libro "Desde las Cosas"; a segunda, niste libro OS EIDOS, que teño diante; a terceira, non o sabemos... Quizáis se refrexe algún día no gran poema da Saudade que aínda botamos de menos nas letras galegas.

Eiquí tés, en resumen, a presentación do autor de OS EIDOS que lles eu fixen en Castropol. Resumireiche agora o que entre todos falamos do libro.

Os poetas, xa se sabe, son fillos do seu tempo e da súa terra. Nuns casos máis fillos do tempo e

volver

noutros máis fillos da terra. Ista poesía é filla da súa terra. Pura e sinxela como a terra mesma de que naceu, como as uces, coma os encinos, coma os primarrochos... É unha poesía sin época, unha poesía carente de condicionamento histórico. A súa ouxetividade ahistórica nace da esencial identificación coa terra mesma.

O ritmo da vida nas terras do Caurel obedece á lenta reiteración do suceder cósmico. O Abril, o Outono, a Nebra, o Vento, a Chuvia, as Ametencias, as Nabaregas... son sempre as mesmas. O mesmo son agora que fai mil anos. Dentro de mil anos serán igual que agora. Non dependen da historia; non dependen pra nada do dramatismo humán. Están ahí, diante dos homes. Estiveron sempre ahí. Estarán sempre. A vida dos caurelaus está sometida ó seu decorrer reiterante. O poeta, xurdindo disa mesma vida, descríbenolas. A descrición que nos fai de cada unha, de puro esencial, é cáseque unha "definición" poética.

A vida do Caurel, niste libro de versos fíxose voz poética, fíxose realidade comunicativa. Entrou no mundo da cultura, comenzou a vivir na historia. Nos comenzos da historia está a poesía. Toda gran historia debe comenzar con un gran poema. O Caurel, que pasou miles e miles de anos en silencio, agora comenzou a ter voz, comenzou a se sentir redimido do seu longo e frío mutismo xeolóxico pola gracia da palabra poética. Deica agora formaba parte da unidade xeolóxica e xeográfica de Galicia; dende agora entra a formar parte de súa unidade histórico-cultural. Na configuración histórico-cultural de Galicia acaba de cobrar presencia un novo e valioso elemento, que se nos revela na pureza esencial de

volver

uns versos inxeles. O espertar do Caurel tiña que ser así: espontáneo, sinxelo, elemental. Non esperta de un soño secular, perdido no pasado histórico, porque o Caurel non ten pasado "histórico". O seu pasado é anónimo, escuro, ahistórico, milenariamente profundo. Por iso o seu espertar é inxénuo, sinxelo, elemental. Non esperta invocando mitos, lendas, héroes ou grorias pasadas. O seu espertar é mesmo coma un romper a falar inicial, é o gozo estremecido de "nomear" as cousas. O seu mesmo nome —o nome do Caurel— non garda en sí ningún eco de resoanza histórica nin alude a héroes lexendarios. Alude sometes á direición de un vento.

¿Por qué non imaxinármonos un espertar poético de todalas demáis terras galegas? O mesmo que o Caurel, a Terra Chá, e Lemos, e Melide, e A Peroxa, e Deza, e Fisterra, e Monterrei, e A' Limia, e todalas demáis. O día que cheguemos a ter un Cancioeiro poético no que se recolla e se refrexe a voz de todalas terras galegas como en OS EIDOS se refrexa a do Caurel, daquela contaremos co gran Poema de Galicia, con isa especie de epopeia coleitiva na que todolos pobos refrexan o seu ser. Porque Galicia, que ten grandes poetas, non ten aínda o seu gran Poema. E o gran Poema de Galicia non poderá ter realidade senón refrexando a voz da Terra. Na vida da cultura galega, a Terra é un elemento aitivo i esencial. A nosa realidade cultural ven a ser a integración do humán e mailo telúrico, cualidade peculiarísima da nosa cultura, quizáis a máis difícil de comprender pra os alleos. Sin a base telúrica, a nosa espresión puramente humán é parcial, incompleta, sometida a perene vaguedade... Cando a escura e podente presencia da Terra acade trasparencia verbal,

volver

o esprito galego terá descoberto a base, o substrato fundamental no que as súas raíces afincan. Perderá a vaguedade atoutiñante do que se move no ignoto, no escuro e impalpábele. Porque a cultura galega nace da peculiar situación espritoal do home galego, que non é, como na maoría dos casos, o froito, o refrexo da intensa e integral relación do home cos outros homes. Eiquí a situación radical do home non consiste fundamentalmente na relación cos outros homes, senón na relación coa Terra; consiste na súa relación coa "vida cósmica" máis que na súa relación coa "vida social".

No decorrer da nosa cultura aitúan dous elementos fundamentás: o elemento histórico, que ten un dinamismo de ritmo mudadizo, e máis o elemento cósmico (a Terra), que é permanente e ten un dinamismo de ritmo lento e reiterante. A evolución da nosa poesía arrinca da asimilación de correntes culturás históricas (de unha época), e camiña cara o descobremento da Terra. Parte do elemento mudábele pra se achegar ó elemento permanente. A súa maturidade plena producirase cando teña desenvolto istas tres etapas:

I. O espertar inicial baixo o eco de unha corrente cultural histórica, etapa que antre nós comenzou co Romantismo, de certo por se tratar de unha corrente espritoal afín á nosa propia sensibilidade.

II. O descobrir a realidade cósmica, a Terra, o elemento básico permanente, tendencia que xa dende os comenzos se fixo presente na nosa poesía.

III. A síntesis, a integración do elemento cultural "histórico" co elemento "cósmico". Ou seña: a entrada da Terra na historia.

volver

Iste libro OS EIDOS marca o gran comenzo da segunda etapa, porque nil preséntasenos por primeira vez isa direición poética seguida de maneira crara e conscente. Noutros poetas anteriores —Rosalía, Pondal, Noriega— móstrase xa ista tendencia, mais en poemas isolados e sin a conscente craridade que envolve iste libro. Pondal, por exemplo, era home dotado pra iste descobremento. Algúns dos seus poemas responden a ista elementalidade sinxela e case impersoal. Con todo, preferíu abertamente envolver o seu mundo "bergantiñán" nunha atmósfera histórico-lexendaria creada por il mesmo. Non o tomou tal e como é na súa cósmica espontaneidade, senón que lle impuxo o rexo calco da súa propia personalidade espritoal. En lugar de ser a voz poética de Bergantiños, Bergantiños foi o achaque pra il crear un mundo poético persoal. O que nos ofrece é un Bergantiños "pondalián". Exercendo un señorío poético sin límites, Pondal traslada Bergantiños a un tempo histórico "imaxinario". Fai que un tesouro de lembranzas históricas —céltigas —apareza acochado nos rastros toponímicos de Bergantiños. Vai resucitando isas lembranzas con soio debullar os segredos de cada nome. Coma un deus solitario, transforma os nomes en seres animados, en pobos, en espritos máxicos. Recollendo nomes perdidos, nomes escuros coma pedras dos camiños, sábelles infundir alento e brilo espritoal, talmente coma si fosen antergas moedas soterradas nas que íl soupera ler vellas historias heroicas. Sábeos transformar nun universo persoal cheo de sentido interno e dotado, incluso, da forza trascendente (poética) de un mundo histórico verdadeiro. Con forza de xigante crea un

volver

universo persoal. Mais, ó cabo, iste universo "será sempre persoal".

Cousa distinta ocurre co libro de Novoneyra. Por se tratar de poesía da Terra e non de poesía do tempo —presente ou pasado, real ou imaxinario—, é unha poesía pouco "persoal". Mais ben é poesía "de todos". Trátase de unha poesía que refrexa unha zona anterior á individualización persoal: a zona do ser e mailo decorrer da vida cósmica na súa inserción coa vida humá. De ahí a súa elementalidade. De ahi a súa forzosa e difícil sinxeleza. Ningún poeta, por culto e requintado que o seu esprito for, podería descobrir ista sotíl zona poética de non estar fondamente arraizado na realidade cósmica que lle sirve de base espresiva. No libro OS EIDOS esprésase poéticamente a esperiencia máis radical e permanente do esprito galego en canto realidade coleitiva: a súa integración na vida cósmica. Esperiencia de vixencia inmudábele durante centos e centos de anos. Iste libro .houbérano .comprendido .plenamente, .como cousa propia, os caurelaus de fai mil anos. Como cousa propia comprenderano, tamén plenamente, os caurelaus de dentro de mil ou de dous mil anos. E ó decir caurelaus, podemos decir todolos galegos que teñan vivido ista esperiencia, pois quen non a tiver vivido como realidade formativa do propio ser individual, nunca poderá comprender de todo a verdade esencial da realidade galega.

Das tres dimencións espritoás que tiñamos percibido en Novoneyra, a poesía de OS EIDOS siñala o comenzo do seu contaito íntimo e conscente coa Terra. Nista dimensión, o mesmo que nas outras dúas, a súa vitalidade poética, aínda en plena mocedade, ten que lle ofrecer moitos froitos celmosos á

volver

nosa lírica. Dentro da evolución xeral da poesía galega, OS EIDOS tamén siñala o inicio craro e conscente do que poderíamos chamar "a poesía como voz da Terra". Hai, dende logo, antecedentes isolados nuns e noutros poetas anteriores. Con todo, en ningún hai, hastra Novoneyra, unha vontade conscente de anulación do "persoal" en favor do "cósmico", unha fidelidade tan total ó que a Terra é en sí. Siñala espléndidamente unha liña de posibilidás ilimitadas para a nosa poesía. Siñala, incruso, o camiño que nos levará algún día a acadar a creación do gran Poema de Galicia, ise gran Poema de fondo máis ben impersoal que todolos pobos saben crear nalgún intre do seu paso polo tempo.

Pouco máis ou menos, tales foron os comentos e xuicios que os teus versos nos foron espertando naquilas leituras e conversas de Castropol. Falamos, craro está, de máis cousas, por exemplo do seu purísimo tesouro idiomático, e detivémonos, ás veces, a reparar nisas dúceas de palabras de cerne antigo, afeitas a andar entre as uces i entre as faias, a camiñar por carreiros e carrouzas, e que no teu libro acadan brilo e quentura coma se fosen estrelas vivas.

Non quero engadirche novas impresiós ás que de aló traio. Eiquí inda non tiven vagar senón pra lembrar o que che levo dito. Chegamos onte, e hoxe hai bastante rebulicio no lugar. Andan todos, ledos e lixeiros, a preparar a romaría do San Vitoiro.

Láncara, agosto do 1953.

Ramón PIÑEIRO

AS VERBAS diste libro son verdade nas terras outas e soias do Caurel. Nelas, pra non mancar as cousas, soio as nombro ou dêixoas ir dun movemento seu, acostumado e natural.

NOVONEYRA.

volver

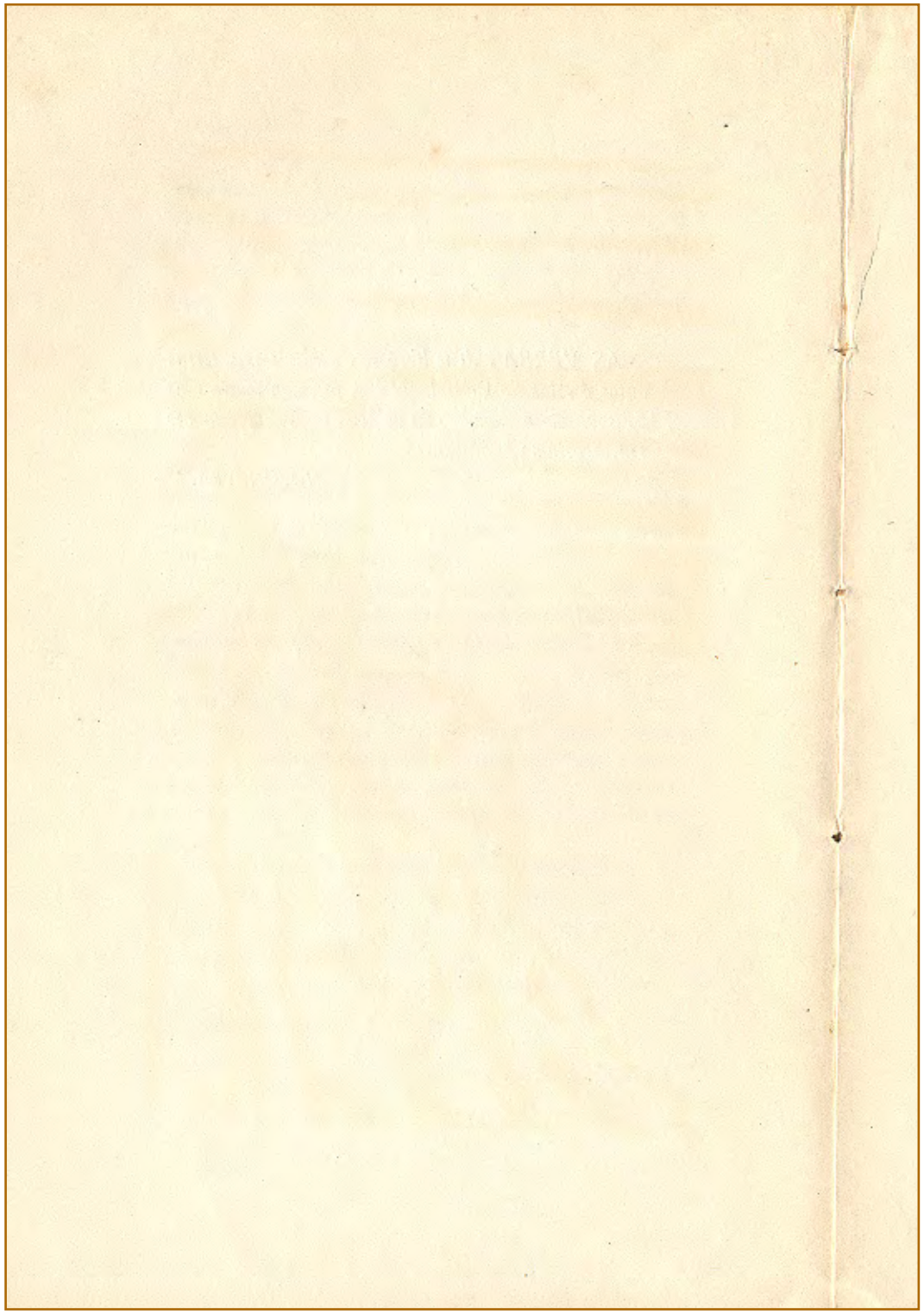

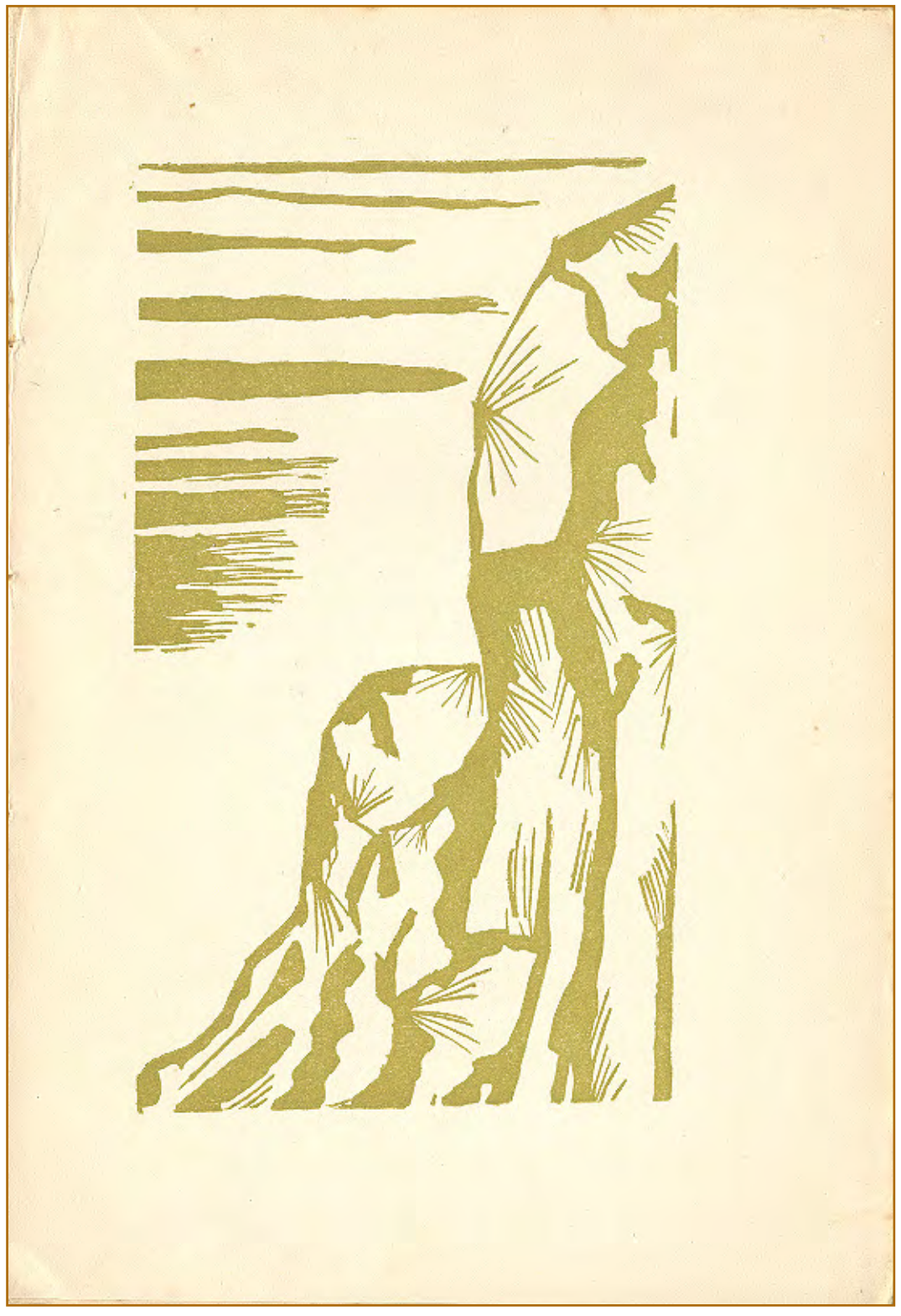

volver

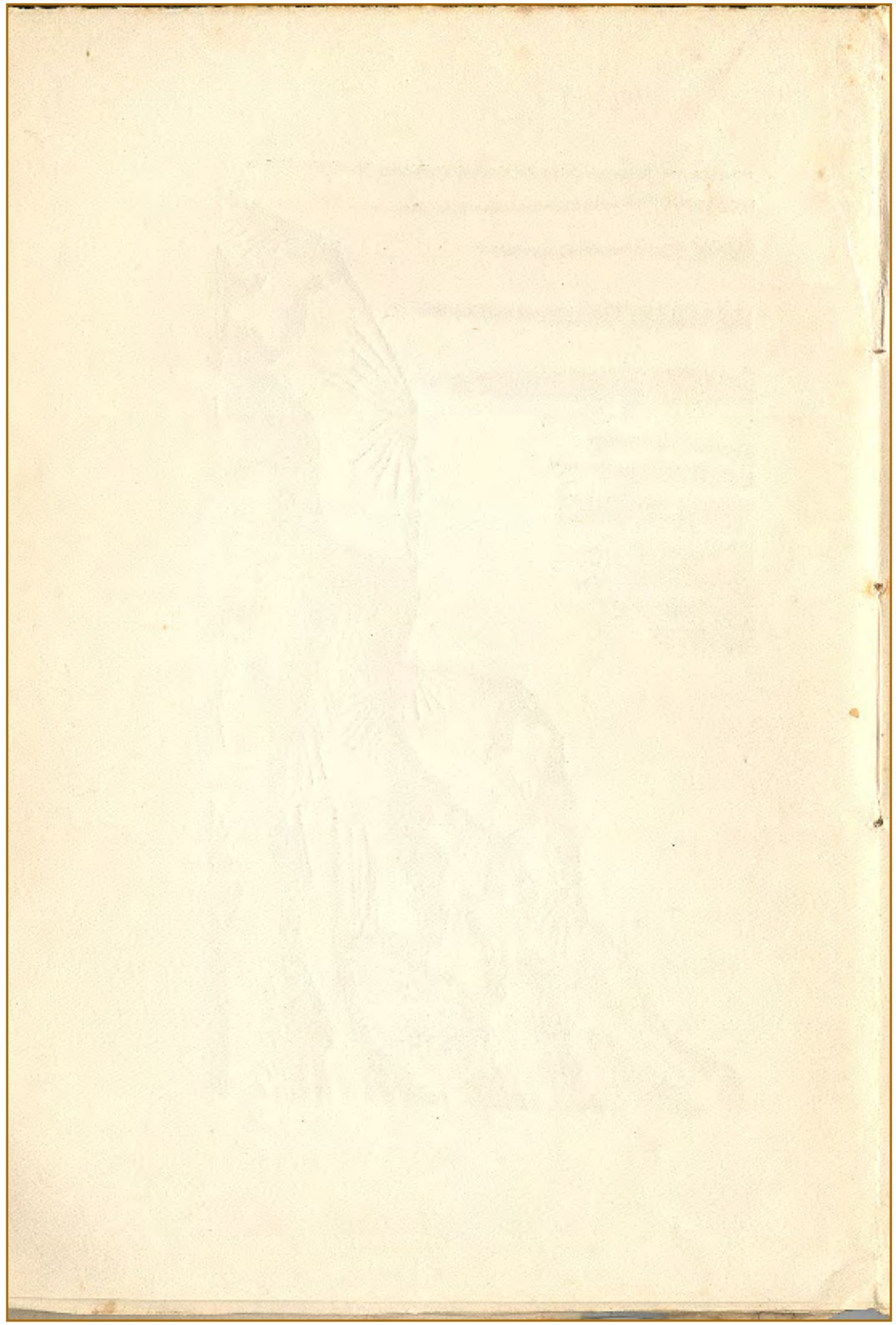

OS TESOS CUMES

CAUREL DOS TESOS CUMES

Caurel dos tesos cumes que se ollan de lonxe!
Aíquí... síntese ben o pouco que é un home...

volver
volver

TERRAS SOIAS

Cumes mouras das aigas!...
Montes do sol i a ágoa!
¡Serras! ¡Terras soias ó sol!...
O sol baixa
de cara, coma un pai, á frol da braña.

Polo Couto...
polas vagoadas i os cousos da Seara...
pola Serra do Rebolo i o Carreiro do Sono
vai Xosé de Parada
cara Viana do Bolo e Val de Orras,
sobindo e baixando costas...
nun sono de idas e voltas...

Diante e tras dil, a serra longa...

volver

OS MONTES DO SUL

Hei de ir ó Piapáxaro i ás cumes do Faro
onde está o ceo a un vóo de paxaro.

Hei de ir á Rugueira, i a Devesa de Donís,
ó Rebolo, á Pinza i ó Chao dos Carrís.

Hei de ir a Lousada i a Pacios do Señor
a Santalla, á Veiga de Forcas i a Fonlor.

Hei de ir ó Cebreiro, pasar por Liñares,
sobir ó Oiribio, a Cervantes i a Ancares.

Hei de ir a Cido i a Castro de Brío,
baixar i andar pola aurela do río.

Hei de ir a Céramo, cruzar o Faro i entón
debrocar pra baixo, cara Oencia e León.

Hei de ir a Vales, i a Pena da Airexa,
i a un eido soio, onde ninguén me vexa.

volver

TERRAS ERMEDAS

Terras
ermas
do Freixeiro! Montes
írados! Pobos probes
que se foron
quedando nos hosos!...

volver

A LUCENZA

I

Ouh Covallo de Doña Briosa,
Lagos, fontiñas roíbas
da Seara, Campo Lerín, Murelos,
Cortello dos Cervos!...

II

Terras outas e craras da Lucenza,
onde se ollan cerca
as serras lonxanas!...

Voan as aigas coas áas abertas,
levando a sombra polas penas brancas
e polas herbas douradas e sanguentas...

volver

III

Eu son esto que vexo e que me ve:
. . . . . .
Cebreiro... Faro... Oíríbio... Cervantes...
Ancares...
Capeloso, Montouto, Rebolo... Cumes soias
do Caurel...
Serras longas de Oencia e Val de Orras...

O cor,
preso no silencio antergo dos tesos,
sóio sinte a presencia do sol...

Inmensidade da terra i o ceo!...

volver

TERRAS DE MOREDA E PARADA

MOREDA DAS MORODELLAS

Moreda das morodellas!
Nogueiras, freixos da Varxa!
A Boca do Couto! As Agoas
i a Devesa da Rugueira!...

Baixando Moreda abaixo,
cara o Muíño das Edras:
bate a auga nas pedras...
peta nas portas un touro...
tecen as mozas na tea...
un monte, lonxe, fumea...
e vai muñando o boi louro...

volver
volver

FRAGAS DA PALEIRA

Fragas iradas da Paleira!
Taras de cabras e ovellas,
de antre o Serro i a Devesa!
Terra costa, fraca i erma!...

volver

ENCINAL DE TARELO

Encinos de Tarelo
—espantallos
que á mesma noite poin medo—!...

Polo carengo do teso
i o bico do cotarelo
os vosos brelos xanzados
insinando os cotomelos...

volver

SILENCIO DOS TESOS

Trousos do Fedo
í a Lamelalonga!...

Silencio dos tesos
da uz í a queiroga
ó sol marelo!...

volver

TERRAS ABESEDAS

Terras abesedas
do Valdasnela i os Pradaíros
por Fontepreta arriba!...
Pasa o sol por elas escazurrado,
aubeando polas penas...

Terras do laz,
dende o outo Nadal
hasta o Antroido!...
Os trousos polas ladeiras
i os carambelos nos teitos...

Terras xabreiras
de Sant-Eufemia i os Cangos!...
Xeadas brancas e negras!...
Castiñeiros do Estreito!...
Prados da Veiga do Couso!...
Hortigois, charouvias
meldrascos, cardios i acedas!...

volver

O CHAO DO VIDOAL

Penas do Chan
do Vidoal!...

Arandeiras,
rebolas, uces e xestas!...

Síntese o tempo longo
que pasou pouco a pouco
por riba distas penas vellas
cobertas de mofo...

volver

ARGANA DA PENA BRANCA

Argana da Pena Branca,
presa
baixo das matas de abraira
entre as pestanas da pena!...

Ven sóo dos castiñeiros
un ventiño pequeno
abalala...

volver

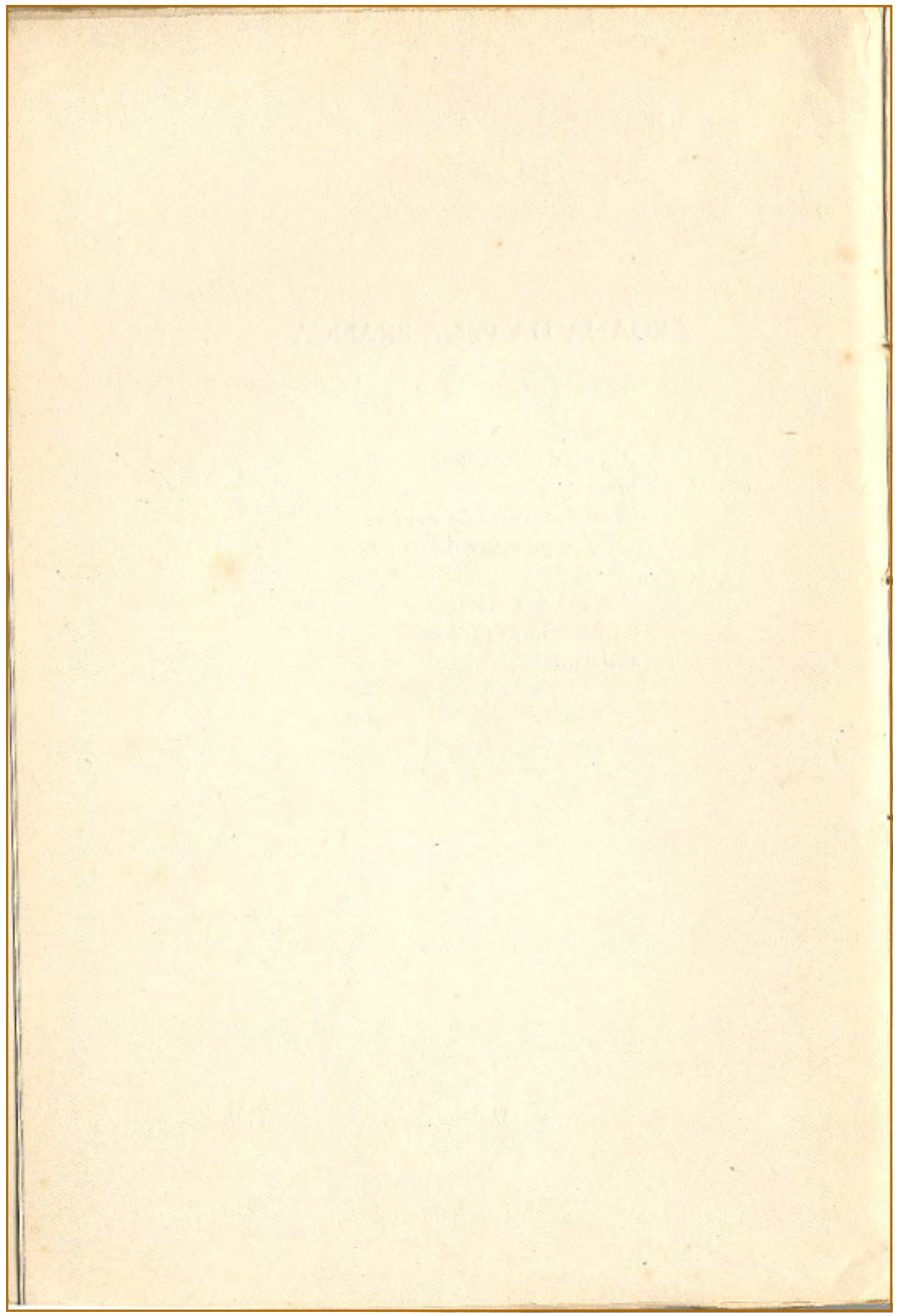

OS BOSCOS

A DEVESA DA RUGUEIRA

Agoas brancas
da Rugueira!...
Bouzas pechas de uces e xestas!...
Abraíras, teixos, faias
xardois e reboleiras!...

Fontiñas do corzo!
Misterio do bosco
calado!...
Non hai otro templo mas vasto,
nin outro credo
que este silencio...

volver
volver

A BRETEMA

Panos brancos esfiañados
da nebra,
aubeando
polos vals,
polos soutos
í as devesas marelas,
en busca dun cavorco
ou dunha valiña outa
que os acolla
í os faga acougar!...

Fiañas da nebra,
sobindo e baixando a gaíola do ar
polas serras érmedas
e polos boscos espidos do Nadal!...

volver

NO BOSCO DO OUTONO

I

Pasa o sol lene
sobor do bosco quedo que soña
nunha morte longa, lenta e irremediabel,
como se el non fora
o Pai Sol. Recenden
as derradeiras froitas refeitas...
Calan as aves senlleiras...
ollan pra sombra. .
soñan...
Na tarde,
todo quere ser o aire...

. . . . . .

Can as follas dando voltas...
e quedan xuntas ó pé da arbre...

II

—Agora eu penso en cando escriba
os derradeiros versos...
..... e téñote, amiga,
para non ter medo...

volver

CHOIVA NO BOSCO

Chove maina e calada...
Vense os fíos da auga
contra as bandas escuras das penas...

Nos soutos i as devesas
as pingoadas esbaran e baíxan
petando de folla en folla...

As veces
co vento a ruxidoira medra i esvécese...

Agora, eu son soio pra choiva...

volver

O MOFO

CHOIVA DO MOFO

Chove xunto e miúdo...

Como siga unhos dias iste tempo
vai dar gusto
ver cobertas de mofo: as penas
as paredes vellas
as aurelas dos ríos
i as presas,
as estoldas dos muíños,
os teitos,
os castiñeiros, xa sin folla
i as árbores todas.

volver
volver

O MOFO DAS PEDRAS

Iste mofo das pedras,
tan vello e tan miudiño,
é o silencio baixiño
que lles vai saíndo en frebas
e que se queda ó pé delas
pra que non poidan sentilo.

Mofo lento das pedras,
polas aurelas das presas
e polas beiras do río!...

volver

OS CAMIÑOS

O CAMIÑO DO MONTE

que non sei pra onde vai
ROSALIA.

Vai polo monte o camiño
outeando coma un louco:
cara abaixo moi aprisa,
cara arriba pouco a pouco...

Cruza soio a serra toda
sin levar outra compaña
que a gran presencia do ceo,
sobre o silencio da braña...

Eu non sei pra onde vai,
mentras o quedo mirando.
Soio sei que ailí se compre
o sono que estou soñando..

volver
volver

CAMIÑO DE VIANA

Vai o Xosé de Parada
atravesando, il solo,
a Devesa do Rebolo.

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

Cabalgando vagariño
cruza a terra do viño
cara Viana do Bolo...

O camiño sobe, baixa, torce
e morre lonxe...

Deixa a serra pasada.
Leva a ialma asiñada
cunha mágoa de camiño...

O camiño sobe, baixa, torce
e morre ó lonxe...

volver

AS FONTES

FONTIÑA DO CARABEL

I

Fontiña do Carabel!
Agoa branca
nacida ó pé dunha faía
teñe que ter bon beber.

Ven. Chégate
aiquí. Toma,
pon de calexa ista folla.
Asenta ben no buraco.

—¡Qué fontiña máis pequena!
Sécase
con un sorbato.

II

Fontiña do Carabel,
que dás xusto o que un pode beber!

volver
volver

FONTELA

Prados de Fontela
que herbiña vos crobe
máis marela,
que primaveira máis probe!...

Zumega... zumega que zumega,
zumega a fonte
do monte...
Baixa a ágoa... e rega...

volver

volver

A FONTE DA LAMEIRA

Oise a fonte, que de día está calada...

Penas do Real, coa alma asomada
branqueando ó luar!...

Sinto un medo, de nada,
que me pode matar...

FONTE DAS LUBICIEIRAS

Fonte das Lubicieiras:
nacendo por vinte bocas,
ruxindo de mil maneiras!...

volver

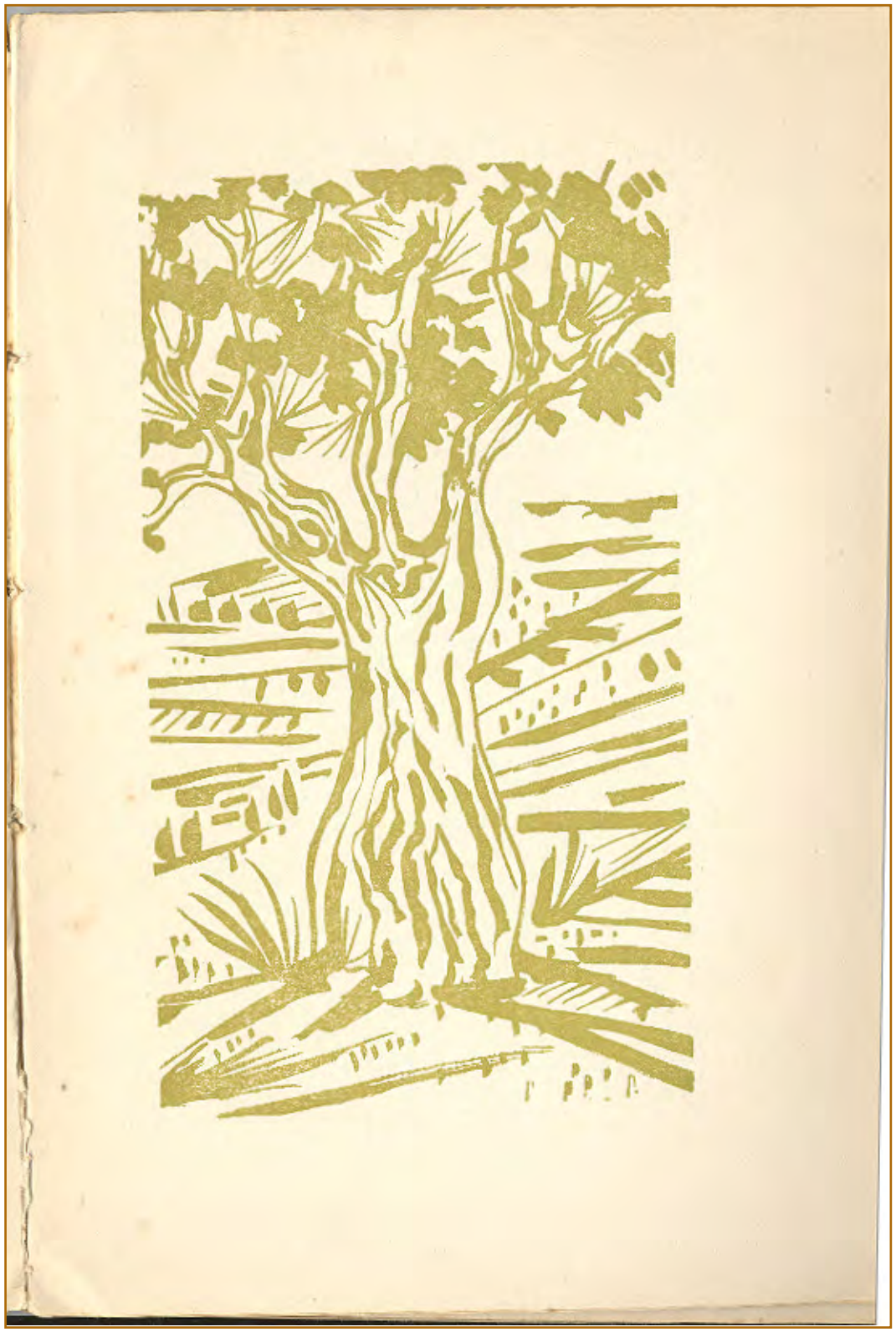

volver

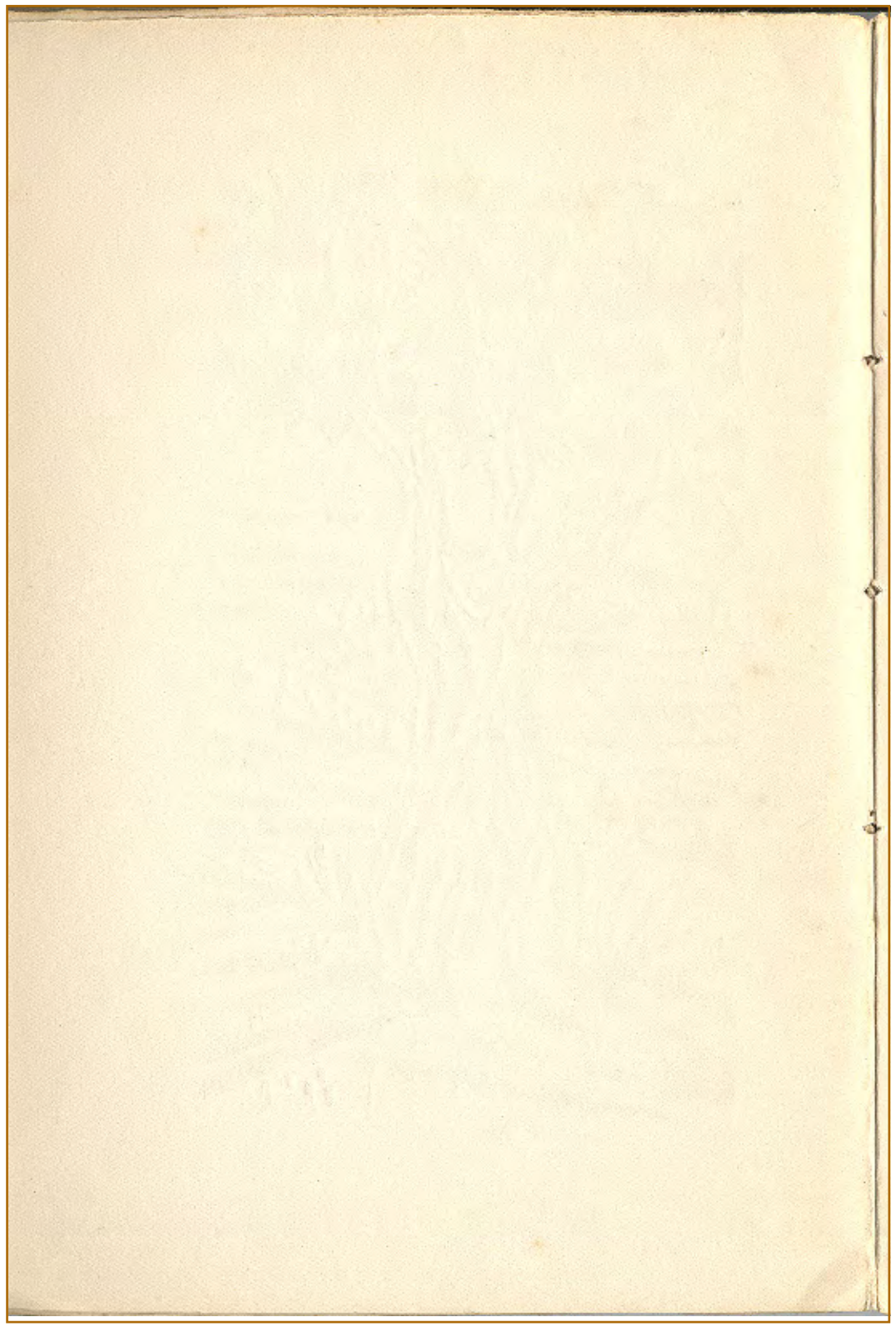

TERRA DE FONTES

Terra moura das montañas!
Boa terra que dás ágoa
é tés ágoa nas entranas!...

volver

volver

VENDO A AGOA QUE PASA

Ista ágoa da presa,
son eu ou é ela?...

volver

A POZA

Esbara a ágoa pola lastra
e cai na poza,
pingoada a pingoada...

Onda a onda,
unha onda tras outra,
tarda xusto en chegar
a que a dianteira morra...

volver

O OLLO DO RIO

Vendo e oíndo o río
pasa o tempo sin sentilo...

Naz a ágoa su as abrairas
antre as penas sombrizas...
Roxe... e baixa
de pincheira en pincheira...
e corre entretecida
polas presas...

volver

O AIRE

NO SILENCIO DA TARDE

O aire sabe unha cousa...
que se perde se un a conta.

volver
volver

A SOMBRA

Quen na outa tarde andivo a catar o aire, sabe
que a sombra é máis que unha leve escuridade.

volver

AIRE AMIGO

Ista tarde o aire é meu amigo.

Voume sumindo... sumindo...
Se o aire quer
chegarei a non ser ninguén.

volver

AIRE DA SERAN

Sólo pro aire, nas seráns
íbame eu indo de vagariño
cara a Cernada, cara o Pumar,
polo Camiño do Biduido,
polo Camiño do Bolosal...

Sólo pro aire, nas seráns...

volver

A SERAN

NA OUTA SERAN

Prados do Chao da Ladal
na outa serán!...

Baixa a ágoa durmindo
polo val tranquilo...

Ollando no río
voume indo inordiña non sei pra que sitio...

volver
volver

MENSAXE SOTIL

Fala a tarde baixíño,
i o corazón sínteo...

volver

A SERAN DOS PRADOS

Pastoras senlleiras
fiando ó pé das bidueiras!...

Peneirar do peneiriño
polo Noval e Fontela!...
Prados do Val d-Asnela
e do Campo do Muiño!...

Sonos que van
dar á serán!...

volver

TARDE DE MARMAÑEIRA

Chove pausiño pras sombras...
Chove pra abaixo e pra arriba...
O aire, de sono en sono...
A ágoa, pinga que pinga...

Ven a noite polos eidos...
Vaise a tarde que nin xeme
decindo «adeus» con un xeito
que non sei nin se me esquece...

volver

A PRIMAVEIRA

A VINDA DA PRIMAVEIRA

Brila a ágoa nas beiras...
as calzas do cuco polas uceiras
i as bouzas dos outos boscos
nos tesos núos e foscos...

volver
volver

TEMPO DOS PRIMACHORROS

Primachorros brancos,
panqueixo i amarguexos!...
Argana polos barrancos!...
Folla podre nos reprexos!...

volver

XISTRALES DA SITIMA

Xestas froridas da Sítima!
Vírtas de xesta piornal!...
Terra probe, sequíza,
de penedo i herba chá!...

volver

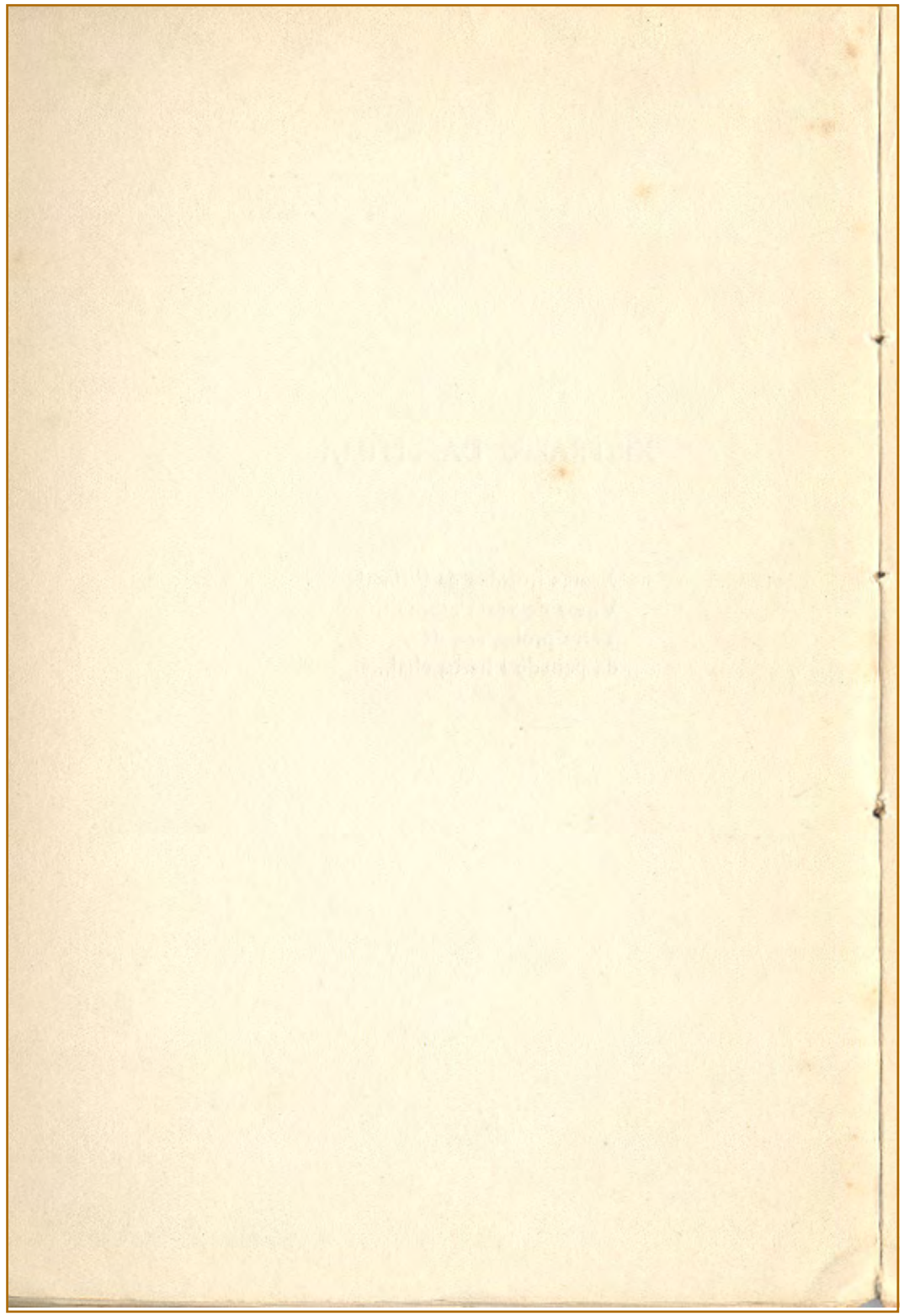

O VRAO

A VINDA DO VRAO

Veo o tempo craro do Vran: as festas i os traballos.
Veo a lua das segas i a gadaña dos prados...
os gavilleiros, as medas i o troupelear dos mallos.

volver
volver

A CAIDA DAS CANDIAS I OS NINOS

Agostan
as veigas. Cain as candías
das cantrochas calvoas...
Os ninos que andan á aubea
fan parvas e medíñas pequenas
de candías apiladas...

volver

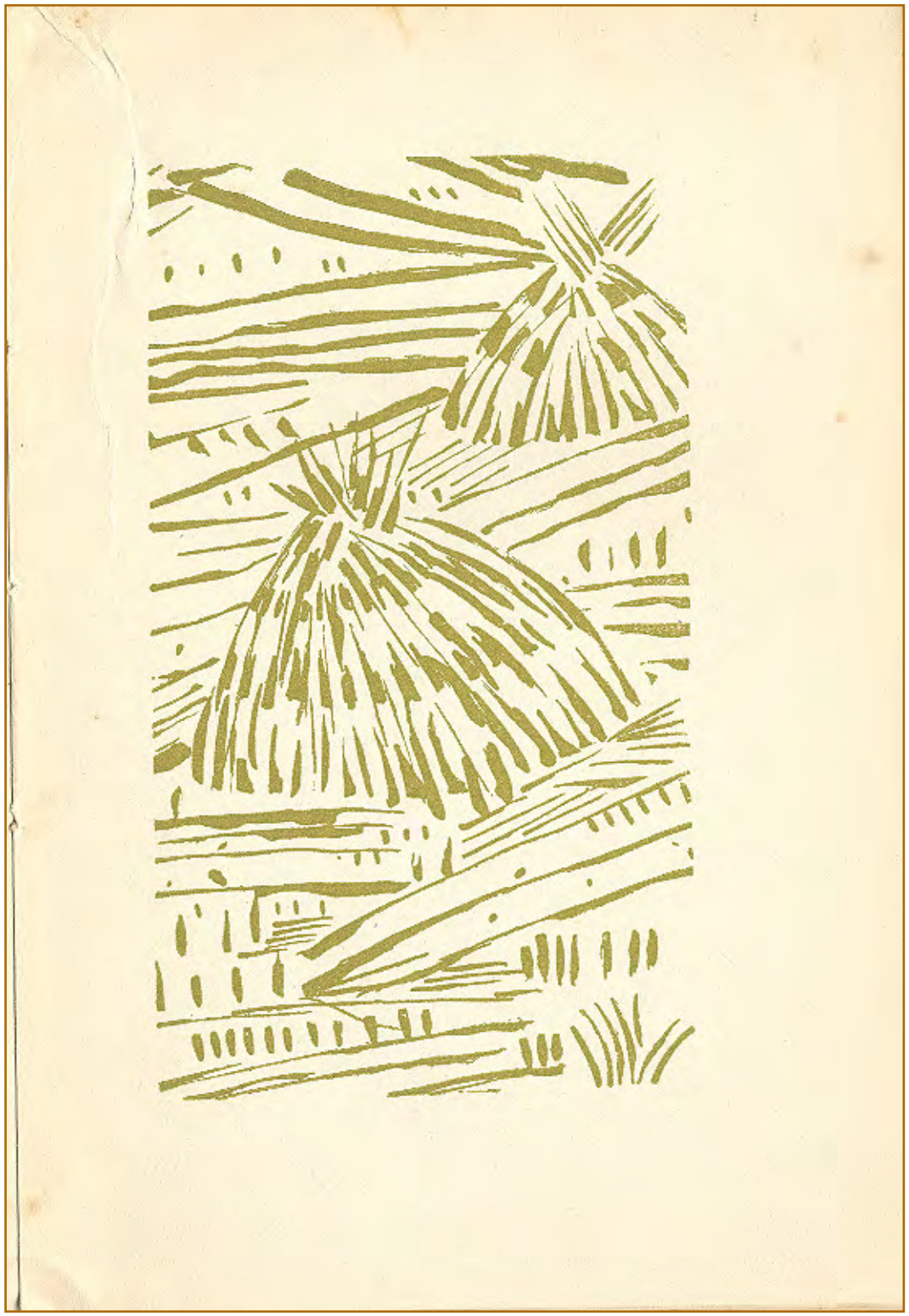

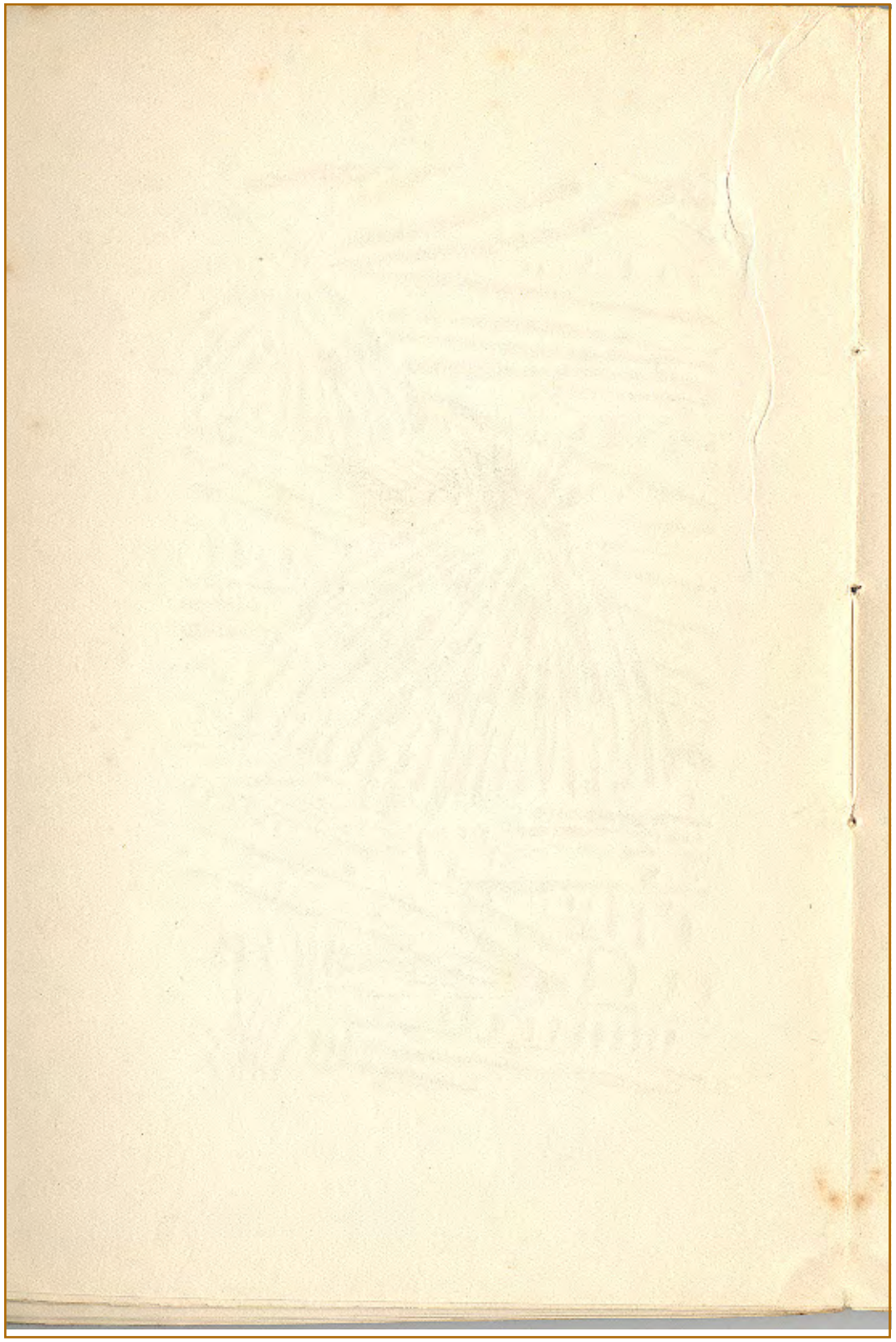

O OUTONO

A VINDA DO OUTONO

Veo o tempo morno do Outono!

Os días son tardes longas
nas que o aire soña
ser ainda unha cousa mas leve.

Todo teñe o seu xesto dos sonos,
o seu xeito mas lene:
os tesos, os camiños que se van
na serán dos vals...
os soutos alumados douro...
eu quedo, ollando ó mofo...

volver
volver

SETEMBRE

I

Nacen as tollemerendas
polos campazos i os chaos,
nas cembas de Remesqueda
no Souto de Sanromao...

II

Cai a choiva que dá sono
na queda serán dos prados...
i eu cravo enviso os meus ollos,
sin ver o que estou ollando...

volver

CAIN AS FOLLAS

Chove nas veigas sin que se oia...
Unha tras outra
can as follas dando voltas...

Ollando á serra calada
un agarda
unha cousa queda e lonxana...

volver

DOR DA CAIDA DA FOLLA

Cain as follas...
Sinto unha cousa
que se apousa en min e non me toca...

volver

LEMBRANZA DO VRAN
DE SAN MARTIÑO

Amiga alba e delgada,
estás lonxe, e non hai nada
en toda a serra calada...

Lémbraste, ó vir os gados,
cando estabamos sentados
ollando os soutos dourados?...

volver

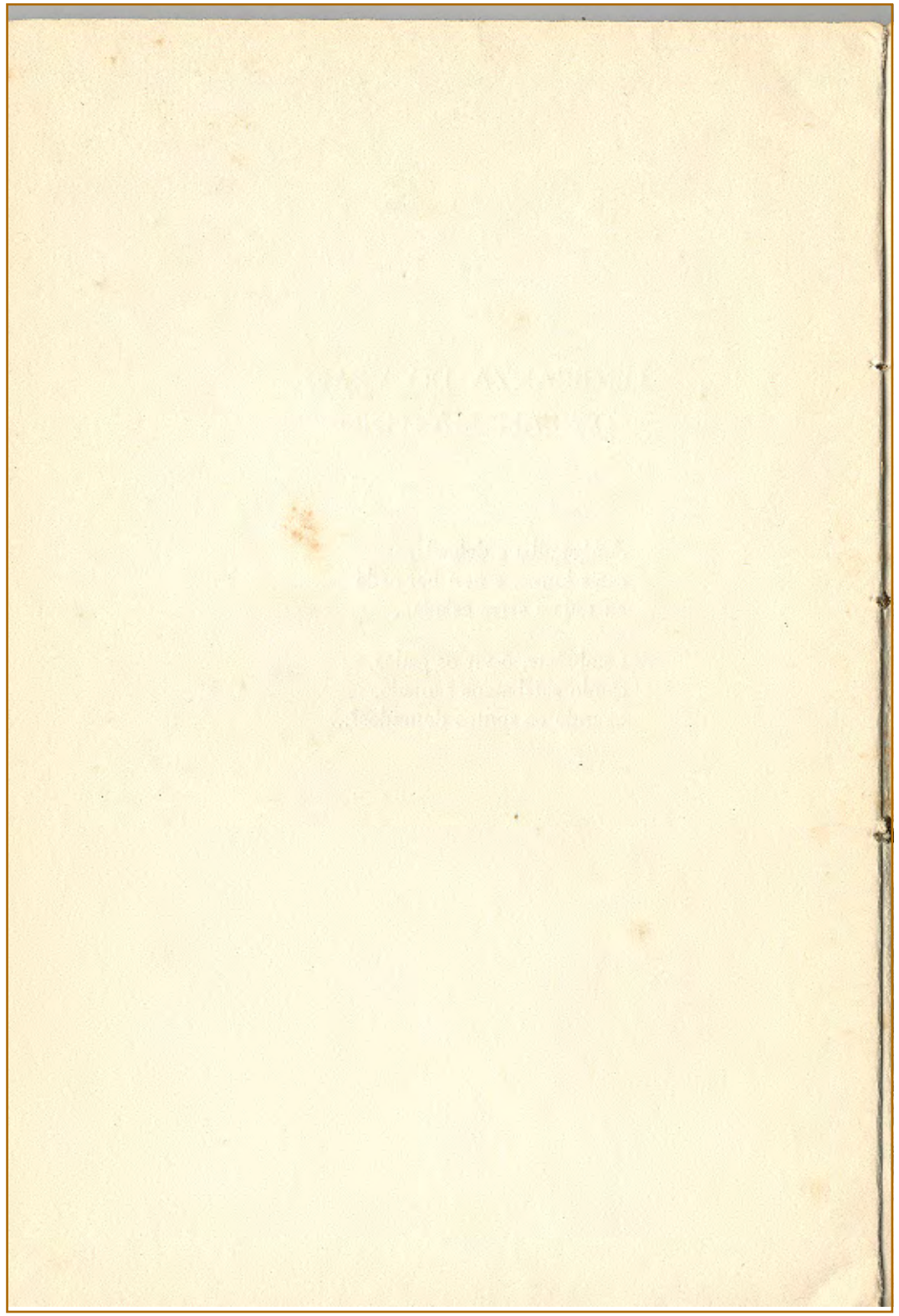

O INVERNO

A VINDA DO INVERNO, PRO LABREGO

Ehí vein os cordeiros fiar os cordallos!
Acabáronse os traballos.
Viñeron as neves. Veu a choiva i o vento
pra quen non pode estar drento.

Eu, no meu,
cada ún no seu
teña pan, teña leña
teña herba pra os bois
e despois
veña o que veña.

Cebar os cochos, matalos,
salalos i afumalos...
Ir derretendo na grasa,
ir atizando na brasa...
"Sempre hai que facer na casa".

volver
volver

AS FAINTEIRAS

Fentos secos
do Inverno!

Fainteiras
do Val Arcón e Fontela!

Manchas de cobre vellentas,
roxas, pardas e marelas
esperdigadas
aiquí i aló pola serra!...

volver

A FIANDEIRA

Fiandeira namorada.
que fías detrás do lume,
cos ollos postos nas chamas
roxiñas, brancas i azúes!

Fiandeiriña que fías,
nas noites do longo Inverno,
as liñas tan delgadiñas
que os fios do pensamento!

Cai a neve branca fora,
riba dos teitos, calada...
mentras ti fías e soñas
nunha cousiña lonxana...

volver

XANEIRO XABREIRO

Xea...
Fai un frío que queima...
Pouco a pouco
érguese a terra en trempos.
Os tourois, os trousos,
as ametencias do Xaneiro!
Cruza un lobo...
Roxe a folla nos carreiros
aló no fondo dos cousos...

volver

NOITE DE INVERNIA

Esto sí é chover e ventare!
Qué noite pra mariñeiros e camiñantes!...

Metidiño na camiña,
tapadiño hasta as orellas,
sinto zapicar as beiras
e oío o vento que asubía...

volver

AS NABAREGAS

Pacen as vacas
nas nabaregas...
Treme a pequena
que vai con elas...

Frebeiro chove.
Frebeiro xea.
Frebeiro neva
neve lixeira...

volver

VENDO NEVAR

Neva, venta e fai fume.
Vense a xente á tralo lume
i axóugase toda encol
ó cariño do remol...

Fora, ríba do lousado,
óllase por un furado
nevar a copo tendido
e despois a entretecido...

volver

A NEVARADA

Cai a neve, cai... cai...
folerpiña a folerpiña,
nin o vento a arremuíña
nin a ágoa a desfai...

Cido, Castro de Brío, nevados...
Baixa a neve hastra os prados.

volver

O LUME

O OLLO DO LUME

Neva no bico da cume...
.....
neva xa pola ladeira...
....
neva no teito e na eira...
.....

Eu a ollar pra o lume...
i o lume a ollarme...
o lume sin queimarme
fai de min fume...

volver
volver

A DESHORA

Chega a hora de irse á cama.
O lume xa non dá fume
nin chama...
Tras tantas cousas contadas
van indo acabadas
as ganas de falar...
Ollar pra o ollo do lume
xunta nunha as miradas...
Queda a brasa das ragoadas
amontoada no lar...

volver

AS NEBRAS

OLLAR DE VAGAR

Zóa o vento e relumbra polas uces...
Sai o sol e súmese nas nebras...
Polos montes baixan e suben
sombras longas, estranas e negras...

Pasan as nebras por riba da braña
e polo monte o sol a manchas...

Eu debruzado na presa,
enviso nela...

Pasan as nebras por baixa da ágoa
como pantasmas...

volver
volver

AS NEBRAS QUE PASAN

Pasan... pasan as nebras...
Eu sinto que me deixan e me levan...
. . . . . .
Ista dór que agarda só que a alcendan!...
Ise algo meu que en todo se me queda!...

volver

NEBRAS DE VERLO DE OVELLA

Inorde, a fatos, pra León
nebras de verlo de ovella
lixeiras, brancas e mestas...

Ollando os vals sin sol,
o cor non doí nin deixa...

volver

POR SAN XOAN

Cara a Monforte de Lemos
Montes marelos de pan...

Cara o Incio, coma navíos
nebras brancas, de vagar...

volver

A CHOIVA

CHOVE PRA QUE EU SOÑE

Chove pra que eu soñe...

volver
volver

CHOVE, CHOVE...

"Chove na casa do probe"...
Chove no monte e nas viñas...
Envolca a ágoa en regueiras,...
í ailí onde can as beiras
baila muiñeiras miudiñas...

Chove... chove...

volver

CHOIVA DE OUTONO

Chove...
Sinto unha mao que me crobe...
Está o aire enfexo
ollando algo que eu non vexo...

Os paxaros, os prados
os eidos calados...

volver

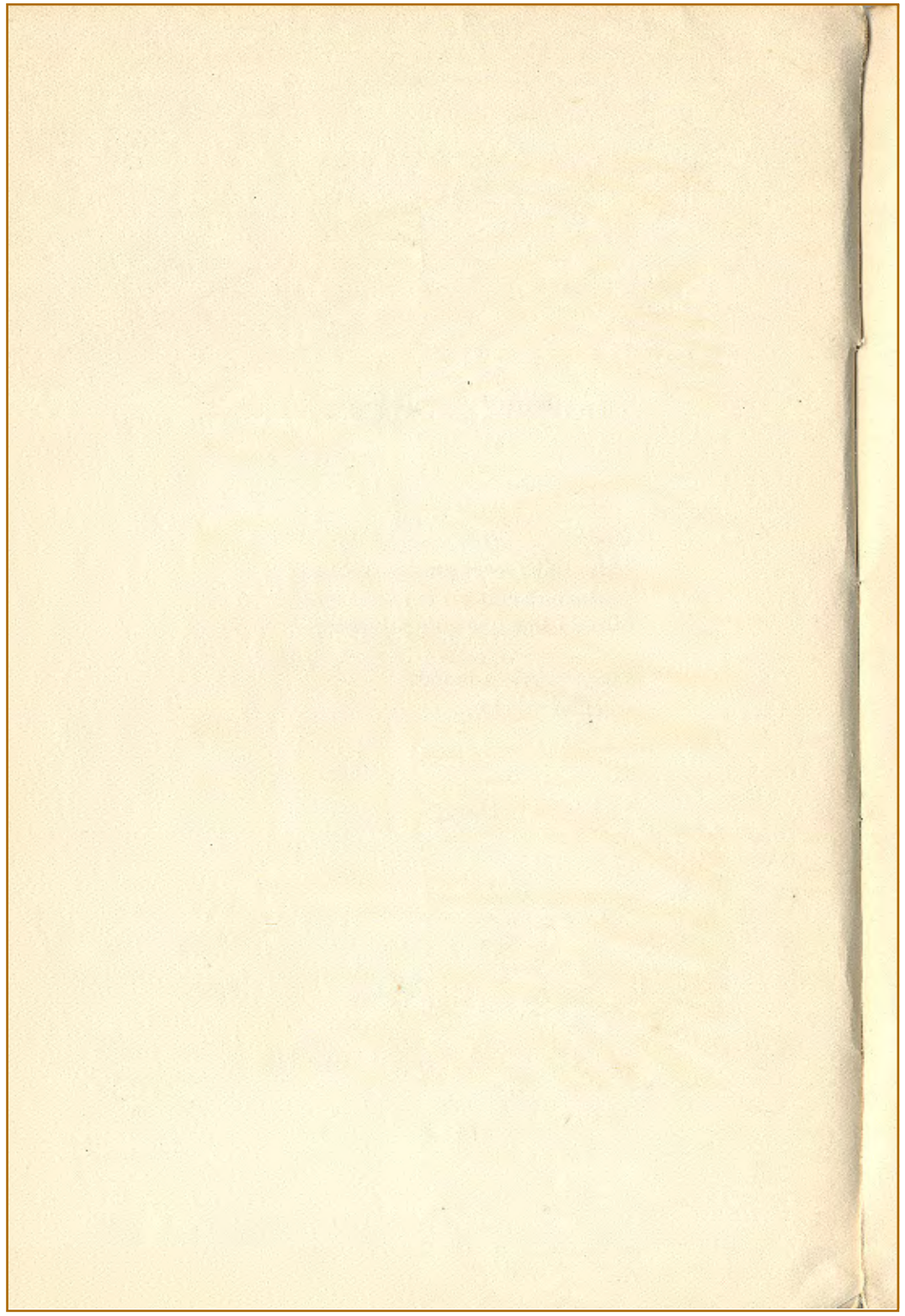

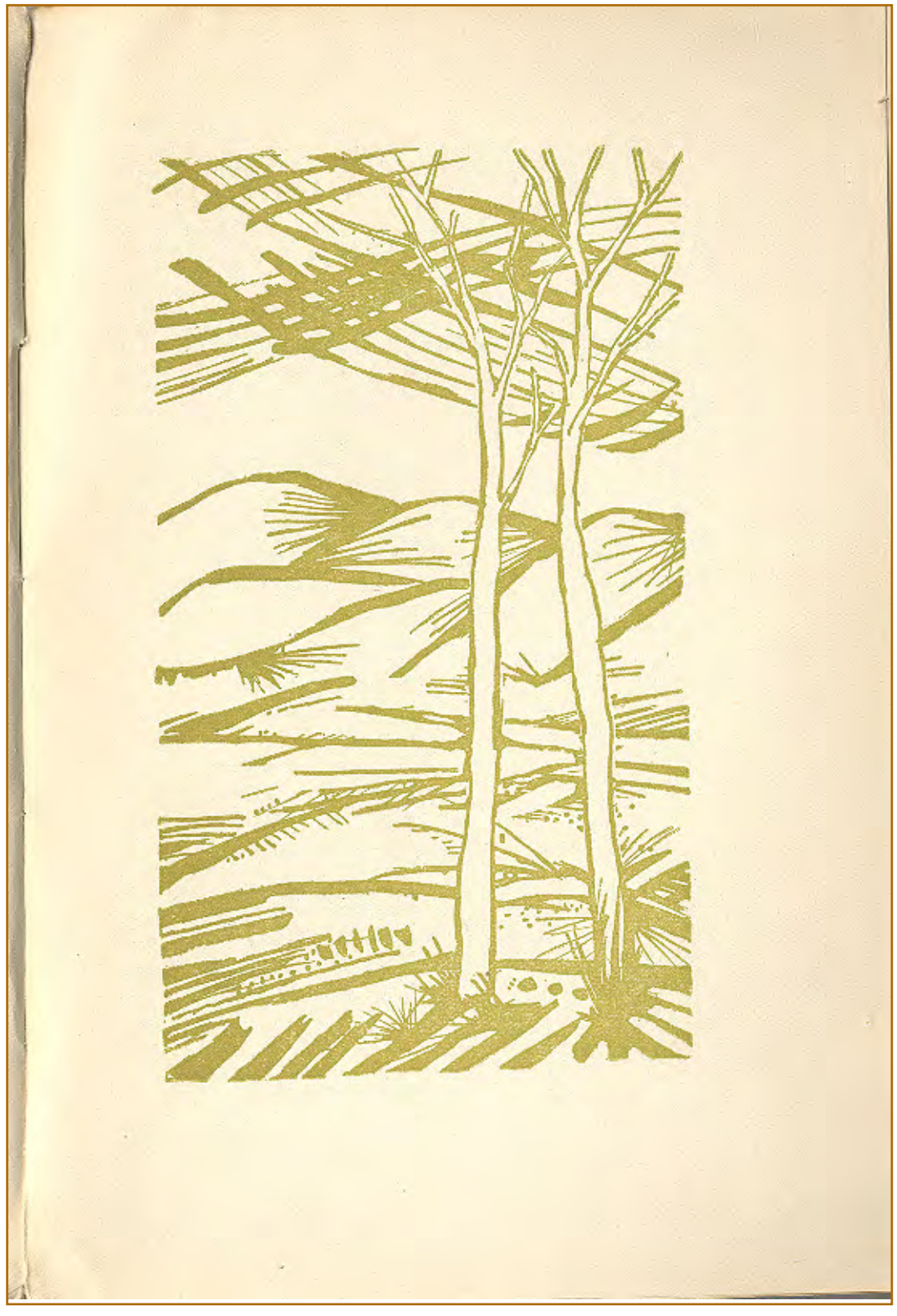

volver

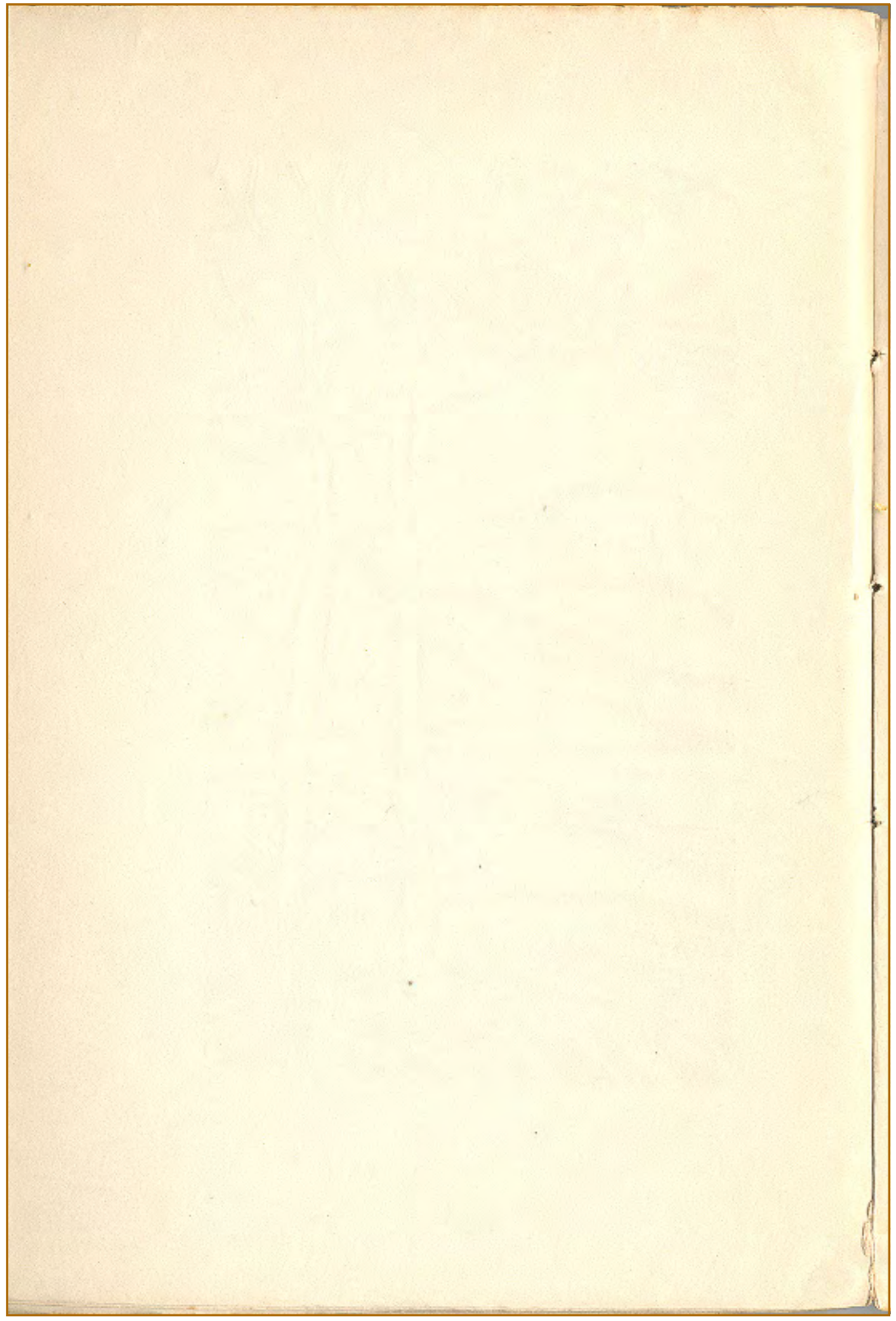

VIDA DE PASTOR

LEMBRANZAS DA VIDA DE PASTOR

I

Prado
do Campo do Muíño! Niste chao sentado
cando viña eu de níno co gado
facía cintos de xunco trenzado.

II

Prados da Veiga do Xal
de Cido e da Reboleira,
onde se avista o Real
i a xente que ven da feira!

Iba eu polos camiños,
ora cantaba ou xubriaba,
de cando en cando paraba
a varexar os espiños.

volver
volver

Todalas tardes traguía
gargantiñas de amorodos
i arandos que eu collía
i en chegar comíaos todos.

Camiño da Parediña
tornaba eu co gado
pola tarde baixiña.
Moi ispaciño viña
que aínda quedaba no prado...

Prados da Veiga do Xal,
de Cido e da Reboleira,
onde se avista o Real
i a xente que ven da feira!...

volver

PASTORA DO CAUREL

Pastora que pasala vida
no monte soíña!...

Pastora que fías e cantas
co a roca á illarga!...

Pastora que cantas e fías
lá branca, merina!...

Pastora que fías e cantas
á tardiña baixa!...

Pastora que cantas e fías
á noite baixiña!...

volver
volver

BOIS BURDIOS

Boi burdión,
de corno broco,
aliñón!

Boi marón
de boubo foco,
outeón!

volver

PASTORA NAMORADA

Germana de Romeor,
fía e canta no Sumedo
á raia do albor...

Germana de Romeor
olla e cala pro ucedo
á raia do solpor...

volver

NO SILENCIO DA SERRA

Oir pacer as vacas, na serán
no silencio da serra
sume a ún cuasi tanto coma no val
ver pasar a ágoa das presas...

volver

OS LOBOS

O LOBO

Os sonos negros i os xeitos brocos da noite
nun envoltoiro, polos carreiros do monte...

volver
volver

LUBICIEIRAS

Mora o lobo no Fedo,
na Lamelalonga, nos prados
do Noval, na comba
das penas, na Poxa
da Lomba:
nos eidos máis pechos e calados
onde ninguén o oxa...

Neva no Chao do Toxedo
e nas Lubicieiras...

Teño medo ós penedos i ás uceiras!...

volver

EIDOS SOIOS

I

Cousos do lobo! Caborcos do xabarín!

II

Eidos soios, onde ninguéu fot nin ha dir!...

III

—O lobo! Os ollos,
o lombo do lobo!...

IV

Baixa o lobo polo ollo do bosco
coma un sono...
movendo nas flaíras dos teixos
ruxindo nas follas dos carreiros
en busca de vagoada máis soia
e máis medosa...

volver

Rastrexa... rastrexa...
párase e venta...
finca a pouta, ergue a testa e oula cara o ceo
con toda a sombra da noite na boca...

volver

NOITE DE LOBOS

Marmaña... marmaña...
¡Qué noite de lobos!...
Oulan os cás nas aíras...

Anda a nebra baixa
polos cavorcos do souto
e polas bouzas da braña...

volver

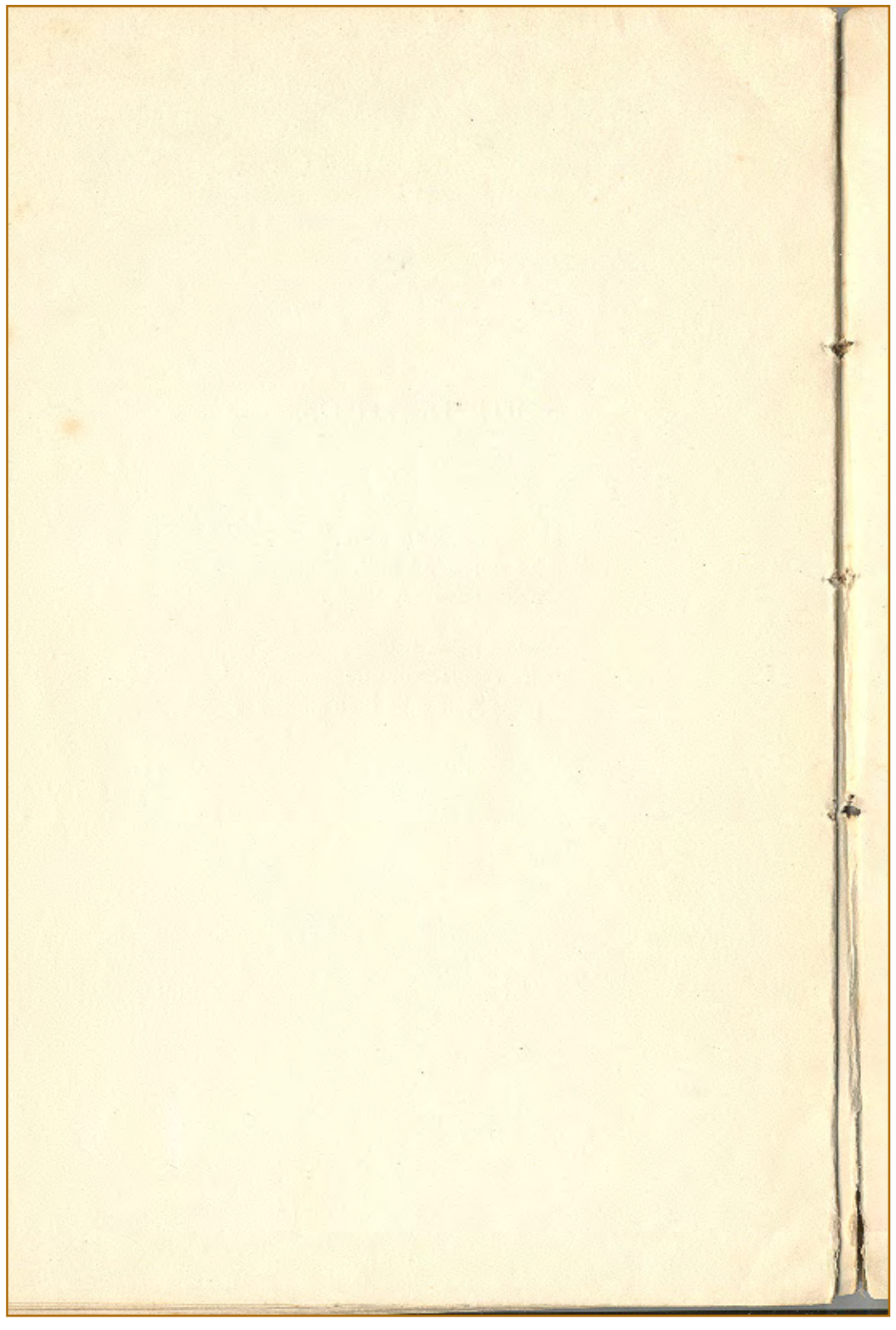

OS PAXAROS

RITMOS DE VOO

Cotolovíos
ourioles, tordos, merleaos;
paxaros e paxariños
polos ríos,
polo souto e polos chaos...
e bandadas e bandadas
de estorniños
polas labradas...

volver
volver

O CANTO DO PAXARIÑO

No bicarelo do bico do brelo
canta o paxariño,
no mesmiño
bicarelo do bico do brelo...

volver

A CANTIGA DO CUCO

Canta o cuco... cala e canta
nos castiñeiros do val...
Pasa o tempo e non dí nada...
e torna o cuco a cantar...

volver

PAXÁROS DO VAL DO BÁTAN

I

Rincha o cabalo rinchón...
Peta o piquelo no encino...
Resga o gaio unha canción
e guíndaa díndes do ar,
e vai voando, sín tino,
buscando outra noutro brelo
que ha de ter o mismo síno,
índo e vindo á voar
de Cído pra Tarelo...

II

Enche o cuco o val co seu cantar...

volver

DA SERAN I A NOITE

SERAN DO SOÑADOR

Viña eu dos Calvares
soñando no aire...

Pasei Su a Fonte
cos ollos ó lonxe...

Deiteime na herba
co as maos nas meixelas...

volver
volver

O CASTELO DO CARBEDO

Castelo do Carbedo,
soio prá tarde, no bico de un penedo!...

volver

NA FIESTRA, A OUTA NOITE

Van as nebras ó ras da Lucenza...

Alumean os chotos no Chao do Longo...

Brilan os bargos no Taro Branco...

Oulan os lobos nos Focaros...

Laia o apertador no Val Arcón...

Aturula a curuxa na Serelluda...

Oise ó lonxe o soar das fontes...

volver

VAGAR, NO PUMAR

Andaba eu su os mazairos, de vagar,
ó pecho da noite...
O aire i eu andabamos, os dous, a soñar...

Andaba eu su os mazairos, de vagar,
ó pecho da noite...
As aves xa atoparan a cana onde pousar...

Andaba eu su os mazairos, de vagar,
ó pecho da noite...
Ninguén, nin eu, sabía onde podía estar...

FIN DE
OS EIDOS

LAIO DO NOVONEYRA

Escurecen os penedos...
Baixa a sombra do ucedo
aniñárseme no peito...

Inorde, un tras outro,
foron morrendo os meus sonos
e quedei soio de todo.

Estou soio coma un lobo
ouveando cara a noite...
Anguria de morte!...
Arelanzas de louco!...

Ista dór! Ista dór! Ista
dór miña!...

Berro caído nun couso...
A dór alúmame todo
e ollo a morte no fondo...

volver
volver

NOVAS VERBAS DE DOR

I

Pechouse a noite riba do ucedo
i eu non vin ainda o cor da miña amiga!
Agora é cando un treme e ten medo...

II

Iste desacougo!... Ista cousa!...
Ista mao xorda que tira!...
Iste querer irse sin saber pra onde!...

III

Agora o meu cor é unha chaga encendída...
Unha mao loba anda escalazándome a ferída...

volver

IV

Ista dór!... Ista dór!... Iste cor meu
que así me doi!...
Ista dór que me veo, ela de seu
sin saber polo que foi!...

V

Foi coma se caíra nunha cova:
antes era noite i era día,
agora é todo unha negrura loba!

volver

INDICE

Carta a Novoneyra 9

OS TESOS CUMES

Caurel dos tesos cumes 25
Terras soias 26
Os montes do Sul 27
Terras érmedas 28
A lucenza 29

TERRAS DE MOREDA E PARADA

Moreda das Morodellas 31
Fragas da Paleira 32
Encinal de Tarelo 33
Silencio dos tesos 34
Terras abesedas 35
O Chao do Vidoal 36
Argana da Pena Branca 37

OS BOSCOS

A devesa da Rugueira 39
A Brétema 40
No bosco do Outono 41
Choiva no bosco 42

O MOFO

Choiva do mofo 43
O mofo das pedras 44

OS CAMIÑOS

O camiño do monte 45
Camiño de Viana 46

AS FONTES

Fontiña do Carabel 47
Fontela 48
A fonte da lameira 49
Fonte das Lubicieiras 50

A ÁGOA

Terra de fontes 53
Vendo a ágoa que pasa 54
A poza 55
O ollo do río 56

volver

O AIRE
No silencio da tarde 57
A sombra 58
Aire amigo 59
Aire da serán 60
A SERAN
Na outa serán 61
Mensaxe sotil 62
A serán dos prados 63
Tarde marmañeira 64
A PRIMAVEIRA
A vinda da primaveira 65
Tempo dos primachorros 66
Xistrales da Sitima 67
O VRAO
A vinda do vrao 69
A caida das candias i os ninos 70
O OUTONO
A vinda do outono 73
Setembre 74
Cain as follas 75
A dór da caida das follas 76
Lembranza do vran de San Martiño 77
O INVERNO
A vinda do inverno, pro labrego 79
As fainteiras 80
A flandeira 81
Xaneiro xabreiro 82
Noite de invernía 83
As nabaregas 84
Vendo nevar 85
A nevarada 86
O LUME
O ollo do lume 87
A deshora 88
AS NEBRAS
Ollar de vagar 89
As nebras que pasan 90
Nebras de verlo de ovella 91
Por San Xoan 92
A CHOIVA
Chove pra que eu soñe 93
Chove, chove... 94
Choiva de outono 95

volver

VIDA DE PASTOR

Lembranzas da vida de pastor 99
Pastora do Caurel 101
Bois burdiós 102
Pastora namorada 103
No silencio da serra 104

OS LOBOS

O lobo 105
Lubicieiras 106
Eidos solos 107
Noite de lobos 109

OS PAXAROS

Ritmos de voo 111
O canto do paxariño 112
A cantiga do cuco 113
Paxaros do val do Batán 114

DA SERAN E A NOITE

Serán do soñador 115
O castelo do Carbedo 116
Na fiestra, á outa noite 117
Vagar, no pumar 118

ONDAS DE SAUDADE

Laio de Novoneyra 119
Novas verbas de dór 120

REMATOUSE DE IMPRENTAR NOS TALLERES DO
FARO DE VIGO, O DIA 15 DO MES DE
SANTIAGO DE 1955.

GLOSARIO galego-castelán das voces pouco usadas ou privativas do Caurel, empregadas en

OS EIDOS

de

NOVONEYRA

ABESEDO. Sombrío, poco soleado. Dícese de las tierras que miran al Norte.
ABRAIRA. Avellano.
ALIÑAR. Embestir, prender el hilo (a liña) del acometimiento.
AMETENCIA. Crecida en caudal, inundación.
AMETER. Crecer en caudal, inundar.
APERTADOR. Pájaro nocturno.
ARGANA. Hierba dura de los ribazos y prados de secano.
ASINADA. Marcada.
AUBEA. Alegre menester de distraerse en compañía.
AUBEAR. Deambular, ir a la ligera, hacer como el alba.
AURELA. Orilla.
AXOUGAR. Acomodarse.

BARGO. Gran piedra movediza.
BICO. Punta, cima.
BICARELO DO BICO DO BRELO. Puntita de la punta de la rama.
BOUBO FOCO. Hijar hundido.
BOUZA. Bosque bajo.
BRELO. Rama.
BURACO. Agujero.
BURDIAR. Cantar los bueyes.

CABALO RÍNCHON. Pájaro que relincha.
CABORCO. Lugar hondo, oscuro y propicio al miedo.
CALZAS DO CUCO. Las últimas nieves, las que sin llegar a cubrir la tierra quedan desperdigadas como calzas de un pie diminuto.
CANELA. Canilla, pierna.
CANDIA. Flor del castaño.
CANTROCHAS CALVOAS. Viejos castaños de flor blanca y plumosa.
CARDIO. Cardo.
CEMBA. Ribazo.
CERENGO. Línea eminente.
CORDALLO. Cuerda pequeña.
CORDEIRO. Cordanero, el que hace cuerdas.
CORNO BROCO. Cuerno que nace hacia atrás.
COTARELO. Cotarro.
COTOLOVIO. Cotovía.
COTOMELO. Prominencia dura.

CHOTO. Tronco grueso, cortado, que alumbra de noche con la carcoma.
CHARÓUVIA. Hierba que nace en los sitios de agua corriente.

DEBROCAR. Volcar, coger hacia abajo en un camino.
DEMOUGA. Tiempo de la corta o poda de los castaños.
DEÑAR. Fijarse.

ENFEXO. Fijo, entregado a una acción.
ENVISA. Ensimismada.
ENVOLTOIRO. Bulto.
ESCALAZAR. Escalabrar.
ESGROMAR. Quebrar puntas de una rama.
ESCAZURRADO. Desconfiado, corrido, escarmentado.
ESZUNCHAR. Florecer, brotar hojas o flores.

FELO. Tipo carnavalesco, cosa fea y desgreñada.
FENTOS, FAINTOS. Helechos.
FLAIRA. Rama pequeña con hojas.
FRAMULLAS. Puntas de rama con hojas, barjas de retama.

GAIO. Pájaro multicolor cuya canción suena como si se rasgase algo.
GAVILLEIRO. Gavilla larga.
GOLFOIÓN. Borbotón.

ILLARGA. Cadera.
INORDE. Despacio.
INADO. Empinado, pendiente. Dícese también del que pasa muy aprisa.

LABRANDEIRA. Pájaro ("Motacilla alba").

volver

volver

volver

LAZ. Helada, escarcha.
LOUSADO. Tejado de pizarra.

MARÓN. Entero, sin castrar.
MELDRASCO. Hierba peluda.
MENDOS. Remiendos.
MORODELLA. Montón de piedras.
MUÑAR. Mugir.

NABAREGAS. Tiempo de febrero, cuando las vacas paren los nabales.

OULAR. Aullar.
OUTEANDO. Ir deambulando como un loco, sin ton ni son.
OUTEON. Deambulador.
OXAR. Ahuyentar haciendo ruido.

PANQUEIXO. Flor blanquiamarilla.
PARVAS E MEDIÑAS PEQUENAS. Pequeñas pilas cuadradas y redondas.
PESTANAS DA PENA. Salientes de la peña.
PINCHEIRA. Pequeña cascada.
PIQUELO. Pájaro carpintero.
PRIMACHORRO. Margarita.

RAGOADA. Hoguera.
RAZADAS. Acometidas.
REBOLEIRA. Robleda.
RODEIRA. Camino de carro.

SORBATO. Sorbo pequeño.

TABAO. Tábano.
TOLLEMERENDAS. Flor que aparece en Septiembre, cuando se suprime la merienda.
TOURO. Cerdo macho sin castrar.
TOURÓN. Tierra endurecida por la helada.
TREMPO. Témpano.
TROUSO. Pila de nieve amontonada por el viento.

VALIÑA. Vallecito.
VIRTA. Parcela de monte.

XABREIRO. Frío, lugar donde prevalece la helada.
XARDÓN. Acebo.
XEITOS BROCOS. Hechuras torvas.

ZUMEGAR. Rezumar.

volver
volver

EDITORIAL GALAXIA, S. A.

Reconquista, 1 VIGO

Libros publicados

COLECCION GRIAL

1—"Presencia de Galicia" 15
2—"Pintura actual en Galicia" . . 15
3—"Presencia de Curros y Doña Emilia" 15
4—"Aspectos jurídicos y económicos de Galicia" 15
Cada número, en edición especial 20

MANUALES GALAXIA

F. F. del RIEGO, "Historia de la Literatura Gallega" 20
V. RISCO, "Historia de Galicia" . 25
R. OTERO PEDRAYO, "GUIA DE GALICIA". Tela 75
CESAREO SACO, "Gramática gallega" . . . . . (En preparación.)

COLECCION LITERARIA

R. CABANILLAS, "Antífona da Cantiga" 25
Idem, edición especial 40
R. OTERO PEDRAYO, "Por os Vieiros da Saudade" 25
Idem, edición especial 50
ANXEL FOLE, "A lús do candil. Contos a carón do lume" . . 25
CASTELAO, "Os vellos non deben de namorarse" 20
Idem, edición especial 50
ALVARO CUNQUEIRO, "Merlín e familia" 25

ENSAYOS

"7 ensayos sobre Rosalía" 30
"La Saudade" 35
"Paisaxe e cultura" 35
R. CARBALLO CALERO, "Sete poetas galegos 30
M. HEIDEGGER, "Da esencia da verdade" . . . . . (En preparación.)

COLECCION PONDAL

"Escolma de Poesía Galega. I, Escola medieval galego-portuguesa", Edición de Xosé María Alvarez Blázquez 25
"Escolma de Poesía Galega. IV. Os contemporáneos". Edición de F. F. del Riego . . . . . (En prensa.)
Fr. M. SARMIENTO, "Onomástico Etimológico de la Lengua Gallega . . . . . (En preparación.)

MONOGRAFIAS DE ARTE NOVO

"COLMEIRO", por A. Bonet Correa 25
"MASIDE", por R. García Suárez e A. Cunqueiro 25
"SEOANE", por D. García-Sabell 25
"EIROA", por L. Seoane . . . . . (En preparación.)

volver

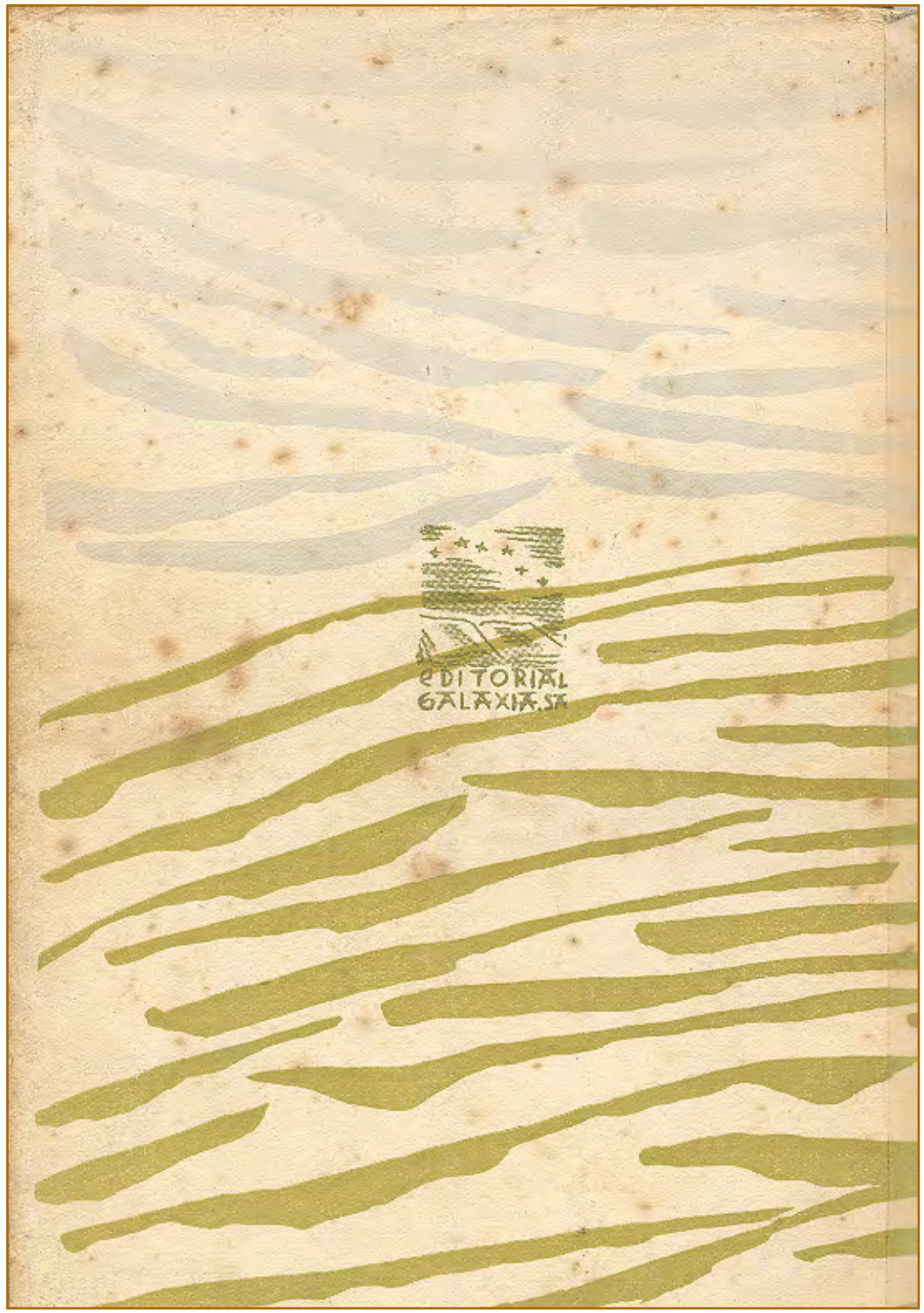
EDITORIAL
GALAXIA S.A.